MAJOR ISSUES IN INDIAN POLITICS

M.A. Political Science

Semester-I, Paper-IV

Lesson Writers

Dr. Suresh Vardranam
Faculty
Dept. of Political Science (DDE)
Pondicherry Central University
Pondicherry

Dr.D.Vikas
Research Scholar
Dept. of Political Science & Public Administration
Acharya Nagarjuna University

Editor

Editor Prof. M.Ravi Sekhar,
Head Dept. of Political Science & Public Administration
Acharya Nagarjuna University
Nagarjuna Nagar-522510

Director

Dr.Nagaraju Battu

M.H.R.M., M.B.A., L.L.M., M.A. (Psy), M.A., (Soc), M.Ed., M.Phil., Ph.D.

Centre for Distance Education
Acharya Nagarjuna University
Nagarjuna Nagar-522510

Phone No.0863-2346208, 0863-2346222, Cell No.9848477441
0863-2346259 (Study Material)
Website: www.anucde.info
e-mail: anucdedirector@gmail.com

M.A. (Political Science) :Major Issues in Indian Politics

First Edition:

No. of Copies

(C) Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of M.A. (Pol Sci) Centre for Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is mean for limited circulation only

Published by

Dr.Nagaraju Battu

Director

Centre for Distance Education

Acharya Nagarjuna University

Nagarjuna Nagar-522510

Printed at

FOREWORD

Since its establishment in 1976, Acharya Nagarjuna University has been forging aheadin the path of progress and dynamism, offering a variety of courses and research contributions. I am extremely happy that by gaining 'A' grade from the NAAC in the year 2016, Acharya Nagarjuna University is offering educational opportunities at the UG, PG levels apart from research degrees to students from over 443 affiliated colleges spread over the two districts of Guntur and Prakasam.

The University has also started the Centre for Distance Education in 2003-04 with the aim of taking higher education to the door step of all the sectors of the society. The centre will be a great help to those who cannot join in colleges, those who cannot afford the exorbitant fees as regular students, and even to housewives desirous of pursuing higher studies. Acharya Nagarjuna Universityhas started offering B.A., and B.Com courses at the Degree level and M.A., M.Com., M.Sc., M.B.A., and L.L.M., courses at the PG level from the academic year 2003-2004 onwards.

To facilitate easier understanding by students studying through the distance mode, these self-instruction materials have been prepared by eminent and experienced teachers. The lessons have been drafted with great care and expertise in the stipulated time by these teachers. Constructive ideas and scholarly suggestions are welcome from students and teachers involved respectively. Such ideas will be incorporated for the greater efficacy of this distance mode of education. For clarification of doubts and feedback, weekly classes and contact classes will be arranged at the UG and PG levels respectively.

It is my aim that students getting higher education through the Centre for Distance Education should improve their qualification, have better employment opportunities and in turn be part of country's progress. It is my fond desire that in the years to come, the Centre for Distance Education will go from strength to strength in the form of new courses and by catering to larger number of people. My congratulations to all the Directors, Academic Coordinators, Editors and Lesson- writers of the Centre who have helped in these endeavours.

Prof. P. Raja Sekhar
Vice-Chancellor (FAC)
Acharya Nagarjuna University

M.A., POLITICAL SCIENCE & PUBLIC ADMINISTRATION
SEMESTER – I

104PO21- Paper IV : MAJOR ISSUES IN INDIAN POLITICS

(Common for both M.A., Political Science and Public Administration Students with effect from the academic year 2017-18)

Unit I: Crisis of Governance:

1) Causes for the decline of legitimacy of the Institutions of the State in India
2) Institutional roots of bureaucratic and political corruption in India
3) Institutional reforms to control corruption – Lok Pal, Central Vigilance Commission and electoral reforms

Unit II: Communalism

1) Historical roots of communalism in India
2) Ideological sources of Majoritarian communalism
3) Ideological issues affecting Minoritarian communalism

Unit III: Caste, Class Cleavages

1) The nature of inequality and Social structure of Indian Society
2) The impact of Modernization and the sources of social tensions in India – Caste and class conflicts
3) Causes and political consequences of the rise of economic inequality in the context of the introduction of neo-liberal reforms in India.

Unit IV: Secessionism and left extremism:

1) Causes for the secessionist movements in Jammu & Kashmir and North Eastern states
2) Causes for tribal alienation in central India – Jharkhand, Chhattisgarh, Orissa regions and its political consequences
3) The ideology and sources of popular support for left extremism

<u>Reference Books:</u>

1) Atul Kohli and Prerna Singh (Ed) Routledge Handbook of Indian Politics, Routledge, New Delhi, 2015
2) Niraja Gopal Jayal and Pratap Bhanu Mehta (Ed) The Oxford companion to Politics in India, OUP, New Delhi, 2010
3) Jaffarelot, C. India's Silent Revolution : The Rise of lower Castes in North India, Permanent Black, New Delhi, 2003.
4) Srinivas, M.N. Social change in Modern India, Orient Black swan, New Delhi, 1995
5) Varshney, Ashutosh, Ethnic conflict and Civic life: Hindus and Muslims in India, OUP, New Delhi, 2004
6) Wilkinson, Steven, I. Votes and Violence: Ethnic Riots in India, Cambridge University press, New York, 2004
7) Raju, G.C. Thomas (Ed) Perspectives on Kashmir: The roots of conflict in South Asia, Westview press, Boulder, 1992
8) Baruah, Sanjib, Durable Disorder: Understanding the politics of North East India, OUP, New Delhi, m2007.
9) Cambridge, Stuart and others, Seeing the State: Governance and Governmentality in India, Cambridge Uni., press, New Delhi, 2005
10) Srinivas, M.N. Caste its Twentieth century Avatar, Penguin, New Delhi, 2000.
11) Kanchan Chandra, Why Ethnic Parties Succeed: Patronage and Ethnic Head counts in India, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

యూనిట్- I; పరిపాలన సంక్షోభం/సంకట స్థితులు

అంశం -1: భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల చట్టబద్ధత క్షీణించడానికి కారణాలు.

Contents

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

1.1 ఉపోద్ఘాతం

1.2 భారతదేశంలో పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ వ్యవస్థ

1.3. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థలు ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లు

1.3.1. నేర పూరిత రాజకీయాలు

1.3.2. ప్రాచీన/కాలం తీరిన చట్టాల ఆధిపత్యం

1.3.3. ఫిరాయింపుల నిరోధక చట్టం

1.3.4. ప్రజాస్వామ్య ప్రాతినిధ్య క్షీణత

1.3.6. ఎన్నికలు తరచుగా నిర్వహించడం

1.4. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇప్పటివరకు తీసుకున్న చర్యలు

1.4.1.ఎలక్టోరల్ బాండ్లు

1.4.2. అనామక విరాళాలను నియంత్రించడం

1.4.3. NOTA

1.4.4. పురాతన/కాలతీత చట్టాల తొలగింపు

1.5. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇక ముందు తీసుకోవాల్సిన చర్యలు

1.5.1. శాసన ప్రభావ మదింపు

1.5.2. విశేషాధికారాల క్రోడీకరణ

1.5.3. పార్లమెంటరీ కమిటీ సంస్కరణలు

1.5.4. ఫిరాయింపు నిరోధక చట్టం యొక్క సమీక్ష

1.5.5. నేర రాజకీయాలను అరికట్టడం

1.5.6. చట్టబద్ధమైన సంస్కరణలు

1.5.7. ఓటింగ్ యొక్క హైబ్రిడ్ వ్యవస్థ

1.5.8. ఏకకాలిక ఎన్నికలు

1.5.9.భారత ఎన్నికల సంఘం బలోపేతం

1.5.10.ప్రతిపక్ష పాత్రను బలోపేతం చేయండి

1.6.ముగింపు

1.7. సంక్షిప్తంగా (Summary)

1.8. సాంకేతిక పదాలు

1.9. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1.10. Suggested Readings:

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- భారత పార్లమెంటరీ రాజ్య వ్యవస్థను నడుపుతున్న జాతీయ సంస్థల మూలాలు మరియు అవి ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లు
- భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇప్పటివరకు తీసుకున్న చర్యలు:
- భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇక ముందు తీసుకోవాల్సిన చర్యలు:

1.1 ఉపోద్ఘాతం:

ప్రభుత్వాలు వస్తాయి మరియు పోతాయి. రాజకీయ పార్టీలు పెరుగుతాయి మరియు తగ్గుతాయి. కానీ రాజ్యాంగం - మరియు దాని స్వతంత్ర సంస్థల చట్టబద్ధ దృష్టి శాశ్వతం, జాతీయ సంస్థలు రాజకీయ వ్యవస్థ యొక్క స్థిరత్వం మరియు చట్టబద్ధత రెండింటినీ నిర్ధారిస్తాయి. సంస్థాగత స్వయంప్రతిపత్తి యొక్క క్షీణత అనే అంశం వ్యవస్థ యొక్క స్థిరత్వం మరియు చట్టబద్ధత రెండింటినీ క్షీణింపజేస్తుంది. ప్రాతినిధ్య ప్రజాస్వామ్యం మరియు పార్లమెంటరీ సంస్థలు భారతదేశంలో ఏడు దశాబ్దాలకు పైగా కొనసాగుతున్నాయి. ఇది భారతదేశ ప్రజాస్వామ్య చట్రానికి గొప్ప నివాళి. ఏదేమైనా, ఇటీవల సంవత్సరాలలో భారత జాతీయ సంస్థల చట్టబద్ధ ప్రమాణాల క్షీణతకు సంబంధించి చర్చ జరుగుతోంది. ఇటీవల భారత ఉప రాష్ట్రపతి ఇచ్చిన 15 పాయింట్ల సంస్కరణ చార్టర్‌లో కూడా ఇది హైలైట్ చేయబడింది.

స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన 70 సంవత్సరాల తరువాత కూడా, భారతదేశంలోని చాలా సంస్థలు ప్రధానంగా పరిపాలన మరియు పరిపాలన కంటే నియంత్రణ దళాలు గా పనిచేస్తున్నాయి. వలసరాజ్యాల నిర్మాణాల నుండి ఉత్పన్నమైన ఈ సంస్థలు దేశాభివృద్ధితో పాటు అభివృద్ధి చెందలేదు, చట్టబద్ధ క్షీణత ద్వారా దేశ పాలనా సామర్థ్యాన్ని అడ్డుకుంటున్నాయి. జాతి నిర్మాణ ప్రణాళిక, పరిమాణం మరియు అస్తిత్వ బెదిరింపుల కారణంగా ఇది ప్రారంభ వలసరాజ్యాల దశాబ్దాల కాలం నాటిదని అర్థం చేసుకోవచ్చు. భారతదేశంలో పాలనా సామర్థ్యం గురించి మాట్లాడేటప్పుడు, మనం నిర్దిష్ట ప్రభుత్వాలు లేదా రాజకీయ పార్టీల గురించి ప్రస్తావించడం లేదు, బదులుగా, దాని 135 కోట్ల ప్రజల ఆకాంక్షలను అందించడానికి మరియు మద్దతు ఇవ్వడానికి దేశం యొక్క శక్తి సామర్థ్యంగ జాతీయ సంస్థలను పరిగణిద్దాం. జాతీయ సంస్థలు ఎందుకు పౌర సేవల్లో విఫలమవుతున్నాయి మరియు వాటిని ఎలా మెరుగుపరచవచ్చు? అనేది ప్రధాన ప్రశ్న.

డారస్ ఎసిమోగ్లు, సైమస్ జాన్సస్ మరియు జేమ్స్ ఎ. రాబిన్సన్, 'ది కలోనియల్ ఆరిజిన్స్ ఆఫ్ కంపారిటివ్ డెవలప్ మెంట్' అనే సెమినల్ పేపర్‌లో, రెండు రకాల సంస్థలు పూర్వ కాలనీలలో స్థాపించబడ్డాయి-ఎక్స్‌ట్రాక్టివ్ సంస్థలు, ప్రధానంగా సబ్-సహారా ఆఫ్రికా మరియు దక్షిణ-ఆసియాలో వలసవాదులు స్థిరపడాలని అనుకోలేదు మరియు వనరులను దోచుకోవడానికి వారు జాతీయ సంస్థలను సృష్టించారు, మరియు "నియో-యూరోప్స్", ఆస్ట్రేలియా మరియు

కెనడా వంటి సెటిలర్ కాలనీలలో యూరోపియన్ సంస్థలను ప్రతిబింబించేలా వాటిని ఏర్పరిచారు. ఇవి ఆస్తి హక్కుల పరిరక్షణ మరియు చట్ట నియమాలను కలిగి ఉన్నాయి.

భారతదేశంలో, జాతీయ సంస్థలు రెండు వర్గాలలోకి వస్తాయి. భారత ప్రభుత్వ చట్టాన్ని (1935) పునాదిగా ఇవి పరిగణిస్థాయి: పరిమితులు ఉన్నప్పటికీ, ఎన్నికైన ముఖ్యమంత్రులు మరియు రాష్ట్రాల అసెంబ్లీలతో భారతదేశానికి ప్రాంతీయ స్వయంప్రతిపత్తి కొంత ఉంది; అదే సమయంలో, చట్టం యొక్క మూలస్తంభం రాష్ట్ర శాసనసభలను రద్దు చేయడం, చట్టాలను నిరోధించడం మరియు ఎన్నికైన ప్రతినిధుల స్వరాన్ని తగ్గించడం ద్వారా ఎంపిక చేయబడని, కేంద్రం నియమించబడిన గవర్నర్ల చేతిలో అధికారాన్ని కేంద్రీకరించడానికి వీలు కల్పించింది. స్వాతంత్ర్యానంతరం కూడా అలాంటి కేంద్రీకరణ కొనసాగింది. ఇది రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో స్థిరపడినట్లు నిర్ధారించడానికి ఒక మార్గంగా మద్దతు ఇవ్వబడింది. 1950 లో, రాష్ట్రపతి పాలన, సమకాలీన జాబితా మరియు గవర్నర్ కార్యాలయం ద్వారా రాష్ట్రాల వ్యవహారాలను చూసుకోవడానికి రాజ్యాంగం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ముఖ్యమైన అధికారాలను ఇచ్చింది. అప్పటి నుండి, దేశం యొక్క అభివృద్ధి పథంలో పరిణామం ఉన్నప్పటికీ, జాతీయ సంస్థల స్వభావం వాటిని కొనసాగించడంలో ఎక్కువగా విఫలమైంది. ఉదాహరణకు, స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుండి, రాష్ట్రపతి పాలన 121 సార్లు అమలు చేయబడింది, ప్రధాన మంత్రి ఇందిరా గాంధీ (1966-1977 మరియు 1980-1984 మధ్య 50 సార్లు), మరియు జనతా పార్టీ (1977-1980 మధ్య 20 సార్లు) సంక్షోభ పరిష్కారం కంటే రాజకీయ ప్రయోజనాల కారణాలు. అదేవిధంగా, కేంద్రం కలిగి ఉన్న అధిక ఆర్థిక శక్తి భారతదేశం నిర్మించబడిన సహకార ఫెడరలిజం యొక్క భావనలను బలహీనపరుస్తుంది మరియు అసంబద్ధ విధానాలు మరియు నిర్ణయం తీసుకోవటానికి దారితీసింది.

1.2 భారతదేశంలో పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ వ్యవస్థ:

- ఎగ్జిక్యూటివ్ దాని విధానాలు మరియు చర్యల కోసం శాసనసభకు బాధ్యత వహిస్తుంది
- భారత రాజ్యాంగం కేంద్రంలో మరియు రాష్ట్రాలలో పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వాన్ని అందిస్తుంది.
- ఆర్టికల్ 74 మరియు 75 యూనియన్ స్థాయిలో పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ వ్యవస్థతో వ్యవహరిస్తాయి మరియు ఆర్టికల్స్ 163 మరియు 164 రాష్ట్రాలకు సంబంధించి నిబంధనలను కలిగి ఉంటాయి.
- భారతదేశంలో పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 నుండి తీసుకోబడింది.

1.3. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థలు ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లు:

1.3.1. నేర పూరిత రాజకీయాలు:

- అసోసియేషన్ ఫర్ డెమోక్రటిక్ రిఫార్మ్స్ (ADR) నివేదిక ప్రకారం, క్రిమినల్ కేసులు ఉన్న శాసనసభ్యుల నిష్పత్తి నిరంతరం పెరుగుతూ వచ్చింది. ఇది 2009 సంవత్సరంలో 15% గా ఉండి 2019 లో 19% కి చేరుకుంది.
- ఇది ప్రజాస్వామ్య చర్చలు, చర్చ మరియు అసమ్మతి ప్రమాణాలను ప్రభావితం చేసింది.

1.3.2. ప్రాచీన/కాలం తీరిన చట్టాల ఆధిపత్యం:

- భారతదేశం ఒక యువ దేశం, కానీ అది ఇప్పటికీ పాత చట్టాల ద్వారా పాలించబడుతుంది. ఉదాహరణకు, పోలీసులు స్వాతంత్ర్యానికి దాదాపు ఒక శతాబ్దం కంటే ముందుగానే 1861 పోలీసు చట్టం వంటి వలసరాజ్యాల కాలం నాటి చట్టాల ద్వారా పాలించబడ్డారు.
- సమకాలీన సవాళ్లను పరిష్కరించడంలో పురాతన చట్టాలు సరిపోవు.

1.3.3. ఫిరాయింపుల నిరోధక చట్టం

- ఓ ఫిరాయింపుల నిరోధక చట్టం (రాజ్యాంగంలోని పదవ షెడ్యూల్) శాసనసభ్యుల అనర్హతపై నిర్ణయం తీసుకునే చివరి అధికారం స్పీకర్/ఛైర్మన్ అని పేర్కొంది.
- ఓ అయితే, ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ల పాత్ర ఎక్కువగా రాజకీయం చేయబడింది. తద్వారా కర్ణాటక రాజకీయ సంక్షోభంలో ఇటీవల చూసినట్లుగా, ఫిరాయింపు నిరోధక చట్టం పక్షపాతంతో స్పీకర్ పాత్రపై సందేహాలు సృష్టించబడ్డాయి.

1.3.4. ప్రజాస్వామ్య ప్రాతినిధ్య క్షీణత:

- ఫిరాయింపుల నిరోధక చట్టం ప్రకారం, శాసనసభ్యులు పార్టీ విప్ ప్రకారం ఓటు వేయాలి. దీని కారణంగా, శాసనసభ్యులు వారి స్థానిక లేదా ప్రాంతీయ ప్రయోజనాలతో సంబంధం లేకుండా పార్టీ నాయకత్వ కట్టుబాట్లకు లోనై ఓటు వేయవలసి వస్తుంది.
- ఇది ప్రజాస్వామ్యం యొక్క అసమ్మతి మరియు విభిన్న అభిప్రాయాలను తగ్గించింది.
- భారతదేశంలో మొదటిసారిగా పోస్ట్ ఎలక్టోరల్ సిస్టమ్ ఉంది (first past post system), అంటే అత్యధిక ఓట్లు సాధించిన అభ్యర్థులు ఎన్నికవుతారు.
- ఇది మరొక అభ్యర్థికి ఓటు వేసిన ఓటర్ల ప్రాతినిధ్యాన్ని నిర్లక్ష్యం చేయడానికి దారితీస్తుంది.

- అలాగే, ఈ ఓటింగ్ విధానం మైనారిటీల ప్రాతినిధ్యానికి తగినది కాదు, ప్రాతినిధ్యంపై ప్రశ్నలను లేవనెత్తుతుంది.
- ప్రస్తుత పార్లమెంటులో మొత్తం సభ్యులలో 14.3% (78) మంది మాత్రమే మహిళలు.

ఈ అంశాలన్నీ కలిపి ప్రజాప్రతినిత్య ప్రజాస్వామ్య ఉద్దేశ్యాన్ని ఓడించాయి.

1.3.5. పార్లమెంటరీ పరిశీలనలో ప్రమాణాలను తగ్గించడం:

- పార్లమెంట్ చట్ట రూపకల్పన బాధ్యతలను సమర్థవంతంగా నిర్వర్తిస్తుందని నిర్ధారించడానికి, డిపార్ట్‌మెంట్-సంబంధిత స్టాండింగ్ కమిటీల భావన మార్చి 1993 లో ప్రవేశపెట్టబడింది. ఈ కమిటీలు నిర్దిష్ట మంత్రిత్వ శాఖలకు సంబంధించిన చట్టాన్ని పరిశీలించడానికి ఉద్దేశించబడ్డాయి.
- అయితే, ఎక్కువ బిల్లులు పార్లమెంట్ ద్వారా వాయిస్ ఓటు ద్వారా ఆమోదించబడ్డాయి, ఎక్కువ చర్చించకుండా మరియు పార్లమెంటరీ కమిటీలకు వాటిని సూచించలేదు. ఉదాహరణకు, RTI సవరణ చట్టం (2019), UAPA సవరణ చట్టం (2019) - ఇవి పౌర స్వేచ్ఛపై భారీ ప్రభావం చూపుతాయి, వాటిని పార్లమెంటరీ కమిటీకి సూచించకుండానే ఆమోదించబడ్డాయి.

1.3.6. ఎన్నికలు తరచుగా నిర్వహించడం:

- భారతదేశం 28 రాష్ట్రాల యూనియన్, తద్వారా భారతదేశాన్ని లోక్ సభ మరియు రాష్ట్ర శాసనసభ ఎన్నికల నిరంతర చక్రంలో ఉంచుతుంది.
- తరచుగా జరిగే ఎన్నికలు భారీ వ్యయం మరియు పాలసీ పక్షవాతానికి దారితీస్తాయి (ఎన్నికల సమయంలో ప్రవర్తనా నియమావళి విధించడం వల్ల).

1.3.7. ప్రసంగ స్వేచ్ఛను అరికట్టే పార్లమెంటరీ అధికారాలు:

- ఆర్టికల్ 105 ప్రకారం పార్లమెంటరీ అధికారాలు, కొన్నిసార్లు ప్రజల భాగస్వామ్యానికి (Strategic Law suit against Public Participation; SLAPP) వ్యతిరేకంగా వ్యూహాత్మక దావా ద్వారా పత్రికా స్వేచ్ఛను అరికట్టడానికి ఉపయోగిస్తారు.
- SLAPP అనేది పార్లమెంటు అధికారాల పేరుతో సెన్సార్ చేయడానికి, భయపెట్టడానికి మరియు నిశ్శబ్దం/ మౌనం వహించేలా చేయడానికి ఉద్దేశించిన ఒక దావా.

1.3.8. భారతదేశంలో బలహీనమైన ప్రతిపక్షం:

- ప్రజాస్వామ్యం తనిఖీలు మరియు బ్యాలెన్స్ (checks and balances) సూత్రంపై పనిచేస్తుంది. ఈ తనిఖీలు మరియు బ్యాలెన్స్‌లు ప్రజాస్వామ్యాన్ని మెజారిటేరియన్‌గా మారకుండా నిరోధించాయి.

- పార్లమెంటరీ వ్యవస్థలో, ఈ చెక్కులు మరియు బ్యాలెన్స్‌లు ప్రత్యర్థి పార్టీ ద్వారా అందించబడతాయి.
- అయితే, లోక్ సభలో ఒకే పార్టీ పూర్తి భారీ మెజారిటీ పార్లమెంటులో సమర్థవంతమైన ప్రతిపక్ష పాత్రను తగ్గించింది.

1.4. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇప్పటివరకు తీసుకున్న చర్యలు:

1.4.1.ఎలక్టోరల్ బాండ్లు:

- దేశంలో రాజకీయ నిధుల వ్యవస్థను శుభ్రపరచడానికి 2017 లో ఎలక్టోరల్ బాండ్ల పథకం ప్రారంభించబడింది.
- ఎన్నికల్లో నల్లధనం పాత్రను తగ్గించడానికి మరియు తద్వారా రాజకీయ నేరాలకు చెక్ పెట్టడానికి ఇది సమర్థవంతమైన దశ.

1.4.2. అనామక విరాళాలను నియంత్రించడం:

- 2017-18 కేంద్ర బడ్జెట్‌లో, ప్రభుత్వం ఒక వ్యక్తి నుండి గరిష్టంగా నగదు విరాళం, రాజకీయ పార్టీ అందుకునేది రూ 2000 అని ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

1.4.3. NOTA:

ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ మెషీన్‌లో NOTA (None of the above) ఆప్షన్ 2013 లో భారత అత్యున్నత న్యాయస్థానం ద్వారా ఆదేశించబడింది. ఇది పోటీ చేసే అభ్యర్థులందరికీ అధికారికంగా తిరస్కరణ ఓటును నమోదు చేయడానికి ఓటరును అనుమతిస్తుంది.

1.4.4. పురాతన/కాలతీత చట్టాల తొలగింపు:

- రామానుజం కమిటీ (2014) సిఫార్సు ప్రకారం, 1500 కంటే ఎక్కువ పురాతన చట్టాలను రద్దు చేయాలని ప్రభుత్వం యోచిస్తోంది.
- పార్లమెంటులో మహిళలకు రిజర్వేషన్ కల్పించే బిల్లు 2008 లో ప్రవేశపెట్టబడింది. అయితే, ఇప్పటి వరకు అది ఆమోదించబడలేదు.

1.5. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇక ముందు తీసుకోవాల్సిన చర్యలు:

1.5.1. శాసన ప్రభావ మదింపు

- శాసన ప్రభావ మదింపు ముందు మరియు తరువాత వివరణాత్మక ఫ్రేమ్‌వర్క్ అవసరం.
- విస్తృత అవగాహన మరియు తదుపరి చట్టపరమైన అంచనా కోసం ప్రతి శాసన ప్రతిపాదన సామాజిక, ఆర్థిక, పర్యావరణ మరియు పరిపాలనా ప్రభావం యొక్క వివరణాత్మక ఖాతాను కలిగి ఉండాలి.

- ఓ శాసనసభ ప్రణాళికను పర్యవేక్షించడానికి మరియు సమన్వయం చేయడానికి పార్లమెంట్ యొక్క కొత్త శాసన కమిటీని ఏర్పాటు చేయాలి.

1.5.2. విశేషాధికారాల క్రోడీకరణ

- పార్లమెంటు మరియు రాష్ట్ర శాసనసభల స్వేచ్ఛా మరియు స్వతంత్ర పనితీరు కోసం శాసనసభ్యుల అధికారాలను నిర్వచించాలి మరియు డీలిమిట్ చేయాలి.
- పార్లమెంటు అధికారాల కింద సభ్యులు అనుభవిస్తున్న చట్ట మినహాయింపు శక్తి ఎంతవరకు ఉందో స్పష్టం చేయడానికి ఆర్టికల్ 105 ని సవరించవచ్చు.

1.5.3. పార్లమెంటరీ కమిటీ సంస్కరణలు:

- డిపార్ట్‌మెంట్ సంబంధిత స్టాండింగ్ కమిటీల యొక్క సుదీర్ఘ కాలవ్యవధి (ప్రస్తుత ఒక సంవత్సరానికి బదులుగా), స్పెషలైజేషన్‌ను ప్రోత్సహించడం మొదలైనవి సమర్థవంతంగా పనిచేయడానికి సరిఅయిన చర్యలు అవసరం.

1.5.4. ఫిరాయింపు నిరోధక చట్టం యొక్క సమీక్ష:

- పార్లమెంటులో చర్చ మరియు చర్చలను పునరుద్ధరించడానికి, విప్ వాడకాన్ని అవిశ్వాస తీర్మానానికి మాత్రమే పరిమితం చేయవచ్చు.
- ఫిరాయింపు నిరోధక చట్టం ద్వారా స్పీకర్ యొక్క తీర్పు అధికారాన్ని భారత ఎన్నికల సంఘానికి బదిలీ చేయవచ్చు.

1.5.5. నేర రాజకీయాలను అరికట్టడం:

- క్రిమినల్ రాజకీయ నాయకులను ఏడాది గరిష్ట వ్యవధిలో విచారించడానికి మార్చి 2018 నాటికి 12 వాగ్దానం చేసిన ప్రత్యేక కోర్టులను అమలు చేయాలని 2017 లో సుప్రీం కోర్టు కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని కోరింది. అయితే, ఇప్పటి వరకు అలాంటి 7 కోర్టులు మాత్రమే పనిచేస్తున్నాయి. అందువల్ల, ప్రభుత్వం మరిన్ని ఫాస్ట్ ట్రాక్ కోర్టులను ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రయత్నాలు చేయాలి.
- ఎన్నికలలో డబ్బు వినియోగాన్ని అరికట్టడానికి, భారతదేశం రాష్ట్ర ఎన్నికల నిధులను స్వీకరించాలి. ఆ ప్రయోజనం కోసం, ఒక జాతీయ ఎన్నికల నిధిని ఏర్పాటు చేయవచ్చు, ఇందులో అన్ని రాజకీయ విరాళాలు ఉంటాయి.

1.5.6. చట్టబద్ధమైన సంస్కరణలు;

- **1951 ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టాన్ని సవరించడం ద్వారా హైబ్రిడ్ ఓటింగ్ వ్యవస్థను తీసుకురావచ్చు. అయితే, ఏకకాల ఎన్నికలకు రాజ్యాంగ సవరణ అవసరం.**

1.5.7. ఓటింగ్ యొక్క హైబ్రిడ్ వ్యవస్థ:

- **ఇది మొదటి-గత-పోస్ట్ మరియు దామాషా ప్రాతినిధ్య ఓటింగ్ వ్యవస్థ రెండింటి మిశ్రమం.**
- **లా కమిషన్ తన 170 వ నివేదికలో సిఫారసు చేసింది, ఇది 25% లేదా 136 సీట్లను లోక్ సభకు జోడించాలని మరియు దామాషా ప్రాతినిధ్యం ద్వారా భర్తీ చేయాలని సూచించింది.**
- **ఇది సమాజంలోని అన్ని వర్గాల మెరుగైన ప్రాతినిధ్యానికి దారి తీస్తుంది.**

1.5.8. ఏకకాలిక ఎన్నికలు:

- **ఇది ప్రజా ధనాన్ని ఆదా చేస్తుంది, అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సెటప్ మరియు భద్రతా దళాలపై భారాన్ని తగ్గిస్తుంది, ప్రభుత్వ విధానాలను సకాలంలో అమలు చేసేలా చేస్తుంది.**
- **ఇది ఎన్నికల నిర్వహణ కంటే పరిపాలనా యంత్రాంగం అభివృద్ధి కార్యకలాపాలలో నిమగ్నమై ఉందని కూడా నిర్ధారిస్తుంది.**

1.5.9.భారత ఎన్నికల సంఘం బలోపేతం:

- **మోడల్ ప్రవర్తనా నియమావళికి చట్టబద్ధమైన మద్దతు: మోడల్ ఎన్నికల ప్రవర్తనా నియమావళిని అమలు చేయడానికి భారత ఎన్నికల సంఘం (ECI) తన అవశేష శక్తిని వినియోగించుకునేందుకు ఎలాంటి వాక్యూమ్‌ని వదిలివేయకుండా మోడల్ కోడ్ కోడ్‌కు చట్టబద్ధమైన బ్యాకింగ్ ఇవ్వడం మంచిది.**

1.5.10.ప్రతిపక్ష పాత్రను బలోపేతం చేయండి

- **ప్రతిపక్ష పాత్రను బలోపేతం చేయడానికి, భారతదేశంలో షాడో క్యాబినెట్ సంస్థను ఏర్పాటు చేయవచ్చు.**
- **'షాడో క్యాబినెట్' అనేది బ్రిటిష్ క్యాబినెట్ వ్యవస్థలో ఒక ప్రత్యేకమైన సంస్థ.**
- **ఇది పాలక మంత్రివర్గాన్ని సమతుల్యం చేయడానికి మరియు భవిష్యత్ మంత్రిత్వ శాఖ కోసం దాని సభ్యులను సిద్ధం చేయడానికి ఇది ప్రతిపక్ష పార్టీచే ఏర్పడింది.**
- **అటువంటి వ్యవస్థలో కేబినెట్ మంత్రి యొక్క ప్రతి చర్యను షాడో క్యాబినెట్‌లోని మంత్రి కౌంటర్ సంతకం చేయాలి.**

1.6.ముగింపు:

వ్యక్తులు మరియు వ్యవస్థలు పనిచేయడానికి సంస్థలు ఫ్రేమ్‌వర్క్‌ను అందిస్తాయి. జాతీయ సంస్థల చట్టబద్ధత విచ్ఛిన్నం సమాజ పనితీరును విచ్ఛిన్నం చేయడానికి దారితీస్తుంది - ప్రజాస్వామ్యం బలహీన పడుతుంది, న్యాయ భావన క్షీణిస్తుంది మరియు ప్రతిపక్షాన్ని అణచివేయడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. కళంకిత మనుగడ మాత్రమే కాదు, పదోన్నతి మరియు సంస్థలను దెబ్బతీస్తుంది, పూర్తిగా పాలనా క్షీణించి దేశ మనుగడను దెబ్బతీస్తాయి.

జాతీయ సంస్థలు బలంగా ఉంటే, అవి గౌరవించబడతాయి మరియు వాటి పని తీరును తారుమారు చేయడం కష్టం అవుతుంది. ఇది నిజాయితీగా జీవించడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. బలమైన జాతీయ సంస్థలలో, వ్యక్తిగత అవినీతి ఒక ఉల్లంఘన, కానీ అవి బలహీనపడినప్పుడు, అది సాధారణీకరించబడుతుంది. అప్పుడు ఇది వ్యక్తిగతీకరణకు దారితీస్తుంది, చట్టవిరుద్ధత ఆమోదయోగ్యంగా మారుతుంది, మరియు సామూహిక ఆసక్తి దెబ్బతింటుంది. ఒక 'నిజాయితీగల' ప్రధానమంత్రి కూడా అతని కింద బూటకపు నిజాయితీని సహించగలడు. గందరగోళం ఏమిటంటే, నిజాయితీ లేని వ్యవస్థను నిజాయితీగా నిర్వహించగలరా?

1.7. సంక్షిప్తంగా (Summary);

స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన 70 సంవత్సరాల తరువాత కూడా, భారతదేశంలోని చాలా సంస్థలు ప్రధానంగా పరిపాలన మరియు పరిపాలన కంటే నియంత్రణ దళాలు గా పనిచేస్తున్నాయి. వలసరాజ్యాల నిర్మాణాల నుండి ఉత్పన్నమైన ఈ సంస్థలు దేశాభివృద్ధితో పాటు అభివృద్ధి చెందలేదు, చట్టబద్ధ క్షీణత ద్వారా దేశ పాలనా సామర్థ్యాన్ని అడ్డుకుంటున్నాయి. జాతి నిర్మాణ ప్రణాళిక, పరిమాణం మరియు అస్తిత్వ బెదిరింపుల కారణంగా ఇది ప్రారంభ వలసరాజ్యాల దశాబ్దాల కాలం నాటిదని అర్థం చేసుకోవచ్చు.1950 లో, రాష్ట్రపతి పాలన, సమకాలీన జాబితా మరియు గవర్నర్ కార్యాలయం ద్వారా రాష్ట్రాల వ్యవహారాలను చూసుకోవడానికి రాజ్యాంగం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ముఖ్యమైన అధికారాలను ఇచ్చింది. అప్పటి నుండి, దేశం యొక్క అభివృద్ధి పథంలో పరిణామం ఉన్నప్పటికీ, జాతీయ సంస్థల స్వభావం వాటిని కొనసాగించడంలో ఎక్కువగా విఫలమైంది. జాతీయ సంస్థల చట్టబద్ధత విచ్ఛిన్నం సమాజ పనితీరును విచ్ఛిన్నం చేయడానికి దారితీస్తుంది - ప్రజాస్వామ్యం బలహీన పడుతుంది, న్యాయ భావన క్షీణిస్తుంది మరియు ప్రతిపక్షాన్ని అణచివేయడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. కళంకిత మనుగడ మాత్రమే కాదు, పదోన్నతి మరియు సంస్థలను దెబ్బతీస్తుంది, పూర్తిగా పాలనా క్షీణించి దేశ మనుగడను దెబ్బతీస్తాయి. జాతీయ సంస్థలు బలంగా ఉంటే, అవి గౌరవించబడతాయి మరియు వాటి పని తీరును తారుమారు చేయడం కష్టం అవుతుంది. ఇది నిజాయితీగా జీవించడానికి వీలు కల్పిస్తుంది.

1.8. సాంకేతిక పదాలు:

పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ; శాసనసభ సభ్యులతో కూడిన వ్యక్తిగతంగా మరియు సమిష్టిగా శాసనసభకు బాధ్యత వహించే క్యాబినెట్‌లో నిజమైన కార్యనిర్వాహక అధికారం ఉన్న ప్రభుత్వ వ్యవస్థ.

చట్టబద్ధత; చట్టబద్ధంగా పుట్టడం లేదా ఉద్దేశించిన విధంగా లేదా సమర్పించబడినది: నకిలీ లేదా తప్పు కాదు.

ప్రజాస్వామ్యం: ప్రజలు ఓటు ద్వారా నాయకులను ఎన్నుకునే ప్రభుత్వ రూపం.

దామాషా ప్రాతినిధ్యం: శాసన వ్యవస్థలో ఒక రాజకీయ సమూహం లేదా పార్టీ కలిగి ఉన్న సీట్ల సంఖ్యను ప్రజాదరణ పొందిన ఓట్ల సంఖ్య ద్వారా నిర్ణయించే ఎన్నికల వ్యవస్థ.

షాడో క్యాబినెట్; పార్లమెంటరీ ప్రతిపక్ష నాయకుల బృందం వారి పార్టీ తిరిగి అధికారంలోకి వచ్చినప్పుడు క్యాబినెట్‌లో సభ్యత్వం పొందవచ్చు

1.9. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు:

2. భారత పార్లమెంటరీ రాజ్య వ్యవస్థను నడుపుతున్న జాతీయ సంస్థల మూలాలు మరియు అవి ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లను వివరించండి?
3. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల పని ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇప్పటివరకు తీసుకున్న చర్యలను చర్చించండి?
4. భారతదేశంలోని జాతీయ సంస్థల ప్రమాణాలను పెంచడానికి ఇక ముందు తీసుకోవాల్సిన చర్యలను వివరించండి?

1.10. Suggested Readings:

1. Seyoum, B., & Camargo, A. (2021). State fragility and foreign direct investment: The mediating roles of human flight and economic decline. *Thunderbird International Business Review*, *63*(2), 159-174.

2. Didenko, N. I., Romashkina, G. F., Skripnuk, D. F., & Kulik, S. V. (2020). Dynamics of Trust in Institutions, the Legitimacy of the Social Order, and Social Open Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, *6*(4), 111.

3. Kohli, A. (1990). *Democracy and discontent: India's growing crisis of governability*. Cambridge University Press.

4. Zartman, I. W. (Ed.). (1995). *Collapsed states: the disintegration and restoration of legitimate authority*. Lynne Rienner Publishers.

5. Alagappa, M. (2001). *Coercion and governance: The declining political role of the military in Asia*. Stanford University Press.

6. Kaviraj, S. (1984). On the crisis of political institutions in India. *Contributions to Indian Sociology, 18*(2), 223-243.

****

యూనిట్- I; పరిపాలన సంక్షోభం/సంకట స్థితులు

అంశం -2: భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతికి గల సంస్థాగత మూలాలు.

Contents

2.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

2.1. ఉపోద్ఘాతం

2.2. భారతదేశంలో అవినీతి

2.3. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి స్వభావం

2.4. భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతికి కారణాలు

2.5. ఎనిమిది ప్రధాన అవినీతి ప్రభావాలు

2.6. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి పర్యవసానం

2.7. భారత ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలు

2.8. భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని మనం ఎలా అంతం చేయవచ్చు?

2.9. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని అంతం చేయడానికి మరికొన్ని సలహాలు

2.10. ముగింపు

2.11. సంక్షిప్తంగా (Summary)

2.11. సాంకేతిక పదాలు

2.12. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

2.13. Suggested Readings

2.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- **అవినీతి నిర్వచనం మరియు భారతదేశంలో అవినీతి: పరిమాణం**
- **ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి స్వభావం**
- **భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతికి కారణాలు**
- **ఎనిమిది ప్రధాన అవినీతి ప్రభావాలు**
- **ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి పర్యవసానం**
- **భారత ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలు**
- **భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని మనం ఎలా అంతం చేయవచ్చు?**

2.1. ఉపోద్ఘాతం;

అవినీతి ఒక పురాతన దృగ్విషయం ఇప్పుడు ప్రతిచోటా దేనిని చూడవచ్చు. ఇది ప్రజా జీవితంలో క్యాన్సర్ లాంటిది, ఇది ఒక్క రోజులోనే ప్రబలంగా మరియు శాశ్వతంగా మారదు, ఇది కాలక్రమంలో బలపడుతుంది. అవినీతి అనే పదానికి సమాజం లేదా దేశాన్ని నాశనం చేయడం, ధోచేయడం లేదా పాడు చేయడం అని అర్థం. అవినీతి సమాజం అనైతికత మరియు చట్టం పట్ల భయం లేదా గౌరవం లేకపోవడం అనే అంశాల ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది. అవినీతి అనేది ప్రైవేట్ లాభం కోసం ప్రజా అధికారాన్ని దుర్వినియోగం చేయడం. అవినీతి అనేది లంచం, దోపిడీ, మోసం, బలవంతంగా తీసుకోవడం వంటి అనేక విభిన్న ముసుగులలో వస్తుంది. ప్రజా వస్తువుల దుర్వినియోగం, బంధుప్రీతి (ఉద్యోగాలు మరియు కాంట్రాక్టుల కోసం కుటుంబ సభ్యులకు అనుకూలంగా ఉండటం) కుటిలత్వం మరియు ప్రభావం పెండింగ్‌లో ఉంచడం వంటి అనేక అంశాలుగా అవినీతి నిర్వచించబడింది, ప్రతి ఒక్కటి కొన్ని అంశాలలో లేదు. దురదృష్టవశాత్తు, ఉద్యోగుల లేదా రాజకీయ నాయకుల ప్రవర్తనను నేరుగా గమనించడం చాలా కష్టం ఎందుకంటే, సాధారణంగా అవినీతి చర్యలు పగటి వెలుగులో జరగవు. ఆక్స్‌ఫర్డ్ డిక్షనరీ ప్రకారం - "లంచం లేదా అభిమానం ద్వారా ప్రజా విధులను నిర్వర్తించడంలో సమగ్రతను నాశనం చేయడం అవినీతి అంటారు." వెబ్‌స్టర్ డిక్షనరీ అవినీతిని "అక్రమమైన లేదా చట్టవిరుద్ధమైన మార్గాల ద్వారా తప్పుకు ప్రేరేపించడం" లంచంగా నిర్వచించింది. అవినీతికి అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన మరియు సరళమైన నిర్వచనం ప్రపంచ బ్యాంకు ద్వారా ఇవ్వబడింది. ఈ నిర్వచనం ప్రకారం అవినీతి అనేది "ప్రైవేట్

ప్రయోజనం కోసం ప్రజా అధికారాన్ని దుర్వినియోగం చేయడం". ఈ నిర్వచనం నుండి ప్రైవేట్ రంగ కార్యకలాపాలలో అవినీతి ఉండదని నిర్ధారించకూడదు. ముఖ్యంగా పెద్ద ప్రైవేట్ సంస్థలలో, ఈ దృగ్విషయం స్పష్టంగా ఉంది, ఉదాహరణకు సేకరణ లో లేదా నియామకంలో కూడా. అవినీతి ప్రభుత్వం నియంత్రించే ప్రైవేట్ కార్యకలాపాలలో కూడా ఉంది.

2.2. భారతదేశంలో అవినీతి:-

2020 లో అవినీతి అవగాహన సూచిక (సిపిఐ) లో 180 దేశాలలో భారతదేశ ర్యాంక్ ఆరు స్థానాలు దిగజారి 86 వ స్థానంలో నిలిచింది. 2019 లో 180 దేశాలలో భారతదేశం 80 వ స్థానంలో ఉంది. భారతీయ రాజకీయాలు మరియు బ్యూరోక్రసీ యొక్క విస్తృతమైన అంశంగా అవినీతి ప్రధాన పాత్ర పోషించింది.

భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ 1950 నుండి 1980 వరకు మొత్తం ఒక తరం అంత సోషలిస్టు భావజాల ప్రేరేపిత విధానంలోఉంది. విస్తృతమైన నియంత్రణ రక్షణవాదం మరియు ప్రజా యాజమాన్యం ద్వారా ఆర్థిక వ్యవస్థకు సంకెళ్లు వేసింది, ఇది సర్వవ్యాప్త అవినీతి మరియు నెమ్మది వృద్ధి కి దారితీసింది.

1991 నుండి, భారతదేశంలో ఆర్థిక సరళీకరణలు పాలనలో కాలయాపన మరియు బ్యూరోక్రసీ పెత్తనాన్ని తగ్గించింది, మార్కెట్ ఆర్థిక వ్యవస్థ వైపు పరివర్తనకు మద్దతునిచ్చింది మరియు అధిక వృద్ధి రేటుతో ఆర్థిక వ్యవస్థను మార్చింది. ఏదేమైనా, భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ ప్రపంచంలో 4 వ అతిపెద్దదిగా మారినప్పటికీ, సామాజిక మరియు ఆర్థిక సమూహాలలో వృద్ధి అసమానంగా ఉంది మరియు పేదరికం ఇప్పటికీ పెద్ద సమస్యగనే ఉంది. స్థానిక మరియు లోతుగా పాతుకుపోయిన అవినీతి చాలా సామాజిక మరియు రాజకీయ రుగ్మతలకు ప్రధాన కారకంగ వుంది.

భారతీయ నాగరికతలో, అవినీతి సమాజానికి గరిష్ట బాధను కలిగించింది. ప్రాచీన భారతీయ చరిత్రలో గొప్ప భారతీయ తత్వవేత్త కౌటిల్య ఇలా అంటాడు "తేనె లేదా విషాన్ని నాలుక ఉపరితలంపై చిన్న పరిమాణంలోనైనా ఉంచి నట్లైతే దాని రుచి చూడకుండా ఉండడం ఎలా అసాధ్యమో, డబ్బుతో వ్యవహరించే ప్రభుత్వ ఉద్యోగి దానిని రుచి చూడకపోవడం కూడా అంతే అసాధ్యం"

అవినీతిని గుర్తించే కష్టాలపై కౌటిల్య ఇలా అంటాడు, "నీటిలో కదులుతున్న చేపను నీటిని తాగడం లేదా తాగకపోవడం వంటివి గుర్తించలేనట్లే, ప్రభుత్వ పనుల్లో పనిచేసే ప్రభుత్వ ఉద్యోగి డబ్బు తీసుకుంటున్నట్లు గుర్తించలేరు."

స్వాతంత్ర్యానంతరం భారత అధికార మరియు రాజకీయ వ్యవస్థలో అవినీతి విస్తృతంగా వ్యాపించి ప్రస్తుతం శిఖరాగ్రానికి చేరింది. ఒక అంతర్జాతీయ నివేదిక ప్రకారం, భారతదేశంలో బయటకు వచ్చినట్లయితే, భారతీయ నల్లధనం పన్నుల స్వర్గం అనే విదేశీ బ్యాంకులలో డిపాజిట్ చేయబడింది. ఈ నల్లధనం తో యిప్పుడు భారతదేశ వార్షిక బడ్జెట్లో వచ్చే 30

సంవత్సరాల వరకు పన్నులు లేకుండా చేయవచ్చు. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత నూతన భారతదేశంలో ఇది ఎంత విస్తృతంగా వ్యాపిస్తుందనే దానికి ఉదాహరణగ 1948 లో కాశ్మీర్‌లో సైన్యం కార్యకలాపాల కోసం అవసరమైన జీప్‌లు కొనుగోలులో జరిగిన కుంభకోణం గురించి ప్రముఖంగా చెప్పుకోవచ్చు. ఇతర ముఖ్యమైన కుంభకోణాలలో ముద్గల్ కేసు (1951), ముంద్రా కేసు (1957 - 58), మాళవ్య - సిరాజుద్దీన్ కుంభకోణం (1963) ఉన్నాయి.

ఈ రోజుల్లో పరిపాలన వాతావరణాన్ని అనేక పరిశీలనల ద్వారా అంచనా వేయవచ్చు. A.D. గోర్వాలా కమిటీ, పాలనా వ్యవస్థను మెరుగుపరిచే మార్గాలను సూచించడానికి ఏర్పాటు చేయబడింది. సంతానం కమిటీ (1962) 1964 లో గమనించిన అవినీతి సమస్యను పరిశీలిస్తుంది, "మంత్రులలో చిత్తశుద్ధి వైఫల్యం అసాధారణం కాదని మరియు గత పదహారు సంవత్సరాలలో పదవిలో ఉన్న కొందరు మంత్రులు చట్టవిరుద్ధంగా తమను తాము సంపన్నం చేసుకున్నారనే అభిప్రాయం ఉంది. బందు ప్రీతీ ద్వారా వారి కుమారులకు మరియు రక్త సంభందీకులకు ప్రయోజనాలను పొందుతూ ప్రజా జీవితంలో స్వచ్ఛతకు సమాధి కట్టారు". తరువాతి సంవత్సరాలలో భారతీయ సమాజంలో అవినీతి క్రమంగా విస్తరిస్తు పోతోంది. ఈ ముప్పును అరికట్టడానికి సమర్థవంతమైన చర్యలు ఇంకా ఎప్పటికి పూర్తిగా ఏర్పాటు చేయబడలేదు.

ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ఉన్నత స్థాయి ప్రజా అధికారులు పాల్గొన్న అనేక ప్రధాన కుంభకోణాలు భారతీయ ప్రజా సేవలను కదిలించాయి. ఈ కుంభకోణాలు అవినీతి భారత రాజకీయ మరియు అధికార వ్యవస్థ యొక్క విస్తృతమైన అంశంగా మారాయని సూచిస్తున్నాయి. వాటిలో కొన్ని ప్రధాన స్కామ్‌లు ఈ విధంగా వున్నాయి –

- బొగ్గు కేటాయింపు స్కామ్ (అంచనా- 186000 కోట్లు)
- 2-G స్పెక్ట్రమ్ స్కామ్ (అంచనా-176000 కోట్లు)
- కామన్వెల్త్ గేమ్స్ (CWG) స్కామ్ (అంచనా- 70000 కోట్లు)
- 4మెగా బ్లాక్ మనీ లాండరింగ్ స్కామ్ (అంచనా- 70000 కోట్లు)
- ఆదర్శ్ హౌసింగ్ స్కామ్ (అంచనా- 18978 కోట్లు)
- స్టాంప్ పేపర్ స్కామ్ (అంచనా- 20000 కోట్లు)
- బోఫోర్స్ స్కామ్ (అంచనా- 400 మిలియన్)
- పశుగ్రాసం స్కామ్ (అంచనా- 950 కోట్లు)
- హవాలా స్కామ్ (అంచనా- 8000 కోట్లు)
- సత్యం స్కామ్ (అంచనా- 14000 కోట్లు)
- స్టాక్ మార్కెట్ స్కామ్ (అంచనా- 3500 కోట్లు)

➢ మధు కోడ స్కామ్ (అంచనా - 4000 కోట్లు)

కొన్ని వాస్తవ గణాంకాలు భారతదేశం ఆసియాలో అత్యంత అవినీతి దేశం అని నిరూపిస్తుంది భారతదేశంలో 1.38% భూమి మరియు ఆస్తి ఒప్పందాలలో లంచాలు ఉంటాయి అని చెపుతున్నాయి. భారతదేశంలో, 38% భూ లావాదేవీలలో ఏదో ఒక రూపంలో లంచాలు ఉంటాయి, ఎందుకంటే కొనుగోలుదారు కోసం, ఈ దారి మాత్రమే మిగిలి ఉంది. ప్రభుత్వ అధికారులు, రాజకీయ నాయకులు, న్యాయ అధికారులు, రియల్ ఎస్టేట్ డెవలపర్లు మరియు చట్ట అమలు అధికారుల మొత్తం నెక్సస్ ఆస్తి వ్యాపారాన్ని నియంత్రిస్తుంది, ఇందులో వారు చట్టవిరుద్ధంగా భూమిని సేకరించి విక్రయిస్తారు. 60 శాతానికి పైగా ఎన్ఫోర్స్‌మెంట్ అధికారులు లంచం తీసుకుంటారు. వాస్తవానికి పోలీసులు అత్యధిక మొత్తంలో లంచాలను సేకరిస్తారు. ఒక సాధారణ భారతీయుడు సంవత్సరంలో చెల్లించే సగటు లంచంలో పాస్‌పోర్ట్ ధృవీకరణకు 30%, ట్రాఫిక్ ఉల్లంఘనలకు 25%. బోద్ బ్రీత్‌లైజర్ పరీక్షల నుండి రూ. 2500, పాస్‌పోర్ట్ వెరిఫికేషన్ కోసం రూ. 500 వంటి పద్ధతులు చాలా ఉన్నాయి. ట్రాన్స్‌పరెన్సీ ఇంటర్నేషనల్ ప్రకారం, ట్రక్కర్లు/లారీలు. ప్రభుత్వ నియంత్రకాలు, పోలీసు, అటవీ మరియు విక్రయాల మరియు ఎక్సైజ్ ఫోర్స్ వంటి రోడ్లపై ఆగిపోయిన లారీలు నుండి అధికారులు ప్రతి సంవత్సరం ₹ 222 కోట్లు లంచం తీసుంకుతారు, మరియు వీటిలో 60% డబ్బు దోపిడీకి సంబంధించినవి. ఈ ఆలస్యాలు ఉత్పాదకతలో విపరీతమైన నష్టానికి దారితీస్తాయి. ఏజెంట్ నుండి డ్రైవింగ్ లైసెన్స్ పొందిన 60% మంది డ్రైవింగ్ పరీక్షలో పాల్గొనలేదు, 31% పార్లమెంట్ సభ్యులపై క్రిమినల్ కేసులు ఉన్నాయి, ప్రభుత్వ రేషన్ నుండి కేవలం 40% ధాన్యం మాత్రమే పేదల దగ్గరికి చేరుతోంది.

2.3. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి స్వభావం:-

భారత రాజ్యాంగం ప్రకారం, ప్రభుత్వం మూడు శాఖలను కలిగి ఉంటుంది: శాసన, కార్యనిర్వాహక మరియు న్యాయవ్యవస్థ ప్రతి శాఖ స్వతంత్రంగా పనిచేయడానికి స్పష్టమైన ఆదేశాలను కలిగి వుంది. సుపరిపాలన కోసం ఈ యూనిట్లలో ప్రతి ఒక్కటి చిత్తశుద్ధి మరియు సమర్థతతో పని చేయడం తప్పనిసరి. శాసనసభ్యులు ప్రజా ప్రతినిధులుగా ఎన్నుకోబడి చట్టాలను రూపొందించే బాధ్యత వహిస్తారు. మంత్రులు, బ్యూరోక్రాట్లు మరియు మొత్తం ప్రభుత్వ యంత్రాంగంతో కూడిన కార్యనిర్వాహక శాఖ, శాసనసభల ద్వారా రూపొందించబడిన చట్టాల అమలుకు బాధ్యత వహిస్తుంది. న్యాయవ్యవస్థ, ప్రజలు చట్టం ప్రకారం పరిపాలించబడుతుందో లేదో తెలుసుకోవడానికి నిష్పక్షపాతంగా చూస్తుంది. ఇది ఏదైనా చట్టాన్ని రూపొందించే శక్తిని కలిగి ఉంది, ఇది చట్ట నిర్మాతలు ఆమోదించిన చట్టాలను రాజ్యాంగ చట్రంలో మాత్రమే అర్థం చేసుకుని, దాని తీర్పులను ఇవ్వగలదు. కానీ అవినీతి ఆక్రమించినప్పుడు, పరిపాలన సమగ్రత మరియు సమర్థత రెండింటినీ

కోల్పోవడాన్ని సూచిస్తుంది. ఇప్పుడు రోజువారి పాలనలోని అవినీతి భారత ప్రభుత్వ వ్యవస్థ మరియు రాజకీయాలలో ప్రతి విభాగంలో విస్తృతంగా ఉంది.

కేంద్రం లోను, రాష్ట్రంలోనూ భారత శాసనసభ్యుల ప్రవర్తన చాలా ఆశించదగినది. ప్రతిసారీ వారు వ్యక్తిగత లాభం ద్వారా ప్రేరేపించబడ్డారు. ఈ కోణం నుండి చూసినట్లుగా అసెంబ్లీలలో అవినీతి అనేది ఫ్లోర్ క్రాసింగ్, ఓటు తీసుకునే డబ్బు లేదా ప్రశ్నలు అడగడానికి ఇతర ప్రయోజనాలు, సాధారణ ప్రజల ఖర్చుతో పెద్ద కార్పోరేట్ సంస్థల ప్రభావంతో నియమాలను రూపొందించడం. రాజకీయాలను నేరపూరితం చేయడం అనేది ప్రస్తుత పార్లమెంటులో అవినీతికి సంబంధించిన మరో వాస్తవం. వీరు నేరచరిత్ర కలిగిన పావు వంతు మంది ఎంపీలు. వారిపై చాలా తీవ్రమైన ఆరోపణలు ఉన్నాయి. పార్లమెంటు లేదా రాష్ట్ర అసెంబ్లీలలో నేరస్థులు ప్రవేశించకుండా ఎన్నికల సంస్కరణలు అత్యవసరంగా అవసరమయ్యే అంశాన్ని కూడా ఇది హైలైట్ చేస్తుంది.

కార్యనిర్వాహక శాఖలో, మంత్రులు సోపానక్రమంలో అగ్రస్థానంలో ఉంటారు. వారు ప్రజల కోసం విధానాలను రూపొందించడానికి బాధ్యత వహిస్తారు, ఎందుకంటే ప్రజలు వారిపై విశ్వాసం కలిగి ఉంటారు మరియు ప్రభుత్వాన్ని చేయడానికి ఓట్ల ద్వారా ఎన్నుకోబడ్డారు. ఇటీవలి విశ్లేషణలో మంత్రులలో అవినీతి స్థాయి అత్యధికంగా ఉందని మనం చూశాము. 2 G స్పెక్ట్రం స్కామ్, బొగ్గు కేటాయింపు స్కామ్, కామన్వెల్త్ గేమ్స్ స్కామ్, పశుగ్రాసం స్కామ్ మొదలైనవి దీనికి ఉత్తమ ఉదాహరణలు.

భారత పార్లమెంటరీ వ్యవస్థలో, ప్రభుత్వం చేసే విధానాలను అమలు చేసే బాధ్యతను గ్రౌండ్ లెవెల్‌లో బ్యూరోక్రసీకి అప్పగిస్తున్నారు. కానీ ఇండియన్ బ్యూరోక్రసీ యొక్క రిపోర్ట్ కార్డ్ కూడా అంతగా మెప్పించలేదు. భారతదేశంలో అధికార అవినీతి రెడ్ టేప్, సంక్లిష్టమైన విధానాలు మరియు విచక్షణ శక్తితో వృద్ధి చెందుతుంది. భారతదేశంలో పాలన నియమాలలో పారదర్శకత లేకపోవడం ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది. సంక్లిష్టమైన విధానాలు మరియు విస్తృత విచక్షణా శక్తిని ఆస్వాదించే ఒక బ్యూరోక్రసీ. ట్రేస్ ఇంటర్నేషనల్ నిర్వహించిన భారతదేశంలోని లంచం డిమాండ్ల నివేదికల తాజా విశ్లేషణ ప్రకారం జనవరి 20019 లో ప్రచురించబడింది, లంచం కోసం 90% డిమాండ్ ప్రభుత్వ అధికారుల నుండి వచ్చింది, ఇందులో వేధింపులను నివారించడానికి 65% పైగా, 50% లంచం సకాలంలో సేవలను అందించడం కోసం వ్యక్తులకు ఇప్పటికే అర్హత ఉంది, దాదాపు 10% ఏదైనా ప్రయోజనాన్ని అందించడానికి ఉద్దేశించబడింది. అధికార అవినీతి భారతీయ పరిపాలన వ్యవస్థలో లంచం, బంధుప్రీతి మరియు అధికారిక పదవులు మరియు వనరుల దుర్వినియోగం వంటి విస్తృత పద్ధతులతో విస్తరించింది.

భారత రాజ్యాంగం ద్వారా న్యాయవ్యవస్థ స్వతంత్రతకు హామీ ఉంది. కానీ భారతీయ న్యాయస్థానాలలో కూడా అవినీతి ప్రబలుతోంది. ట్రాన్స్‌పరెన్సీ ఇంటర్నేషనల్ ప్రకారం, భారతదేశంలో న్యాయ అవినీతి "కేసుల పరిష్కారంలో జాప్యం, న్యాయమూర్తుల కొరత మరియు సంక్లిష్ట ప్రక్రియ వంటి అంశాలకు కారణమవుతుంది, ఇవన్నీ కొత్త చట్టాల ప్రాబల్యంతో తీవ్రతరం అవుతాయి." భారతదేశంలో దాదాపు 3% ప్రతివాదులు న్యాయవ్యవస్థను అవినీతిమయంగా భావిస్తారు.

2.4. భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతికి కారణాలు:

అవినీతి అనేది ప్రపంచ దృగ్విషయం మరియు అది సర్వశక్తివంతమైనది. ఇది క్రమంగా పెరిగింది మన సమాజంలో ప్రబలంగా వ్యాపించింది ఉంది. భారతదేశంలో అవినీతికి రెక్కలు ఉన్నాయి, చక్రాలు కాదు. దేశం అభివృద్ధి పెరిగేకొద్దీ, అవినీతిపరులు కూడా ప్రభుత్వాన్ని మరియు ప్రజలను మోసం చేసే కొత్త పద్ధతులను కనిపెట్టడానికి పెరుగుతున్నారు. అవినీతికి కారణం చాలా క్లిష్టమైనది. అవినీతికి కొన్ని కారణాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:-

- దేశం ఆధారిత కార్యక్రమాలు మరియు విధానాల కంటే స్వాహ ఆసక్తి ఆధారిత రాజకీయ ఉన్నత వర్గాల ఆవిర్భావం.
- దుర్మార్గమైన ఉద్దేశ్యంతో కొంత మంది స్వార్థపరులు సృష్టించిన కృత్రిమ కొరత ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క మూలలను ధ్వంసం చేస్తుంది.
- పాలన నిర్వహించే వ్యక్తుల విలువ వ్యవస్థ మరియు నైతిక లక్షణాలలో మార్పు కారణంగా అవినీతి ఏర్పడుతు పెరిగింది. నైతికత, సేవలు మరియు నిజాయితీ యొక్క పాత ఆదర్శాలు అనాక్రోనిస్టిక్‌గా పరిగణించబడతాయి.
- అవినీతి పట్ల ప్రజల సహనం, అవినీతికి వ్యతిరేకంగా తీవ్రమైన ప్రజా ఆగ్రహం లేకపోవడం మరియు అవినీతిని వ్యతిరేకించడానికి బలమైన ప్రజా వేదిక లేకపోవడం అవినీతిని మన ప్రజలను పాలించడానికి అనుమతిస్తాయి.
- విస్తృత జనాభా మరియు విస్తృతమైన నిరక్షరాస్యత మరియు తక్కువ ఆర్థిక మౌలిక సదుపాయాలు ప్రజా జీవితంలో స్థానిక అవినీతికి దారితీస్తాయి.
- అధిక ద్రవ్యోల్బణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో, ప్రభుత్వ అధికారుల తక్కువ జీతాలు అవినీతికి పాల్పడటానికి వారిని బలవంతం చేస్తాయి. ఇండియన్ ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మేనేజ్‌మెంట్ నుండి గ్రాడ్యుయేట్లు ఎటువంటి అనుభవం లేకుండా ప్రభుత్వ సెక్రటరీలు డ్రా చేసే దానికంటే చాలా ఎక్కువ స్థాయిలో జీతం తీసుకుంటారు.
- సంక్లిష్ట చట్టాలు మరియు విధానాలు సామాన్య ప్రజలను ప్రభుత్వం నుండి సహాయం కోరకుండా నిరోధిస్తాయి.

- ఎలుషన్ సమయం అవినీతి తారాస్థాయిలో ఉన్న సమయం. పెద్ద పారిశ్రామిక వేత్తలు రాజకీయ నాయకులకు ఎన్నికల అధిక వ్యయాన్ని తీర్చడానికి నిధులు సమకూర్చి, చివరకు వ్యక్తిగత అభిమానాన్ని కోరుకుంటారు. రాజకీయ నాయకులకు లంచం ప్రభుత్వ విధానాలను కొనుగోలు చేస్తుంది మరియు రాజకీయ నాయకులు లంచం ఓట్లను కొనుగోలు చేస్తారు. ఎన్నికయ్యే క్రమంలో, రాజకీయ నాయకులు పేదలు, నిరక్షరాస్యులకు లంచం ఇస్తారు.

- తక్కువ పే స్కేల్స్ మరియు వేతనాలు
- స్టిక్ మరియు ఫాస్ట్ శిక్షల లేకపోవడం
- పబ్లిక్‌లో ఐక్యత లేకపోవడం
- ·భారతదేశ ప్రజలలో ప్రాథమిక హక్కుల అవగాహన లేకపోవడం
- డీల్స్ మరియు వ్యవహారాలలో పారదర్శకత లేకపోవడం
- స్వతంత్ర డిటెక్టిప్ ఏజెన్సీ లేకపోవడం
- భారతదేశంలో న్యాయ వ్యవస్థకు తగినంత అధికారాలు లేకపోవడం
- జవాబుదారీతనం లేకపోవడం
- భారతదేశంలో అనారోగ్యకరమైన పోటీ ప్రోత్సాహం
- సమర్థవంతమైన నిర్వహణ మరియు అమలు లేకపోవడం
- భారతదేశంలో ఆర్థిక స్థిరత్వం లేకపోవడం
- భారతదేశంలో సమర్థవంతమైన నాయకత్వం లేకపోవడం
- స్వయంప్రతిపత్తి లేకపోవడం
- ·నిరుద్యోగం
- పేదరికం మరియు ఆకలి
- చాలా తక్కువ విద్యా సంస్థ మరియు వైద్య మౌలిక సదుపాయాలు.
- భారతదేశంలో విస్తారమైన జనాభా భారతదేశంలో అవినీతికి అతిపెద్ద కారణం.
- భారతదేశంలో అవినీతికి మరో పెద్ద కారణం రాజకీయ పార్టీలు మరియు పారిశ్రామికవేత్తల మధ్య సంబంధాలు.
- దేశ-ఆధారిత కార్యక్రమాలు మరియు విధానాల కంటే ఆసక్తి-ఆధారిత రాజకీయ ఉన్నత వర్గాల ఆవిర్భావం భారతదేశంలో అవినీతికి మరొక పెద్ద కారణం.
- అవినీతి వైపు ప్రజల సహనం భారతదేశంలో అవినీతికి మరో పెద్ద కారణం.

2.5. ఎనిమిది ప్రధాన అవినీతి ప్రభావాలు:

- సేవలలో నాణ్యత లేకపోవడం
- సరైన న్యాయం లేకపోవడం
- నిరుద్యోగం అవకాశాలు
- సరికాని ఆరోగ్యం మరియు పరిశుభ్రత
- ఆర్థిక వ్యవస్థ తక్కువ వృద్ధి రేటు
- తక్కువ విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులు
- తక్కువ అభివృద్ధి రేటు
- తక్కువ జీవన ప్రమాణం

2.6. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి పర్యవసానం:-

అభివృద్ధి సమస్యల వలెనే అవినీతి కూడా ఆనైతికమైనది. ఇది పెట్టుబడి ప్రాజెక్ట్ మరియు ఇతర వాణిజ్య లావాదేవీలపై మొత్తం నిర్ణయాత్మక ప్రక్రియలను వక్రీకరించగలదు మరియు సంఘాల యొక్క సామాజిక మరియు రాజకీయ ఆకృతి. భారతదేశంలో అవినీతి సమాజానికి క్యాన్సర్ లాంటిది. ఇది భారత ఆర్థిక, ప్రజాస్వామ్య మరియు రాజకీయ వ్యవస్థను నాశనం చేస్తోంది.

అవినీతి ప్రజా ఆదాయాన్ని తగ్గిస్తుంది మరియు ప్రజా వ్యయాన్ని పెంచుతుంది. ఇది పెద్ద ఆర్థిక లోటుకు దోహదం చేస్తుంది, దీని వలన ప్రభుత్వానికి మంచి ఆర్థిక విధానాన్ని అమలు చేయడం మరింత కష్టమవుతుంది. అవినీతి ఆదాయ అసమానతను పెంచే అవకాశం ఉంది, ఎందుకంటే ఇది మిగిలిన వ్యక్తుల ఖర్చుతో ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలను సద్వినియోగం చేసుకోవడానికి బాగా ఉన్న వ్యక్తులను అనుమతిస్తుంది. అవినీతి మార్కెట్లను మరియు వనరుల కేటాయింపును వక్రీకరిస్తుంది ఎందుకంటే మార్కెట్ వైఫల్యాలను సరిదిద్దడానికి అవసరమైన నియంత్రణ నియంత్రణలు మరియు తనిఖీలను విధించే ప్రభుత్వ సామర్థ్యాన్ని ఇది తగ్గిస్తుంది. ఇది ఏకపక్ష పన్నుగా పనిచేస్తుంది మరియు ప్రభుత్వ ప్రాథమిక పాత్రను తగ్గిస్తుంది, మార్కెట్ ఆర్థిక వ్యవస్థ చట్టబద్ధతను మరియు పేదరికాన్ని పెంచుతుంది.

భారతదేశం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ప్రజాస్వామ్య దేశం. ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ప్రాథమిక అవినీతి ప్రకారం భారత రాజ్యాంగం చట్టసభల అనుమతి లేకుండా ఎలాంటి పన్ను విధించబడదు. పన్ను ప్రక్రియ ద్వారా డబ్బు దిగుబడి అనేది ప్రజల విలువైన సంపద. కానీ అవినీతి ద్వారా నల్లధనం ఉత్పత్తి అవుతుంది. ఇది నల్లధనం అవినీతికి ఆక్సిజన్ లాంటిది. అంతర్జాతీయ నివేదిక ప్రకారం విదేశీ బ్యాంకులలో డిపాజిట్ చేయబడిన నల్లధనం చాలా ఎక్కువ. ఒకవేళ భారతదేశంలో డబ్బు మొత్తం రివర్స్ తీసుకుంటే అన్ని విదేశీ అప్పులను తీసివేయవచ్చు మరియు చాలా వరకు తర్వాత ప్రతి

భారతీయుడు 20000/- రూపాయల లాభాన్ని పొందుతారు లేదా మొత్తం నల్లధనం భారతదేశ బడ్జెట్ కంటే రివర్స్ తీసుకుంటే రాబోయే 30 సంవత్సరాల వరకు ఎలాంటి పన్ను లేకుండా చేయవచ్చు. ఈ నల్లధనం మన ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థను నాశనం చేస్తోంది.

రాజకీయంగా, అవినీతి అన్యాయాన్ని పెంచుతుంది మరియు పాలన లేదా చట్టాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తుంది. ప్రాథమిక మానవ హక్కు మరియు స్వేచ్ఛ ప్రమాదంలో పడుతుంది. కీలకమైన న్యాయ నిర్ణయాలు సంబంధిత అధికారుల అమాయకత్వం లేదా అపరాధం మీద కాకుండా కోర్టు అధికారులకు ఇచ్చే అవినీతి లంచాల మేరకు ఆధారపడి ఉంటాయి. పోలీసు విచారణలు మరియు అరెస్టులు చట్టపరమైన కారణాల ఆధారంగా కాకుండా రాజకీయ వేధింపులు లేదా వ్యక్తిగత ప్రతీకారాలపై ఆధారపడి ఉండవచ్చు. అవినీతి యొక్క సామాజిక రాజకీయ పరిణామాల గురించి వ్యాఖ్యానిస్తూ, భారతదేశ అత్యున్నత న్యాయస్థానం ఒక నాగరిక సమాజంలో అవినీతి క్యాన్సర్ వంటి వ్యాధి అని గమనించింది. సకాలంలో గుర్తించబడకపోతే అది "ప్రమాదకరమైన పరిణామాలకు" దారితీసే ప్రజల పాలిట ప్రాణాంతకమైనదిగా మారుతుంది.

ఇతర అవినీతి పర్యవసానాలు:-

- నిరుద్యోగం పెరుగుదల
- ఆకలి మరియు పేదరికంలో పెరుగుదల
- భారతీయ ఆర్థిక సంపద నష్టం
- భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ వృద్ధిలో పతనం
- శక్తి మరియు అధికారం తప్పు చేతుల్లో ఉంది
- బ్రెయిన్ డ్రెయిన్ భారతదేశానికి అతిపెద్ద పరిణామం
- మానసిక మరియు సామాజిక రుగ్మత (ధనికులు మరింత ధనవంతులవుతున్నందున వారి అంతులేని అసలు పేదరికానికి అవినీతి కూడా ప్రధాన కారణం)

2.7. భారత ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలు:

1. డీమోనిటైజేషన్ అంటే అవినీతి, బ్లాక్ మనీ, టెర్రరిజం అనే అన్ని చెడులకు మార్గం అయిన 500 మరియు 1000 రూపాయల నోట్లను నిషేధించడం అతిపెద్ద దశ.
2. "సమాచార హక్కు చట్టం (RTI)" కింద, పౌరులు ఇప్పుడు డబ్బును ఎలా ఖర్చు చేశారని ప్రభుత్వాన్ని అడగవచ్చు.
3. "జన్ ధన్ యోజన" తో "డైరెక్ట్ బెనిఫిట్ ట్రాన్స్‌ఫర్" పథకాలు, ద్వారా మిలియన్ల మంది ప్రజల బ్యాంక్ ఖాతాలు తెరవబడ్డాయి, తద్వారా వారు సబ్సిడీలు మరియు ప్రయోజనాలను నేరుగా వారి ఖాతాలో పొందవచ్చు.
4. స్పెక్ట్రమ్‌లు మరియు సహజ వనరుల కోసం ఇ-వేలం అవినీతి లేని భారతదేశం వైపు ఒక మంచి అడుగు.
5. ప్రభుత్వం డిజిటైజింగ్‌పై ఎక్కువ దృష్టి పెడుతోంది, ఇది ప్రభుత్వ పనితీరులో మరింత పారదర్శకతకు దారితీస్తుంది.
6. సర్టిఫికెట్ల స్వీయ ధృవీకరణను ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టింది మరియు దిగువ పోస్టుల నుండి ఇంటర్వ్యూలను తీసివేసింది, కాబట్టి ఉద్యోగాలకు ఇంటర్వ్యూ ద్వారా ఎవరూ లంచం ఇవ్వలేరు.

7. అవినీతిపై మరొక శక్తివంతమైన తనిఖీ సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ (CVC). ఇది విజిలెన్స్ ప్రాంతాలలో కేంద్ర ప్రభుత్వ ఏజెన్సీలకు సలహా ఇవ్వడానికి మరియు మార్గనిర్దేశం చేయడానికి ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసింది.

భారతదేశంలో అవినీతి నిరోధక చట్టాలు

1. ఇండియన్ పీనల్ కోడ్, 1860

2. ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961 యొక్క ప్రాసిక్యూషన్ విభాగం

3. అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1988

4. బినామీ లావాదేవీలను నిషేధించడానికి బినామీ లావాదేవీలు (నిషేధం) చట్టం, 1988.

5. మనీ లాండరింగ్ నిరోధక చట్టం, 2002.

2.8. భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని మనం ఎలా అంతం చేయవచ్చు?

అవినీతి అనేది క్యాన్సర్, ఇది ప్రతి భారతీయుడు నయం చేయడానికి తప్పనిసరిగా కంకణం కట్టుకోవాలి. చాలా మంది కొత్త నాయకులు అవినీతిని నిర్మూలించాలనే తమ సంకల్పాన్ని ప్రకటించారు, కాని త్వరలోనే వారు అవినీతిపరులుగా మారి భారీ సంపదను కూడబెట్టడం ప్రారంభించారు. చాలా మంది భౌతిక మరియు డబ్బు ఆధారితంగా మారతారు, వ్యాపార వ్యవహారంలో నైతికత మరియు నైతికత యొక్క ప్రాముఖ్యత సమాజంలో లేదు. ఎందుకంటే ఈ రకమైన వ్యక్తులు ఎవరికీ లేదా సమాజం లేదా దేశం గురించి నైతిక బాధ్యత వహించరు.

అవినీతి గురించి అనేక అపోహలు ఉన్నాయి, భారతదేశంలో అవినీతిని ఎదుర్కోవాలంటే ప్రజా అవగాహన అవసరం, దీని కోసం మన విద్యా వ్యవస్థను మెరుగుపరచడం తప్పనిసరి, ఎందుకంటే ప్రాథమిక హక్కులను అర్థం చేసుకోవడానికి విద్య ఉత్తమ మార్గం మరియు సరైనది.

ప్రజలు తమ జీవితంలో నైతికత మరియు నైతికత యొక్క విలువను అర్థం చేసుకుని, విశ్వసించడం మొదలుపెడితే అవినీతి నివారణ అవుతుంది. ప్రజలు నిజంగా దేవుడిని విశ్వసించడం మొదలుపెడితే, దేవుని ఏకత్వంపై మరియు దేవుడు నిజంగా మానవజాతి కోసం ఎంచుకున్న మార్గంలో జీవించడం ప్రారంభిస్తే, వారి జీవితం జవాబుదారీగా ఉంటుందని ప్రజలు విశ్వసించడం ప్రారంభిస్తారు.

రాజకీయ నాయకులు మరియు బ్యూరోక్రాట్‌లకు విచక్షణకు అవకాశం లేని విధంగా ఫూల్‌ప్రూఫ్ చట్టాలు చేయాలి. రాజకీయ నాయకుడి పాత్రను తగ్గించాలి. అభివృద్ధి చెందిన పాలసీల దరఖాస్తు ప్రజా ప్రయోజనాల ప్రతి ప్రాంతంలో స్వతంత్ర కమిషన్ లేదా అధికారం చేతిలో ఉంచాలి. కమిషన్ లేదా అధికారం యొక్క నిర్ణయాన్ని న్యాయస్థానాలలో మాత్రమే సవాలు చేయాలి.

అవినీతిని విజయవంతంగా నియంత్రించడానికి ప్రజల సహకారం పొందాలి. ఎన్నికైన ప్రజాప్రతినిధులు ఓటర్ల పట్ల ఉదాసీనంగా మారడం చూసినట్లయితే వారిని గుర్తుచేసుకునే హక్కు ప్రజలకు ఉండాలి.

రాజకీయ అవినీతికి ప్రధాన కారణం ఎన్నికల నిధులే. ఈ విషయంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు కీలకమైనవి. అభ్యర్థుల కోసం ఎన్నికల ఖర్చులకు రాష్ట్ర నిధులు, పార్టీ ఎన్నికలను నిర్వహించడం వంటి చట్టపరమైన అవసరాలను కఠినంగా అమలు చేయడం, రాజకీయ పార్టీలు తమ ఖాతాలను క్రమం తప్పకుండా ఆడిట్ చేయడం మరియు ఆదాయపు పన్ను రిటర్నులు దాఖలు చేయడం వంటి అనేక సంస్కరణలు, నేరచరిత్ర ఉన్న వ్యక్తులు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే అవకాశాన్ని నిరాకరించాలి. తీసుకురావాలి. స్వచ్ఛమైన వ్యవస్థ కోసం ప్రతిస్పందన, జవాబుదారీతనం మరియు పారదర్శకత తప్పనిసరి. మంచి పాలనకు వెన్నెముక అయిన బ్యూరోక్రసీని మరింత పౌరులకు అనుకూలంగా, జవాబుదారీగా, నైతికంగా మరియు పారదర్శకంగా చేయాలి.

త్వరిత మరియు చవకైన న్యాయం కోసం మరిన్ని కోర్టులు తెరవబడాలి, తద్వారా కేసులు సంవత్సరాలు కోర్టులలో ఆలస్యంగా ఉండవు మరియు సమయానికి న్యాయం జరుగుతుంది.

లోక్ పాల్స్, లోక్ అదాలత్‌లు మరియు విజిలెన్స్ కమిషన్‌ల వంటి స్వతంత్రమైన స్థానిక సంస్థలు తక్కువ ఖర్చులతో సత్వర న్యాయం అందించడానికి ఏర్పాటు చేయబడాలి. భారతదేశంలో అవినీతిని పరిష్కరించడానికి బలమైన లోక్‌పాల్ తప్పనిసరి.
సమాచార హక్కు చట్టం సహాయంతో, పౌరులు ప్రజా సేవలు, మొదలైన వాటికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని అడగడానికి అధికారం ఇవ్వాలి మరియు ఈ సమాచారం అవసరమైనప్పుడు సాధారణ ప్రజలకు అందుబాటులో ఉంచాలి. అవినీతి అధికారులపై ఇటువంటి కఠిన చర్యలు ఖచ్చితంగా నిరోధక ప్రభావాన్ని కలిగి ఉంటాయి.

2.9. ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని అంతం చేయడానికి మరికొన్ని సలహాలు:

- ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు మంచి జీతం ఇవ్వండి
- భారతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పారదర్శకతను తీసుకురండి
- భారతీయ సమాజాన్ని నగదు రహితమైనదిగా చేయడానికి ప్రయత్నించండి
- ఆన్‌లైన్ లావాదేవీల సంఖ్య మరియు ప్రతి లావాదేవీకి బిల్లును అందించండి
- RTI కింద రాజకీయ పార్టీలను తీసుకురండి
- భారతీయ రాజకీయ నాయకుడికి అర్హతను సెట్ చేయండి
- డిజిటల్ మరియు E పాలనలో పెరుగుదల

- స్వచ్ఛమైన మరియు స్పష్టమైన అమలు ద్వారా పారదర్శక పన్ను నిర్మాణం
- మరిన్ని పోలీసు సంస్కరణలు మరియు పవర్ ఫుల్ జ్యుడీషియరీ
- అవినీతిపరులైన వ్యాపారవేత్తలను బ్లాక్‌లిస్ట్ చేయండి
- ప్రభుత్వ ఉద్యోగ నియామకాల్లో మరింత పారదర్శకతను తీసుకురండి
- ద్రవ్యోల్బణం తక్కువగా ఉంచండి
- తీర్పును వేగవంతం చేయండి మరియు కోర్టులను పెంచండి
- వారి క్రైమ్ స్కోరు కొంత మేరకు చేరుకున్నట్లయితే పౌరసత్వ రద్దు అత్యధిక శిక్షగా ఉంటుంది.
- నిజాయితీ లేనివారిని అగౌరవపరచడం

2.10. ముగింపు:

భారతీయ సమాజంలో ప్రాథమికంగా సంస్థాగత బలహీనతలకు అవినీతి లక్షణం ఎంతవరకు ఉంటుందనే దాని గురించి ఈరోజు చాలా మంచి అవగాహన ఉంది. అటువంటి అవలక్షణాన్ని "నిర్మూలించడానికి" రూపొందించిన ఇరుకైన జోక్యంతో వ్యవహరించే బదులు, ఈ విధానం విస్తృతమైన ప్రాథమిక సంస్థాగత నిర్ణయాధికారులను పరిష్కరించాల్సిన అవసరం ఉందని మరింతగా అర్థమవుతోంది. ఏదేమైనా, ఈ అవగాహనను భాగస్వామ్య ప్రక్రియతో అనుసంధానించడం సవాలుగా మారింది. సంస్థాగత సంస్కరణల అమలు అవినీతి నిరోధక కార్యకలాపాల కోసం అభివృద్ధి చేయబడుతున్న భాగస్వామ్య ప్రక్రియ నుండి గణనీయంగా ప్రయోజనం పొందవచ్చు. సమానంగా ముఖ్యమైనది, ఏదైనా భాగస్వామ్య ప్రక్రియ, ఎంత అధునాతనమైనప్పటికీ, మెరుగైన భాగస్వామ్యం మరియు అధిక అవగాహనకు మించిన ఖచ్చితమైన ఫలితాలకు దారి తీయాలి. అందువల్ల, భారతదేశంలో కీలకమైన సంస్థాగత సంస్కరణలను గుర్తించడం, మరియు అటువంటి సంస్కరణలకు మద్దతును సమీకరించడం, చాలా ముందు నుంచే భాగస్వామ్య ప్రక్రియలో పూర్తిగా విలీనం కావాలి. అటువంటి ప్రారంభ కన్వర్జెన్స్ అవినీతిని పరిష్కరించడంలో నివారణ మరియు అమలు చర్యల మధ్య మెరుగైన సమతుల్యతను ప్రోత్సహించే అవకాశం ఉంది. చట్టపరమైన అమలు చర్యలను బహిర్గతం చేయడానికి పరిమితులను గుర్తించడం వల్ల క్రమంగా మధ్యతరగతి వైపుకి మారడం జరిగింది, ఎందుకంటే చట్ట సంస్థలు ప్రస్తుతం భారతదేశంలోని అవినీతి సమస్యలో భాగం.

అందువల్ల, భారతదేశంలో అవినీతి ఒక తీరని సమస్య; ఇది మధుమేహం లాంటిది, ఇది నియంత్రించబడవచ్చు, కానీ పూర్తిగా తొలగించబడదు. అన్ని స్థాయిల్లో అవినీతిని పూర్తిగా నిర్మూలించడం సాధ్యం కాకపోవచ్చు కానీ సహించదగిన పరిమితుల్లో దాన్ని అదుపు చేయడం సాధ్యమవుతుంది. ప్రజా జీవితంలో నిజాయితీ మరియు అంకితభావం ఉన్న వ్యక్తులు, ఎన్నికల ఖర్చులపై నియంత్రణ, అవినీతిని ఎదుర్కోవడానికి కొన్ని ముఖ్యమైన ప్రిస్క్రిప్షన్‌లు కావచ్చు.

2.11. సంక్షిప్తంగా (Summary);

అవినీతి ఒక పురాతన దృగ్విషయం ఇప్పుడు ప్రతిచోటా దేనిని చూడవచ్చు. ఇది ప్రజా జీవితంలో క్యాన్సర్ లాంటిది, ఇది ఒక్క రోజులోనే ప్రబలంగా మరియు శాశ్వతంగా మారదు, ఇది కాలక్రమంలో బలపడుతుంది. అవినీతి అనే పదానికి సమాజం లేదా దేశాన్ని నాశనం చేయడం, ధోచేయడం లేదా పాడు చేయడం అని అర్థం. అవినీతి సమాజం అనైతికత మరియు చట్టం పట్ల భయం లేదా గౌరవం లేకపోవడం అనే అంశాల ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది. అవినీతి అనేది ప్రైవేట్ లాభం కోసం ప్రజా అధికారాన్ని దుర్వినియోగం చేయడం. అవినీతి అనేది లంచం, దోపిడీ, మోసం, బలవంతంగా తీసుకోవడం వంటి అనేక విభిన్న ముసుగులలో వస్తుంది. కొన్ని వాస్తవ గణాంకాలు భారతదేశం ఆసియాలో అత్యంత అవినీతి దేశం అని నిరూపిస్తుంది. . భారతదేశంలో అవినీతికి రెక్కలు ఉన్నాయి, చక్రాలు కాదు. దేశం అభివృద్ధి పెరిగేకొద్దీ, అవినీతిపరులు కూడా ప్రభుత్వాన్ని మరియు ప్రజలను మోసం చేసే కొత్త పద్ధతులను కనిపెట్టడానికి పెరుగుతున్నారు. అవినీతికి కారణం చాలా క్లిష్టమైనది. భారతదేశంలో అవినీతి ఒక తీరని సమస్య; చట్టపరమైన అమలు చర్యలను బహిర్గతం చేయడానికి పరిమితులను గుర్తించడం వల్ల క్రమంగా మధ్యతరగతి వైపుకి మారడం జరిగింది, ఎందుకంటే చట్ట సంస్థలు ప్రస్తుతం భారతదేశంలోని అవినీతి సమస్యలో భాగం. అందువల్ల, భారతదేశంలో అవినీతి ఒక తీరని సమస్య; ఇది మధుమేహం లాంటిది, ఇది నియంత్రించబడవచ్చు, కానీ పూర్తిగా తొలగించబడదు. అన్ని స్థాయిల్లో అవినీతిని పూర్తిగా నిర్మూలించడం సాధ్యం కాకపోవచ్చు కానీ సహించదగిన పరిమితుల్లో దాన్ని అదుపు చేయడం సాధ్యమవుతుంది.

2.11. సాంకేతిక పదాలు:

ఉద్యోగస్వామ్యం (Bureaucracy); ప్రభుత్వాన్ని నడపడంలో పాలుపంచుకున్న వ్యక్తుల యొక్క పెద్ద సమూహం కానీ ఎన్నుకోబడలేదు.

అవినీతి (Corruption); నిజాయితీ లేని లేదా చట్టవిరుద్ధమైన ప్రవర్తన ముఖ్యంగా శక్తివంతమైన వ్యక్తులు (ప్రభుత్వ అధికారులు లేదా పోలీసు అధికారులు వంటివారు)

లంచం ఇవ్వడం (Bribing); విశ్వసనీయ స్థితిలో ఉన్న వ్యక్తి యొక్క తీర్పు లేదా ప్రవర్తనను ప్రభావితం చేయడానికి డబ్బు లేదా అనుకూలంగా ఇచ్చిన లేదా వాగ్దానం.

పాలనా జవాబుదారీ (Accountability); బాధ్యతను స్వీకరించడానికి లేదా ఒకరి చర్యలకు జవాబుదారీతనం లేదా బాధ్యత

2.12. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు:

1. **అవినీతి ని నిర్వచించి, భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి మూల కారణాలను వివరించండి?**

2. **ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి స్వభావం గూర్చి చర్చించండి?**

3. **ఎనిమిది ప్రధాన అవినీతి ప్రభావాలను వివరించండి?**

4. **ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతి పర్యవసానం గూర్చి చర్చించండి?**

5. **అవినీతి నిర్మూలనలో భారత ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలు గూర్చి చర్చించండి?**

6. **భారతదేశంలో ఉద్యోగస్వామ్య మరియు రాజకీయ అవినీతిని మనం ఎలా అంతం చేయవచ్చు?**

2.13. Suggested Readings:

1. Gould, D. J., & Amaro-Reyes, J. A. (1983). The effects of corruption on administrative performance. *World Bank Staff Working Paper*, *580*(2514).

2. Gupta, A. (1995). Blurred boundaries: the discourse of corruption, the culture of politics, and the imagined state. *American ethnologist*, *22*(2), 375-402.

3. Das, S. K. (2000). *Public office, private interest: Bureaucracy and corruption in India*. Oxford University Press.

4. Verma, A., & Sharma, R. (2019). *Combating corruption in India*. Cambridge University Press.

5. Dauda, B. (2020). Corruption, Nepotism, and Anti-Bureaucratic Behaviors. In *The Palgrave Handbook of African Social Ethics* (pp. 317-338). Palgrave Macmillan, Cham.

6. Chakrabarti, B., Purayil, M. P., & Thakur, M. (2021). Studying Bureaucracy in Post-Colonial India: The Normative and the Quotidian. *Journal of the Anthropological Survey of India*, *70*(1), 72-86.

7. Khatri, N., & Varma, A. (2019). Dynamics of corruption and cronyism in India. In *Indian Business* (pp. 61-71). Routledge.

యూనిట్- I; పరిపాలన సంక్షోభం/సంకట స్థితులు

అంశం -3: అవినీతిని నియంత్రించడానికి సంస్థాగత సంస్కరణలు- లోక్ పాల్, సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ మరియు ఎన్నికల సంస్కరణలు.

Contents

3.0. అధ్యయన లక్ష్యాలు

3.1. ఉపోద్ఘాతం

3.2. అవినీతి నిరోధక సంస్థలు ఎందుకు అవసరం?

3.3.0. లోక్ పాల్

3.3.1. లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త అంటే ఏమిటి?

3.3.2. నేపథ్యం:

3.3.3. లోక్‌పాల్ నిర్మాణం

3.3.4. లోక్‌పాల్ సెర్చ్ కమిటీ

3.3.5. లోక్ పాల్ న్యాయ అధికార పరిధి మరియు అధికారాలు

3.3.6. లోక్‌పాల్ సంస్థ పరిమితులు

3.3.7. లోక్‌పాల్ పని తీరు మెరుగుకై సూచనలు

3.4.0. సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ (CVC)

3.4.1. పరిచయం

3.4.2. CVC-చరిత్ర

3.4.3. CVC సంస్థాగత మరియు పరిపాలన

3.4.4. CVC-విధులు

3.4.5. CVC యొక్క అధికార పరిధి

3.4.5.1. CVC చట్టం 2003

3.4.5.2. లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్తల చట్టం, 2013

3.4.5.3. విజిల్ బ్లోయర్స్ ప్రొటెక్షన్ యాక్ట్, 2014

3.4.6. CVC-పరిమితులు

3.4.7. ముగింపు

3.5. భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు

3.5.1. పరిచయం

3.5.2. భారతదేశంలో ఎన్నికల రాజకీయాలలో సమస్యలు

3.5.3. ఇంతవరకు చేపట్టబడ్డ ఎన్నికల సంస్కరణలు

3.5.3.1. ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 ముందు

3.5.3.2. ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 సంవత్సరం తరువాత

3.5.4. ఎన్నికలకు ఇంకా అవసరమైన సంస్కరణలు

3.5.4.1. శాసన సంస్కరణలు

3.5.4.2. పార్టీ స్థాయిలో సంస్కరణలు

3.5.4.3 ఓటరు స్థాయిలో సంస్కరణలు

3.6.ముగింపు

3.7.సంక్షిప్తంగా (Summary)

3.8. సాంకేతిక పదాలు

3.9. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

3.10. Suggested Readings

3.0. అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- అవినీతి నిరోధక సంస్థలు ఎందుకు అవసరం?
- లోక్ పాల్ వ్యవస్థ యొక్క: నేపథ్యం: నిర్మాణం: సెర్చ్ కమిటీ: న్యాయ అధికార పరిధి మరియు అధికారాలు: సంస్థ పరిమితులు: పని తీరు మెరుగుకై సూచనలు వంటి అంశాలను అధ్యయనం చేస్తాము.
- సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్; చరిత్ర; సంస్థాగత మరియు పరిపాలన; విధులు: అధికార పరిధి; పరిమితులు వంటి అంశాలను అధ్యయనం చేస్తాము.
- భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు: భారతదేశంలో ఎన్నికల రాజకీయాలలో సమస్యలు; ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 ముందు: ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 సంవత్సరం తరువాత: ఎన్నికలకు ఇంకా అవసరమైన సంస్కరణలు: వంటి అంశాలను అధ్యయనం చేస్తాము.

3.1. ఉపోద్ఘాతం;

భారత ప్రభుత్వం "అవినీతికి వ్యతిరేకంగా జీరో టాలరెన్స్" కు కట్టుబడి ఉంది మరియు అవినీతిని ఎదుర్కోవటానికి, ప్రభుత్వ సంస్థల సంభావ్యత మరియు జవాబుదారీతనం మెరుగుపరచడానికి అనేక చర్యలు తీసుకుంది. ఈ అధ్యాయంలో మనం అవినీతిని నియంత్రించడానికి లోక్ పాల్, సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ మరియు ఎన్నికల సంస్కరణలను రూపొందించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలను అధ్యయనం చేయబోతున్నాం.

3.2. అవినీతి నిరోధక సంస్థలు ఎందుకు అవసరం?

- అధికార దుర్వినియోగం అనేది ఒక చెదపురుగు లాంటిది, ఇది ఒక దేశం యొక్క పునాదిని నెమ్మదిగా క్షీణింప చేస్తుంది, మరియు పరిపాలన దాని పనిని పూర్తి చేయకుండా అడ్డుకుంటుంది. ఈ సమస్యకు అవినీతి మూల కారణం.
- చాలా అవినీతి నిరోధక సంస్థలు స్వతంత్రంగా లేవు. సుప్రీం కోర్టును కూడా సిబిఐని "పంజర చిలుక" మరియు "దాని యజమాని స్వరం" అని పిలుస్తారు.
- వీటిలో చాలా ఏజెన్సీలు ఎటువంటి సమర్థవంతమైన అధికారాలు లేని సలహా సంస్థలు మరియు వారి సలహాలు చాలా అరుదుగా అనుసరించబడతాయి.

- అంతర్గత పారదర్శకత మరియు జవాబుదారీతనం సమస్య కూడా ఉంది. అంతేకాకుండా, ఈ ఏజెన్సీలను తనిఖీ చేయడానికి ప్రత్యేక మరియు సమర్థవంతమైన యంత్రాంగం లేదు.
- ఈ సందర్భంలో, లోక్ పాల్ యొక్క స్వతంత్ర సంస్థ భారతీయ రాజ్యాంగ చరిత్రలో ఒక మైలురాయి కదలికగా నిలిచింది, ఇది ఎన్నటికీ లేని అవినీతి ముప్పుకు పరిష్కారాన్ని అందించింది.

3.3.0. లోక్ పాల్

3.3.1. లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త అంటే ఏమిటి?

లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త చట్టం, 2013 లో యూనియన్ కొరకు లోక్ పాల్ మరియు రాష్ట్రాలకు లోకాయుక్త ఏర్పాటు కొరకు అందించబడింది.

ఈ సంస్థలు ఎలాంటి రాజ్యాంగ హోదా లేని చట్టబద్ధమైన సంస్థలు. వారు "అంబుడ్స్‌మన్" యొక్క పనితీరును నిర్వహిస్తారు మరియు కొంతమంది ప్రజా కార్యకర్తలపై మరియు సంబంధిత విషయాలపై అవినీతి ఆరోపణలను విచారిస్తారు.

3.3.2. నేపథ్యం:

- 1809 లో, అంబుడ్స్‌మన్ సంస్థ స్వీడన్‌లో అధికారికంగా ప్రారంభించబడింది.
- 20 వ శతాబ్దంలో, అంబుడ్స్‌మన్ ఒక సంస్థగా రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత అత్యంత గణనీయంగా అభివృద్ధి చెందింది.
- న్యూజిలాండ్ మరియు నార్వే 1962 సంవత్సరంలో ఈ వ్యవస్థను అవలంబించాయి మరియు అంబుడ్స్‌మన్ భావనను వ్యాప్తి చేయడంలో ఇది తన ప్రాముఖ్యతని నిరూపించింది.
- 1967 లో వైయాట్ నివేదిక సిఫారసులపై 1967 లో, గ్రేట్ బ్రిటన్ అంబుడ్స్‌మన్ సంస్థను స్వీకరించింది మరియు ప్రజాస్వామ్య ప్రపంచంలో అటువంటి వ్యవస్థను కలిగి ఉన్న మొదటి పెద్ద దేశంగా అవతరించింది.
- 1966 లో, గయానా అంబుడ్స్‌మన్ భావనను స్వీకరించిన మొదటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశంగా అవతరించింది. తదనంతరం, దీనిని మారిషస్, సింగపూర్, మలేషియా మరియు భారతదేశం కూడా స్వీకరించాయి.
- భారతదేశంలో, రాజ్యాంగ అంబుడ్స్‌మన్ అనే భావనను 1960 ల ప్రారంభంలో పార్లమెంటులో అప్పటి చట్ట (లా) మంత్రి అశోక్ కుమార్ సేన్ మొదట ప్రతిపాదించారు.

- లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త అనే పదాన్ని డాక్టర్ ఎల్. ఎం. సింఘ్వీ 1966 లో, మొదటి పరిపాలనా సంస్కరణల కమిషన్ ఎంపీలతో సహా ప్రజా కార్యకర్తలపై ఫిర్యాదులను పరిశీలించడానికి కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర స్థాయిలో రెండు స్వతంత్ర అధికారులను ఏర్పాటు చేయాలని సిఫార్సు చేసింది.
- 1968 లో, లోక్ సభలో లోక్ పాల్ బిల్లు ఆమోదం పొందింది, కానీ లోక్ సభ రద్దు తో అది ముగిసింది మరియు అప్పటి నుండి ఇది లోక్ సభలో చాలా సార్లు ముగిసింది.
- 2011 వరకు బిల్లును ఆమోదించడానికి ఎనిమిది ప్రయత్నాలు జరిగాయి, కానీ అవన్నీ విఫలమయ్యాయి.
- 2002 లో, M.N నేతృత్వంలోని రాజ్యాంగ పనిని సమీక్షించడానికి కమిషన్. వెంకటచెల్లయ్య లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్తల నియామకాన్ని సిఫారసు చేసారు; ప్రధానిని అధికార పరిధికి దూరంగా ఉంచాలని కూడా సిఫార్సు చేసింది.
- 2005 లో, వీరప్ప మొయిలీ అధ్యక్షత వహించిన రెండవ పరిపాలనా సంస్కరణల కమిషన్ ఆలస్యం చేయకుండా లోక్ పాల్ కార్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని సిఫార్సు చేసింది.
- 2011 లో ప్రభుత్వం ప్రణబ్ ముఖర్జీ అధ్యక్షతన మంత్రుల బృందాన్ని ఏర్పాటు చేసింది, అవినీతిని ఎదుర్కోవడానికి మరియు లోక్ పాల్ బిల్లు ప్రతిపాదనను పరిశీలించడానికి చర్యలు సూచించడానికి.
- అన్నా హజారే నేతృత్వంలోని "ఇండియా ఎగైనెస్ట్ కరప్షన్ మూవ్‌మెంట్" కేంద్రంలోని యునైటెడ్ ప్రోగ్రెసివ్ అలయన్స్ (యుపిఎ) ప్రభుత్వంపై ఒత్తిడి తెచ్చింది మరియు ఫలితంగా పార్లమెంటు ఉభయ సభల్లో లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త బిల్లు, 2013 ఆమోదం పొందింది.
- ఇది 1st జనవరి 2014 న రాష్ట్రపతి నుండి ఆమోదం పొందింది మరియు 16 జనవరి 2014 న అమలులోకి వచ్చింది.

3.3.3. లోక్‌పాల్ నిర్మాణం:

- లోక్ పాల్ అనేది బహుళ సభ్యుల సంఘం, ఇందులో ఒక చైర్‌పర్సన్ మరియు గరిష్టంగా 8 మంది సభ్యులు ఉంటారు.
- లోక్ పాల్ చైర్‌పర్సన్ భారతదేశ మాజీ ప్రధాన న్యాయమూర్తి లేదా సుప్రీంకోర్టు మాజీ న్యాయమూర్తి లేదా అవినీతి నిరోధక విధానానికి సంబంధించిన విషయాలలో కనీసం 25 సంవత్సరాల ప్రత్యేక పరిజ్ఞానం మరియు ప్రజా పరిపాలన, విజిలెన్స్, భీమా మరియు బ్యాంకింగ్, చట్టం మరియు నిర్వహణతో సహా ఫైనాన్స్ లలో నైపుణ్యం కలిగి నిష్కళంకమైన చిత్తశుద్ధి మరియు అత్యుత్తమ సామర్థ్యం కలిగిన ప్రముఖ వ్యక్తి అయి ఉండాలి.

- **గరిష్ఠంగా ఎనిమిది మంది సభ్యులలో సగం మంది న్యాయ సభ్యులు మరియు కనీసం 50% సభ్యులు SC/ ST/ OBC/ మైనారిటీలు మరియు మహిళలు.**

- **సుప్రీంకోర్టు మాజీ న్యాయమూర్తి లేదా హైకోర్టు మాజీ ప్రధాన న్యాయమూర్తి గా లోక్ పాల్ యొక్క న్యాయ సభ్యుడు.**

- **-నాన్-జ్యుడీషియల్ సభ్యుడు అవినీతి నిరోధక పాలసీ, ప్రజా పరిపాలన, విజిలెన్స్, బీమా మరియు బ్యాంకింగ్, చట్టం మరియు చట్టానికి సంబంధించిన విషయాలలో కనీసం 25 సంవత్సరాల ప్రత్యేక పరిజ్ఞానం మరియు నైపుణ్యం కలిగిన నిష్కళంకమైన చిత్తశుద్ధి మరియు అత్యుత్తమ సామర్థ్యం కలిగిన ప్రముఖ వ్యక్తి గా ఉండాలి. నిర్వహణ.**

- **లోక్ పాల్ ఛైర్మన్ మరియు సభ్యుల పదవీకాలం 5 సంవత్సరాలు లేదా 70 సంవత్సరాల వయస్సు వరకు ఉంటుంది.**

- **సభ్యులను సెలెక్షన్ కమిటీ సిఫారసుపై రాష్ట్రపతి నియమిస్తారు.**

- **ఎంపిక కమిటీ ఛైర్‌పర్సన్‌గా ఉన్న ప్రధానమంత్రిని కలిగి ఉంటుంది; లోక్ సభ స్పీకర్, లోక్ సభలో ప్రతిపక్ష నాయకుడు, భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి లేదా ఆయన/ఆమె నామినేట్ చేసిన న్యాయమూర్తి మరియు ఒక ప్రముఖ న్యాయవాది.**

- **ఛైర్‌పర్సన్ మరియు సభ్యుల ఎంపిక కోసం, ఎంపిక కమిటీ కనీసం ఎనిమిది మంది వ్యక్తుల సెర్చ్ ప్యానెల్‌ని ఏర్పాటు చేస్తుంది.**

3.3.4. లోక్‌పాల్ సెర్చ్ కమిటీ:

- **2013 లోక్ పాల్ చట్టం ప్రకారం, DoPT లోక్ పాల్ చైర్‌పర్సన్ లేదా సభ్యులు గా ఉండటానికి ఆసక్తి ఉన్న అభ్యర్థుల జాబితాను రూపొందించాలి.**

- **ఈ జాబితా ప్రతిపాదిత ఎనిమిది మంది సభ్యుల సెర్చ్ కమిటీకి వెళుతుంది, ఇది పేర్లను షార్ట్‌లిస్ట్ చేసి ప్రధాన మంత్రి నేతృత్వంలోని సెలక్షన్ ప్యానెల్ ముందు ఉంచుతుంది.**

- **ఎంపిక ప్యానెల్ శోధన కమిటీ సూచించిన పేర్లను ఎంచుకోవచ్చు లేదా ఎంచుకోకపోవచ్చు.**

- **సెప్టెంబర్ 2018 లో, సుప్రీంకోర్టు మాజీ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ రంజనా ప్రకాశ్ దేశాయ్ నేతృత్వంలో ప్రభుత్వం సెర్చ్ కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది.**

- 2013 చట్టం అన్ని రాష్ట్రాలు చట్టం ప్రారంభమైన ఒక సంవత్సరంలోపు లోకాయుక్త కార్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని కూడా అందిస్తుంది.

3.3.5. లోక్ పాల్ న్యాయ అధికార పరిధి మరియు అధికారాలు:

- లోక్ పాల్ అధికార పరిధిలో ప్రధాన మంత్రి, మంత్రులు, పార్లమెంట్ సభ్యులు, గ్రూపులు A, B, C మరియు D అధికారులు మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారులు ఉంటారు.
- అంతర్జాతీయ సంబంధాలు, భద్రత, ప్రజా క్రమం, అణుపరమాణు శక్తి మరియు అంతరిక్షానికి సంబంధించిన అవినీతి ఆరోపణలు మినహా లోక్‌పాల్ అధికార పరిధి ప్రధానమంత్రిని కలిగి ఉంది.
- లోక్ పాల్ పార్లమెంటులో ఏదైనా లేదా అక్కడ ఇచ్చిన ఓటు విషయంలో మంత్రులు మరియు ఎంపీలపై అధికార పరిధి లేదు.
- దీని అధికార పరిధిలో కేంద్ర చట్టం ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడిన ఎవరైనా లేదా సమాజానికి బాధ్యత వహించిన లేదా డైరెక్టర్ (డైరెక్టర్/ మేనేజర్/ సెక్రటరీ) లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వం ద్వారా నిధులు సమకూర్చబడిన/ నియంత్రించబడే ఏదైనా ఇతర వ్యక్తి మరియు అబెట్టింగ్ చర్యలో పాల్గొన్న, లంచం ఇవ్వడం లేదా లంచం తీసుకోవడం, ఏవైనా ఇతర వ్యక్తులు కూడా ఉంటారు.
- లోక్ పాల్ చట్టం ప్రకారం ప్రభుత్వ అధికారులందరూ తమతోపాటు, వారిపై ఆధారపడిన వారి ఆస్తులు మరియు అప్పులను అందించాలి.
- దీనికి పర్యవేక్షణ, మరియు CBI కి దిశానిర్దేశం చేసే అధికారాలు ఉన్నాయి. లోక్ పాల్ ఒక కేసును సిబిఐకి రిఫర్ చేసినట్లయితే, అటువంటి కేసులో దర్యాప్తు అధికారిని లోక్ పాల్ ఆమోదం లేకుండా బదిలీ చేయలేరు.
- లోక్ పాల్ యొక్క విచారణ విభాగం సివిల్ కోర్టు అధికారాలను కలిగి ఉంది.
- ప్రత్యేక పరిస్థితులలో అవినీతి ద్వారా ఉత్పన్నమైన లేదా సేకరించిన ఆస్తులు, ఆదాయాలు, రశీదులు మరియు ప్రయోజనాలను జప్తు చేసే అధికారాలను లోక్‌పాల్ కలిగి ఉంది.
- అవినీతి ఆరోపణతో సంబంధం ఉన్న ప్రభుత్వోద్యోగిని బదిలీ చేయడానికి లేదా సస్పెండ్ చేయడానికి సిఫారసు చేసే అధికారం లోక్‌పాల్‌కు ఉంది.
- ప్రాథమిక విచారణ సమయంలో రికార్డుల విధ్వంసం నిరోధించడానికి ఆదేశాలు ఇచ్చే అధికారం లోక్ పాల్‌కు ఉంది.

3.3.6. లోక్‌పాల్ సంస్థ పరిమితులు:

- లోక్‌పాల్ సంస్థ భారతదేశ పరిపాలనా నిర్మాణంలో అవినీతికి వ్యతిరేకంగా పోరాటంలో చాలా అవసరమైన మార్పును తీసుకురావడానికి ప్రయత్నించింది, అయితే అదే సమయంలో, లొసుగులు మరియు లూకునేలను సరిచేయాల్సిన అవసరం ఉంది.
- లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్తల చట్టం 2013 పార్లమెంటు ఆమోదించి ఐదు సంవత్సరాలు గడిచినప్పటికీ, రాజకీయ సంకల్పం లేకపోవడాన్ని సూచిస్తూ ఇప్పటి వరకు ఒక్క లోక్ పాల్ కూడా నియమించబడలేదు.
- లోక్ పాల్ చట్టం అమలులోకి వచ్చిన ఏడాదిలోపు లోకాయుక్తను నియమించాలని రాష్ట్రాలకు పిలుపునిచ్చింది. కానీ 16 రాష్ట్రాలు మాత్రమే లోకాయుక్తను ఏర్పాటు చేశాయి.
- లోక్‌పాల్ నియామక కమిటీలో రాజకీయ పార్టీల సభ్యులు ఉంటారు కాబట్టి రాజకీయ ప్రభావం నుండి విముక్తి పొందలేదు.
- లోక్‌పాల్ నియామకం ఒక 'ప్రముఖ న్యాయవాది' లేదా 'సమగ్ర వ్యక్తి' అని నిర్ణయించడానికి ఎటువంటి ప్రమాణం లేనందున తారుమారు చేయవచ్చు.
- 2013 చట్టం విజిల్ బ్లోయర్‌లకు కాంక్రీట్ రోగనిరోధక శక్తిని అందించలేదు. నిందితుడు నిర్దోషి అని తేలితే ఫిర్యాదుదారుడిపై విచారణ ప్రారంభించే నిబంధన ప్రజలను ఫిర్యాదు చేయకుండా నిరుత్సాహపరుస్తుంది.
- లోక్ పాల్ పరిధి నుండి న్యాయవ్యవస్థను మినహాయించడం అతిపెద్ద లోపం.
- లోక్ పాల్‌కు రాజ్యాంగపరమైన మద్దతు లేదు మరియు లోక్‌పాల్‌పై అప్పీల్ చేయడానికి తగిన సదుపాయం లేదు.
- లోకాయుక్త నియామకానికి సంబంధించి నిర్దిష్ట వివరాలు పూర్తిగా రాష్ట్రాలపై ఉంచబడ్డాయి.
- కొంతవరకు, ఈ చట్టం ద్వారా దాని డైరెక్టర్ ఎంపిక ప్రక్రియలో తీసుకువచ్చిన మార్పు ద్వారా సిబిఐ యొక్క క్రియాత్మక స్వాతంత్ర్యం యొక్క అవసరాన్ని తీర్చారు.
- అటువంటి ఫిర్యాదులో పేర్కొన్న నేరం చేసినట్లు ఆరోపించిన తేదీ నుండి ఏడు సంవత్సరాల వ్యవధి తర్వాత అవినీతికి వ్యతిరేకంగా ఫిర్యాదు నమోదు చేయబడదు.

3.3.7. లోక్‌పాల్ పని తీరు మెరుగుకై సూచనలు:

- అవినీతి సమస్యను పరిష్కరించడానికి, అంబుడ్స్‌మన్ సంస్థను క్రియాత్మక స్వయంప్రతిపత్తి మరియు మానవశక్తి లభ్యత పరంగా బలోపేతం చేయాలి.
- గొప్ప పారదర్శకత, సమాచారానికి మరింత హక్కు మరియు పౌరులు మరియు పౌర సమూహాల సాధికారత అవసరం, మంచి నాయకత్వంతో పాటు ప్రజల పరిశీలనకు లోబడి ఉండాలి.
- లోక్ పాల్ నియామకం మాత్రమే సరిపోదు. లోక్‌పాల్ కోసం ప్రజలు డిమాండ్ చేస్తున్న సమస్యలను ప్రభుత్వం పరిష్కరించాలి. కేవలం దర్యాప్తు సంస్థల బలాన్ని జోడించడం వలన ప్రభుత్వ పరిమాణం పెరుగుతుంది కానీ పరిపాలన మెరుగుపడదు. "తక్కువ ప్రభుత్వం మరియు ఎక్కువ పాలన" అనే ప్రభుత్వం ఆమోదించిన నినాదాన్ని అక్షరం మరియు స్ఫూర్తితో అనుసరించాలి.
- అంతేకాకుండా, లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త ఆర్థికంగా, పరిపాలనాపరంగా మరియు చట్టపరంగా స్వతంత్రంగా ఉండాలి, వీరిని విచారించడానికి మరియు విచారించడానికి పిలుపునిచ్చారు.
- లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త అపాయింట్‌మెంట్‌లు తప్పనిసరిగా పారదర్శకంగా జరగాలి, తద్వారా తప్పుడు వ్యక్తులు ప్రవేశించే అవకాశాలను తగ్గించవచ్చు.
- ఏదైనా ఒక సంస్థ లేదా అధికారంలో అధిక శక్తి కేంద్రీకరణను నివారించడానికి, తగిన జవాబుదారీ విధానాలతో వికేంద్రీకృత సంస్థల గుణకారం అవసరం.

****

3.4.0. సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ (CVC)

3.4.1. పరిచయం:

సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ అనేది అత్యున్నత విజిలెన్స్ సంస్థ, ఏ ఎగ్జిక్యూటివ్ అథారిటీ నుండి నియంత్రణ లేకుండా, కేంద్ర ప్రభుత్వం కింద అన్ని విజిలెన్స్ కార్యకలాపాలను పర్యవేక్షిస్తుంది మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థలలోని వివిధ అధికారులకు వారి విజిలెన్స్ పనిని ప్లాన్ చేయడం, అమలు చేయడం, సమీక్షించడం మరియు సంస్కరించడం వంటి వాటికి సలహా ఇస్తుంది.

విజిలెన్స్ అంటే వ్యర్థం, నష్టాలు మరియు ఆర్థిక క్షీణతకు మొగ్గు చూపుతున్నందున ప్రత్యేకించి ఉద్యోగులు మరియు సాధారణంగా సంస్థ యొక్క సమర్థత మరియు ప్రభావాన్ని సాధించే దిశగా శుభ్రమైన మరియు సత్వర పరిపాలనా చర్యలను నిర్ధారించడం.

శ్రీ కె. సంతానం నేతృత్వంలోని అవినీతి నిరోధక కమిటీ సిఫారసులపై ఫిబ్రవరి 1964 లో ప్రభుత్వం సివిసిని ఏర్పాటు చేసింది. 2003 లో, పార్లమెంట్ CVC చట్టబద్ధమైన హోదాను అందించే CVC చట్టాన్ని రూపొందించింది. CVC ఏ మంత్రిత్వ శాఖ/శాఖ ద్వారా నియంత్రించబడదు. ఇది పార్లమెంటుకు మాత్రమే బాధ్యత వహించే స్వతంత్ర సంస్థ.

3.4.2. CVC-చరిత్ర:

- **1941 లో భారత ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ (SPE). SPE యొక్క విధులు యుద్ధం & సరఫరా లావాదేవీలలో లంచం మరియు అవినీతి కేసులను దర్యాప్తు చేయడం రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ కాలం నుండి మొదలైనది. యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత కూడా, కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల ద్వారా లంచం మరియు అవినీతి కేసులను దర్యాప్తు చేయడానికి ఒక కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థ అవసరం అనిపించింది.**

- **ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ చట్టం (SPE) 1946 లో అమలులోకి వచ్చింది.**

- **చట్టాన్ని ప్రకటించిన తరువాత, SPE యొక్క సూపరింటెండెన్స్ హోం శాఖకు బదిలీ చేయబడింది మరియు దాని విధులు భారత ప్రభుత్వంలోని అన్ని విభాగాలకు విస్తరించబడ్డాయి.**

- **SPE యొక్క అధికార పరిధి అన్ని కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు విస్తరించబడింది మరియు ఈ చట్టం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సమ్మతితో రాష్ట్రాలకు విస్తరించడానికి అందించబడింది.**

- **1963 నాటికి, SPE కి ఇండియస్ పీనల్ కోడ్ (IPC) లోని 91 వివిధ సెక్షన్ల కింద మరియు 16 ఇతర కేంద్ర చట్టాల ప్రకారం అవినీతి నిరోధక చట్టం 1947 కింద నేరాలను విచారించడానికి అధికారం ఉంది.**

- **లంచం మరియు అవినీతి కేసులను మాత్రమే విచారించగల కేంద్ర ప్రభుత్వం వద్ద కేంద్ర పోలీసు ఏజెన్సీకి పెరుగుతున్న అవసరం ఏర్పడింది, కానీ: కేంద్ర ఆర్థిక చట్టాల ఉల్లంఘన, భారత ప్రభుత్వ విభాగాలకు సంబంధించిన పెద్ద మోసాలు, పబ్లిక్ జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలు, పాస్పోర్ట్ మోసాలు, మహాసముద్రాలలో నేరాలు, ఎయిర్లైన్స్లో నేరాలు, మరియు వ్యవస్థీకృత ముఠాలు మరియు వృత్తిపరమైన నేరస్థులు చేసిన తీవ్రమైన నేరాలు విచారించేందుకు ఒక సంస్థ అవసరం ఏర్పడింది.**

- **అవినీతి నిరోధానికి సంబంధించిన సంతానం కమిటీ సిఫారసులపై, కేంద్ర దర్యాప్తు సంస్థ (సీబీఐ) ఏప్రిల్ 1, 1963 న హోం మంత్రిత్వ శాఖ తీర్మానం ద్వారా స్థాపించబడింది. తరువాత, ఇది సిబ్బంది మంత్రిత్వ శాఖకు బదిలీ చేయబడింది మరియు ఇప్పుడు అది అనుబంధ కార్యాలయం యొక్క స్థితిని పొందుతుంది.**

- **1964 లో, సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ (CVC) ప్రభుత్వం సంతానం కమిటీ సిఫారసులపై ఏర్పాటు చేసింది, విజిలెన్స్ రంగంలో కేంద్ర ప్రభుత్వ ఏజెన్సీలకు సలహా మరియు మార్గనిర్దేశం చేసేందుకు.**

- వినీత్ నారాయణ్ తీర్పులో సుప్రీంకోర్టు (1997) CVC యొక్క ఉన్నతమైన పాత్రకు సంబంధించి ఆదేశాలు ఇచ్చింది. ఈ కేసులో సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేషన్ పాత్ర విమర్శించబడింది మరియు CVC కి సిబిఐ కంటే పర్యవేక్షక పాత్రను ఇవ్వాలని కోర్టు ఆదేశించింది.

- CVC కి చట్టబద్ధమైన హోదాను మరియు ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ (సీబీఐ) పనితీరుపై పర్యవేక్షణను నిర్వహించే అధికారాలను, మరియు దీనికి సంబంధించిన విచారణల పురోగతిని సమీక్షించడానికి ప్రభుత్వం 1998 లో ఆర్డినెన్స్‌ను జారీ చేసింది: వారు చేసిన అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1988 ప్రకారం నేరారోపణలు విచారించబడతాయి.

- "సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ యాక్ట్, 2003" అమలు చేయడం ద్వారా కమిషన్‌కు చట్టబద్ధమైన హోదా లభించింది. CVC చట్టం, 2003 అమల్లోకి వచ్చిన తరువాత, కమిషన్ ఒక సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషనర్ (ఛైర్ పర్సన్) తో కూడిన బహుళ సభ్యుల సంస్థగా మారింది మరియు ఇద్దరు విజిలెన్స్ కమీషనర్లు (సభ్యులు) కంటే ఎక్కువ మందిని నియమించలేదు.

- 2003 లో విజిల్ బ్లోయర్స్ అయిన శ్రీ సత్యేంద్ర దుబే హత్య తరువాత దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్‌లో సుప్రీం కోర్టు, ఒక చట్టం అమలయ్యే వరకు విజిల్ బ్లోయర్‌ల నుండి వచ్చిన ఫిర్యాదులపై పని చేసేందుకు ఒక యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించింది. ఆ దిశను అనుసరించి, భారత ప్రభుత్వం పబ్లిక్ ఇంట్రెస్ట్ డిస్క్లోజర్ మరియు ప్రొటెక్షన్ ఆఫ్ ఇన్ఫార్మర్స్ రిజల్యూషన్ (PIDPI), 2004 ని తెలియజేసింది. ఈ తీర్మానం "విజిల్ బ్లోయర్స్" రిజల్యూషన్ గా ప్రసిద్ధి చెందింది మరియు ఇది విజిల్ బ్లోయర్‌ల నుండి అవినీతి లేదా కార్యాలయం దుర్వినియోగం ఆరోపణలపై ఫిర్యాదులు లేదా బహిర్గతం చేసే ఏజెన్సీగా సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్‌ని నియమించింది.

- 2013 లో, పార్లమెంట్ లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్తల చట్టం, 2013 ని రూపొందించింది. ఈ చట్టం CVC చట్టం, 2003 ని సవరించింది, దీని ద్వారా లోక్ పాల్ సూచించిన ఫిర్యాదులపై ప్రాథమిక విచారణ మరియు తదుపరి దర్యాప్తు నిర్వహించడానికి కమిషన్‌కు అధికారం లభించింది.

3.4.3. CVC సంస్థాగత మరియు పరిపాలన:

  - సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్‌కు దాని స్వంత సెక్రటేరియట్, చీఫ్ టెక్నికల్ ఎగ్జామినర్స్ వింగ్ (CTE) మరియు డిపార్ట్‌మెంటల్ ఎంక్వైరీల (CDI) కమిషనర్ల విభాగం ఉన్నాయి. దర్యాప్తు పని కోసం, CVC రెండు బాహ్య వనరులైన CBI మరియు చీఫ్ విజిలెన్స్ ఆఫీసర్స్ (CVO) పై ఆధారపడాలి.
  - బహుళ సభ్యుల కమిషన్‌లో సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషనర్ (ఛైర్‌పర్సన్) ఉంటారు మరియు ఇద్దరు విజిలెన్స్ కమిషనర్లు (మెంబర్) మించకూడదు.

- సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషనర్ మరియు విజిలెన్స్ కమీషనర్లను ప్రధానమంత్రి (ఛైర్‌పర్సన్), హోం మంత్రి (సభ్యుడు) మరియు ప్రజల సభలో ప్రతిపక్ష నాయకుడు (సభ్యుడు) సభ్యులు గా గల ఒక కమిటీ ఎన్నుకుంటుంది.
- సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషనర్ మరియు విజిలెన్స్ కమిషనర్ల పదవీకాలం వారు తమ కార్యాలయం లోకి ప్రవేశించిన తేదీ నుండి నాలుగు సంవత్సరాలు. లేదా వారు 65 ఏళ్లు వచ్చే వరకు, ఏది ముందు ఉంటే అది పరిగణించబడుతుంది.
- సెక్రటేరియట్‌లో ఒక సెక్రటరీ, నలుగురు అదనపు సెక్రటరీలు, ముప్పై మంది డైరెక్టర్లు/డిప్యూటీ సెక్రటరీలు (ఇద్దరు స్పెషల్ డ్యూటీ అధికారులతో సహా), నలుగురు అండర్ సెక్రటరీలు మరియు ఆఫీస్ సిబ్బంది ఉంటారు.
- సివిసికి సిబిఐ మరియు కేంద్ర సంస్థల చీఫ్ విజిలెన్స్ ఆఫీసర్స్ (సివిఓ) పై ఆధారపడినందున సివిసికి సొంతంగా దర్యాప్తు విభాగం లేదు, అయితే సిబిఐకి ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ యాక్ట్ నుండి తన అధికారాలను పొందడం కోసం తన స్వంత దర్యాప్తు విభాగం ఉంది.
- కమిషన్‌లో వచ్చిన ఫిర్యాదులు క్షుణ్ణంగా పరిశీలించబడతాయి మరియు విజిలెన్స్ స్వభావం యొక్క నిర్దిష్ట మరియు ధృవీకరించదగిన ఆరోపణలు గమనించిన చోట, ఫిర్యాదులు CVO/CBI కి విచారణ నిర్వహించడానికి మరియు కమిషన్‌కు త్వరగా నివేదించడానికి పంపబడతాయి.

3.4.4. CVC-విధులు:

- CVC అవినీతి లేదా కార్యాలయం దుర్వినియోగంపై ఫిర్యాదులను స్వీకరిస్తుంది మరియు తగిన చర్యను సిఫార్సు చేస్తుంది. కింది సంస్థలు/వ్యవస్థలు లేదా ఒక వ్యక్తి CVC ని సంప్రదించవచ్చు:

- కేంద్ర ప్రభుత్వం
- లోక్ పాల్
- విజిల్ బ్లోయర్స్

- ఒక విజిల్ బ్లోయర్స్ అనేది ఒక వ్యక్తి, లేదా ఒక ప్రభుత్వ సంస్థ, లేదా బయటి వ్యక్తి (మీడియా, ఉన్నత ప్రభుత్వ అధికారులు లేదా పోలీసు వంటి వారు) ఏదైనా తప్పు గురించి ప్రజలకు లేదా కొంత ఉన్నత అధికారికి సమాచారాన్ని బహిర్గతం చేసే వ్యక్తి. మోసం, అవినీతి మొదలైన వాటి రూపంలో ఉండండి.
- ఇది దర్యాప్తు సంస్థ కాదు. సివిసి సిబిఐ ద్వారా లేదా ప్రభుత్వ కార్యాలయాల లో చీఫ్ విజిలెన్స్ ఆఫీసర్స్ (సివిఓ) ద్వారా దర్యాప్తును పూర్తి చేస్తుంది.

- అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1988 ప్రకారం కొన్ని వర్గాల ప్రభుత్వోద్యోగులు చేసిన నేరాలను విచారించడానికి అధికారం ఉంది.
- దీని వార్షిక నివేదిక కమిషన్ చేసిన పని వివరాలను అందిస్తుంది మరియు ప్రభుత్వ శాఖలలో అవినీతికి దారితీసే వ్యవస్థాగత వైఫల్యాలను సూచిస్తుంది.

3.4.5. CVC యొక్క అధికార పరిధి:

3.4.5.1. CVC చట్టం 2003:

- యూనియన్ మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వ గ్రూప్-A అధికారుల వ్యవహారాలకు సంబంధించి సేవలందిస్తున్న ఆల్ ఇండియా సర్వీస్ సభ్యులు.
- ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల్లో స్కేల్ -V మరియు అంతకంటే ఎక్కువ ర్యాంక్ ఉన్న అధికారులు.
- రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, నాబార్డ్ మరియు SIDBI లో గ్రేడ్-D మరియు అంతకంటే ఎక్కువ ఉన్న అధికారులు.
- బోర్డులోని చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్‌లు మరియు ఎగ్జిక్యూటివ్‌లు మరియు షెడ్యూల్ 'A' మరియు 'B' పబ్లిక్ సెక్టార్ అండర్ టేకింగ్స్‌లో E-8 మరియు అంతకంటే ఎక్కువ ఇతర అధికారులు.
- బోర్డులోని చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్‌లు మరియు ఎగ్జిక్యూటివ్‌లు మరియు షెడ్యూల్ 'C' మరియు 'D' పబ్లిక్ సెక్టార్ అండర్ టేకింగ్స్‌లో E-7 మరియు అంతకంటే ఎక్కువ ఇతర అధికారులు.
- జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీలలో మేనేజర్లు మరియు అంతకంటే ఎక్కువ.
- లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ లలో సీనియర్ డివిజనల్ మేనేజర్లు మరియు అంతకంటే ఎక్కువ
- రూ .8700/- వేతనం తీసుకుంటున్న అధికారులు. మరియు పైన కేంద్ర ప్రభుత్వం D.A. (డియర్నెస్ అలవెన్స్) నమూనా, నోటిఫికేషన్ తేదీ నాటికి మరియు సొసైటీలు మరియు ఇతర స్థానిక సంస్థలలో ఎప్పటికప్పుడు సవరించవచ్చు.

3.4.5.2. లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్తల చట్టం, 2013:

- చట్టం CVC చట్టం, 2003 లోని కొన్ని నిబంధనలను సవరించింది, దీని ద్వారా గ్రూప్ 'B', 'C' అధికారులు మరియు అధికారులకు సంబంధించి లోక్‌పాల్ సూచించిన ఫిర్యాదులపై ప్రాథమిక విచారణ నిర్వహించడానికి కమిషన్‌కు అధికారం లభించింది.
- గ్రూప్ 'A' అధికారులు, దీని కోసం ప్రాథమిక విచారణ కోసం డైరెక్టరేట్ ఆఫ్ ఎంక్వయిరీని కమిషన్‌లో ఏర్పాటు చేయాల్సి ఉంటుంది.
- గ్రూప్ A మరియు B అధికారులకు సంబంధించి లోక్ పాల్ సూచించిన అటువంటి అంశాలలో ప్రాథమిక విచారణ నివేదికలను కమిషన్ లోక్‌పాల్‌కు పంపాల్సి ఉంటుంది.

- గ్రూప్ 'సి' కి సంబంధించి అటువంటి లోక్ పాల్ రిఫరెన్స్‌లపై తదుపరి విచారణ (ప్రాథమిక విచారణ తర్వాత) చేయడానికి కమిషన్ ఆదేశించబడింది.

3.4.5.3. విజిల్ బ్లోయర్స్ ప్రొటెక్షన్ యాక్ట్, 2014

- విజిల్ బ్లోయర్స్ ప్రొటెక్షన్ యాక్ట్, 2014 కమిషన్‌కు సమర్థ అధికారంగా అధికారం ఇస్తుంది:
- అవినీతి ఆరోపణ లేదా బహిరంగంగా అధికార దుర్వినియోగం లేదా ఏదైనా ప్రభుత్వోద్యోగిపై ఉద్దేశపూర్వకంగా విచక్షణ దుర్వినియోగం చేయడంపై ఫిర్యాదులను స్వీకరించడం మరియు అటువంటి బహిర్గతంపై విచారణ లేదా విచారణకు కారణం కావడం మరియు అటువంటి ఫిర్యాదు చేసే వ్యక్తి బాధితురాలికి వ్యతిరేకంగా మరియు దానికి సంబంధించిన మరియు యాదృచ్ఛిక విషయాలకు తగిన రక్షణలను అందించడం

3.4.6. CVC-పరిమితులు:

- ప్రభుత్వ అధికారులపై క్రిమినల్ కేసు నమోదు చేయడానికి లేదా జాయింట్ సెక్రటరీ స్థాయి మరియు అంతకంటే ఎక్కువ ఉన్న ఏ అధికారిపైనైనా విచారణ ప్రారంభించడానికి సిబిఐని ఆదేశించే అధికారం లేని సలహా సంస్థగా మాత్రమే సివిసి పరిగణించబడుతుంది.
- CVC దాని పనితీరులో "సాపేక్షంగా స్వతంత్రమైనది" అయినప్పటికీ, అవినీతి ఫిర్యాదులపై చర్యలు తీసుకునే వనరులు లేదా అధికారం లేదు.

3.4.7. ముగింపు:

ఇటీవలి కాలంలో, భారతదేశం ప్రగతిశీల మరియు శక్తివంతమైన ఆర్థిక వ్యవస్థగా అవతరించింది. ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క అన్ని రంగాలలో వేగంగా వృద్ధి చెందడంతో, దేశ మౌలిక సదుపాయాలలో భారీ పెట్టుబడులు పెట్టబడ్డాయి; నిర్మాణం, రిటైల్ మరియు ప్రభుత్వంలోని అనేక ఇతర రంగాలు. ఆర్థిక వ్యవస్థలో వేగవంతమైన పెరుగుదల అవినీతి ముప్పుకు వ్యతిరేకంగా పోరాటంలో CVC ల సవాళ్లను విసిరింది. CVC వ్యవస్థలోని లోపాలను పరిష్కరించడానికి ప్రస్తుత సమయాల్లో ఎక్కువ అవసరం ఉంది.

3.5. భారతదేశంలో ఎన్నికల సంస్కరణలు

3.5.1. పరిచయం:

భారతదేశం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ప్రజాస్వామ్యం. ప్రజాస్వామ్య పాలనా వ్యవస్థలో ఎన్నికలు రాజకీయాలలో అత్యంత సమగ్రమైన మరియు ముఖ్యమైన భాగం. అధికార కార్యాలయాలకు ఎన్నికలు స్వేచ్ఛగా మరియు న్యాయంగా జరిగినప్పుడు మాత్రమే నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం పనిచేయగలదు. మొదటి మూడు సార్వత్రిక ఎన్నికలు స్వేచ్ఛగా మరియు న్యాయంగా జరిగినప్పుడు, 1967 లో నాల్గవ సార్వత్రిక ఎన్నికల సమయంలో ప్రమాణాల పతనం

ప్రారంభమైందని సాధారణంగా అంగీకరించబడింది. చాలామంది దేశంలో ఎన్నికల వ్యవస్థను రాజకీయ అవినీతికి ప్రాతిపదికగా భావిస్తారు. తరువాతి విభాగాలలో, ఈ విషయంలో సవాళ్లు మరియు ఎన్నికల సంస్కరణలో మునుపటి కొన్ని ప్రయత్నాల గురించి మాట్లాడతాము.

3.5.2. భారతదేశంలో ఎన్నికల రాజకీయాలలో సమస్యలు:

భారతదేశంలో ఎన్నికల ప్రక్రియలో అనేక సమస్యలు ఉన్నాయి. వాటిలో కొన్ని ప్రముఖమైనవి క్రింద పేర్కొనబడ్డాయి.

- డబ్బు శక్తి: ప్రతి నియోజకవర్గంలో, అభ్యర్థులు ప్రచారం, ప్రచారం మొదలైన వాటి కోసం కోట్లాది రూపాయలు ఖర్చు చేయాల్సి ఉంటుంది. చాలా మంది అభ్యర్థులు అనుమతించదగిన ఖర్చుల పరిమితిని మించిపోయారు.
- కండరాల (Muscle-Power) శక్తి: దేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో, పోలింగ్ సమయంలో హింస, బెదిరింపు, బూత్ క్యాప్చర్ మొదలైనవి వంటి చట్టవిరుద్ధమైన మరియు అవాంఛనీయ సంఘటనల గురించి విస్తృతంగా నివేదించబడ్డాయి.
- రాజకీయాల నేరపూరితం మరియు నేరస్థుల రాజకీయాకరణ: నేరస్థులు రాజకీయాల్లోకి ప్రవేశించి, డబ్బు మరియు కండరాల శక్తి ఎన్నికల్లో గెలిచేలా చూస్తారు, తద్వారా వారిపై కేసులు ముందుకు సాగవు. గెలిచే అభ్యర్థులు ఉన్నంత వరకు రాజకీయ పార్టీలు కూడా సంతోషంగా ఉన్నాయి. రాజకీయ పార్టీలు నిధుల కోసం నేరస్థులను ఎన్నికల్లో నిలబెడతాయి మరియు ప్రతిగా వారికి రాజకీయ ప్రోత్సాహం మరియు రక్షణను అందిస్తాయి.
- ప్రభుత్వ యంత్రాంగాల దుర్వినియోగం; అధికారంలో ఉన్న పార్టీ ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని ఉపయోగించుకుంటుంది, ప్రభుత్వ ఖజానా ఖర్చుతో ప్రకటనలు, ఖజానా ఖర్చుతో ప్రకటనలు, మంత్రుల వద్ద విచక్షణా నిధుల నుండి చెల్లింపులు మరియు అవకాశాలను మెరుగుపరచడానికి ఇతర మార్గాల వంటి సాధారణ అభిప్రాయం ఉంది. వారి అభ్యర్థుల గెలుపు.
- డమ్మీ స్వతంత్ర అభ్యర్థులు; సీరియస్ అభ్యర్థులు ప్రత్యర్థి అభ్యర్థులకు వెళ్లే ఓట్లలో మంచి భాగాన్ని తగ్గించడానికి తీవ్రమైన సీరియస్ కాని అభ్యర్థులను ఎన్నికల్లో నిలబెడతారు.
- కులతత్వం; కొన్ని కుల సంఘాలు నిర్దిష్ట రాజకీయ పార్టీలకు బలమైన మద్దతు ఇస్తున్న సందర్భాలు ఉన్నాయి. అందువలన, రాజకీయ పార్టీలు వివిధ కుల సమూహాలను గెలవడానికి ఆఫర్లను అందిస్తాయి మరియు కుల సంఘాలు తమ సభ్యుల ఎన్నికలకు టిక్కెట్లను అందించమని పార్టీలపై ఒత్తిడి తెచ్చేందుకు ప్రయత్నిస్తాయి. దేశంలో కులాల వారీగా ఓటు వేయడం ప్రజాస్వామ్యం మరియు సమానత్వంపై తీవ్రమైన మచ్చ. ఇది దేశంలో చీలికలను కూడా సృష్టిస్తుంది.

- **మతతత్వం: బహుళవాదం, పార్లమెంటరిజం, లౌకికవాదం మరియు సమాఖ్యవాదం యొక్క భారతీయ రాజకీయ తత్వానికి మత ధ్రువణత తీవ్రమైన ముప్పును కలిగిస్తుంది.**

- **రాజకీయాలలో నైతిక విలువలు లేకపోవడం; భారతదేశంలో రాజకీయ అవినీతి రాజకీయాలు వ్యాపారంగా మారడానికి దారితీసింది. డబ్బు సంపాదించడం మరియు డబ్బు మరియు అధికారాన్ని నిలుపుకోవడం కోసం ప్రజలు రాజకీయ రంగంలోకి ప్రవేశిస్తారు. తమ ప్రజల జీవితాల్లో మార్పు తెచ్చేందుకు రాజకీయాల్లోకి ప్రవేశించే నాయకులు చాలా తక్కువ. సేవ మరియు త్యాగం యొక్క గాంధేయ విలువలు భారతీయ రాజకీయ రంగంలో కనిపించవు.**

3.5.3. ఇంతవరకు చేపట్టబడ్డ ఎన్నికల సంస్కరణలు:

ఎన్నికల అధికారులు చేపట్టిన ఎన్నికల సంస్కరణలను విస్తృతంగా రెండు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు: 2000 కి ముందు మరియు 2000 తరువాత. ఈ రెండూ క్రింది విభాగంలో చర్చించబడ్డాయి:

3.5.3.1. ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 ముందు:

1. **ఓటింగ్ వయస్సు తగ్గించడం: రాజ్యాంగంలోని 61 వ సవరణ చట్టం ఓటు వేయడానికి కనీస వయస్సును 21 నుండి 18 సంవత్సరాలకు తగ్గించింది.**
2. **ఎన్నికల కమిషన్‌కు డిప్యుటేషన్: ఎన్నికల కోసం ఓటర్ల జాబితాలను తయారు చేయడం, సవరించడం మరియు సరిచేయడంలో పనిచేసే సిబ్బంది అందరూ ఉద్యోగం కోసం EC కి డిప్యుటేషన్‌గా పరిగణించబడతారు మరియు వారు EC ద్వారా పర్యవేక్షించబడతారు.**
3. **ప్రతిపాదనల సంఖ్య మరియు సెక్యూరిటీ డిపాజిట్ పెంపు: రాజ్యసభ మరియు రాష్ట్ర శాసనమండలి ఎన్నికలకు నామినేషన్ పత్రాలలో ప్రతిపాదకులుగా సంతకం చేయడానికి అవసరమైన ఓటర్ల సంఖ్య నియోజకవర్గంలో ని 10% ఓటర్లకు పెంచబడింది లేదా పనికిమాలిన అభ్యర్థులను నిరోధించడానికి ఏది తక్కువైతే అలాంటి పది మంది ఓటర్లు. తీవ్రమైన అభ్యర్థులను నిరోధించడానికి సెక్యూరిటీ డిపాజిట్ కూడా పెంచబడింది.**
4. **ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ మెషిన్ (EVM లు): 1998 లో ఢిల్లీ, మధ్యప్రదేశ్ మరియు రాజస్థాన్ రాష్ట్రాల ఎన్నికల సమయంలో మొదటగా ప్రవేశపెట్టబడిన ఈవీఎంలు ఇప్పుడు ఫూల్ ప్రూఫ్, సమర్థవంతమైనవి మరియు పర్యావరణం పరంగా మెరుగైన ఎంపిక అయినందున ఇప్పుడు విస్తృతంగా ఉపయోగించబడుతున్నాయి.**
5. **నేషనల్ ఆనర్స్ యాక్ట్, 1971 ఉల్లంఘించినందుకు శిక్షపై అనర్హత: ఇది పార్లమెంటు మరియు రాష్ట్ర శాసనసభలకు పోటీ చేయకుండా వ్యక్తిని 6 సంవత్సరాల పాటు అనర్హతకు దారితీస్తుంది.**
6. **2 కంటే ఎక్కువ నియోజకవర్గాల నుండి పోటీ చేయడంపై పరిమితి: ఒక అభ్యర్థి 2 కంటే ఎక్కువ నియోజకవర్గాల నుండి పోటీ చేయలేరు.**

7. పోటీ చేసే అభ్యర్థి మరణం: గతంలో, పోటీ చేసే అభ్యర్థి మరణం మీద ఎన్నికను వ్యతిరేకించారు. భవిష్యత్తులో, పోటీ చేసే అభ్యర్థి మరణం మీద ఏ ఎన్నిక కూడా ఎదురుదాడి చేయబడదు. ఒకవేళ, మరణించిన అభ్యర్థి గుర్తింపు పొందిన జాతీయ లేదా రాష్ట్ర పార్టీ ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడితే, ఎన్నికల ద్వారా సంబంధిత పార్టీకి నోటీసు జారీ చేసిన 7 రోజుల్లోపు మరొక అభ్యర్థిని నామినేట్ చేసే అవకాశం సంబంధిత పార్టీకి ఇవ్వబడుతుంది.

8. ఆయుధాలు కలిగి ఉన్న పోలింగ్ బూత్‌కి లేదా సమీపంలో వెళ్లడం చట్టం ద్వారా నిషేధించబడింది. ఇది 2 సంవత్సరాల వరకు జైలు శిక్ష విధించబడుతుంది.

9. పోల్ రోజులలో, సంస్థల ఉద్యోగులకు చెల్లింపు సెలవు లభిస్తుంది మరియు దీనిని ఉల్లంఘిస్తే జరిమానా విధించబడుతుంది.

10. మద్యం అమ్మకంపై నిషేధం: 48 గంటల వ్యవధిలో పోలింగ్ ప్రాంతంలో మద్యం లేదా ఇతర మత్తుపదార్థాలు ఏ దుకాణం, తినే ప్రదేశం లేదా ఏదైనా ఇతర ప్రదేశంలో, ప్రైవేట్ లేదా బహిరంగంగా విక్రయించబడదు లేదా ఇవ్వకూడదు లేదా పంపిణీ చేయకూడదు పోల్ ముగియడానికి గంట నిర్ణయించబడింది.

11. ఉప ఎన్నికలకు కాలపరిమితి: పార్లమెంటులోని ఏదైనా సభకు లేదా రాష్ట్ర శాసనసభకు ఉప ఎన్నికలు ఖాళీ అయిన తర్వాత ఆరు నెలల్లోపు నిర్వహించబడతాయి.

12. ప్రచార కాలం తగ్గించబడింది.

3.5.3.2. ఎన్నికల సంస్కరణలు 2000 సంవత్సరం తరువాత:

ఎన్నికల సంస్కరణలు దేశంలో ఎన్నికల ప్రక్రియను లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి. అటువంటి ఎన్నికల సంస్కరణల జాబితా క్రింద ఇవ్వబడింది:

a) ఎన్నికల వ్యయంపై సీలింగ్: ప్రస్తుతం, ఒక రాజకీయ పార్టీ ఎన్నికల్లో లేదా అభ్యర్థిపై ఖర్చు చేసే మొత్తానికి పరిమితి లేదు. కానీ, కమిషన్ వ్యక్తిగత అభ్యర్థుల ఖర్చులపై పరిమితి విధించింది. లోక్ సభ ఎన్నికలకు ఇది రూ. 50 - 70 లక్షలు (వారు లోక్ సభ స్థానానికి పోటీ చేస్తున్న రాష్ట్రాన్ని బట్టి), మరియు రూ. అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు 20 - 28 లక్షలు.

b) ఎగ్జిట్ పోల్స్‌పై పరిమితి: 2019 లోక్ సభ ఎన్నికలకు ముందు EC ఒక ప్రకటన విడుదల చేసింది, ఎగ్జిట్ పోల్ ఫలితాలను తుది దశ ఎన్నికలు ముగిసిన తర్వాత మాత్రమే ప్రసారం చేయవచ్చు. కాబోయే ఓటర్లు ఏ విధంగానూ తప్పుదారి పట్టించబడకుండా లేదా పక్షపాతంతో ఉండకుండా ఉండటానికి ఇది జరిగింది.

c) పోస్టల్ బ్యాలెట్ ద్వారా ఓటింగ్: 2013 లో, దేశంలో పోస్టల్ బ్యాలెట్ ఓటింగ్ పరిధిని విస్తరించాలని EC నిర్ణయించింది. గతంలో, విదేశాలలో మిషన్లలో ఉన్న భారతీయ సిబ్బంది మరియు పరిమిత మార్గంలో రక్షణ సిబ్బంది మాత్రమే పోస్టల్ బ్యాలెట్‌ల ద్వారా ఓటు వేయగలరు. ఇప్పుడు, పోస్టల్ బ్యాలెట్‌ని ఉపయోగించగల 6

కేటగిరీ ఓటర్లు ఉన్నారు: సర్వీస్ ఓటర్లు; ప్రత్యేక ఓటర్లు; సర్వీస్ ఓటర్లు మరియు ప్రత్యేక ఓటర్ల భార్యలు; నివారణ నిర్బంధానికి గురైన ఓటర్లు; ఎన్నికల విధుల్లో ఉన్న ఓటర్లు మరియు నోటిఫైడ్ ఓటర్లు.

d) అవగాహన కల్పన: EC వ్యవస్థాపక దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని జనవరి 25 వ తేదీని 'జాతీయ ఓటర్ల దినోత్సవంగా' నిర్వహించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది.

e) ఆదాయపు పన్ను ప్రయోజనాన్ని క్లెయిమ్ చేయడానికి రాజకీయ పార్టీలు రూ. 20000 కంటే ఎక్కువ ఏదైనా సహకారాన్ని EC కి నివేదించాలి.

f) అభ్యర్థులచే క్రిమినల్ పూర్వ చర్యలు, ఆస్తులు మొదలైనవి ప్రకటించడం అవసరం మరియు అఫిడవిట్‌లో తప్పుడు సమాచారాన్ని ప్రకటించడం ఇప్పుడు ఎన్నికల నేరం, ఇది 6 నెలల వరకు జైలు శిక్ష లేదా జరిమానా లేదా రెండూ విధించవచ్చు.

3.5.4. ఎన్నికలకు ఇంకా అవసరమైన సంస్కరణలు:

3.5.4.1. శాసన సంస్కరణలు:

- ఎన్నికలకు రాష్ట్ర నిధులు: ఎన్నికల్లో పోటీ చేస్తున్న రాజకీయ పార్టీల ఎన్నికల వ్యయాన్ని రాష్ట్రం భరించే వ్యవస్థ. ఇది నిధుల ప్రక్రియలో పారదర్శకతను తెస్తుంది, ఎందుకంటే పబ్లిక్ ఫైనాన్స్ ఆసక్తిగల దాతల డబ్బు ప్రభావాన్ని పరిమితం చేస్తుంది మరియు తద్వారా అవినీతిని అరికట్టడంలో సహాయపడుతుంది.

- ఏకకాల పోల్స్: ECI ద్వారా ఎన్నికలను నిర్వహించడం మరియు రాజకీయ పార్టీల ఖర్చులను తగ్గించడం వంటి వాటి ప్రయోజనాల కారణంగా ఏకకాలంలో పోల్స్ అమలు చేయడానికి సమయం ఆసన్నమైంది.

- కేంద్ర చట్టం: పబ్లిక్ ఇంట్రెస్ట్ ఫౌండేషన్ మరియు ఆర్. వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా 2018 కేసు, ఎస్సీ పార్లమెంటుపై రాజకీయాలను నేరపూరితం చేయకుండా నిరోధించడానికి మరియు దేశంలోని రాజకీయ వ్యవస్థను ప్రక్షాళన చేయడానికి సంఘటిత ప్రయత్నాలను చేపట్టే బాధ్యతను పార్లమెంటుపై ఉంచారు. FRBMA, 2003 (ఫిస్కల్ రెస్పాన్సిబిలిటీ అండ్ బడ్జెట్ మేనేజ్‌మెంట్ యాక్ట్- ఇది ద్రవ్యలోటుపై పరిమితి విధించే విధంగా) తగిన చట్టాన్ని రూపొందించడానికి సమయం ఆసన్నమైంది. చట్టపరమైన పరిధిలోని పార్టీల ద్వారా ప్రజాదరణ పొందిన ప్రకటనలపై (వారి వద్ద ఉన్న బడ్జెట్ వనరుల నిష్పత్తి ఆధారంగా) ఒక పరిమితిని ప్రవేశపెడితే, బహుశా అన్ని రాజకీయ పార్టీలు ఒక స్థాయి ఆటను కలిగి ఉంటాయి మరియు నిలకడలేని జనాకర్షణ చర్యలను అదుపులో ఉంచుకోవచ్చు.

- ఎన్నికల సంస్కరణల పై లా కమిషన్ తన 255 వ నివేదికలో ఇంటర్-అలియా సంస్థకు మరింత స్వాతంత్ర్యం మరియు దంతాలను అందించడానికి ECI కార్యాలయాన్ని బలోపేతం చేయాలని సిఫార్సు చేసింది.

- 'ఫస్ట్ పాస్ట్ ది పోస్ట్ సిస్టమ్', అత్యధిక ఓట్లు సాధించిన వ్యక్తిని (ఒక అదనపు ఓటుతో కూడా) విజేతగా ప్రకటించాలి, మార్చాల్సిన అవసరం ఉంది. బదులుగా, అభ్యర్థిని విజేతగా ప్రకటించడానికి పోలైన మొత్తం ఓట్లలో

కనీస శాతాన్ని నిర్ణయించవచ్చు. ఇది నియోజకవర్గంలో అందరూ పార్టీల వారీగా ఓటు వేయనందున నేరస్థులు ఎన్నిక కాకుండా నిరోధించవచ్చు.

3.5.4.2. పార్టీ స్థాయిలో సంస్కరణలు:

- పార్టీ వ్యయంపై పరిమితి: పార్టీ ఖర్చుపై పరిమితి ఉండాలి. పార్టీల ఖర్చులను లెక్కించడానికి ఒక టైమ్ ఫ్రేమ్ సెట్ చేయబడాలి మరియు వాస్తవంగా ఎన్నికల తేదీకి ముందే బహిరంగపరచబడాలి, తద్వారా ఓటర్లు మరియు సంబంధిత అధికారులకు ముందుగా తెలియజేయబడుతుంది. పర్యవసానంగా, రాజకీయ పార్టీల అకౌంట్లను ఆడిట్ చేయడం ద్వారా వారికి జవాబుదారీగా ఉండాలి.
- రాజకీయ పార్టీలు నైతికంగా ఎదగాలి మరియు స్వీయ క్రమశిక్షణ తమ డబ్బు శక్తిని ఉపయోగించడాన్ని పరిమితం చేయాలి. అలాగే, ఎన్నికల ప్రక్రియలో నల్లధనం ప్రవాహాన్ని జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి.
- సమాచార హక్కు చట్టం (RTI) చట్టం, 2005 పరిధిలోకి రాజకీయ పార్టీలను తీసుకురావాలి.
- లెవెల్ ప్లేయింగ్ ఫీల్డ్‌ను అందించడానికి అన్ని పార్టీలకు సమానమైన మీడియా స్పేస్ లేదా ఎయిర్ టైమ్ ఇవ్వాలి.

3.5.4.3 ఓటరు స్థాయిలో సంస్కరణలు:

- ఓటర్లు తమ ఓటు ప్రాముఖ్యతకు సంబంధించి అవగాహన కల్పించాలి. వారికి అవగాహన కల్పించాలి.

3.6.ముగింపు:

అవినీతి యొక్క విష చక్రం మరియు ప్రజాస్వామ్య రాజకీయ నాణ్యత క్షీణతకు ధైర్యమైన సంస్కరణలతో పాటు పాలనా వ్యవస్థను పరిష్కరించడం మరియు రాజకీయ ఫైనాన్సింగ్‌ని సమర్థవంతంగా నియంత్రించడం అవసరం. మొత్తం పాలనా యంత్రాంగాన్ని మరింత జవాబుదారీగా మరియు పారదర్శకంగా చేయడానికి ప్రస్తుత చట్టాల లోని లొసుగులను ఫ్లగ్ చేయడం కీలకం. అలాగే, స్థానిక అధికార యంత్రాంగం బాధ్యత వహించాలి మరియు బాధ్యత వహించాలి, తద్వారా వారి భారాన్ని రాజకీయ పార్టీలు భరించవు.

గణాంకాల ప్రకారం, అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాన్ని పరోక్షంగా నిర్వహించడానికి పార్టీ కార్యకర్తలపై వార్షిక భారం ₹ 3-4 కోట్లు. ఇది పార్టీ కార్యకర్తలకు మరియు బ్యూరోక్రసీకి మధ్య బలమైన సంబంధానికి జన్మనిస్తుంది, వారు డబ్బు ఇవ్వడానికి బదులుగా చిన్న ఒప్పందాలు, పోలీసు కేసుల జోక్యం మొదలైనవి తీసుకుంటారు, ఇది పరిపాలనా ప్రక్రియ దుర్వినియోగానికి దారితీస్తుంది. ఓటరు నైతిక విలువలతో రాజీపడి, అతని/ఆమె ఓటు కోసం బహుమతి లేదా నగదును అంగీకరించినప్పుడు ప్రభుత్వాన్ని ప్రశ్నించే హక్కును కోల్పోతాడు. అందువల్ల, పౌరులు అభ్యర్థుల స్వభావం, ప్రవర్తన, నైపుణ్యం మరియు సామర్థ్యం ఆధారంగా ఎన్నికలలో ఓటు వేయాలి తప్ప నగదు, కులం, సంఘం మరియు నేర పరాక్రమం ఆధారంగా కాదు. రాజకీయాలలో డబ్బు శక్తిని తనిఖీ చేయడానికి ఇది అంతిమ పరిష్కారం కావచ్చు. రాజ్యాంగ

సూత్రాలను నిలబెట్టుకుంటామని ప్రతిజ్ఞ తీసుకున్న రాజ్యాంగ కార్యనిర్వహణాధికారులు, ప్రస్తుత రాజకీయ చట్రం అవినీతి చెడుతో కలుషితం కాకుండా చూసుకోవాల్సిన బాధ్యత వహించాలి.

3.7.సంక్షిప్తంగా (Summary);

భారత ప్రభుత్వం "అవినీతికి వ్యతిరేకంగా జీరో టాలరెన్స్" కు కట్టుబడి ఉంది మరియు అవినీతిని ఎదుర్కోవటానికి, ప్రభుత్వ సంస్థల సంభావ్యత మరియు జవాబుదారీతనం మెరుగుపరచడానికి అనేక చర్యలు తీసుకుంది. అధికార దుర్వినియోగం అనేది ఒక చెదపురుగు లాంటిది, ఇది ఒక దేశం యొక్క పునాదిని నెమ్మదిగా క్షీణింప చేస్తుంది, మరియు పరిపాలన దాని పనిని పూర్తి చేయకుండా అడ్డుకుంటుంది. ఈ సమస్యకు అవినీతి మూల కారణం. చాలా అవినీతి నిరోధక సంస్థలు స్వతంత్రంగా లేవు. సుప్రీం కోర్టును కూడా సిబిఐని "పంజర చిలుక" మరియు "దాని యజమాని స్వరం" అని పిలుస్తారు. వీటిలో చాలా ఏజెన్సీలు ఎటువంటి సమర్థవంతమైన అధికారాలు లేని సలహా సంస్థలు మరియు వారి సలహాలు చాలా అరుదుగా అనుసరించబడతాయి. ఈ నేపథ్యంలో ఈ అధ్యాయమునందు లోక్‌పాల్, సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ చరిత్ర, నిర్మాణం, విధులు మరియు వాటి పరిమితుల గురించి తెలుసుసుకుంటాం అంతేకాక అన్ని రకాల అవినీతికి మూల కారణమైన ఎన్నికల వ్యవస్థ యొక్క సంస్కరణల గురించి కూలంకషంగా చర్చించబడ్డాయి.

3.8. సాంకేతిక పదాలు:

సంస్కరణలు (Reforms); లోపాలు, సమస్యలు మొదలైన వాటిని తొలగించడం లేదా సరిచేయడం ద్వారా (ఎవరైనా లేదా ఏదైనా) పని తీరు మెరుగుపరచడం.

అంబుడ్స్‌మన్ (Ombudsman): ఫిర్యాదులను విచారించే, నివేదించే మరియు పరిష్కరించడానికి సహాయపడే వ్యక్తి: రోగులు, వినియోగదారులు, ఉద్యోగులు మొదలైన వారికి న్యాయవాదిగా పనిచేసే ఒక సంస్థ లేదా వ్యాపారంతో సాధారణంగా అనుబంధించబడిన వ్యక్తి.

శిక్షాస్మృతి (Penal code): నేరాలు మరియు నేరాలు మరియు వాటి శిక్షకు సంబంధించిన చట్టాల కోడ్

సచివాలయం (Secretariat): ప్రభుత్వ సంస్థ యొక్క పరిపాలనా విభాగం

3.9. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు:

1. భారత దేశంలో అవినీతి నిరోధక సంస్థల ఆవశ్యకత ఎంతవరకు అవసరం?
2. లోక్ పాల్ మరియు లోకాయుక్త అంటే ఏమిటి?
3. లోక్ పాల్ నేపథ్యం, నిర్మాణం, న్యాయ అధికార పరిధి మరియు పరిమితులు గూర్చి ఒక వ్యాసం వ్రాయండి?

4. **లోక్ పాల్ పని తీరు మెరుగుకై తగు సూచనలు ఇవ్వండి?**

5. **సెంట్రల్ విజిలెన్స్ కమిషన్ విధులు, అధికార పరిధి, పరిమితులు గూర్చి ఒక వ్యాసం వ్రాయండి?**

6. **భారతదేశంలో ఎన్నికల రాజకీయాలలో సమస్యలను గూర్చి వివరించండి?**

7. **భారతదేశంలో ఇంతవరకు చేపట్టబడ్డ ఎన్నికల సంస్కరణలు గూర్చి వివరించండి?**

8. **భారతదేశంలో ఎన్నికలకు అవసరమైన సంస్కరణలు గూర్చి మీ సలహా సూచనలు ఇవ్వండి?**

3.10. Suggested Readings:

1. Srinivas, J. H., & Srinivas, C. (2021). India. In *The International Compendium of Construction Contracts* (pp. 415-460). De Gruyter.

2. Sharma, A. (2013). From Hawala scam to Coalgate: An analysis of financial scams in India. *Available at SSRN 2395931*.

3. Krishna, M. D. (2013). The Higher Judiciary and the Prime Minister under the Ambit of the Lokpal: A Comparative and Constitutional Perspective. *International Journal of Social and Economic Research*, *3*(2), 212-219.

4. Abedin, N. (1986). Transplantation of the ombudsman institution in developed and developing countries. *The Round Table*, *75*(300), 333-353.

5. Jain, M. P. (1970). *Lokpal: Ombudsman in India*. Bombay: Academic Books.

6. Bhattacharya, K., & Mitra, S. K. (2014). More Can Be Less: Hyper Plurality of Candidates, the Rationality of Electoral Choice, and Need for Electoral Reform in India. *India Review*, *13*(1), 15-39.

7. Blais, A. (Ed.). (2008). *To keep or to change first past the post?: the politics of electoral reform*. OUP Oxford.

8. Colomer, J. (Ed.). (2016). *The handbook of electoral system choice*. Springer.

9. Mehta, P. B. (2001, October). Is electoral and institutional reform the answer?. In *SEMINAR-NEW DELHI-* (pp. 66-69). MALYIKA SINGH.

యూనిట్-1 మతతత్వ వాదం (Communalism)

అంశం -1; భారతదేశంలో మతతత్వ వాదానికి గల చారిత్రక మూలాలు

CONTENTS

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

1.1. పరిచయం

1.2. మతతత్వ వాదం అంటే ఏమిటి?

1.3. భారతీయ సమాజంలో మతవాద చరిత్ర:

1.4. భారత దేశంలో మతతత్వం పెరగడానికి కారణమైన అంశాలు

1.4.1. బ్రిటీష్ పాలనలో భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్తబ్దత

1.4.2. బ్రిటిష్ పాలన మరియు విభజించి పాలించే దాని విధానం

1.4.3. జాతీయవాద ఆలోచన మరియు ప్రచారంలో హిందూ ఛాయ

1.4.4. భారతీయ చరిత్రపై సామూహిక దృక్పథం

1.4.5. ఇతర కారకాలు

1.4.6. నోటి మాట/ పుకార్లు

1.4.7. బుజ్జగింపు రాజకీయాలు

1.4.8. నిర్ణయాత్మక దశ

1.5. ముగింపు

1.6. సాంకేతిక పదాలు

1.7.స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1.8. Suggested Readings

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- మతతత్వ వాదం అంటే ఏమిటి?
- **భారతీయ సమాజంలో మతవాద చరిత్ర**
- **భారత దేశంలో మతతత్వం పెరగడానికి కారణమైన అంశాలు**

1.7. పరిచయం:

మత వాదాన్ని (Communalism) పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో "సిద్ధాంతం లేదా ప్రభుత్వ వ్యవస్థగా సూచిస్తారు, దీనిలో వాస్తవంగా స్వయంప్రతిపత్తి కలిగిన స్థానిక సంఘాలు సమాఖ్యలో ఉంటాయి. కమ్యూనలిజం అనేది ఒక రాజకీయ తత్వశాస్త్రం, ఇది మార్కెట్ మరియు డబ్బును రద్దు చేయాలని మరియు భూమి మరియు వ్యాపారాలను సంఘం అదుపులో ఉంచాలని ప్రతిపాదించింది. కానీ భారత ఉపఖండ సందర్భంలో, మతతత్వం వివిధ ప్రాంతాలలో వివిధ మత వర్గాల మధ్య ఉద్రిక్తతలు మరియు ఘర్షణలతో ముడిపడి ఉంది.

1.8. మతతత్వ వాదం అంటే ఏమిటి?

కమ్యూనలిజం అనేది మూడు అంశాలతో కూడిన భావజాలం:-

1. ఒకే మతాన్ని అనుసరించే వ్యక్తులు ఉమ్మడి లౌకిక ప్రయోజనాలను కలిగి ఉంటారని అంటే వారికి ఒకే రాజకీయ, ఆర్థిక మరియు సామాజిక ప్రయోజనాలు ఉంటాయని ఒక నమ్మకం. కాబట్టి, ఇక్కడ సామాజిక-రాజకీయ వర్గాలు తలెత్తుతాయి.

2. భారతదేశం వంటి బహుళ-మత సమాజంలో, ఒక మతం యొక్క ఈ సాధారణ లౌకిక ప్రయోజనాలు మరొక మతం యొక్క అనుచరుల ప్రయోజనాల నుండి భిన్నంగా ఉంటాయి మరియు భిన్నంగా ఉంటాయి.

3. వివిధ మతం లేదా వివిధ 'సంఘాల' అనుచరుల ప్రయోజనాలు పూర్తిగా అసంబద్ధంగా కనిపిస్తాయి

మతతత్వం అనేది మతంలో రాజకీయ వ్యాపారం. ఇది మత రాజకీయాలకు ఆధారమైన భావజాలం. మరియు మత హింస అనేది మత భావజాలం యొక్క ఊహాజనిత పరిణామాలను కలిగి ఉంటుంది.

1.9. భారతీయ సమాజంలో మతవాద చరిత్ర:

భారతీయ సమాజాన్ని మనం చర్చిస్తే, ప్రాచీన భారతదేశం ఐక్యంగా ఉందని, అలాంటి మతపరమైన భావాలు లేవని మనం కనుగొంటాము. ప్రజలు శాంతియుతంగా కలిసి జీవించారు మరియు ఒకరికొకరు సంస్కృతి మరియు సంప్రదాయాలను అంగీకరించారు. ఉదాహరణకు, అశోకుడు మత సహనాన్ని అనుసరించాడు మరియు ప్రధానంగా ధమ్మం పై దృష్టి పెట్టాడు.

మధ్యయుగ కాలంలో, మనకు అక్బర్ వంటి ఉదాహరణలు ఉన్నాయి, అతను లౌకిక పద్ధతులకు ప్రతిరూపంగా ఉన్నాడు మరియు జాజియా పన్నును రద్దు చేయడం ద్వారా మరియు దిన్-ఇలాహి మరియు ఇబాదత్ ఖానాలను ప్రారంభించడం ద్వారా అటువంటి విలువలను ప్రచారం చేయాలని విశ్వసించాడు. భారతదేశం అంతటా అనేక రాజ్యాలలో విభిన్న సంస్కృతులు మరియు సంప్రదాయాలకు ఒకే విధమైన అంగీకారం పాటించబడింది, దీని కారణంగా శాంతి మరియు సామరస్యం ఉంది, ఇతర మతపరమైన ఆచారాలను కనీసం సహించని ఔరంగజేబ్ వంటి కొంతమంది సెక్టారియన్ పాలకులను మినహాయించారు. . కానీ, అలాంటి ఉద్దేశ్యాలు పూర్తిగా అధికారం మరియు సంపద యొక్క వారి వ్యక్తిగత దురాశ కోసం మార్గనిర్దేశం చేయబడ్డాయి.

ఇటువంటి పాలకులు మరియు వారి చర్యలు- ఇతర సమాజాల మతపరమైన ఆచారాలపై పన్నులు విధించడం, దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయడం, బలవంతపు మతమార్పిడులు, సిక్కు గురువులను చంపడం మొదలైనవి భారతదేశంలో మత భేదాల భావనను మరింతగా పెంచడంలో మరియు స్థాపించడంలో కీలక పాత్ర పోషించాయి. కానీ, ఈ సంఘటనలు సాధారణం కాదు, అధిక సంఖ్యలో భారతీయులు గ్రామీణులు మరియు అటువంటి ప్రభావాలకు దూరంగా ఉన్నారు మరియు ప్రజలు శాంతియుతంగా సహజీవనం చేశారు. అయినప్పటికీ, వారు తమ స్వంత ఆచారాలు మరియు అభ్యాసాలను ఆచరించడంలో చాలా కఠినంగా ఉన్నారు, కానీ శాంతియుత

సహజీవనానికి అది ఎప్పుడూ అడ్డంకిగా మారలేదు. మొత్తంమీద, ఆ రోజుల్లో హిందువులు మరియు ముస్లింలు ఉమ్మడి ఆర్థిక మరియు రాజకీయ ప్రయోజనాలను కలిగి ఉన్నారు.

భారతదేశంలో మతతత్వం ఆధునిక రాజకీయాల ఆవిర్భావం ఫలితంగా ఏర్పడింది, ఇది 1905లో బెంగాల్ విభజనలో మూలాలను కలిగి ఉంది మరియు భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1909 ప్రకారం ప్రత్యేక ఓటర్లను కలిగి ఉంది. తరువాత, బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం 1932లో కమ్యూనల్ అవార్డు ద్వారా వివిధ వర్గాలను శాంతింపజేసింది, దీనికి గాంధీజీ మరియు ఇతరుల నుండి బలమైన ప్రతిఘటన ఎదురైంది. కమ్యూనల్ అవార్డు ద్వారా వలసరాజ్య ప్రభుత్వం వివిధ వర్గాల మధ్య (అంటే హిందూ, ముస్లింలు, సిక్కులు మరియు ఇతరులు) ఏదైనా సమస్యపై ఏకాభిప్రాయం తదుపరి రాజకీయ అభివృద్ధికి ముందస్తు షరతుగా ఆదేశించింది. ఈ చర్యలన్నీ బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం తమ రాజకీయ అవసరాల కోసం ముస్లింలను మరియు ఇతర వర్గాలను సంతృప్తి పరచడానికి చేసింది. అప్పటి నుండి ఈ మతతత్వ భావన తీవ్రమైంది, భారతీయ సమాజాన్ని చిన్నాభిన్నం చేసి అశాంతికి కారణమైంది.

1.10. భారత దేశంలో మతతత్వం పెరగడానికి కారణమైన అంశాలు

భారతదేశంలో స్తబ్దుగా ఉన్న ఆర్థిక వ్యవస్థ మరియు బ్రిటీష్ కాలంలో విభజించి పాలించే విధానం భారతదేశంలో మతవాదం పెరగడానికి ముఖ్యమైన కారకాలు.

1.10.1. బ్రిటీష్ పాలనలో భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్తబ్దత;

బ్రిటీష్ పాలనలో భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్తబ్దత భారతదేశంలో మతతత్వం పెరగడానికి ఒక ముఖ్యమైన అంశం. ఇది లోతుగా పాతుకుపోయింది మరియు వారికి అవకాశాలు సరిపోని సామాజిక సెటప్‌లో మధ్యతరగతి వారి అభిరుచులు మరియు ఆకాంక్షల వ్యక్తీకరణ. మతపరమైన ప్రశ్న, కాబట్టి మధ్యతరగతి ప్రశ్న సమానమైనది.

మతతత్వం యొక్క ప్రధాన ఆకర్షణ మరియు దాని ప్రధాన సామాజిక పునాది మధ్యతరగతిలో కూడా ఉన్నాయి. ఏది ఏమైనప్పటికీ, 1930లు మరియు 1940లలో కూడా పెద్ద సంఖ్యలో మధ్యతరగతి వ్యక్తులు మతతత్వ రహితంగా ఉన్నారని గమనించడం ముఖ్యం.

బిపన్ చంద్ర ప్రకారం, 1937 వరకు మత రాజకీయాలు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు, విద్యా రాయితీలు మరియు రాజకీయ పదవుల చుట్టూ నిర్వహించబడ్డాయి - శాసన మండలిలో సీట్లు, పురపాలక సంస్థలు మొదలైనవి - ఇవి మరియు ఇతర ఆర్థిక అవకాశాలపై నియంత్రణను ప్రారంభించాయి. అతని ప్రకారం మతతత్వం ఆర్థికంగా మరియు రాజకీయంగా ప్రతిఘటన సామాజిక తరగతులు మరియు రాజకీయ శక్తుల ఆయుధంగా అభివృద్ధి చెందింది. వర్గ నాయకులు మరియు పార్టీలు సాధారణంగా ఈ వర్గాలు మరియు శక్తులతో పొత్తు పెట్టుకున్నాయి. ప్రజా పోరాటాన్ని వక్రీకరించి, దారి మళ్లించగల సామర్థ్యం కారణంగా స్వార్థ ప్రయోజనాలు ఉద్దేశపూర్వకంగా మతోన్మాదాన్ని ప్రోత్సహించాయి, ప్రజానీకం వాస్తవ సమస్యలను అర్థం చేసుకోకుండా అడ్డుకుంది.

1.10.2. బ్రిటిష్ పాలన మరియు విభజించి పాలించే దాని విధానం;

బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం పెరుగుతున్న జాతీయ ఉద్యమాన్ని మరియు భారతీయ ప్రజలను ఒక దేశంగా మార్చడాన్ని ఎదుర్కోవడానికి మరియు బలహీనపరిచేందుకు మత వాదాన్ని ఉపయోగించింది. మైనార్టీల రక్షణ సమస్యగా వలస పాలకులు దీనిని ప్రదర్శించారు. బ్రిటీష్ పాలన కొనసాగడానికి హిందూ-ముస్లిం అనైక్యత కారణంగా కనిపించింది. వారు సేవలు మరియు ప్రమోషన్లలో ఒక కమ్యూనిటీకి వ్యతిరేకంగా మరొక సంఘానికి అనుకూలంగా ఉన్నారు. మత హింసను అణిచివేసేందుకు ఆలస్యంగా వ్యవహరించే బ్రిటిష్ విధానం కూడా ఈ దృగ్విషయం పెరగడానికి దోహదపడింది. ప్రత్యేక ఓటర్ల బ్రిటీష్ విధానం మరొక అంశం.

1.10.3. జాతీయవాద ఆలోచన మరియు ప్రచారంలో హిందూ ఛాయ:

జాతీయ ఉద్యమ సమయంలో, జాతీయవాద ఆలోచన మరియు ప్రచారంలో బలమైన మతపరమైన అంశం ప్రవేశపెట్టబడింది. వారు మధ్యయుగ భారతీయ సంస్కృతిని మినహాయించి ప్రాచీన భారతీయ సంస్కృతిని నొక్కిచెప్పారు. హిందూ ఇడియమ్ దాని రోజువారీ రాజకీయ ఆందోళనకు పరిచయం చేయబడింది. ఆ విధంగా తిలక్ జాతీయవాదాన్ని ప్రచారం చేయడానికి గణేష్ పూజ మరియు శివాజీ పండుగను ఉపయోగించారు; మరియు విభజన వ్యతిరేక బెంగాల్ ఆందోళనను గంగానదిలో ముంచి ప్రారంభించారు.

1.10.4. భారతీయ చరిత్రపై సామూహిక దృక్పథం:

భారతీయ చరిత్ర యొక్క మతపరమైన మరియు వక్రీకరించిన దృక్పథం, ముఖ్యంగా ప్రాచీన మరియు మధ్యయుగ కాలం కూడా దాని పెరుగుదలకు కారణమైంది. ఈ విషయంలో బ్రిటీష్ చరిత్రకారుడు జేమ్స్ మిల్ 19వ శతాబ్దపు ప్రారంభంలో భారతీయ చరిత్ర యొక్క ప్రాచీన కాలాన్ని హిందూ కాలంగా మరియు మధ్యయుగ కాలాన్ని ముస్లిం కాలంగా వర్ణించాడు. ఇతర బ్రిటిష్ మరియు భారతీయ చరిత్రకారులు ఈ విషయంలో ఆయనను అనుసరించారు.

ఈ రచయితలు మధ్యయుగ కాలంలో ముస్లింలందరూ పాలకులని, హిందువులందరూ పాలించారని ప్రకటించారు. ఆ విధంగా, భారతదేశంలోని రాజకీయాల యొక్క ప్రాథమిక లక్షణం మతంతో గుర్తించబడింది. చరిత్రపై హిందూ మతపరమైన దృక్పథం ప్రాచీన కాలంలో భారతీయ సమాజం మరియు సంస్కృతి ఆదర్శవంతమైన శిఖరాలకు చేరుకుందని మరియు మధ్యయుగ కాలంలో ముస్లింల పాలన మరియు ఆధిపత్యం కారణంగా శాశ్వతంగా మరియు నిరంతరాయంగా క్షీణించిందనే అపోహపై ఆధారపడింది. ముస్లిం మతతత్వం పశ్చిమ ఆసియాలో 'ఇస్లామిక్ సాధన యొక్క స్వర్ణయుగం'కి తిరిగి వచ్చింది మరియు దాని

హీరోలు, పురాణాలు మరియు సాంస్కృతిక విజయాలకు విజ్ఞప్తి చేసింది. వారు ఔరంగజేబు వంటి మత దురభిమానులతో సహా ముస్లిం పాలకులందరినీ రక్షించడానికి మరియు కీర్తించడానికి మొగ్గు చూపారు.

1.10.5. ఇతర కారకాలు:

పాల్ R బ్రాస్ తన ఎడిట్ చేసిన పుస్తకం Riots and Pogroms లో అల్లర్లు అలలు, రికార్డులు మరియు "మానసిక వాతావరణం" నేపథ్యంలో జరుగుతాయని చెప్పారు. అయినప్పటికీ, విభజన యొక్క గాయం తర్వాత, అల్లర్లు ఫ్రీక్వెన్సీ తగ్గాయి. 1961లో జబల్పూర్ అల్లర్ల తర్వాత గ్రాఫ్ పెరగడం ప్రారంభమైంది.

బ్రాస్ అల్లర్లు "అసెంబ్లీ లేదా వ్యక్తుల సమూహం ద్వారా శాంతికి హింసాత్మక భంగం" ప్రకారం, హింసాకాండ అనేది "వ్యవస్థీకృత ఊచకోత". స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుండి మనకు కనీసం రెండు హత్యలు జరిగాయి. ఒకటి 1984లో ఇందిరా గాంధీ హత్య నేపథ్యంలో ఢిల్లీలో సిక్కులకు వ్యతిరేకంగా.. రెండోది డిసెంబర్ 1992 మరియు జనవరి 1993లో బాబ్రీ మసీదు కూల్చివేత తర్వాత ముంబైలో జరిగింది.

అస్గర్ అలీ ఇంజనీర్ ఫండమెంటలిజం ప్రకారం, జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ యొక్క విద్య మరియు సైన్స్ యొక్క మెకానిక్స్ అతను కోరుకున్న దానికంటే తక్కువ ప్రభావవంతంగా ఉండటంలో మూలాలు ఉన్నాయి. మొదటిది, విభజన హిందూ మనస్తత్వాన్ని తీవ్రంగా గాయపరిచింది. రెండవది, హిందూ-ముస్లిం ఆర్థిక పోటీ పునరుజ్జీవనం ఒక మత భావజాలానికి ఆజ్యం పోసింది. మూడవది, 1925లో హెడ్గేవార్ ఏర్పాటు చేసిన రాష్ట్రీయ స్వయంసేవక్ సంఘ్ (RSS) అభివృద్ధి చెందడం ప్రారంభమైంది. అప్పటి నుండి, చారిత్రక వక్రీకరణ యొక్క క్రమబద్ధమైన ప్రక్రియ పాఠశాల పాఠ్యపుస్తకాలు మరియు విద్యా గ్రంథాల ద్వారా రాక్షసత్వంతో కూడిన హిందూ-ముస్లిం చరిత్రను శాశ్వతం చేయడానికి ప్రయత్నించింది.

1.10.6. నోటి మాట/ పుకార్లు:

దాదాపు ప్రతి పెద్ద మతపరమైన అల్లర్లలో మీడియా ద్వారా పుకార్లు పాత్ర పోషిస్తాయి. మూలానికి సామీప్యత కారణంగా, అనేక ప్రాంతీయ వార్తాపత్రికలు పుకార్లను "వార్తలు"గా ప్రచారం చేస్తాయి.

వాస్తవానికి, సామూహిక సమాచార వ్యాప్తి మరియు శాశ్వత వ్యవస్థ కేవలం పదాల కంటే చాలా అధునాతనమైనది. 1969 అహ్మదాబాద్ అల్లర్ల సమయంలో, వార్తాపత్రికలు హిందూ దేవాలయాలపై దాడులకు సంబంధించిన పుకార్లను ప్రచురించాయి.

1.10.7. బుజ్జగింపు రాజకీయాలు:

రాజకీయ పార్టీలు, రాజకీయ పరిశీలనల ద్వారా ప్రేరేపించబడి, మత హింసను ప్రోత్సహించే నిర్ణయాలు తీసుకుంటాయి. షా బానో కేసును ఉదాహరణగా తీసుకోండి. ముస్లిం విడాకులు తీసుకున్న షా బానోకు అధిక భరణం మరియు షరియా యొక్క పొడిగింపును మంజూరు చేసిన సుప్రీం కోర్టు తీర్పుపై ముస్లింలు తీవ్రంగా ప్రతిస్పందించారు, ఇది ఇద్దా (విడాకుల తర్వాత మూడు నెలల) కాలానికి మాత్రమే భరణాన్ని అనుమతించింది. రాజీవ్ గాంధీ నేతృత్వంలోని అప్పటి కేంద్ర ప్రభుత్వం 1986 ప్రారంభంలో ముస్లిం మహిళల చట్టాన్ని ఆమోదించడం ద్వారా తీర్పును కొట్టివేసింది.

1.10.8. నిర్ణయాత్మక దశ:

ఆగస్టు 8, 1990న, కేంద్రంలోని VP సింగ్ ప్రభుత్వం SC/ST/OBC వర్గాలకు ఉద్యోగ రిజర్వేషన్‌పై మండల్ కమిషన్ నివేదికను అమలు చేస్తున్నట్లు ప్రకటించింది. BJP యొక్క హిందూ ఓటు బ్యాంకులో చీలికను గుర్తించి, దాని అధ్యక్షుడు, LK అద్వానీ, ఆగష్టు 23న "రథయాత్ర"ను ప్రకటించారు. అతని మతపరమైన

ఒడిస్సీ గుజరాత్‌లోని సోమనాథ్ నుండి UPలోని అయోధ్య వరకు సాగింది, దాని నేపథ్యంలో అల్లర్లు చెలరేగాయి.

ఈ ప్రచారం నేరుగా డిసెంబర్ 6, 1992న బాబ్రీ మసీదు కూల్చివేతకు దారితీసింది. ఒక్క ముంబైలోనే, ఆ తర్వాత జరిగిన డిసెంబర్ 1992 మరియు జనవరి 1993 అల్లర్లలో 800 మందికి పైగా మరణించారు. సూరత్‌లో మృతుల సంఖ్య 300 దాటింది. ముంబైలో పోలీసులు నిర్మొహమాటంగా పక్షపాతంతో వ్యవహరించారు.

అస్గర్ అలీ & గోవింద్ బల్లభ్ పంత్ ప్రకారం, 1948లో మసీదులో ఏర్పాటు చేసిన రామ్ లల్లా విగ్రహాలను తొలగించాలని జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ చేసిన సూచనను విస్మరించారు. అతను లేకుంటే, నాలుగు దశాబ్దాల తర్వాత కూల్చివేత బహుశా ఎప్పుడూ జరిగి ఉండేది కాదు.

1.11. ముగింపు:

మతపరమైన విఘాతానికి మతపరమైన సందర్భం మరియు రాజకీయ పార్టీ జోక్యం అవసరం. మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ కమ్యూనిటీల ఓట్ల కోసం లౌకిక మరియు మతతత్వ పార్టీల మధ్య జరిగే రాజకీయ టగ్-ఆఫ్-వార్ ఫలితంగా మతపరమైన అదనపు వాతావరణం ఏర్పడుతుంది. ప్రేరేపణ, చురుగ్గా పాల్గొనడం మరియు పుకార్లు చెలరేగడం మరియు ఎగరడం ద్వారా పక్షపాత పోలీసు శాంతి భద్రతల విచ్ఛిన్నతను తీవ్రతరం చేస్తుంది. మైనారిటీ మతవాద అభిమానుల స్వల్ప సూచన మెజారిటీ మతవాదం యొక్క అనేక రెట్లు విడుదల. అధికారంలో ఉన్న పరిపాలన వలెనే నిజమైన చరిత్ర దెబ్బ తింటుంది. చివరగా, లౌకిక శక్తులు ప్రశ్నించే వర్గాల కంటే తక్కువ కాకుండా బాధితులుగా మారతాయి.

1.6.సాంకేతిక పదాలు

లక్ష్య సారూప్యత: ఒక సంస్థ యొక్క సందర్భంలో ప్రాథమిక లక్ష్యాలపై ఒప్పందం, కేంద్ర లక్ష్యాలపై సంస్థలోని నాయకులు మరియు అనుచరుల మధ్య ఒప్పందాన్ని సూచిస్తుంది; ఆచరణలో, అనేక సందర్భాల్లో దాని లేకపోవడం అంతర్గత ఉద్రిక్తత మరియు లక్ష్య నిర్వచనంలో ఇబ్బందులను సృష్టిస్తుంది.

హోమ్ రూల్: స్థానిక కార్యకలాపాలపై నగరాలకు ఎక్కువ స్వయంప్రతిపత్తిని అనుమతించే నిబంధన.

అధికార పరిధి: బ్యూరోక్రాటిక్ రాజకీయాల్లో, లెజిస్లేచర్ లేదా చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ద్వారా ఏజెన్సీకి కేటాయించబడిన కార్యక్రమ బాధ్యత; అలాగే, ప్రభుత్వ సంస్థ (స్థానిక అధికార పరిధిగా) సరిహద్దుల్లోని భూభాగాన్ని వివరించడానికి ఉపయోగించే పదం.

చట్టబద్ధమైన ఉద్దేశం: శాసన సభ యొక్క ప్రయోజనాలు మరియు లక్ష్యాలు, దాని అమలులో నిర్దిష్ట రూపం ఇవ్వబడ్డాయి (అయితే వాస్తవ ఉద్దేశం కాలక్రమేణా మారవచ్చు); బ్యూరోక్రసీ చట్టాలను అమలు చేయడంలో శాసనపరమైన ఉద్దేశాన్ని అనుసరిస్తుందని భావించబడుతుంది.

లెజిస్లేటివ్ ఓవర్‌సైట్: లెజిస్లేటివ్ బాడీ శాసనపరమైన ఉద్దేశంతో దాని అనుగుణ్యతను నిర్ధారించడానికి బ్యూరోక్రసీ యొక్క పనిని నిరంతరం పర్యవేక్షించే ప్రక్రియ.

లిబరల్ డెమోక్రసీ: రాజకీయ ఏర్పాటు యొక్క ప్రాథమిక రూపం, ప్రజా సార్వభౌమాధికారం మరియు పరిమిత ప్రభుత్వం అనే భావనలపై స్థాపించబడింది.

1.7.స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. మతతత్వ వాదం అంటే ఏమిటి?

2. **భారతీయ సమాజంలో మతవాద చరిత్ర గురించి వివరించండి?**

3. **భారత దేశంలో మతతత్వం పెరగడానికి కారణమైన అంశాలు గురించి వివరించండి?**

1.8. Suggested Readings

1. Chandra, B. (2008). Communalism in modern India. Har Anand Publications.
2. Bayly, C. A. (1985). The Pre-history of ‘; Communalism’? Religious Conflict in India, 1700–1860. Modern Asian Studies, 19(2), 177-203.
3. Golwalkar, M. S. (1939). Our nationhood defined. Nagpur, India: Bharat Prakashan.
4. Engineer, A. (Ed.). (1997). Communal riots in post-independence India. Universities Press.
5. Pandey, G. (2006). The construction of communalism in colonial North India.
6. Gopal, S. (Ed.). (1991). Anatomy of a confrontation: the Babri Masjid-Ramjanmabhumi issue. Penguin Books.
7. Panikkar, K. N. (Ed.). (1991). Communalism in India: History, Politics, and Culture. South Asia Books.

యూనిట్-1 మతతత్వ వాదం (Communalism)

అంశం -2; భారతదేశంలో మెజారిటేరియస్ మతతత్వానికి సైద్ధాంతిక మూలాలు

CONTENTS

2.0. అధ్యయన లక్ష్యాలు

2.1. ఉపోద్ఘాతం

2.2. భారతదేశంలో మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజం యొక్క పెరుగుదల

2.3. మతపరమైన అల్లర్లకు ఉదాహరణలు

2.4. కమ్యూనలిజంపై భిన్న భావనలు

2.4.1. వలస వాద దృక్కోణం

2.4.2. జాతీయవాద దృక్కోణం

2.5. మెజారిటేరియస్ మతతత్వం పై సైద్ధాంతిక చర్చ

2.6 మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజాన్ని తొలగించదానికి గల సూచనలు

2.7. ముగింపు

2.8. సాంకేతిక పదాలు

2.9. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

2.10. Suggested Readings

2.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- **భారతదేశంలో మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజం యొక్క పెరుగుదల**
- **మతపరమైన అల్లర్లకు ఉదాహరణలు**
- **కమ్యూనలిజంపై భిన్న భావనలు**
- **మెజారిటేరియస్ మతతత్వం పై సైద్ధాంతిక చర్చ**
- **మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజాన్ని తొలగించదానికి గల సూచనలు**

2.1. ఉపోద్ఘాతం

కమ్యూనలిజం వాస్తవానికి మతపరమైన ఛాందసవాదం నుండి ఉద్భవించింది, ఇది ఒకరి స్వంత మతం మాత్రమే నిజమైన విశ్వాసం అని నమ్ముతుంది. కమ్యూనలిజం అనేది ఒక సామాజిక, రాజకీయ లేదా మత సమూహం యొక్క భావజాలం, వారి మతం మరియు అభ్యాసాలు ఇతర సమూహాల కంటే గొప్పవి. మతం అనేది చాలా మందికి వ్యక్తిగత మరియు సున్నితమైన సమస్య. అందువల్ల విరోధం లేదా ఒకరి మతం పట్ల అగౌరవానికి సంబంధించిన ఏదైనా సూచన వెంటనే ద్వేషాన్ని మరియు హింసను ప్రేరేపిస్తుంది. కమ్యూనలిజం అనేది ఒక మతం యొక్క ప్రాముఖ్యతను ఇతర మతాలపై నొక్కి చెప్పడంలో విభజన. ప్రభావవంతంగా అన్ని మతాల ప్రబోధం మరియు విలువలు భిన్నంగా లేకపోయినా, ఆసక్తుల సంఘర్షణ మరియు ఆధిపత్య కోరిక శత్రుత్వాన్ని రేకెత్తిస్తుంది. మత పెద్దలు ఛాందసవాద ప్రసంగాల ద్వారా అనుచరుల మధ్య మతోన్మాద ప్రవర్తనను రేకెత్తించడం మరియు అధికారాన్ని పొందడం కోసం తమ ఓటు బ్యాంకును చూసుకోవడానికి రాజకీయ నాయకులు అదే పని చేయడం కూడా వివిధ సందర్భాలలో గమనించబడింది.

2.2. భారతదేశంలో మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజం యొక్క పెరుగుదల:

బ్రిటీష్ పాలనలో ఆర్థిక వ్యవస్థ స్తబ్దత కారణంగా కొందరు పండితులు దీనికి కారణమన్నారు. ఆర్థిక వ్యవస్థ స్తబ్దత సమాజంలోని కొన్ని వర్గాల ఆకాంక్షలు మరియు ఆర్థిక శ్రేయస్సును ప్రభావితం చేసి ఉండవచ్చు. సమాజంలోని ఈ విభాగం సాధారణంగా 'మధ్యతరగతి'గా పిలువబడుతుందని పండితులు అభిప్రాయపడుతున్నారు, సమాజంలోని ఇతర తరగతుల ఖర్చుతో తమ మనుగడ కోసం మతవాదాన్ని ఆయుధంగా ఉపయోగించుకున్నారు. తదనంతరం, భారతదేశంలో మతవాదం యొక్క ఉద్రిక్తతకు ఆజ్యం పోయడానికి సంఘం మరియు రాజకీయ పార్టీలకు చెందిన ఇతర నాయకులు చేరారు. 1905లో బెంగాల్ విభజనతో ఆధునిక

రాజకీయాల ఆవిర్భావం మరియు భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1909 ప్రకారం ప్రత్యేక ఓటర్లు ఉండటంతో ఇది బాగా ఉదహరించబడవచ్చు. తరువాత, బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం 1932లో కమ్యూనల్ అవార్డు ద్వారా వివిధ వర్గాలను శాంతింపజేసింది. గాంధీజీ మరియు ఇతరుల నుండి ప్రతిఘటన. ఈ చర్యలన్నీ బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం తమ రాజకీయ అవసరాల కోసం ముస్లింలను మరియు ఇతర వర్గాలను సంతృప్తి పరచడానికి చేసింది. అప్పటి నుండి ఈ మతతత్వ భావన తీవ్రమైంది, భారతీయ సమాజాన్ని చిన్నాభిన్నం చేసి అశాంతికి కారణమైంది.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం బ్రిటీష్ వారు హిందూ మరియు ముస్లింల మధ్య చీలికను సృష్టించడం ద్వారా జాతీయవాద ఆకాంక్షలను బలహీనపరిచేందుకు విభజించి పాలించు విధానాన్ని ఉపయోగించారు, సేవలు మరియు అవకాశాల పరంగా ఒక వర్గానికి వ్యతిరేకంగా మరొకరికి అనుకూలంగా ఉన్నారు. ఇది రెండు సమూహాల మధ్య మతపరమైన ఉద్రిక్తతలకు దారితీసింది మరియు అందువల్ల భారతదేశంలో బ్రిటిష్ పాలన కొనసాగిన సమయంలో హిందూ-ముస్లిం అనైక్యత ఏర్పడిందని భావించబడుతుంది.

జాతీయ ఉద్యమ సమయంలో, జాతీయవాద ఆలోచనలో బలమైన హిందూ మతపరమైన అంశం ప్రవేశపెట్టబడింది. హిందూ మతాన్ని మరియు చరిత్రలో కాలాన్ని కీర్తించిన ప్రాచ్యవాద రచనలు జాతీయవాద ఆలోచనల ప్రచారానికి మరియు మాతృభూమికి గర్వకారణంగా మారాయి. ఈ ప్రక్రియలో ముస్లింలు గ్రహాంతరవాసులుగా కనిపించారు. మతతత్వ జ్వాలలను పెంచుతుందని విశ్వసించే ఇతర అంశాలు పుకార్లు మరియు మీడియా ద్వారా ప్రచారం చేయబడిన వక్రీకరించిన వార్తలు, ఇవి ప్రజలకు తప్పుడు సమాచారాన్ని వ్యాప్తి చేస్తాయి. అలాగే, రాజకీయ పార్టీలు బుజ్జగింపు రాజకీయాలను ఆశ్రయించాయి, దీని ద్వారా ఓట్ల కోసం వివిధ జాతుల, మత, సాంస్కృతిక సమూహాలను ప్రసన్నం చేసుకోవడానికి ఆంక్షలు ఉపయోగించబడ్డాయి. ఈ

ఓటు బ్యాంకు రాజకీయాలు ఇతర వర్గాలకు వ్యతిరేకంగా కొన్ని వర్గాల జనాభాకు సేవలు మరియు అవకాశాలను కల్పించడం ద్వారా బుజ్జగించే వ్యూహాలను గొప్పగా అనుసరించాయి.

2.3. మతపరమైన అల్లర్లకు ఉదాహరణలు;

- భారతదేశ విభజన, 1947
- సిక్కు వ్యతిరేక అల్లర్లు, 1984
- 1989లో కాశ్మీరీ హిందూ పండితుల జాతి ప్రక్షాళన
- అయోధ్యలో బాబ్రీ మసీదు కూల్చివేత, 1992
- అస్సాం మత హింస, 2012
- ముజఫర్‌నగర్ హింస, 2013

2.4. కమ్యూనలిజంపై భిన్న భావనలు

2.4.1. వలస వాద దృక్కోణం

బ్రిటీష్ వారు 'మతవాదం' అనే పదం ఉద్భవించిన దానికంటే చాలా ముందుగానే 'హిందూ-ముస్లిం విరోధాన్ని' చూశారు. హ్యూ మెక్‌ఫెర్సన్ వంటి వలస వాద ఆలోచనాపరులు తన రచన 'ఆరిజిన్ అండ్ గ్రోత్ ఆఫ్ కమ్యూనల్ అటాగోనిజం'లో 'కమ్యూనలిజం' అనేది ''ఆధునిక ఆవిష్కరణ, ఇటీవలి రాజకీయ పరిణామాల ఉత్పత్తి'' అనే ఆలోచనను తిరస్కరించారు, ఇది ప్రత్యేకంగా ప్రత్యేక ఓటర్ల రాజకీయాలను సూచిస్తుంది. తన అభిప్రాయాన్ని నిరూపించడానికి మెక్‌ఫెర్సన్ 1809 నాటి బెనారస్ అల్లర్లను మరియు భారతదేశంపై ముస్లిం

దండయాత్ర నాటి హిందువులు మరియు ముస్లింల మధ్య పురాతన శత్రుత్వానికి "బెంగాల్ భూస్వామి" యొక్క సాక్ష్యాన్ని ఉదహరించాడు.

2.4.2. జాతీయవాద దృక్కోణం

జాతీయవాదులకు, జాతీయవాదం మరియు 'వర్గవాదం' రెండూ వలసవాదానికి ప్రతిస్పందనలు అయితే, మొదటిది 'సరైన' ప్రతిస్పందన మరియు తరువాతిది తప్పు. హిందువులు మరియు ముస్లింల మధ్య చారిత్రాత్మక సహకారం యొక్క ఏకీకృత మరియు సహజీవన సంస్కృతిని జాతీయవాద ప్రతిపాదిస్తుంది, ఇది వలస పాలనతో ముఖ్యంగా భారతదేశంలోని బ్రిటీష్ పాలకుల విభజించి పాలించు విధానంతో మతవాదానికి

2.5. మెజారిటేరియస్ మతతత్వం పై సైద్ధాంతిక చర్చ;

జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ, మే 1958లో న్యూఢిల్లీలో అఖిల భారత కాంగ్రెస్ కమిటీ బహిరంగ సభలో ప్రసంగిస్తూ, "మైనారిటీల మతతత్వం కంటే మెజారిటీ జాతీయవాదం వర్గవాదం చాలా ప్రమాదకరం" అని అన్నారు. అటువంటి మతతత్వం "అటువంటి వేషాన్ని ధరిస్తుంది" అని అతను వాదించాడు." "మనలో మతతత్వం పాతుకుపోయింది మరియు అది చిన్న రెచ్చగొట్టినా త్వరగా బయటపడుతుంది మరియు ఈ మతతత్వం వారిలో రేకెత్తినప్పుడు మంచి వ్యక్తులు కూడా అనాగరికుల వలె ప్రవర్తించడం ప్రారంభిస్తారు." భారతీయ పౌర సమాజంలో పెరుగుతున్న మతతత్వానికి ప్రత్యేక పండితుల దృష్టి అవసరం. ప్రజాస్వామ్య సామ్యవాదం మరియు లౌకికవాదం గురించి నెహ్రూ ఆలోచనలు, నెహ్రూవియన్ ఏకాభిప్రాయం అని ప్రసిద్ధి చెందిన ఇతర విషయాలపై ఆధారపడిన పాలనా వ్యవస్థకు వాస్తవ మతపరమైన ప్రోత్సాహక ప్రక్రియ పూర్తిగా విరుద్ధంగా ఉంది. అది కోలుకోలేని విధంగా కూలిపోయిందనేది ఒక చర్చనీయాంశం; కానీ దానిని భర్తీ చేయడానికి

ప్రయత్నించే హిందూత్వ ప్రాజెక్ట్ దాని అస్థిరమైన స్థితిని కనుగొంది: నెహ్రూవియన్ లౌకికవాదంపై మొదటి నుండి బలహీనమైన ఏకాభిప్రాయం ఉంది. మెజారిటేరియన్ కాంగ్రెస్ లౌకికవాదాన్ని నిజమైన సెక్యులరిజంగా ఎప్పటికీ తీసుకోలేము.

ఈ పునాది బలహీనత మరియు విభజనకు ముందు మరియు అనంతర మతవాదం యొక్క సామూహిక కార్పస్ - అల్లర్లు, సామూహిక వలసలు, నిర్వాసితులను, అత్యాచారాలు మరియు హత్యలు - స్పష్టంగా శాంతియుతంగా ఉన్న వ్యక్తులు ఇంత తరానికి చెందిన ద్వేషాన్ని ఎందుకు చూపుతున్నారో వివరించడంలో సహాయపడవచ్చు. రంగులు, యానిమేషన్ క్షణాలలో వారు మారువేషంలో మతవాదులుగా మారుతున్నారు. ఆర్టికల్ 370ని రద్దు చేయడం కోసం పాలకవర్గానికి మద్దతిచ్చే వ్యక్తులను, మరియు చేయని వారిని, అంతకుముందు పెద్ద నోట్ల రద్దును సమర్థించిన వారు మరియు చేయని వారు మరియు చివరకు CAA-NRC-NPRని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించే వారిపై పక్షపాతం చూపే వ్యక్తులను గమనించడం. అది, వారిని వాదించే భారతీయులుగా భావించవచ్చు మరియు మొత్తం వ్యాయామం శక్తివంతమైన ప్రజాస్వామ్యానికి సంపూర్ణ సాధారణ చిహ్నంగా భావించవచ్చు. కానీ జనాదరణ పొందిన వాదన ముస్లింలను ద్వితీయ శ్రేణి పౌరులుగా పరిగణించడం, వారి ప్రాథమిక అర్హతలు లేదా అధ్వాన్నంగా తిరస్కరించడం, వారికి “పాఠం” నేర్పడం లేదా వారిని తరిమికొట్టడం వంటి స్థాయికి దిగజారినప్పుడు, లోతైన అనారోగ్యం - మెజారిటీ మతతత్వం - ఇకపై బహిర్గతం చేయబడదు. అసలైన ఇబ్బంది ఏమిటంటే, విఘాతం కలిగించే మరియు సామాజికంగా విభజించే విధానాలు లోతైన చీలికలను సృష్టిస్తున్నాయి మరియు మన డ్రాయింగ్ రూమ్‌ల వరకు విడదీయరాని విద్వేషాలను సృష్టిస్తున్నాయి. అధ్వాన్నంగా, వారు ప్రజాదరణ పొందుతున్నారు. వారు ఖచ్చితంగా చేయడానికి ఉద్దేశించబడ్డారు.

నీరాద్ సి చౌధురి తన పుస్తకం “హిందూయిజం: ఎ రిలిజియన్ టు లివ్ బై బైలో "మనం చేసిన విధంగా ముస్లింల గురించి అనుభూతి చెందడం కంటే" మరియు ఇస్లాం మతం వ్యాప్తి చెందిందని పాఠశాలలో అతని ఉపాధ్యాయులు తమ విద్యార్థులను ఎలా ఆకట్టుకున్నారు అని నీరాద్ సి చౌధురి వివరించాడు. బలవంతంగా, ముస్లింలు మహిళలను అపహరించారు, మరియు వారి పాలకులు దేవాలయాలను అపవిత్రం చేశారు మరియు బలవంతంగా హిందువులను వారి విశ్వాసంలోకి మార్చారు. ఈ రోజు వరకు కొనసాగుతున్న ఈ రాక్షసీకరణ చాలా అరుదుగా బలవంతంగా ఎదుర్కొబడింది. 1946 చివర్లో జరిగిన సామూహిక రాజకీయ హింసాకాండ తర్వాత, ముస్లిం మెజారిటీ దేశ-రాష్ట్రంలో శాశ్వత మైనారిటీగా ఉండాలనే భయంతో హిందువులకు "హిందూ మాతృభూమి" కోసం హిందూ మహాసభ యొక్క ఉద్యమం శక్తివంతంగా ప్రతిధ్వనించినప్పుడు ఇటువంటి అపోకలిప్టిక్ వివరణలు అసాధారణం కాదు.

"హిందూత్వ విజయం మాత్రమే సృష్టించడానికి సహాయపడుతుంది," అని ఏ ముస్లిం-బైటర్, సావర్కర్ లేదా గోల్వాల్కర్ రాశారు, కానీ 1978 నుండి 1988 వరకు టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క ప్రభావవంతమైన సంపాదకుడు గిరిలాల్ జైన్ తన 1994 పుస్తకం ది హిందూ ఫినామినాన్‌లో, " ఉలమాలు బలపరిచిన సంప్రదాయం యొక్క జడత్వాన్ని ప్రయత్నించి అధిగమించడానికి వారిని నిర్బంధించే ఒక పరిసరాలు." ఇప్పుడు, CAA-NRC-NPRకి వ్యతిరేకంగా నిరసన పిలుపులతో గాలి ప్రవహిస్తున్నప్పటికీ, మరియు కొత్త యుద్ధ రేఖలు గీసబడుతున్నప్పటికీ, భారతదేశం యొక్క దీర్ఘకాల లౌకిక అంచనాలు ఇప్పుడు ప్రశ్నార్థకంగా మారినందున ఉత్సాహంగా ఉండటానికి చాలా సందర్భాలు లేవు. సాంకేతికంగా లౌకిక రాజ్యానికి చెందిన ప్రభుత్వం ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా స్పష్టమైన పక్షపాతంతో కూడిన చట్టాన్ని రూపొందించగలదని చూడటం చాలా అందంగా లేదు, ఇది చాలా మంది ప్రజల మద్దతునిస్తుందనే నమ్మకంతో బయటకు వస్తుంది. 1.3

బిలియన్ల కంటే ఎక్కువ మంది ఉన్న మొత్తం దేశాన్ని విమోచన క్రయధనంగా ఉంచే ద్వంద్వ రాజ్యం యొక్క అపారమైన ప్రాబల్యం గురించి ఎవరైనా ఆశ్చర్యపోతే, ఆందోళనకు నిజమైన కారణం వారు ఆదేశిస్తున్న ప్రజాదరణ మరియు సంస్థాగత మద్దతు. అందువల్ల, CAA యొక్క రాజ్యాంగ విరుద్ధత స్వయంచాలకంగా దాని రద్దును ఆకర్షిస్తుందా మరియు అత్యున్నత న్యాయస్థానం ద్వారా వ్యాఖ్యానించబడుతుందా లేదా అనేది మనం తక్కువ పక్షపాత కాలంలో నివసించినంత ఖచ్చితంగా కాదు.

ఏది ప్రమాదంలో ఉంది? చాలా మంది హిందువులు లౌకిక మనస్తత్వం కలిగి ఉన్నందున భారతదేశం లౌకిక దేశంగా ఉందనే ప్రజాదరణ పొందిన అభిప్రాయం - హిందూ హక్కుకు అనుగుణంగా ఉన్న ఆలోచన సర్వ ధర్మ సమభావ (అన్ని ధర్మాలు లేదా మత విశ్వాసాలు ఒకదానికొకటి సమానంగా లేదా సామరస్యపూర్వకంగా ఉంటాయి) భారతీయ ఆలోచనలలో లౌకికవాదాన్ని గుర్తించింది భారతదేశం యొక్క ముఖ్యమైన మత సహనం మరియు లౌకికవాద ప్రవృత్తికి సాక్ష్యంగా 'ధర్మం' అనే భావనను హైలైట్ చేయడం.

చరిత్రకారుడు పార్థ ఛటర్జీ ఒకసారి ఒక సిద్ధాంతంగా లౌకికవాదం మెజారిటీ మతవాద సమస్యను ఎదుర్కోగలదా అనే సందేహాన్ని వ్యక్తం చేశారు. అది కాదు. ప్రజలు మాత్రమే ఆచరణలో మరియు సూత్రాలలో, సంక్షోభంలో మరియు దాని నుండి పోరాడగలరు. అందుకే భారతదేశ ఆత్మను కాపాడటానికి జామియా మిలియా ఇస్లామియా (JMI) విశ్వవిద్యాలయం లేదా షాహీన్ బాగ్ లేదా జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ విశ్వవిద్యాలయం (JNU) మరియు ఇతర చోట్ల నిరసనలు చాలా ముఖ్యమైనవి. సహస్రాబ్ది బ్యాట్‌ను గెలవాలంటే భారత్ ఈ సంఖ్యల ఆట గెలవాలి.

2.6 మెజారిటేరియస్ కమ్యూనలిజాన్ని తొలగించదానికి గల సూచనలు:

1. లా అండ్ ఆర్డర్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ పాత్ర - మతపరమైన అల్లర్లు మరియు మంటలను అడ్డుకోవడంలో మరియు వ్యాప్తి చేయడంలో పోలీసులకు ముఖ్యమైన పాత్ర ఉంది. హింసను ఎదుర్కోవడానికి వారు బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించాలి మరియు ఉద్రిక్తత పరిష్కరించడానికి శాంతి కమిటీలు మరియు సంఘాల్లోని సంఘర్షణ సభ్యుల సహకారంతో పని చేయాలి.

2. విద్య యొక్క పాత్ర - అధ్యయన విషయాలు ఎటువంటి మతపరమైన కంటెంట్ మరియు నిర్దిష్ట మతాల గురించి పాక్షిక అభిప్రాయాలు లేకుండా ఉండాలి. ఇది నిజానికి లౌకిక సూత్రాలు, అన్ని మతాల పట్ల ప్రశంసలు మరియు గౌరవాన్ని బోధించాలి. పాఠశాలలు మరియు ఉన్నత విద్యా సంస్థలు జాతీయ విలువలు మరియు మత సామరస్యాన్ని పెంపొందించే వివిధ బోధనా పరికరాలను ఉపయోగించాలి. లౌకికవాదం, జాతీయవాదం, సహకారం మరియు సహనాన్ని పెంపొందించడానికి వారి తల్లిదండ్రులు, పొరుగువారు మరియు ఇతరుల ప్రమేయంతో కమ్యూనిటీ కార్యక్రమాలను నిర్వహించడానికి విద్యార్థులను ప్రేరేపించడానికి ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ ఇవ్వాలి.

3. మత పెద్దల పాత్ర - మత పెద్దలు చాలా ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తారు, ఎందుకంటే బోధలను జనాలు అనుసరిస్తారు. ప్రజలు తమ నాయకుల వైపు చూస్తారు కాబట్టి ఈ నాయకులు తమ ప్రసంగాల ద్వారా మత సామరస్యం యొక్క ప్రాముఖ్యతను బోధించాలి.

4. మీడియా పాత్ర - మీడియా బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించాలి మరియు హింసను మరింత ప్రోత్సహించే విధంగా వార్తలను అందించకుండా ఉండాలి. బదులుగా మీడియా మతపరమైన

అంశాలను గుర్తించి బహిర్గతం చేయాలి. మతపరమైన కార్యకలాపాల దుష్ప్రభావాల గురించిన సమాచారం ఉన్న చర్చ కోసం ఇది ఒక వేదికను సృష్టించాలి.

5. NGOల పాత్ర - మత సామరస్యం మరియు జాతీయ ఐక్యతను ప్రచారం చేస్తూ మీడియాలో పెద్ద ఎత్తున ప్రచార కార్యక్రమాలకు NGOలు వెళ్లాలి. వారు మరింత తీవ్రమైన జాతీయ సమస్యలపై ప్రజల దృష్టిని ఆకర్షించాలి మరియు మత అసహనం ఆధారంగా అల్లర్లు మరియు విధ్వంసం యొక్క దుష్పరిణామాల గురించి ప్రజలకు అవగాహన కల్పించాలి.

6. మతపరమైన రాజకీయ పార్టీలపై నిషేధం - మతతత్వ శక్తులతో ప్రత్యక్షంగా లేదా పరోక్షంగా సంబంధాలు కలిగి ఉన్న రాజకీయ పార్టీల గుర్తింపును ప్రభుత్వం రద్దు చేయాలి. ప్రజల మతపరమైన మనోభావాలతో ఆటలాడుకోవడానికి, రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం వారిని ఉపయోగించుకోకూడదు. ఇది వివిధ వర్గాల మధ్య సామరస్యాన్ని పెంపొందించడానికి సహాయపడుతుంది.

7. ప్రజా చైతన్యం - మతతత్వం యొక్క హానికరమైన ప్రభావం గురించి ప్రజల్లో అవగాహన పెంచాలి. భారతదేశాన్ని లౌకిక దేశంగా పేర్కొనే మన రాజ్యాంగం, అన్ని మతాల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించడానికి మరియు ఏ మతానికి చెందిన కోడ్‌కు అతీతంగా ఉండేలా నిబంధనలను రూపొందించింది. అందువల్ల, ఒకరి మతపరమైన అభిప్రాయాల కంటే జాతీయ ప్రయోజనాలను ఉంచడం నేర్చుకోవాలి.

8. భద్రత - అన్ని సంఘాలను సమానంగా చూడాలి. చిన్న వర్గాల ప్రజలు ఒంటరిగా భావించకూడదు. బదులుగా వారిలో విశ్వాసాన్ని నింపాలి, తద్వారా వారు దేశాభివృద్ధిలో పాలుపంచుకోవడానికి సురక్షితంగా మరియు సురక్షితంగా భావిస్తారు.

2.7. ముగింపు;

భారతదేశం వంటి బహుళ-మత సమాజంలో, అన్ని మతాల అనుచరులు జీవిస్తున్నారు మరియు వారి విశ్వాసాన్ని ఆచరిస్తారు. కాలానుగుణంగా మతతత్వం అనేక వ్యక్తీకరణలలో తన వికృత ముఖాన్ని చూపుతోంది: మసీదులను కూల్చివేయడం, గోద్రాలో రైలులో భక్తులను చంపడం మరియు ఆ తర్వాత గుజరాత్ మారణహోమం, ఇటీవల ముజఫర్‌నగర్ మరియు సహరాన్‌పూర్‌లో హిందూ ముస్లిం అల్లర్లు, మధ్యప్రదేశ్‌లో చర్చిల విధ్వంసం, పూజారులను చంపడం, మైనారిటీ వర్గాలను వేధించడం మరియు భయభ్రాంతులకు గురి చేయడం, దళితులు మరియు గిరిజన క్రైస్తవులను మతమార్పిడి చేయడం

మరియు మొదలైనవి. ఈ అసాంఘిక, అమానవీయ మరియు అనాగరికమైన ఛాందసవాద శక్తుల వ్యక్తీకరణలు, దేశానికి అసురక్షిత, విభజన మరియు ప్రమాదకరమైన భవిష్యత్తుకు దారి తీస్తుంది. మెజారిటీ మతతత్వం లౌకికవాదానికి తీవ్రమైన ముప్పును కలిగిస్తుంది తత్ఫలితంగా, ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రమాదం, మరియు విభిన్న మత విశ్వాసాలు మరియు విశ్వాస వ్యవస్థలకు చెందిన భారతీయుల శాంతియుత, సామరస్య సహజీవనం ప్రమాదంలో పడుతుంది.

2.11. సాంకేతిక పదాలు

ఆదేశం (Mandate): ప్రభుత్వం ఏదైనా చేయాలని ఆదేశించింది.

భాగస్వామ్య ప్రజాస్వామ్యం: ప్రభుత్వ నిర్ణయం తీసుకునే ప్రక్రియల్లో ప్రభావిత పౌరుల ప్రత్యక్ష ప్రమేయంపై రాజకీయ మరియు తాత్విక నమ్మకం; ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం ఉనికికి అవసరమని కొందరు నమ్ముతారు; సంబంధిత పదం పౌరుల భాగస్వామ్యం.

బహుళవాదం (PLURALISM): సమాజంలో విస్తృత సమూహ ప్రయోజనాలను రక్షించే సాధనంగా సమూహ సంస్థ యొక్క సముచితతను మరియు సమూహాల వైవిధ్యం మరియు వారి కార్యకలాపాలను నొక్కి చెప్పే సామాజిక మరియు రాజకీయ భావన; సమూహాలు మంచివని మరియు వాటి మధ్య బేరసారాలు మరియు పోటీ ప్రజా ప్రయోజనాలకు మేలు చేస్తుందని భావిస్తుంది.

ఉప ప్రభుత్వాలు: బ్యూరోక్రాట్‌లు తమ కార్యక్రమాలకు రాజకీయ మద్దతును కోరుకునే ధోరణి, అధికారిక సోపానక్రమం వెలుపల బ్యూరోక్రాట్‌లకు లేని వనరులను కలిగి ఉన్న సమూహాలతో, ప్రధానంగా శాసన కమిటీలు మరియు వ్యవస్థీకృత ఆసక్తి లేదా ఒత్తిడి సమూహాలతో (ఇనుప త్రిభుజాలు అని కూడా పిలుస్తారు).

సన్‌సెట్ చట్టం: ప్రోగ్రామ్ కోసం నిర్దిష్ట ముగింపు తేదీని సెట్ చేసే నిబంధన.

2.12. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

భారతదేశంలో మెజారిటేరియన్ కమ్యూనలిజం యొక్క పెరుగుదల గురించి వ్రాయండి?

కమ్యూనలిజంపై భిన్న భావనలు వివరించండి?

మెజారిటేరియన్ మతతత్వం పై సైద్ధాంతికతను చర్చించండి?

మెజారిటేరియన్ కమ్యూనలిజాన్ని తొలగించదానికి సూచనలు ఇవ్వండి?

2.13. Suggested Readings

1. Palshikar, S. (2004). Majoritarian Middle Ground?. Economic and Political Weekly, 5426-5430.

2. Singh, P. (2015). Institutional communalism in India. Economic and political weekly, 48-56.

3. Ludden, D. (Ed.). (1996). Contesting the nation: Religion, community, and the politics of democracy in India. University of Pennsylvania Press.

4. Singh, M. P. (1994). Secularism and Communalism in India: Dialectics and Dilemmas. The Indian Journal of Political Science, 55(2), 91-98.

5. Sircar, O. (2020). Proto-fascism and State impunity in Majoritarian India: An Interview with Teesta Setalvad. Jindal Global Law Review, 11(1), 135-156.

6. Hasan, Z. (1990). Changing Orientation of the State and the Emergence of Majoritarianism in the 1980s. Social Scientist, 27-37.

యూనిట్-1 మతతత్వ వాదం (Communalism)

అంశం -3; భారతదేశంలో మైనారిటీరియస్ మతతత్వ సైద్ధాంతిక భావనలు

CONTENTS

3.0. అధ్యయన లక్ష్యాలు

3.1. ఉపోద్ఘాతం

3.2 అధికార శక్తి సంబంధాలలో అసమానత

3.3. సంస్థాగత కమ్యూనలిజం

3.4 భారతదేశంలో మైనారిటీ మతతత్వాన్ని పెంచడానికి కారణాలు

3.4.1 నెహ్రూవియస్ సెక్యులరిజం పతనం

3.4.2 RSS మరియు BJP రాజకీయాల పాత్ర

3.4.3 మెజారిటీ వర్గవాదుల ప్రత్యారోపణలు

3.4. 4 ఓట్ల పోలరైజింగ్

3.4.5. మైనారిటీలు దేశ వనరులపై భారంగా చిత్రీకరించబడ్డారు

3.4.6. నాయకులలకు లౌకికీకరణ పట్ల నిజమైన నిబద్ధత లేక పోవడం

3.5 మైనర్టేరియస్ మతతత్వానికి పరిష్కారం

3.6 ముగింపులు

3.7. సాంకేతిక పదాలు

3.8. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

3.9. Suggested Readings

3.0. అధ్యయన లక్ష్యాలు

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం.

- **అధికార శక్తి సంబంధాలలో అసమానత**
- **సంస్థాగత కమ్యూనలిజం**
- **భారతదేశంలో మైనారిటీ మతతత్వాన్ని పెంచడానికి దోహద పడుతున్న కారణాలు**

3.1. ఉపోద్ఘాతం

మతతత్వాన్ని సైద్ధాంతిక భావనగా పరిగణించవచ్చు. ఇది వ్యక్తుల సమూహం యొక్క సామాజిక, ఆర్థిక మరియు రాజకీయ అంశాలను దాని మడతలో తీసుకోవచ్చు. మతతత్వవాదాన్ని రాజకీయ మరియు మత పెద్దలు తరచుగా వారి అవకాశవాద రాజకీయ మరియు ఆర్థిక ప్రయోజనాలను పెంపొందించుకోవడానికి ప్రజల యొక్క మతపరమైన గుర్తింపులను విభజించడానికి మరియు దోపిడీ చేయడానికి ఒక సాధనంగా ఉపయోగిస్తారు. మతతత్వం దేశము యొక్క ప్రజాస్వామ్యం, లౌకికవాదం మరియు జాతీయ సమైక్యత యొక్క మూలాలను దెబ్బతీస్తుంది మరియు పునాదిని కదిలిస్తుంది. మెజారిటీ కమ్యూనలిజం మరియు మైనారిటీ మతతత్వం నుండి సమాన దూరం అనే ఉపన్యాసం మరియు రాజకీయాలు లోపభూయిష్టంగా ఉన్నాయి ఎందుకంటే ఇది రెండు అసమాన భావనలను సమం చేస్తుంది. ఈ సమదూర వైఖరిపై భారత జాతీయవాద దృక్పథం మైనారిటీ మతవాదంపై దాడి చేయడంపై ఎక్కువ దృష్టి సారిస్తుంది, ఎందుకంటే ఇది భారతదేశ ప్రాదేశిక సమగ్రతకు వేర్పాటువాద ముప్పుగా భావించబడుతుంది, అయితే మెజారిటీ మతతత్వం-అది ఫాసిజంగా అభివృద్ధి చెందినప్పటికీ-భారత ప్రాదేశిక సమగ్రతను బెదిరించదు. సెక్యులర్ ఫండమెంటలిస్ట్ దృక్పథం, మతపరమైన సమూహాలను దాని సైద్ధాంతిక తిరస్కరణ ద్వారా, ఆచరణలో, మెజారిటీ వర్గ సమూహం యొక్క ప్రస్తుత శక్తిని బలపరుస్తుంది. భారతదేశంలోని బహుళ సంస్థలలో మెజారిటేరియన్ మతతత్వం వ్యాపించి మరియు భారతదేశంలోని మతపరమైన మైనారిటీల దుర్బలత్వాన్ని పెంచుతుందనే కారణంతో సంస్థాగత హిందూ మతతత్వ దృక్పథం సమానత్వ విధానాన్ని తిరస్కరించింది. . మతం యొక్క సామాజిక, సాంస్కృతిక మరియు రాజకీయ శక్తిని గుర్తించడం ద్వారా సమతా దృక్పథం నుండి మాత్రమే దీనిని ఓడించవచ్చు.

3.2 అధికార శక్తి సంబంధాలలో అసమానత:

దల్వాయి మరియు కొంతమేరకు గుహ చేసిన వాదనలోని ప్రధాన లోపం ఏమిటంటే, భారతదేశంలోని మెజారిటీ హిందూ సమాజం మరియు మైనారిటీ మత వర్గాల (ముస్లింలు, సిక్కులు, బౌద్ధులు మరియు జైనులు క్రైస్తవులు,) మధ్య అధికార సంబంధాల నిర్మాణంలో ఉన్న భారీ అసమానతను వారు గుర్తించలేదు. రెండు అసమాన పార్టీలను సమం చేయడం ద్వారా, మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ మతతత్వాన్ని సమం చేసే ఉపన్యాసం మెజారిటీ మతవాదం యొక్క శక్తిని మరింత బలపరుస్తుంది మరియు తద్వారా అధికార సంబంధాల అసమానతను మరింతగా పెంచుతుంది.

మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ మతతత్వాన్ని సమానం చేసే రెండు విభిన్న వాదనలు ఉన్నాయి మరియు రెండూ లోపభూయిష్టమైనవి. ఒక ఆలోచనా విధానం భారత జాతీయవాద భావజాలం నుండి ప్రేరణ పొందింది. ఏకీకృత భారత జాతీయ గుర్తింపును సృష్టించే భక్తులు మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ సమూహాలలో మతపరమైన/సెక్టారియస్ జాతీయవాదాన్ని ప్రమాదకరమైనదిగా చూస్తారు. అయితే, ఈ కథనంలో, మైనారిటీ మతతత్వం మాత్రమే దేశం యొక్క ప్రాదేశిక సమగ్రతను ప్రభావితం చేయగల సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నట్లు పరిగణించబడుతుంది. మెజారిటీ మతవాదం కేవలం మైనారిటీల పరాయీకరణను పెంచి, విడిపోవడానికి వారిని పురికొల్పుతుంది కాబట్టి ప్రమాదకరమైనదిగా భావించబడుతుంది. అందువల్ల మైనారిటీ మతవాదాన్ని ప్రోత్సహించడం కోసం మెజారిటీ మతవాదం యొక్క చిక్కుల ఆధారంగా మెజారిటీ మతవాదం యొక్క విమర్శ కేవలం ఉత్పన్నం. మెజారిటీ మతోన్మాదం దాని స్వభావంతో భారతదేశం యొక్క ప్రాదేశిక సమగ్రతకు హాని కలిగించదని విశ్వసిస్తున్నందున, మెజారిటీ మతతత్వం దాని దాడికి కేంద్రంగా లేదు-అయితే అది

నిరంకుశవాదం లేదా ఫాసిజం అభివృద్ధి చెందే అవకాశాన్ని గుర్తించింది. కాబట్టి ఈ వాదన కేవలం మైనారిటీ మతతత్వాన్ని విమర్శించడంపైనే దృష్టి పెడుతుంది.

ఈ జాతీయవాద ఫ్రేమ్‌వర్క్‌లో మైనారిటీ మరియు మెజారిటీ మతవాదాన్ని సమానంగా ఉంచడం వాస్తవానికి మెజారిటీ మతవాదం కంటే మైనారిటీ మతవాదానికి ఎక్కువ శత్రుత్వం కలిగిస్తుంది. అందువల్ల, ఈ దృక్పథం చివరికి భారతదేశంలోని మెజారిటీ హిందూ సమాజం మరియు వివిధ మతపరమైన మైనారిటీల మధ్య అసమాన అధికార సంబంధాలను ఆమోదిస్తుంది. మెజారిటీ సభ్యుల దూకుడు మరియు ఆధిపత్య సంఘీభావం ఫలితంగా మైనారిటీ సంఘం సభ్యులు ఎదుర్కొనే ప్రతికూలతలను తగ్గించడానికి లేదా తిరస్కరించడానికి మైనారిటీ సంఘాల సభ్యులు సంఘీభావాన్ని సృష్టించే ప్రయత్నాలను గుర్తించడంలో, గుర్తించడంలో మరియు గౌరవించడంలో ఇది విఫలమైంది. సంఘం. మైనారిటీ కమ్యూనిటీల రక్షణ సంఘీభావం, సామాజిక మూలధన రూపంగా, సాధారణ ప్రత్యర్థులను ఎదుర్కొనే ఒక తరగతి ప్రజల పరిస్థితుల ప్రతిస్పందన నుండి పుడుతుంది. మైనారిటీ కమ్యూనిటీ సభ్యులు సంఘీభావం కోసం చేస్తున్న ప్రయత్నాలను "మైనారిటీ మతతత్వం" అనే అపహాస్యం చేసే పరిభాషలో వర్ణించడం ద్వారా వారిని విమర్శించడం విశేష మెజారిటీతో పోలిస్తే వారికి మరింత ప్రతికూలతను కలిగించడమే. పురుషాధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా సంఘీభావం/స్వయం-సహాయక నెట్‌వర్క్‌లను రివర్స్ సెక్సిజమ్‌గా రూపొందించడానికి లేదా శ్వేతజాతి వివక్షకు వ్యతిరేకంగా మైనారిటీ జాతి సమూహాల సంఘీభావ ఉద్యమాలను (బ్లాక్ లైవ్స్ మేటర్ వంటివి) రివర్స్ జాత్యహంకారంగా వర్ణించడానికి మహిళల ప్రయత్నాలను ఖండించడం లాంటిది.

మైనారిటీ కమ్యూనలిజం మరియు మెజారిటీ కమ్యూనలిజంతో సమానమైన రెండవ ఆలోచనా విధానం లౌకికవాద దృక్పథం నుండి వచ్చింది. లౌకిక ఛాందసవాద దృక్కోణం నుండి, మైనారిటీ లేదా మెజారిటీ

కమ్యూనిటీకి చెందిన ఏదైనా మతపరమైన సమూహం అవాంఛనీయమైనది. దాని ముఖం మీద, ఈ స్థానం సూత్రప్రాయంగా కనిపిస్తుంది, అయితే ఇది మెజారిటీ మత సమాజం మరియు మైనారిటీ మత సమాజం మధ్య నిర్మాణాత్మక శక్తి అసమానతను విస్మరిస్తుంది కాబట్టి, ఇది ఇప్పటికే ఉన్న నిర్మాణ అసమానతను అంగీకరించినట్లు అవుతుంది. పాశ్చాత్య దేశాలలో జాత్యహంకారానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటాన్ని ఉదాహరణగా తీసుకుంటే, ఒక సూత్రప్రాయమైన జాత్యహంకార వ్యతిరేకుడు జాత్యహంకార భావనను తిరస్కరిస్తాడని మరియు అందువల్ల మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ జాతి సమూహాల మధ్య తేడాను గుర్తించడంలో విఫలమవుతాడని ఎవరూ తీవ్రంగా విశ్వసించరు. శ్వేతజాతి సమూహాల సంస్థాగత ఆధిపత్యాన్ని గుర్తించడానికి నిరాకరించడం ద్వారా, అటువంటి వ్యక్తి నిజానికి వారి ఆధిపత్యాన్ని శాశ్వతం చేస్తాడు.

మైనారిటీ మతతత్వం "రివర్స్ సెక్సిజం" లేదా "రివర్స్ జాత్యహంకారం" వలె అర్థరహితమైనది లేదా శక్తిలేనిది కాదని వాదించవచ్చు. ఈ ప్రశ్నార్థకమైన ఆవరణను మనం అంగీకరించినప్పటికీ, మెజారిటీ మతతత్వ శక్తితో పోల్చితే మైనారిటీ మతతత్వం చాలా బలహీనంగా ఉందనేది నిర్వివాదాంశం. అందువల్ల, మైనారిటీ మతవాదం దాని ప్రమాదాలను కలిగి ఉన్నప్పటికీ, మెజారిటీ మరియు మైనారిటీ మతతత్వాన్ని సమం చేసే ఏదైనా ఉపన్యాసం మెజారిటీ కమ్యూనాతో సంబంధం ఉన్న సంస్థాగత అధికారాన్ని తిరస్కరించడం వలన ప్రమాదకరమైన లోపభూయిష్టంగా ఉంటుంది. మెజారిటీ మతతత్వం వివిధ సంస్థలను స్వాధీనం చేసుకోవడం ద్వారా ఈ అధికారాన్ని పొందుతుంది, అయితే దాని ఉపన్యాసాలు మరియు కోటిడియస్ అభ్యాసాల నుండి మరింత ప్రమాదకరంగా సాధారణీకరించబడింది మరియు ఆధిపత్యం ఉంది, ఆ సాధారణం నుండి ఏదైనా విచలనం విభజన మైనారిటీ మతతత్వంగా సూచించబడుతుంది మరియు దూషించబడుతుంది. మెజారిటీ కమ్యూనలిజం మరియు మైనారిటీ మతతత్వాన్ని సమానం చేయడం, మెజారిటీ మతతత్వాన్ని మరియు

మెజారిటీ మతవాదం యొక్క సామ్రాజ్యాల పెరుగుదల యొక్క విస్తృత ప్రభావాలను ఎదుర్కోవడానికి సైద్ధాంతిక సాధనాలు మరియు రాజకీయ వ్యూహాలను బలహీనపరుస్తుంది.

3.3. సంస్థాగత కమ్యూనలిజం:

భారతదేశంలో మతతత్వంపై వివరించిన సంస్థాగత మతతత్వ చట్రం హిందూ ఆధిపత్యం విస్తృత సంస్థలలోకి ప్రవేశించడం మరియు ఈ సంస్థలలోని హిందూ ఆధిపత్యం యొక్క లోతు గురించి మన ఇద్దరినీ హెచ్చరిస్తుంది. మెజారిటీ హిందూ సమాజం మరియు మతపరమైన మైనారిటీల మధ్య ఉన్న భారీ అసమానతలను ఇది వెలుగులోకి తెస్తుంది. భారతదేశం యొక్క గుర్తింపు పొందిన మతపరమైన మైనారిటీలలో ఇద్దరు-క్రైస్తవులు మరియు సిక్కుల యొక్క దుర్బలత్వం వారి అనుభావిక పరిమాణం ద్వారా హైలైట్ చేయబడింది; భారతదేశ జనాభాలో ప్రతి సంఘం కేవలం 2% మాత్రమే. భారతదేశంలోని అతిపెద్ద మతపరమైన మైనారిటీ అయిన ముస్లిం మైనారిటీ కూడా భారతదేశ జనాభాలో 13% నుండి 14% మాత్రమే ఉన్నారు. భారతదేశంలోని అత్యధిక సంఖ్యలో ఉన్న హిందువులు సంస్థాగత మతతత్వం యొక్క సంభావిత ఫ్రేమ్‌వర్క్ యొక్క ప్రాముఖ్యతను మరియు మెజారిటీ మత సమూహం మరియు మైనారిటీ మతాల మధ్య అధికార సంబంధాలలో నిర్మాణాత్మక అసమానతను అర్థం చేసుకోవడంలో దాని ఉపయోగాన్ని బలపరుస్తున్నారు.

సంస్థాగతమైన హిందూ మతతత్వానికి వ్యతిరేకంగా స్థిరమైన పోరాటం కేవలం సమతా దృక్పథం నుండి మాత్రమే జరుగుతుంది మరియు భారత జాతీయవాద లేదా లౌకికవాద దృక్పథం నుండి కాదు. భారతీయ జాతీయవాద దృక్పథం రెండు రకాల మతతత్వాల నుండి సమాన దూరానికి అధికారికంగా కట్టుబడి ఉన్నప్పటికీ, చివరికి మైనారిటీ మతవాదానికి వ్యతిరేకంగా పక్షపాతంగా మారుతుంది, అయితే లౌకిక దృక్పథం, స్పష్టంగా సూత్రప్రాయంగా ఉన్నప్పటికీ, మధ్య అసమానతను అంగీకరించడానికి నిరాకరించడం

ద్వారా మెజారిటీ మతవాద ఆధిపత్యానికి మద్దతునిస్తుంది. వివిధ మత సంఘాలు. సమానత్వ దృక్పథం కూడా లౌకికమైనది, అయితే దాని బలం మతం, జాతి, లింగం, వైకల్యం, వయస్సు మరియు లైంగిక ధోరణి వంటి విభిన్న గుర్తింపు గుర్తుల ఆధారంగా మెజారిటీ కమ్యూనిటీ మరియు మైనారిటీ కమ్యూనిటీల మధ్య అసమాన అధికార సంబంధాలను గుర్తించడంలో ఉంది. సంస్థాగతమైన జాత్యహంకారం యొక్క ఫ్రేమ్‌వర్క్ ప్రధాన స్రవంతి శ్వేతజాతి మెజారిటీ మరియు శ్వేతజాతీయేతర జాతి మైనారిటీల మధ్య అసమాన అధికార సంబంధాల నిర్మాణాలను హైలైట్ చేసింది. జాత్యహంకారాన్ని బలహీనపరచడానికి, తగ్గించడానికి మరియు నిర్మూలించడానికి విధాన సాధనాలను రూపొందించడానికి కూడా ఈ ఫ్రేమ్‌వర్క్ సహాయపడింది. భారతదేశంలో సంస్థాగత మతోన్మాదం యొక్క సైద్ధాంతిక ఫ్రేమ్‌వర్క్‌ను స్వీకరించడం వల్ల హిందూ మతవాదం మరియు చివరికి అన్ని రకాల మతపరమైన సెక్టారిజమ్ బలహీనపడటం వంటి ఫలితమే ఉంది.

3.4 భారతదేశంలో మైనారిటీ మతతత్వాన్ని పెంచడానికి కారణాలు;

3.4.1 నెహ్రూవియస్ సెక్యులరిజం పతనం:

స్వాతంత్ర్యం తరువాత, నెహ్రూ లౌకికవాదం యొక్క పాశ్చాత్య భావనను ఆచరించారు మరియు మతాన్ని రాజకీయాలతో కలపడాన్ని వ్యతిరేకించారు. అతని లౌకికవాద ఆలోచనలు మేధావులలో గొప్ప ఆమోదాన్ని పొందాయి, అంతే కాకుండా, ఇది మైనారిటీలకు, ముఖ్యంగా ముస్లింలకు కూడా ఆమోదయోగ్యమైనది. నెహ్రూ అనంతర కాలంలో లౌకిక నిబద్ధత మరియు అవకాశవాద విధానాలు బలహీనపడటాన్ని చూశాయి, కాకపోతే పూర్తిగా మతతత్వం. లౌకిక మరియు సామ్యవాద భావజాలాన్ని ప్రోత్సహించే బదులు, సోషలిజం యొక్క వాక్చాతుర్యం కొనసాగినప్పటికీ, ఎన్నికలలో విజయం సాధించడమే ఏకైక లక్ష్యంగా మారింది. ఎనభైల మరియు తొంభైల దశాబ్దం ఈ దృక్కోణం నుండి చాలా ప్రమాదకరమైనదిగా నిరూపించబడింది. హిందూ

మతోన్మాదం యొక్క నిరంతర అభివృద్ధి ఉంది; రాష్ట్రం తన లౌకిక పాలనలో నిరంతరం విఫలమవుతూనే ఉంది. ఫలితం దేశానికి వినాశకరమైనది, మరోవైపు, నాయకులు ఓటు బ్యాంకు వ్యవస్థను సృష్టించారు అంటే హిందూ మరియు ముస్లింలను వేర్వేరు ఓటర్లుగా ధ్రువీకరించారు. ఎన్నికల సమయంలో, రాజకీయ నాయకులు ఒక్కో ఓటు బ్యాంకును తమవైపు తిప్పుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తారు, ప్రతి వర్గానికి కొన్ని రాయితీలు కల్పిస్తారు. రాజకీయాల యొక్క క్రమమైన భావజాలం నిర్మూలన మతవాద రాజకీయాలను మరింత బలపరిచింది. సిద్ధాంతరహిత "వ్యావహారిక విధానం" తర్వాత అవకాశవాదంగా దిగజారడం ప్రారంభించింది మరియు "అధికారాన్ని చేజిక్కించుకోవడానికి లౌకిక నాయకులు కుల మరియు మతపరమైన వాక్చాతుర్యాన్ని కూడా నిర్మోహమాటంగా ఉపయోగించడం ప్రారంభించారు. రాజకీయ పార్టీల బలహీనమైన లౌకిక నిబద్ధత మరియు హిందూ మతవాదుల మరింత దూకుడు మత వాక్చాతుర్యం ఎనభైలు మరియు తొంభైల దశాబ్దంలో మత హింసకు దారితీసింది. హిందూ మతవాదులు కొత్త సమస్యలను లేవనెత్తారు మరియు నెహ్రూవియన్ లౌకికవాదం యొక్క భావనను "సూడో-సెక్యులరిజం"గా మైనారిటీలను సంతృప్తి పరచడాన్ని వాదిస్తూ తీవ్రంగా ప్రశ్నించడం ప్రారంభించారు.

3.4.2 RSS మరియు BJP రాజకీయాల పాత్ర;

లౌకిక రాజకీయ ఉపన్యాసంలో భాగంగా ఇంతకు ముందెన్నడూ బహిరంగంగా మతపరమైన చర్చలు ఉపయోగించబడలేదు. ఇందిరా గాంధీ నేతృత్వంలోని కాంగ్రెస్ పార్టీపై 1977 ఎన్నికల్లో అఖండ విజయం సాధించి 1977లో అధికారంలోకి వచ్చిన భారతీయ జనతా పార్టీకి పూర్వీకులైన జన్ సంఘ్, జనతాపార్టీలో విలీనమైనప్పుడు మెజారిటీ కమ్యూనలిజం రాజకీయ ప్రస్థానాన్ని ప్రారంభించింది. ఆర్ఎస్ఎస్ మూడో అధ్యక్షుడిగా పనిచేసిన ఎం.డి.దేశాయ్ జన్ సంఘ్‌ను జనతాలో విలీనం చేయడంలో క్రియాశీల పాత్ర

పోషించారు. తద్వారా సాంస్కృతిక సంస్థగా చెప్పుకునే RSS రాజకీయ కార్యకలాపాల్లో చురుకుగా పాల్గొనడం ప్రారంభించింది. ఆర్ఎస్ఎస్‌కు 1964లో స్వదేశంలో మరియు విదేశాలలో హిందూ సమాజం యొక్క బంధాలను బలోపేతం చేసే లక్ష్యంతో భారతదేశవ్యాప్త హిందూ సమూహాల యూనియన్‌గా ఏర్పాటు చేయబడిన మతపరమైన సంస్థ, విశ్వ హిందూ పరిషత్ (VHP, వరల్డ్ హిందూ కౌన్సిల్)తో కూడా సన్నిహిత సంబంధాలు ఉన్నాయి. విభిన్న హిందూ మతవాద సమూహాల ఆవిర్భావం, RSS, VHP, బజరంగ్ దళ్ మరియు BJP (1980లో ఏర్పాటైంది) కేంద్రంగా సంఘ్ పరివార్ (RSS కుటుంబం) అని పిలవబడేది, రాజకీయాలపై దాని మతపరమైన ఎజెండాను పెంచి, ఒక కాంపాక్ట్ రాజకీయ హిందూ కుటుంబాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. భారతదేశం యొక్క దశ. వారి రాజకీయ ఆకాంక్ష తరచుగా మతపరమైన అల్లర్లు చెలరేగడానికి దారితీసింది. మెజారిటీ మతతత్వం ఇంతటితో ఆగడం లేదు, పాఠశాల పాఠ్యాంశాల్లో క్రమబద్ధమైన మార్పు ద్వారా తమ భావజాలాన్ని మరింత ప్రచారం చేయాలన్నారు. న్యూటన్ యొక్క మూడవ నియమం ప్రకారం, ప్రతి చర్యకు సమానమైన మరియు వ్యతిరేక ప్రతిచర్య ఉంటుంది. మతతత్వం విషయంలో కూడా అదే వర్తిస్తుంది. కమ్యూనలిజం కేవలం మతతత్వాన్ని మాత్రమే పెంచుతుందని అర్థం చేసుకోవాలి. కమ్యూనలిజం టెర్రరిజాన్ని పెంపొందిస్తుందని అర్థం చేసుకోవాలి మరియు టెర్రరిజం కూడా మతతత్వవాదులకు ప్రతీకారంగా అదే సమయంలో అల్లర్లు మరియు అల్లర్లను రెచ్చగొట్టడానికి ప్రోత్సాహకాలను ఇస్తుందని అర్థం చేసుకోవాలి. డిసెంబర్ 6, 1993న, అనుమానిత ఇండియన్ ముజాహిదీన్ జిహాదీలు డజన్ల కొద్దీ రైళ్లపై బాంబు దాడి చేశారు; వారిలో చాలామంది పాకిస్థాన్‌లో శిక్షణ పొందారు. అయోధ్యలోని అప్రసిద్ధ బాబ్రీ మసీదు కూల్చివేత మొదటి వార్షికోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని ఈ పేలుళ్లు జరిగాయి. అదేవిధంగా, గోధ్రా అనంతర గుజరాత్ ముస్లింలు మరియు మైనారిటీలకు జరిగిన హత్యలు, అత్యాచారాలు మరియు అన్యాయాలను ప్రేరేపించడం ద్వారా జిహాదీల రిక్రూట్‌మెంట్లలో గణనీయమైన

పెరుగుదలను చూపించింది. అందువల్ల ప్రతి మతపరమైన అల్లర్లు మరింత మంది కార్యకర్తలను చేర్చుకోవడానికి తీవ్రవాద గ్రూపులకు ఆజ్యం పోస్తున్నాయి.

3.4.3 మెజారిటీ వర్గవాదుల ప్రత్యారోపణలు:

మెజారిటీ మతవాదులు నిజాయితీగా మరియు తరచుగా ఆశ్రయించే మరొక బగ్‌బేర్ ఏమిటంటే, ముస్లింలు జాతీయ ప్రధాన స్రవంతిలో భాగం కావాలి; వారు అదే భాగం కాదు. ఇది ముస్లింలు వారి వ్యక్తిగత చట్టాలను కలిగి ఉన్నందుకు సభ్యోక్తి. మెజారిటీ మతవాదం ఎల్లప్పుడూ ముస్లింలలో బహుభార్యత్వం (వారి ప్రకారం, భారతదేశంలో హిందువులను మించిపోవడానికి ముస్లింలు ఎక్కువ మంది వివాహం చేసుకుంటారు మరియు ఎక్కువ మంది పిల్లలను కంటారు) మరియు తలాక్ మరియు భరణం యొక్క ప్రశ్న. వారు ఏకరీతి పౌర చట్టాల గురించి కూడా మాట్లాడతారు. అయితే, ముస్లింలు జాతీయ స్రవంతిలో భాగం కాలేదన్నది అపోహ. దేశంలోని రాజ్యాంగాన్ని మరియు చట్టాన్ని అంగీకరించే వారందరూ వారి మతం, సంస్కృతి మరియు భాష ఏదైనా జాతీయ ప్రధాన స్రవంతిలో భాగమే. ఆరోపణలు మరియు ప్రత్యారోపణల మధ్య, మెజారిటీ మతోన్మాదం మిలిటెంట్ జాతీయవాదం వెనుక దాగి ఉన్నందున రెండు రకాల మతతత్వాల యొక్క వక్రీకరించిన పోలిక చిత్రీకరించబడింది. మెజారిటీ మతతత్వం దేశం యొక్క ప్రాదేశిక సమగ్రతను ప్రభావితం చేయదు మరియు అందువల్ల సాపేక్షంగా ప్రమాదకరం కాదు. మరోవైపు, కొన్ని మైనారిటీ తీవ్రవాద గ్రూపులు దేశాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవాలని కలలుకంటున్నాయి మరియు అందువల్ల సులభంగా జాతీయ వ్యతిరేకులుగా గుర్తించబడతాయి.

3.4. 4. ఓట్ల పోలరైజింగ్:

మతపరమైన మార్గాల్లో ఓట్లను పోలరైజ్ చేయడానికి వ్యతిరేకంగా రాజ్యాంగపరమైన ఆంక్షలు ఉన్నప్పటికీ, ఏ రాజకీయ పార్టీ కూడా రాజ్యాంగ ఆదేశాన్ని అక్షరం మరియు స్ఫూర్తితో అనుసరించదు మరియు అది ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియ యొక్క ఆధారాన్ని బలహీనపరుస్తుంది. ఎన్నికలను మతపరమైన దృక్కోణంలో పోలరైజ్ చేస్తే, మైనారిటీలు ఓటింగ్‌కు దూరంగా ఉండవచ్చు మరియు గుజరాత్‌లో వరుస ఎన్నికలు మరియు 2014 సార్వత్రిక ఎన్నికలలో జరిగినట్లుగా, ధ్రువణ ఎన్నికలలో వారి ఓటు ఫలితాన్ని ప్రభావితం చేయదు. కానీ అలాంటి చర్య, నమ్మకాన్ని పెంచి పోషించిన వ్యక్తి నుండి గౌరవం యొక్క చివరి ముక్కను తీసివేయండి- అబద్ధమైనప్పటికీ - కనీసం, ఒక రోజు, అతను పాలకుడిని ఎన్నుకునే అధికారం కలిగి ఉంటాడు. పోలరైజేషన్ మాకు మీరు వద్దు మరియు మేము మిమ్మల్ని పట్టించుకోము అనే స్పష్టమైన సందేశాన్ని అందజేస్తుంది.

3.4.5. మైనారిటీలు దేశ వనరులపై భారంగా చిత్రీకరించబడ్డారు:

ఈ శక్తులు అధికారంలో ఉన్న రాష్ట్రాల్లో, తక్కువ విద్యావంతులు మరియు తక్కువ విజయవంతమైన ముస్లిం మైనారిటీలు ఇప్పటికే రాష్ట్ర వనరులపై భారంగా మరియు దేశాల ఆర్థిక పురోగతికి ఆటంకంగా చిత్రీకరించబడటం ఎవరికైనా స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. కమ్యూనలిజం అనేది మతతత్వం మరియు దాని ఒక రూపాన్ని మరొక దానితో పోల్చడం ప్రమాదకరమైన దృగ్విషయం. భారతదేశంలో మైనారిటీ మతతత్వం మరియు మెజారిటీ మతతత్వం రెండూ ఉన్నాయి. అయితే అసలు ఉత్ప్రేరకం అనే ప్రశ్న మిగిలి ఉంది, స్పష్టమైన సమాధానం ఏమిటంటే, రాజ్యమే నిజమైన ఉత్ప్రేరకం, మతతత్వ పెరుగుదలకు బాధ్యత వహిస్తుంది.

3.4.6. నాయకులకు లౌకికీకరణ పట్ల నిజమైన నిబద్ధత లేక పోవడం:

భారతదేశ పరిమిత లౌకికవాదాన్ని అణగదొక్కే బాధ్యత నెహ్రూ అనంతర కాలంలోని నాయకుల భుజాలపై ఉంది, వీరిలో చాలా మంది తమ సాంప్రదాయ నేపథ్యం కారణంగా మేధో విముక్తి పొందలేదు, నిజమైన లౌకికవాదాన్ని అర్థం చేసుకోవడం మరియు అభినందించడం. వారి నయా-సాంప్రదాయ ధోరణి కారణంగా, ఈ నాయకులకు భారతీయ సమాజం యొక్క లౌకికీకరణ పట్ల నిజమైన నిబద్ధత లేదు, మతపరమైన దృక్పథాన్ని అభివృద్ధి చేయడంలో మాత్రమే కాకుండా హేతుబద్ధమైన మరియు శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని పెంపొందించడంలో కూడా. నాయకత్వం యొక్క ఈ వైఫల్యం భారతదేశంలో మతం మరియు రాజకీయాల ప్రగతిశీల విభజనను అడ్డుకుంది. మతవాదం మొత్తం ఉపఖండంలో ప్రధాన ప్రభావాలను కలిగి ఉంది, ఎందుకంటే ఇది నిస్సందేహంగా నిరంతర ఉద్రిక్తతకు దారి తీస్తుంది. అటువంటి ప్రయత్నాల ఫలితంగా అమలులోకి వచ్చే కమ్యూనల్ స్టేట్స్, ప్రధాన వైరుధ్యాలను మాత్రమే పెంచుతాయి.

3.5 మైనర్టేరియస్ మతతత్వానికి పరిష్కారం:

"సమ్మిళిత జాతీయవాదం (Composite Nationalism)" అనే భావన మతతత్వ శక్తులకు వ్యతిరేకంగా దేశప్రజల చేతిలో సమర్థవంతమైన ఆయుధం. భిన్నమైన ప్రపంచ దృక్పథాన్ని పంచుకునే ఇతరులతో మత సహనం మరియు సహజీవనం కోసం ఈ భావన నిలుస్తుంది. ఆహ్లాదకరమైన సోదర సంబంధాలు ఎలా ఏర్పడతాయో మరియు నిలకడగా ఉండవచ్చో ఈ భావన చూపిస్తుంది. ఆర్థిక వృద్ధిని నిలబెట్టుకోవడం మరియు స్వాతంత్ర్యాన్ని కాపాడుకోవడం ఇప్పుడు చాలా ముఖ్యం. దేశంలో ఐక్యత, సహకారం, సోదరభావం ఉంటే తప్ప అది సాధ్యం కాదు. ప్రస్తుతం, మతతత్వ శక్తులు నిమగ్నమై ఉన్నాయి, ప్రతి సమస్యను వారి భావి మరియు ప్రిజం నుండి చూస్తున్నాయి. ఈ దృష్టాంతంలో, కాంపోజిట్ నేషనలిజం భావన మునుపెన్నడూ లేనంతగా

నేడు మరింత సందర్భోచితంగా ఉంది. విభిన్న జాతులు, మతాలు, కులాలు మరియు వివిధ భాషలను మాట్లాడే వివిధ ప్రాంతాలకు చెందిన పౌరులు దేశభక్తితో మానవీయ భావాలు మరియు సద్భావనలతో తమ తోటి దేశస్థులతో కలిసి జీవించాలి, ద్వేషపూరిత ఘర్షణలను మరియు సంకుచిత మనస్తత్వాన్ని విడిచిపెట్టాలి. భగవంతుని అనుగ్రహం పొందడం మరియు మోక్షాన్ని పొందడం మతం యొక్క ఉద్దేశ్యం అని అర్థం చేసుకోవాలి. అటువంటి దీవెన మరియు మోక్షాన్ని సాధించే మార్గం వివిధ మతాలలో వేర్వేరుగా ఉంటుంది, కానీ లక్ష్యం ఒక్కటే. మతం కరుణను, మానవుని పట్ల ప్రేమను మరియు సార్వత్రిక సోదరభావాన్ని బోధిస్తుంది. ఏ మతమూ మనుషుల మధ్య ద్వేషాన్ని ప్రబోధించదు. ఈ భావాలతో, ప్రతి పౌరుడు దేశ శాంతి, పురోగతి మరియు స్థిరత్వం కోసం ఉమ్మడి పోరాటం చేయాలి. ఈ ప్రయత్నంలో రాష్ట్రానికి పాత్ర ఉంది, దాని పనితీరులో ఏదైనా మతం యొక్క ప్రతి చిహ్నంతో అది తప్పనిసరిగా విడదీయాలి. నా దేశస్థులలో ఎక్కువమంది లౌకికవాదంపై లోతైన విశ్వాసం కలిగి ఉన్నారని నేను నమ్ముతున్నాను. లౌకికవాదం పట్ల తమ నమ్మకమైన నిబద్ధత గురించి రాజకీయ పార్టీల మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఏర్పడాలి; అప్పుడే పౌరులలో సమ్మిళిత జాతీయవాద భావన పెంపొందుతుంది.

3.6 ముగింపులు:

హిందూ మతతత్వ పార్టీలు మరియు సంస్థలను బ్యాలెట్ బాక్స్ వద్ద ఓడించడం ఒక ముఖ్యమైన వ్యూహాత్మక పనిగా మిగిలిపోయింది మరియు సంస్థాగత మతతత్వాలను నిర్మూలించడంలో భాగంగా చూడాలి. బిజెపికి వ్యతిరేకంగా పశ్చిమ బెంగాల్ మరియు కేరళలో ఏర్పడిన ఎన్నికల పొత్తుల రాజకీయ ప్రాముఖ్యతను ఈ వ్యూహాత్మక పని నుండి చూడాలి. ఏది ఏమైనప్పటికీ, బిజెపి మరియు దాని మిత్రపక్షాలు ఎన్నికలలో ఓడిపోయినప్పటికీ, సంస్థాగత హిందూ మతతత్వం భారతదేశంలోని న్యాయవ్యవస్థ, పౌర సేవలు, ఎన్నికల మరియు పార్లమెంటరీ సంస్థలు, భద్రతా దళాలు, జైళ్లు, విద్యాసంస్థలు, మీడియాలలో వివిధ స్థాయిలలో

వ్యాపించి ఉంటే పెద్ద సవాలు మర్చిపోకూడదు. , కార్పొరేట్ వ్యాపారం మరియు NGOలు కూడా, ఇది భారతదేశంలోని మైనారిటీ వర్గాల జీవితాలను ప్రతికూలంగా మార్చడానికి సామాజిక, సాంస్కృతిక మరియు రాజకీయ-ఆర్థిక శక్తిగా కొనసాగుతుంది.

3.10. సాంకేతిక పదాలు;

అల్పవాదం (minoritarianism): పొలిటికల్ సైన్స్‌లో, మైనారిటరిజం (లేదా మైనారిటీజం) అనేది రాజకీయ నిర్మాణం లేదా ప్రక్రియ కోసం నియోలాజిజం, దీనిలో జనాభాలోని మైనారిటీ విభాగం ఆ సంస్థ యొక్క నిర్ణయం తీసుకోవడంలో కొంత ప్రాధాన్యతను కలిగి ఉంటుంది.

కేటాయింపు ప్రభావాలు (Allocative Effect): వనరుల వినియోగాన్ని విధానాలు ప్రభావితం చేసే మార్గాలు.

కేటాయింపు ఫంక్షన్ (Allocative Function): వనరులను ప్రాధాన్య (మరియు ప్రాధాన్యత లేని) ప్రాంతాలకు మార్చడం.

ఆథరైజింగ్ లెజిస్లేషన్: నిర్దిష్ట ప్రోగ్రామ్ లేదా ఏజెన్సీ స్థాపన లేదా కొనసాగింపును అనుమతించే శాసన చర్య.

నియోజకవర్గం: ఇచ్చిన అధికారి, ఏజెన్సీ లేదా సంస్థ యొక్క పని మరియు చర్యలపై ఆసక్తి ఉన్న ఏదైనా సమూహం లేదా సంస్థ మరియు దానికి మద్దతునిచ్చే సంభావ్య వనరు; అలాగే, ఎన్నికైన లేదా నియమించబడిన ప్రభుత్వ అధికారి అందించే ఆసక్తి (కొన్నిసార్లు భౌగోళిక ప్రాంతం).

రాజ్యాంగ విధానం: సాధారణంగా ప్రజలకు ప్రయోజనం చేకూర్చడానికి లేదా ప్రభుత్వానికి సేవ చేయడానికి రూపొందించబడిన విధానం.

3.11. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు:

1. **అధికార శక్తి సంబంధాలలో అసమానతలు భారతదేశంలో మైనారిటీ మత వాదం పెరుగుదలకు ఎలా దోహద పడుతుందో వివరించండి?**

2. **సంస్థాగత కమ్యూనలిజం భారతదేశంలో మైనారిటీ మత వాదం పెరగటానికి ఎలా కారణమైందో వివరించండి?**

3. **భారతదేశంలో మైనారిటీ మతతత్వాన్ని పెంచడానికి దోహద పడుతున్న కారణాలు?**

3.9. Suggested Readings

1. Sheth, D. L. (2009). Political communalisation of religions and the crisis of secularism. Economic and Political Weekly, 71-79.
2. Jalal, A. (1997). Exploding communalism: the politics of Muslim identity in South Asia. Nationalism, democracy and development: State and politics in India, 79.
3. Jalal, A. (2010). Beyond communalism. Communalism and Globalization in South Asia and its Diaspora, 163, 86.
4. Hoffman, M., & Bagdanov, H. E. (2020). Defensive minoritarianism: support for democracy among Lebanese Christians. Religion, state & society, 48(5), 378-397.
5. Ratti, M. (2013). The Postsecular Imagination: postcolonialism, religion, and literature. Routledge.

6. Renzi, B. (2015). Anti-caste Radicalism, Dalit Movements and the Many Critiques of Secular Nationalism in India. In Multiple Secularities Beyond the West (pp. 63-94). De Gruyter.

7. Roy, K. (2015). Indian Secularism–Distinctive Ideas of Jawaharlal Nehru.

<u>భారతీయ సమాజ సామాజిక నిర్మితి మరియు సామాజిక అసమానతలు వాటి స్వభావం</u>

<u>విషయసూచిక</u>

1.0 లక్ష్యం

1.1 భారతదేశ సామాజిక నిర్మాణం- లక్షణాలు

1.2 సామాజిక అసమానతలు స్వభావం

1.2.1 సామాజిక అసమానతలు పెరుగుదల

1.2.2 సామాజిక అసమానతలు రూపాలు

1.2.3 అసమానతల యొక్క పరిణామాలు

ముగింపు

చదవవలసిన గ్రంథాలు

ప్రశ్నలు

1. **<u>లక్ష్యం</u>** :

భారతదేశ సామాజిక నిర్మితి - సామాజిక అసమానతలు వాటి స్వభావము అను పాఠ్యాంశం ద్వారా భారతీయ సమాజ నిర్మాణం ఏ ఏ అంశాలను ఆధారం చేసుకొని నిర్మితమైనది కులవ్యవస్థ, వర్గము, కుటుంబం ప్రజల జీవన విధానమును అనుసరించి సమాజమును ఏ విధంగా రూపకల్పన చేశారు అనే అంశాలను తెలుసుకుంటాము మరియు సామాజిక అసమానతలు ఏ విధంగా రూపాంతరం చెందాయి. వాటి రూపాలు ఏంటి. భారతీయ సమాజంలో అసమానతలు ఏ కాలం నుండి పెరుగుదల జరిగింది అసమానతల వలన సామాజిక పరిణామాలు ఏ విధంగా ఉండేవో ఈ పాఠ్యాంశం ద్వారా మనము తెలుసుకుంటాము.

భారతీయ సమాజం యొక్క సామాజిక నిర్మాణం

సామాజిక నిర్మాణం సామూహిక సంబంధాల కలయికను సూచిస్తుంది. సమాజం యొక్క నమూనాలకు అనుగుణం గా వారి వారి స్థితిగతుల ప్రకారం వ్యక్తులు పరస్పరం సంభాషించినప్పుడు సామాజిక సంబంధం ఏర్పడుతుంది. సామాజిక నిర్మాణంలో అసాధారణ లక్షణములు కలిగిఉన్న వ్యక్తులు తమను తాము సంఘాలుగా ఏర్పాటు చేసుకుంటారు భారతీయ సమాజం సామాజిక నిర్మాణం ఒక వియుక్త దృగ్విషయం ఇది సమాజంలోని బాహ్యకోణాలను సూచిస్తుంది. ప్రతి సమాజం సంస్థ యొక్క నమూనాను కలిగి ఉంటుంది. ఇది సమూహం, సంస్థ, సంఘం కావచ్చు.

<u>1.1.2 భారతీయ సమాజం యొక్క సామాజిక నిర్మాణం యొక్క లక్షణాలు</u>

(a) <u>బహుత్వ సమాజం</u>: సంక్లిష్టమైన సామాజిక క్రమాన్ని కలిగి ఉన్నందున భారతీయ సమాజం బహుత్వ సమాజంగా వర్ణించ బడినది ఇది అనేక జాతుల, భాషలు మత మరియు కుల విభజనలతో బాధపడుతుంది.

(b) <u>గ్రామీణ సమాజం</u>: దాదాపు 70 శాతం భారతీయ ప్రజలు గ్రామాల్లో నివసిస్తున్నారు. భారతీయ గ్రామాలు అభివృద్ధి చెందకుండానే కొనసాగిస్తున్నాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాలు సైతం మేలిక వసతుల లేమితో బాధపడుతున్నాయి. ఒకప్పుడు పట్టణ ప్రాంతాలు అనుభవిస్తున్న పారిశ్రామికీకరణ మరియు సాంకేతిక పురోగతి యొక్క లాభాలు ఇంకా గ్రామీణ ప్రాంతాలకు చేరలేదు. ఇప్పుడిప్పుడే మన ప్రభుత్వం గ్రామీణాభివృద్ధి లక్ష్యానికి తగిన ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం ప్రారంభించినది.

1.1.3 ఆర్థికంగా వెనుకబడిన దేశం :

వ్యవసాయం మరియు పారిశ్రామికీకరణ రంగాలలో భారతదేశం గణనీయమైన పురోగతిని సాధించింది. కానీ ఇప్పటికే ఆర్థికంగా వెనుకబడిన దేశంగా కొనసాగుతుంది ఇప్పుడు కూడా ప్రపంచంలో 64వ పేద దేశంగా కొనసాగుతుంది మనదేశ జనాభాలో ఎక్కువ భాగం దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన జీవిస్తున్నారు.

1.1.4 సంస్కృతి - నాగరికత :

ఏ సమాజమైనా ఆయాప్రాంతాల ప్రజల మనోభావాలకు అద్దం పట్టే రీతిలో సంస్కృతి నాగరికతలు జనించి సమాజము, రాజకీయ వ్యవస్థను ప్రభావితపరుస్తూ ఉంటాయి. సంస్కృతిలో విజ్ఞనము, ఆచార సంప్రదాయాలు, ప్రతీకలు. వివిధ కళలు సమ్మిళితమై ఉంటాయి. ఆశయాలు, ఆశయసాధనాలు విద్య, వైద్యము, నాట్యము, కళలు,సంగీతము, నమ్మకాలు, సామాజిక సంస్థలు. కుటుంబము. భవనాలు. కట్టడాలు ఈ అంశాములన్నీ సంస్కృతి క్రిందకు వస్తాయి. ఈ సంస్కృతి అంశములు దేశ రాజకీయ వ్యవస్థను కాపాడుతూ వాటిని పరిరక్షించుటకు మార్గదర్శక సూత్రములను ప్రజలకు అందిస్తుంది.

1.1.5 వర్ణ వ్యవస్థ :

భారతదేశంలో వర్ణ వ్యవస్థ మొదటి సామాజిక అంశము. వేదముల ప్రకారము వర్ణ వ్యవస్థ భారతదేశపు మొదటి సామాజిక వ్యవస్థ. దేశము నలుమూలల ఒకే వర్ణ వ్యవస్థ అమలులో ఉండేది. ఇది భారతదేశ సాంప్రదాయ స్థిరీకరణము. భారతీయ సమాజము నాలుగు వర్ణాలుగా విభజించారు. 1. బ్రాహ్మణులు 2. క్షత్రియులు 3. వైశ్యులు 4. శూద్రులు.

వర్ణ వ్యవస్థ సూత్రముల ప్రకారము బ్రాహ్మణులు పౌరోహిత్యము, క్షత్రియులు రాజ్యపాలన, వైశ్యులు వ్యాపారములు, శూద్రులు శ్రామికులుగా తమ విధులను నిర్ణయించటం ద్వారా రాజ్య వ్యవస్థ ఆధారపడి ఉంటుందని దీని వివరణ సమాజములో నివసించు అనేక మంది జీవన విధానములను క్రమబద్ధము చేయుటకు వర్ణ వ్యవస్థను రూపొందించారని వేదాలలో ప్రస్తావించడం జరిగినది.

1.1.6 జాతి వైవిధ్యం :

భారతదేశ సామాజికాంశములలో వివిధ జాతుల విధానము ప్రత్యేకతను సంతరించుకున్నది. భారతదేశ ప్రజలు అతి పురాతన సంతతికి చెందినవారు. కాలానుగుణంగా భారతదేశము ఇతర ప్రాంతాలవారు జయించి స్థిరపడిన తరువాత అంతకుముందున్న జాతులకు కొత్త జాతులు చేరి అనేక జాతులుగా సమాజము స్థిరీకరించబడుతుంది. అవి ప్రధానముగా నీగ్రిటో, మాంగోలాయిడ్, ప్రోటో ఆస్ట్రో లాయిడ్, మెడిటేరియన్ మొదలగు జాతులవారు భారతదేశములో నివసిస్తున్నారు. భారతీయ సామాజిక వ్యవస్థ అన్ని జాతులను ఒకే త్రాటిపై నడుస్తూ అందరికీ ఆమోదయోగ్యమైన విధాన నిర్ణయములను తీసుకోవలసి ఉంటుంది. భారతీయ సమాజ చట్రం భిన్నత్వంలో ఏకత్వంను కలిసియున్నది ఈ భావన బ్రిటీషువారిని దేశమునుండి వెడలిగొట్టుటకు తామంతా ఒకే జాతివారమని చాటిచెప్పుచూ ఒకే రాజకీయ వ్యవస్థ నిర్మాణ చట్రం కింద భారతీయ సమాజము సహజీవనము చేయుటయే భారతదేశ సమాజం గొప్పతనము.

1.1.7 మత వ్యవస్థ:

భారతదేశంలో వివిధ మతాలు కలిసి సహజీవనము చేస్తున్నాయి. సమాజంలో ఉనికి భారతీయ సామీజిక వ్యవస్థ యొక్క మరొక లక్షణం. ఈ మతభావన భారతీయ సమాజాన్ని వ్యక్తిని, సంస్థలను రాజకీయ వ్యవస్థను ఆమూలాగ్రంగా ప్రభావితపరచగల శక్తి యున్నది. ఇన్ని మతములు భారతదేశములో ఉండుటవలననే భారత రాజకీయ వ్యవస్థ లౌకిక విధానమును రూపొందించుకొన్నది. ప్రస్తుత సామాజిక మార్పుల ఫలితంగా ఈ మత వ్యవస్థే దేశ సమైక్యతకు, సమగ్రతకు పెను ప్రమాదంగా కమ్యూనలిజం భావిస్తున్నది.

1.1.8 కుల వ్యవస్థ :

భారతీయ సమాజములో వివిధ కులములు, ఉపకులములవారు సహజీవనము చేయుచున్నారు. కుల వ్యవస్థ భారతీయ సామాజిక వ్యవస్థ ప్రత్యేక లక్షణము. కుల వ్యవస్థ ఏవిధంగా ఏర్పడింది అనేది సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులలో ఒక నిర్ణీత ఏకాభిప్రాయము లేదు. భారతదేశములో దాదాపు 3545 కులాలు ఉన్నట్లు కొన్ని నివేదికలు అంచనా వేస్తున్నాయి. కులాలలో ఉపకులాలు ఉన్నాయి. కుల వ్యవస్థ కుటుంబ నిర్మాణము, వైవాహిక సంబంధాలలోను, ఆచార సాంప్రదాయములలోనూ దీని ప్రభావము అధికముగా ఉంటుంది. భారతీయ సమాజములో జరుగు సాధారణ ఎన్నికలలో కుల ప్రాతిపదికన సీట్లు, పదవులు పంపిణీ, రిజర్వేషన్ల విధానము కుల ప్రాతిపదికనే జరుగుతున్నాయి.

1.1.9 విభిన్న భాషలు :

భాషలలో వైవిధ్యం భారతదేశంలోని సామాజిక వాతావరణం యొక్క మరొక లక్షణం. భారతదేశంలో దాదాపు 1650 భాషలు గలవు. దీనిలో 355 భాషలకు లిపి కలదు. 350 భాషలకు లిపిలేదు. భారత రాజ్యాంగం 87% జనాభా మాట్లాడే 22 భాషలను ప్రధాన భాషలుగా గుర్తించింది. వారిలో 31% జనాభా హిందీ మాట్లాడతారు. భాషా వైవిధ్యం మరియు వారి ప్రాంతీయ భాషల పట్ల ప్రజల ప్రేమ మరియు ఆప్యాయత భాషల ప్రాతిపదికన భారతీయ రాష్ట్రాలను పునర్వవస్థీకరించేలా ప్రభుత్వం చేసింది. అందువల్ల భారతీయ సామాజిక మరియు రాజకీయ వాతావరణానికి భాష కీలకమైన అంశంగా ఉద్భవించింది.

1.1.10 కుటుంబ వ్యవస్థ :

భారతీయ సమాజములో కుటుంబము ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుంది. భారతీయ సమాజములో ఎక్కువగా ఉమ్మడి కుటుంబ విధానము కలదు. భారతదేశములో ఉమ్మడి కుటుంబ వ్యవస్థ అనేక సామాజిక సమస్యల పరిష్కారానికి కేంద్రముగా ఉపయోగపడుతుంది. వృద్ధులకు, వికలాంగులకు, నిరుద్యోగులకు ఇది రక్షణ కల్పిస్తుంది. కానీ నేడు అనేక కారణములవలన ఉమ్మడి కుటుంబ వ్యవస్థ అంతరించిపోయి వ్యష్టి కుటుంబ వ్యవస్థ ఏర్పడినది. ఇది నేడు అనేక చెడులకు కేంద్రమై ఉన్నది.

1.1.11 నిరక్షరాస్యత :

ప్రజల యొక్క నిరక్షరాస్యత మరియు అజ్ఞానం భారతదేశంలోని సామాజిక వ్యవస్థ యొక్క మరొక ముఖ్యమైన లక్షణం భారతదేశంలో దాదాపు 60% జనాభా నిరక్షరాస్యులుగా కొనసాగుతున్నారు. నిరక్షరాస్యత అనేక సామాజిక సమస్యలను సృష్టిస్తుంది. నిరక్షరాస్యత రేటును తొలగించడంలో సంఘటిత ప్రభుత్వ చర్యలు మరియు బలమైన సామాజిక మద్దతు అవసరం.

1.1.12 ప్రాంతీయ వాదం :

ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతానికి చెందిన వారు ఇతర ప్రాంతాలకు చెందిన వారిని బయటి వ్యక్తులుగా పరిగణిస్తారు. కులం, మతం, భాష మరియు సంస్కృతిలో భిన్నత్వం ప్రాంతీయ వాద శక్తులకు దోహదపడింది. "ప్రాంతీయ వాదాన్ని" ఛానలైజ్ చేయడం మరియు జాతీయ వాదానికి దోహదపడేలా చెయ్యడం భారతీయ సామాజిక - రాజకీయ వ్యవస్థ ముందున్న కష్టమైన పని.

భారతదేశంలో, సాంప్రదాయ మరియు ఆధునికత రెండూ పక్కపక్కనే ఉన్నాయి. ఆధునిక పోకడలు మరియు ఒత్తిళ్ళ ద్వారా సంప్రదాయం స్పష్టంగా ప్రభావితమౌతుంది. ఈ విధంగా భారతీయ సమాజం యొక్క సామాజిక నిర్మాణం మత ప్రాంతీయ, భాషా, వర్గ మరియు కుల వైవిధ్యాల ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది. ఈ కారకాలన్నీ భారతీయ సామాజిక నిర్మాణం సామాజిక వ్యవస్థ మరియు రాజకీయ వ్యవస్థ యొక్క వాతావరణాన్ని నిర్ణయిస్తాయి. అని సంస్థలు మారుతున్న సమాజానికి తమను తాము నిరంతరం సర్దుబాటుచేసుకునే స్థితిలో ఉన్నాయి. అయినప్పటికీ వాటి మధ్య అనేక వైరుధ్యాలు ఉన్నాయి. ఈ పరిమితులు ఉన్నప్పటికీ సామాజిక - రాజకీయ వ్యవస్థ స్థిరంగా ఉంది.

1.2 సామాజిక అసమానతలు స్వభావం :

భారతదేశం అనేక కులాలు, మతాలు, భాషలు, విశ్వాసాలు, సంస్కృతులు, హోదాలు మొదలైనవాటితో కూడిన దేశం. భారతదేశ ప్రజలు ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక, మతం మొదలైన అనేక అంశాలలో ఒకరికొకరు భిన్నంగా ఉంటారు. అసమానతకు ప్రధాన కారణం ప్రజల మధ్య ఆర్థిక స్థితిగతుల మధ్య వ్యత్యాసం కారణంగా తలెత్తుతుంది. భారతదేశంలో వేరే భాషా, మతం, లేదా కులం ఉన్నవారు తమ ఆర్థిక స్థితి సమానంగా ఉంటే సమాజంలో కలిసి జీవించవచ్చని సాధారణంగా గమనించవచ్చు. భారతదేశం సంక్షేమ రాజ్యంగా ఉన్నందున ఆర్థిక వ్యవస్థలో సమానమైన వృద్ధిపై దృష్టి పెట్టాలి. అయితే వాస్తవానికి, సంపద మరియు ఆదాయ పంపిణీలో ఎల్లప్పుడు అసమానత ఉందని గమనించవచ్చు. పంపిణీలో ఈ అసమానత సామాజిక మరియు ఆర్థిక దుస్థితికి కూడా దారితీస్తుంది. దేశ సర్వతోముఖాభివృద్ధికి ఆర్థిక అసమానతలు తగ్గించి చివరకు తొలగించాల్సిన అవసరం ఉంది. అటువంటి తగ్గింపు మరియు తొలగింపు కోసం. భారత ప్రభుత్వం పంచవర్ష ప్రణాళికలవంటి అనేక చర్యలను తీసుకుంది. అయితే అసమానత తగ్గించడానికి బదులుగా కాల క్రమేణా పెరుగుతూ విస్తృతంగా మారిపోయింది.

1.2.1 సామాజిక అసమానతల పెరుగుదల :

1990 దశకం ప్రారంభంలో సంస్కరణలను ప్రవేశ పెట్టిన తర్వాత భారతదేశం అపూర్వమైన తలసరి వృద్ధిరేటను సాధించింది. అయితే ఈ పెరుగుదల కూడా పెరుగుతున్న అసమానతలతో కూడి ఉంది. ఇది తీవ్ర ఆందోళన కలిగించే అంశం భారతదేశంలో 1950 నుండి 1980ల మధ్య కాలంలో ఆదాయ అసమానత బాగా తగ్గిందని సూచించింది. అయితే ఆ తర్వాత అది పెరుగుతూ వచ్చింది ఆదాయ అసమానత అంచనాలు అంతర్జాతీయంగా అత్యధిక అసమానత రేటు కలిగిన దేశంగా భారతదేశాన్ని ఉంచాయి. గిని సూచిక అసమానత సూచిక. ఇది 0 నుండి మారుతుంది. ఇది సంపూర్ణ సమానత్వాన్ని సూచిస్తుంది. ఇది పూర్తి అసమానతను సూచిస్తుంది. గత కొన్ని దశాబ్దాలుగా భారతదేశం యొక్క పరిస్థితి మెరుగు పడింది. మరియు ఆరోగ్యం, విధ్యలో మెరుగైన స్థానాన్ని పొందింది. కానీ అవి ఏకరీతిగా లేదు. సామాజిక సమూహాలు, రాష్ట్రాలు మరియు గ్రామీణ-పట్టణ ప్రాంతాలలో అసమానతల స్థాయిలలో తేడాలు ఉన్నాయి. ఇది ప్రాథమిక సేవలను పొందే

అవకాశంలో అసమానతలను ప్రతిబింబిస్తుంది. నేడు సామాజిక అసమానత తరుచుగా రాజకీయ సంఘర్షణను సృష్టిస్తుందని మరియు రాజకీయ నిర్మాణాలు అటువంటి వైరుధ్యాలకు పరిష్కారాన్ని నిర్ణయిస్తాయని కొందరి నమ్మకం. ఈ ఆలోచనా విధానంలో తగినంతగా రూపొందించబడిన సామాజిక మరియు రాజకీయ సంస్థలు ఆర్థిక మార్కెట్‌లు సజావుగా పనిచేసేలా చూడడం జరుగుతుంది. రాజకీయ స్థిరత్వం ఉంటుంది. ఇది దీర్ఘకాలిక దృక్పథాన్ని మెరుగుపరుస్తుంది. శ్రమ మరియు మూలధన ఉత్పాథకతను పెంచుతుంది మరియు తద్వారా ఆర్థిక వృద్ధిని ప్రేరేపిస్తుంది.

<u>1.2.2 సామాజిక అసమానతల రూపాలు:</u>

భారతదేశంలో అసమానతలు పంపణీ చేయబడిన అనేక కోణాలు ఉన్నాయి, అసమానత అనేది ఒకే సందర్భంలో వర్ణించలేని మరియు చర్చించలేని సమస్య, దానికి బదులుగా వివిధ కారణాలు మరియు విభిన్న పరిణామాలను కలిగి ఉన్న వివిధ కోణాలకు లోబడి ఉంటుంది. స్థూలంగా అసమానతలను క్రింది రూపాలుగా విభజించవచ్చు.

<u>బలపరమైన అసమానతలు</u> :

కులం కారణంగా అసమానత అనేది వివక్ష మరియు సమానతలకు ప్రధాన కారణాలలో ఒకటి. కుల వివక్ష కారణంగా ఎక్కువగా నష్టపోతున్నది షెడ్యూల్డ్ కులాల మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగలు, వారు దాదాపు ప్రతిచోట అసమానతలకు లోనవుతారు. మరియు ఆరోగ్యం, విద్య మరియు ద్రవ్య సూచికలలో వారి పరిస్థితి అధ్వాన్నంగా ఉంది. భారతదేశంలోని (SC) లు మరియు (ST) లు ఇప్పటికీ అంటరానివారిగా పరిగణించబడుతున్నారు మరియు వారికి మురుగు శుద్ధి చేసే పనులు మాత్రమే కేటాయిస్తున్నారు. కుల వివక్షను తగ్గించడానికి అనేక చట్టాలు మరియు నిబంధనలు రూపొందించబడి నప్పటికి, అంటరానితనం మరియు అమానవీయమైన చర్యలకు గురౌతూనే ఉన్నారు. అంటరానితనం నిర్మూలనా చట్టం కులాల కారణంగా ఏ వ్యక్తిని అవమానకరంగా చూడకుండా ఉండే వాతావరణాన్ని తీసుకురావడానికి ప్రవేశపెట్టింది.

<u>1.2.4 లింగపరమైన అసమానతలు</u> :

లింగపరమైన వివక్ష కారణంగా మహిళలు సామాజిక అసమానతలకు గరవుతున్నారు. పూర్వం స్త్రీలు కేవలం ఇంటి పనులు చేయడానికి మాత్రమే పుట్టారని భావించేవారు. ఈ కారణం వలన వారు చదువుకు కూడా దూరమయ్యేవారు. కానీ నేడు సమాజంలో వస్తున్న మార్పుల కారణంగా స్త్రీలు కూడా విద్య, ఉద్యోగ పరమైన అంశాలలో కొత్త పురోగతిని సాధించారు. కానీ స్త్రీలకు పురుషులకంటే తక్కువ వేతనాలు ఇవ్వడం జరుగుచున్నది. సమాన పనికి సమాన వేతనం పొందలేక పోవుచున్నారు. వీరికోసం భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 39(2) సమాన పనికి సమాన వేతనం మరియు ఆర్టికల్ 41 లింగంతో సంబంధం లేకుండా అందరికీ పనిచేసే హక్కును అందిస్తుంది. అలాగే పని ప్రదేశాల్లో మహిళలు రకరకాలుగా వేధింపులకు గురవుతున్నారు. ఈ సంఘటనల ద్వారా లింగపరమైన అసమానతలు సమాజంలో ఇంకా వేళ్ళూనుకొనే ఉన్నాయ ని అర్థమవుతున్నది. నిరక్షరాస్యత మరియు పేదరికంవంటి అనేక రకాల ప్రపంచ సమస్యలు తరచుగా మహిళల సమస్యలుగా కనిపిస్తాయి ఎందుకంటే మహిళలు అసమానంగా ప్రభావితమవుతారు. అనేక దేశాలలో మహిళలు మరియు బాలికలు విద్యకు ప్రాప్తత లేకపోవడంవంటి సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నారు. ఇది వారి విజయావకాశాలను పరిమితం చేస్తుంది మరియు వారి సమాజానికి ఆర్థికంగా సహకరించే సామర్థ్యాన్ని మరింత పరిమితం చేస్తుంది. ప్రపంచంలోని చాలా ప్రాంతాలలో రాజకీయ కార్య కలాపాలు మరియు నిర్ణయం తీసుకొనే ప్రక్రియలో మహిళలు తక్కువగా ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నారు.

1.2.5 జాతి పరమైన అసమానతలు :

జాతి అసమానత అనేది సమాజంలోని జాతి, వర్గాల మధ్య క్రమానుగత సామాజిక వ్యత్యాసాల ఫలితం. జాతి అసమానత కారణంగా అట్టడుగు వర్గాలకు చెందిన సభ్యులకు అవకాశాలు తగ్గుతాయి. ఇది పేదరికం మరియు రాజకీయ పతనానికి దారితీస్తుంది. జాతి మరియు జాతి వర్గాలు సమాజంలో మైనారిటీ వర్గం అవుతాయి. అటువంటి సమాజంలోని మైనారిటీ సభ్యులు తరచుగా మెజారిటీ విధానాల ఫలితంగా వివక్షాపూరిత చర్యలకు లోనవుతారు. వీటిలో సమీకరణ, మినహాయింపు, అణిచివేత, బహిష్కరణ ఉన్నాయి. ఈ రకమైన సంస్థాగత అడ్డంకులు పూర్తి మరియు సమానమైన సామాజిక భాగస్వామ్యానికి అట్టడుగు వర్గాల్లో సుదూర ప్రభావాలను కలిగి ఉంటాయి. వీటిలో ఆర్థిక అవకాశాలు మరియు విద్య, ఆరోగ్య స్థాయిలు తగ్గుతాయి.

1.2.6 అసమానతల యొక్క పరిణామాలు :

అసమానతలను తగ్గించడానికి మరియు తొలగించడానికి అనేక ప్రణాళికలు మరియు కార్యక్రమాలు ప్రారంభించిన తర్వాత ఇప్పటికీ అసమానత మరియు వివక్షలో గణనీయమైన తగ్గింపు లేదా ఇది దేశంలో గొప్ప తిరోగమనాన్ని కల్గిస్తుంది. భారతదేశం ఇప్పటికీ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశంగా పరిగణించబడుతుంది. దాని వెనుక ఉన్న ప్రధాన కారణం డబ్బు యొక్క అసమాన పంపిణీ, నిమ్నకులాల ప్రజలు పేద కుటుంబాలకు చెందినవారు మరియు ఎక్కువ మంది నిరుద్యోగులు లేదా రోజువారీ కూలీగా పనిచేస్తున్నారు. వారు జీవనోపాధికోసం అవకాశాలను పొందలేరు. ధనికులు మరింత ధనికులుగా, పేదలు మరింత పేదవారుగా మారుతున్నందున దేశానికి నష్టదాయకమైన కుల వ్యవస్థ కారణంగా దేశ వ్యాప్తంగా అసమానతలు కొనసాగుతున్నాయి. భారతదేశం సంక్షేమ ప్రాంతమైనందున అసమానతలు ఎలా తగ్గుతాయి మరియు ప్రజలు సమాన అవకాశాలు, సేవలు ఉద్యోగాలు హెూదా మరియు ద్రవ్య పంపిణీ ఎలా పొందుతారో అనే దానిపై దృష్టి పెట్టాలి. పెరుగుతున్న అసమానత యొక్క మరొక పర్యవసానమేమిటంటే, గిని కోఎఫిషిమెంట్ నిరంతరం పెరుగుతూనే ఉంది, అత్యధిక అసమానతలు ఉన్న దేశాలలో భారతదేశాన్ని ఉంచింది. అసమానత యొక్క మరొక పరిణామం పేదల దిగజారుతున్న పరిస్థితులు. ప్రభుత్వం మరియు దాని ప్రణాళికలు మరియు కార్యక్రమాలు ఫలవంతం కావు మరియు దారిద్ర్యరేఖకు దిగువ ఉన్న ప్రజలకు సహాయం మరియు మద్దతు లేదు. మహిళా సాధికారత అనేది మహిళలపై ఏదైనా నేరం జరిగినప్పుడల్లా వినిపించే విషయం ఇది ప్రజల ఆందోళనను పెంచుతుంది. వాస్తవానికి దేశ వ్యాప్తంగా మహిళలపై నేరాలు పుష్కలంగా జరుగుతున్నాయి. మహిళలు ఇప్పటికే వేధింపులకు మరియ అసమాన చెల్లింపులకు గురవుతున్నారు. సమాజం పట్ల ఎలాంటి భయం లేకుండా మహిళలు తమ మనోవేదనలను బయట పెట్టి న్యాయం పొందే వాతావరణం కల్పించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. పని ప్రదేశంలో స్త్రీల పట్ల చైతన్యం కలిగించాల్సిన అవసరం కూడా ఉంది.

ముగింపు :

పెరుగుతున్న అసమానత రాజకీయ స్థిరత్వం, ఆర్థిక వృద్ధి యొక్క స్థిరత్వం మరియు వ్యక్తుల చలనశీలతను ప్రభావితం చేస్తుంది వృద్ధి మరియు మానవ అభివృద్ధి ప్రస్తుత ఆదాయ పంపిణీ స్థితి ద్వారా నిర్ణయించబడతాయి. ఇది ఒక వ్యక్తి పుట్టిన ప్రదేశం, అతని కులం, సంఘం, మతం, ప్రాంతం మరియు లింగంపై కూడా ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ కారకాలు ఒక వ్యక్తి యొక్క అవకాశాలు, పక్షపాతం ఉపాంతోకరణ, వివక్ష లేదా ప్రతికూలతలను ప్రభావితం చేస్తాయి. ఒక

వ్యక్తి యొక్క లింగం, కులం, లేదా సంఘ కార్మిక మార్కెట్లో దాని భాగస్వామ్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది. అసమానత యొక్క డైనమిక్స్ వివిధ అంశాలలో విభిన్నంగా కనిపించింది. లింగ - ఆధారిత అసమానత వంటి అంశాలలో ఎక్కడో ఒకచోట అది పెరుగుతూనే ఉంది. అసమానతలో కూడా గణనీయమైన తగ్గుదల ఉన్నట్లు గమనించబడింది. దేశ జనాభా యొక్క మొత్తం ప్రయోజనం కోసం, ఏ ప్రాతిపదికనైనా అసమానతలను తొలగించడం చాలా అవసరం. ప్రతి వ్యక్తిని సమానంగా చూడాలి మరియు అసమంజసమైన కారణాలవల్ల ఎవరూ వివక్షకు గురికాకూడదు. ఆర్టికల్ 14 మరియు ఆర్టికల్ 15 భారత రాజ్యాంగ సమానత్వాన్ని అందిస్తుంది. మరియు వివక్షను నిషేధిస్తుంది. వివక్ష మరియు అసమానతలు దేశానికి హానికరం, అయితే ఇప్పటికీ దేశంలో అసమానతలు నిరంతరం పెరుగుతూనే ఉన్నాయి. అసమానతలను తగ్గించడానికి రాష్ట్రాలు కఠినమైన చట్టాలు మరియు నిబంధనలను రూపొందించాలి. సరైన శాసనం మరియు దాని అమలుకోసం, సరైన పరిపాలనను ఏర్పాటు చేయాలి. తద్వారా అసమానత అన్ని కోణాలలో తగ్గించబడుతుంది.

<u>చదవవలసిన గ్రంథాలు</u> :

1. Srinivas – “Social Change in Modern India”.

2. Preamble of Indian Constitution.

3. S.K. Chatterjee – Language and Linguistic Problem

<u>ప్రశ్నలు</u>

1. భారతదేశ సామాజిక నిర్మాణం గూర్చి తెలియజేయండి.

2. భారతదేశంలోని సామాజిక అసమానతల గూర్చి వ్యాసం రాయండి.

ఆధునికీకరణ - భారతీయ సమాజంపై దాని ప్రభావము మరియు కుల వ్యవస్థ, వర్గ వ్యవస్థలలో ఆధునికీకరణ వలన వచ్చిన మార్పులు

1. పరిచయం

2. లక్ష్యాలు

3. ఆధునికీకరణ లక్షణములు

4. ఆధునికీకరణ - విభిన్న ప్రతిస్పందనలు

5. భారతదేశంలో ఆధునికీకరణ

6. ఆధునికీకరణ ఫలితంగా భారతదేశంలో కుల మరియు వర్గ సంబంధాలలో వచ్చిన పలు మార్పులు

7. భారతదేశంలో ప్రధాన తరగతులు (classes)

8. కుల వ్యవస్థ చలనశీలత

ముగింపు

చదవవలసిన గ్రంథాలు

ప్రశ్నలు

1. <u>లక్ష్యాలు</u>

ఆధునికీకరణ అనేది ప్రస్తుత సామాజిక జీవన విధానంలో ఒక నూతన ఒరవడికి దారితీసిన ప్రపంచీకరణకు పర్యాయపదంగా చెప్పుకొనవచ్చును. ఈ పాఠ్యాంశం ద్వారా ఆధునికీకరణ అనగా ఏమిటి? భారతదేశం సామాజిక అంశాలపై ఆధునికీకరణ ప్రభావం ఏవిధంగా ఉంది. దీని ద్వారా కుల వ్యవస్థ మరియు వర్గ వ్యవస్థలలో ఏ విధమైన మార్పులు చేటు చేసుకున్నాయి. భారత సమాజంలో ప్రధాన తరగతులు మరియు కుల వ్యవస్థ యొక్క చలనశీలత ఏ ఏ స్థాయిలలో ప్రారంభమవుతుంది వంటి అంశాలను గూర్చి తెలుసుకొనడం జరుగుతుంది.

2. <u>పరిచయం</u>

ఆధునికీకరణ మరియు భారతీయ సమాజంపై దాని ప్రభావం. 'ఆధునికీకరణ' అనే పదం విస్తృత మరియు సంక్లిష్టమైన పదం. (ShAtates) ప్రకారం "ఆధునికీకరణ అనేది సమాజం ఆమోదించిన పదం యొక్క విస్తృత కోణంలో మెరుగైన మరియు మరింత సంతృప్తికరమైన జీవితాన్ని సాధించే అంతిమ ఉద్దేశ్యంతో సమాజంలో ఆధునిక శాస్త్రీయ విజ్ఞానాన్ని ప్రవేశపెట్టే ప్రక్రియ".

"ఆధునికీకరణ అనేది సమస్యలు మరియు వాటి మూల్యాంకనంపట్ల హేతుబద్ధమైన దృక్పథాన్ని సూచిస్తుంది కానీ ప్రత్యేక దృక్కోణం నుండి కాదు" అని ప్రొఫెసర్ యోగేంద్ర సింగ్ చెప్పారు. ఆధునికీకరణ అనేది శాస్త్రీయ ప్రపంచ దృష్టి కోణంలో పాతుకుపోయిందని మరియు శాస్త్రీయ జ్ఞానం, సాంకేతిక నైపుణ్యం మరియు వనరుల వ్యాప్తి స్థాయిలతో ఇది లోతైన మరియు సానుకూల అనుబంధాన్ని కలిగి ఉందని కూడా ఆయన చెప్పారు.

ప్రొఫెసర్ (Sc) డ్యూబ్ - "ఆధునికీకరణ అనేది ఒక సాధారణ ప్రవర్తనా విధానాన్ని సూచిస్తుంది."

(CE) బ్లాక్ తన రచన "డైనమిక్స్ ఆఫ్ మోడర్నైజేషన్" లో ఆధునికీకరణను ఇలా నిర్వచించాడు "ఆధునికీకరణ అనేది ఒక ప్రక్రియ, దీని ద్వారా చారిత్రకంగా అభివృద్ధిచెందిన సంస్థలు వేగంగా మారుతున్న విధులకు అనుగుణంగా ఉంటాయి. ఇది మనిషి యొక్క జ్ఞానంలో అపూర్వమైన పెరుగుదలను ప్రతిబింబిస్తుంది. ఇది అతని పర్యావరణంపై నియంత్రణను అనుమతిస్తుంది". ఇక్కడ బ్లాక్ సంస్థలకు మరియు ఆధునికీకరణ ప్రక్రియలో వాటి పాత్రలకు ప్రధాన ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చింది.

WC మూర్ "ఆధునిక సమాజం నిర్దిష్ట ఆర్థిక, రాజకీయ మరియు సాంస్కృతిక లక్షణాలను కలిగి ఉంటుందని" సూచించారు.

ఆధునిక రంగంలో ఆధునిక సమాజం ఈ క్రింది అంశముల ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది.

(ఎ) టెక్నాలజీలో అభివృద్ధి

(బి) వినూత్నమైన ఆర్థిక అంశాలు

(సి) పొదుపు మరియు పెట్టుబడుల పరిధి

(డి) మార్కెట్ విస్తరణ

రాజకీయ రంగంలో సమాజం యొక్క ఆధునికీకరణ లక్ష్యాలు

(ఎ) సాంప్రదాయ పాలకుల క్షీణత

(బి) పాలకులు అధికారాన్ని నిర్వహించడానికి భావజాలాన్ని రూపొందించడం.

(సి) సమాజంలోని సభ్యులమధ్య అధికార వికేంద్రీకరణ. నిర్ణయం తీసుకునే ప్రక్రియలు పాల్గొనేందుకు అందరికీ అవకాశం కల్పించాలి.

సాంస్కృతిక రంగంలో ఆధునికీకరణ సమాజం దీనిద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది.

(ఎ) మతం, తత్వశాస్త్రం మరియు సైన్స్‌వంటి సంస్కృతి యొక్క ప్రధాన అంశాల మధ్య పెరుగుతున్న భేదం.

(బి) అక్షరాస్యత మరియు లౌకికవాద వ్యాప్తి

(సి) ప్రత్యేక పాత్రల పురోగతికోసం సంక్లిష్టమైన సంస్థాగత వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టడం.

(డి) మీడియా కమ్యూనికేషన్ విస్తరణ

ఆధునికీకరణ అనేది జీవితంలోని వివిధ రంగాలలో కొత్త విలువలు, సాంస్కృతిక అంశాలు మరియు సాంకేతికతను స్వీకరించే ప్రక్రియ. కొత్త సవాళ్ళను ఎదుర్కొనేందుకు, అధిగమించడానికి మరియు తనను తాను ఎదుర్కోవడానికి సిద్ధం అవడానికి ఆధునికీకరణ అనేది ఒక సాధనం.

ఆధునికీకరణ - సామాజిక పద్ధతులు:

ఆధునికీకరణ ప్రక్రియలో సమాజం రెండు పద్ధతులను అవలంబిస్తుంది.

1. ఆధునికీకరణ సామాజిక నిర్మాణాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరిస్తుంది.

2. సాంప్రదాయ నిబంధనలు మరియు విలువలను సవరిస్తుంది.

ఒక ఆధునిక మనిషి ఒక ప్రదేశంనుండి మరొక ప్రదేశానికి మరియు ఒక వృత్తినుండి మరొక వృత్తికి, ఒక స్థాయి నుండి మరొక స్థాయివరకు చేరగల చలనశీలత కలిగిఉంటాడు.

ఆధునికీకరణ లక్షణాలు:

1. ఆధునికీకరణ ఒక విప్లవాత్మకమైన ప్రక్రియ.

2. ఆధునికీకరణ బహుమితీయ ప్రక్రియ.

3. సార్వత్రిక ప్రక్రియ.

4. తిరుగులేని, సంక్లిష్టమైన ప్రక్రియ.

5. ప్రాపంచిక ప్రక్రియ.

6. నిరంతర మరియు సుదీర్ఘమైన ప్రక్రియ.

7. ఒక క్రమబద్ధమైన ప్రక్రియ.

8. ఆధునికీకరణ కోపాన్ని, హేతుబద్ధతను మరియు లౌకిక వైఖరిని సూచిస్తుంది.

9. ఆధునికీకరణ దశలవారీ ప్రక్రియ.

10. ఆధునిక సమాజం బహిరంగ సమాజం.

11. ఆధునిక సమాజం ప్రగతిశీల సమాజం.

12. ఆధునికీకరణ ఒక క్లిష్టమైన ప్రక్రియ ఎందుకంటే దీనికి సాపేక్షంగా స్థిరమైన కొత్త నిర్మాణం మాత్రమే కాకుండా నిరంతరం మారుతున్న పరిస్థితులు మరియు సమస్యలను స్వీకరించే సామర్థ్యంకూడా అవసరం.

13. ఆధునికీకరణ కేంద్రీకృత ప్రక్రియ.

<u>ఆధునికీకరణ - విభిన్న మార్గాలు:</u>

ఆధునికీకరణ అనేది సమాజంలో సాపేక్షంగా స్థిరమైన కొత్త నిర్మాణం మాత్రమే కాకుండా. నిరంతరం మారుతున్న పరిస్థితులు మరియు సమస్యలను స్వీకరించే సామర్థ్యాన్ని సమాజం పొందాలని కూడా ఆశిస్తుంది దాని విజయం సమాజం యొక్క అంశాలకు ప్రతిస్పందించే సామర్థ్యంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కానీ అన్ని సమాజాలు ఆధునికీకరణకు ఒకేలా స్పందించడంలేదు.

హెర్బర్ట్ బ్లూమర్ తన రచనలో "పారిశ్రామికీకరణ మరియు సాంప్రదాయక క్రమంలో" సాంప్రదాయ సమాజం ఆధునికీకరణ ప్రక్రియకు ప్రతిస్పందించడానికి ఐదు విభిన్న మార్గాలను పేర్కొన్నాడు.

(ఎ) <u>తిరస్కార ప్రతిస్పందన</u>: సాంప్రదాయ సమాజం ఆధునికీకరణ యొక్క అంశాలను ఇష్టపడకపోవచ్చు మరియు సమాజం దానిని తిరస్కరించవచ్చు. ఆధునికీకరణను తిరస్కరించడానికి ప్రధానంగా రెండు అంశాలు తెరపైకి వస్తాయి. సామాజిక స్వార్థప్రయోజనాలను రక్షించడానికి శక్తివంతమైన సమూహం జమిందారులు/భూస్వాములు, మధ్యవర్తులు మొదలైన వాటిని కలిగియున్న మానవ సమూహాల అంశం.

(ii) సాంప్రదాయిక విలువలు, ఆచారాలు, నమ్మక వ్యవస్థ మొదలైనవాటిని కలిగివున్న సమాజంలోని విలువల వ్యవస్థ. ఈ రెండు అంశాలు సాంప్రదాయ క్రమాన్ని కొనసాగించడానికి మరియు ఆధునికీకరణ ప్రక్రియను తిరస్కరించడానికి ప్రయత్నిస్తాయి.

(బి) <u>భేదమును తెలియజేసే ప్రతిస్పందన</u>:

ఈ రకమైన ప్రతిస్పందనలు, ఒక ప్రక్రియగా ఆధునికీకరణ విడదీయబడిన అభివృద్ధిగా పనిచేస్తుంది పాత అంశాలు మరియు కొత్త అంశాలు సహా ఉనికిలో ఉంటాయి కానీ ఎటువంటి జోక్యంలేకుండా ఆధునికీకరణ కారణంగా ప్రజలు ఎలాంటి వివాదాస్పద పరిస్థితులను ఎదుర్కోవడంలేదు. వారు తమ సాంప్రదాయ జీవితాన్ని గడపవచ్చు.

(సి) <u>సమ్మిళిత ప్రతిస్పందన</u>:

సమాజం, ఈ సందర్భంలో దాని స్వంత సంస్థ మరియు జీవన విధానాన్ని ప్రభావితం చేయకుండా ఆధునికీకరణ యొక్క అంశాలను అంగీకరిస్తుంది. ఇది దాని వ్యవస్థలోని మూలకాలను అంతరాయం లేకుండా సమీకరించుకుంటుంది.

ఉదాహరణకు భారతీయ గ్రామీణ సమాజంలో రైతులు ఎరువులు మరియు ట్రాక్టర్ వంటి ఇతర ఆధునిక యంత్రాలను ఉపయోగిస్తున్నారు. కానీ వారి జీవన విధానాన్ని ఇవి ఏవిధంగా కూడా ప్రభావితం చేయలేవు.

(డి) <u>సహాయక ప్రతిస్పందన</u>:

సహాయక ప్రతిస్పందనలు సమాజం షరతులతో కూడిన క్రమాన్ని బలోపేతం చేయడానికి ఆధునిక అంశాలను అంగీకరిస్తుంది సాంప్రదాయ సమూహాలు మరియు సంస్థలు ఆధునిక అంశాల వినియోగాన్ని సద్వినియోగం చేసుకో వాలన్నారు. ఇక్కడ ఆధునికీకరణ సంప్రదాయ నమూనకు సహాయక మూలంగా పనిచేస్తుంది. ఉదాహరణకు, విద్యా వ్యవస్థలో సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీని ప్రవేశపెట్టడం.

<u>(ఇ) అంతరాయం కలిగించే ప్రతిస్పందన</u>:

సాంప్రదాయక క్రమాన్ని అనేక స్థాయిల వద్ద తక్కువగా అంచనా వేసినప్పుడు ఈ రకమైన ప్రతిస్పందన జరుగుతుంది . సమాజం సంప్రదాయ క్రమంలో ఆధునిక అంశాలను కల్పించేందుకు ప్రయత్నించినప్పుడు ఇది సంభవిస్తుంది.

ఈ ఐదు స్పందనలను పరిశీలిస్తే సమాజంలోని రెండు రకాల పరిస్థితులు ఏర్పడవచ్చు. ఒక సందర్భంలో సమాజం వీటినన్నింటికీ వేరెవ్వరు స్థాయిల్లో లేదా కాలంలో ప్రతిస్పందించవచ్చు మరియు మరొక సందర్భంలో సమాజం ఈ ప్రతిస్పంద నలన్నింటినీ విభిన్న కలయికలతో వ్యక్తీకరించవచ్చు.

భారతదేశంలో, ఆధునికీకరణకు ప్రతిస్పందన మూడు అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఎందుకంటే ఇది బహుళ రూపాల ప్రక్రియను కలిగి ఉంటుంది. మొదటిది. ఆధునిక అంశాలను అంగీకరించడంలో ప్రజల ప్రాధాన్యతపై మన సమాజం ఎంచుకున్న ఎంపిక స్వభావం. రెండవది, ఆధునిక అంశాలను ఉపయోగించడంలో ప్రజల ఆశక్తి కూడా చాలా ముఖ్యమైనది ఇది ఆధునికీకరణ కారణంగా వచ్చిన మార్పులకు మన ప్రతిస్పందన యొక్క స్వభావాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది. మూడవదిగా ఆధునిక అంశాలను ఉపయోగించడం మరియు అర్థం చేసుకోవడంలో విలువ వ్యవస్థ మన ప్రవర్తనను నియంత్రిస్తుంది కాబట్టి చరిత్రపై ఆధారపడిన సాంస్కృతిక సాంప్రదాయం యొక్క పాత్ర ముఖ్యమైనది.

<u>భారతదేశంలో ఆధునికీకరణ</u>:

ఆధునికీకరణ కారణంగా భారతదేశంలో చాలా మార్పులు కనిపిస్తాయి.

1. బ్యాంకింగ్, మాస్ మీడియా కమ్యూనికేషన్ మొదలైన కొత్త సంస్థల పరిచయం
2. సమానత్వం, న్యాయం, వ్యక్తివాదం, లౌకికవాదం మొదలైన కొత్త విలువల వ్యవస్థ పరిచయం
3. శాస్త్రీయ ఆవిష్కరణల అంగీకారం
4. జీవన ప్రమాణంలో పెరుగుదల
5. భారీ పరిశ్రమల పరిచయం
6. రాజకీయ వ్యవస్థ పునర్నిర్మాణం, అంటే ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రవేశపెట్టడం
7. వివాహం, కుటుంబం, కులం మొదలైన సామాజిక సంస్థలలో నిర్మాణాత్మకమైన మార్పుల పరిచయం
8. మధ్యతరగతి ఆవిర్భావం
9. సాంస్కృతిక లక్షణాలు అదృశ్యం ప్రవర్తనా విధానం, విలువలు మొదలైన కొన్ని నిర్మూలన మార్పులు ఉన్నాయి.

ఉదాహరణ భూస్వామ్య అధికారాన్ని రద్దుచేయడం

10. ఒకే మతంనుండి లౌకిక వైఖరికి మారుతుంది

11. పాత మరియు కొత్త మూలకాల సంశ్లేషణ కారణంగా కొత్త రూపాల ఆవిర్భావం ఉదాహరణకు వ్యష్టి కుటుంబం నిర్మాణం లో ఉంది కానీ ఉమ్మడిగా పనిచేస్తుంది

12. కొత్త ఎన్నికల వ్యవస్థ వంటి కొత్త సాంస్కృతిక లక్షణాలను స్వీకరించడం

<u>ఆధునికీకరణ ఫలితంగా భారతదేశంలో కుల మరియు వర్గ సంబంధాలలో వచ్చిన పలు మార్పులు</u>:

సనాతన మార్క్సిస్టులు భారతీయ వ్యవసాయంలో కేవలం రెండే తరగతులను (వర్గాలు) మాత్రమే గమనిస్తారు. అవి.

1. జమీందారీ భూస్వాముల వర్గం

2. వ్యవసాయ కూలీల వర్గం

వ్యవసాయ కూలీలు, పేద రైతులు మధ్యస్థ రైతులు, ధనిక రైతులు, భూస్వాములు మొదలైన వారిపరంగా నేడు వర్గభేదం ఉంది. మరియు గతంలో కూడా ఉందని మరొక అభిప్రాయం. మార్క్సిస్టు పండితులు ఈ తరగతుల మధ్య సంబంధాలను పెట్టుబడిదారిగా పరిగణిస్తారు.

(AR) దేశాయ్ అభిప్రాయం ఏమిటంటే, భారతదేశంలోని పెట్టుబడిదారుల సమాజం యొక్క ఆస్తి నిబంధనలను అభివృద్ధి వ్యూహానికి అక్షంగా భావించింది. సనాతన మార్క్సిజంలో అంతర్లీనంగా ఉన్న ఆర్థిక నిర్ణయవాదం, భారతీయ సమాజంలోని నిర్దిష్టత సామాజిక వాస్తవికతను అర్థం చేసుకోవడానికి దేశీయ భావనలను ఉపయోగించడాన్ని నొక్కి చెప్పేవారిచే ప్రతిఘటించబడింది.

భారతీయ సమాజంలో వర్గ మరియు వర్గ సంఘర్షణల స్వభావాన్ని పరిశీలిస్తున్నప్పుడు ఐదు ప్రధాన తరగతులను VM దండేకర్ ఒక జాబితా తయారు చేయడం జరిగింది ఇవి.

1. పెట్టుబడిదారీ పూర్వ శ్రామిక శక్తి

2. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో స్వతంత్ర కార్మికులు

3. ఉద్యోగాలు

4. వైట్ కాలర్ ఉద్యోగులు (గెజిటెడ్ ఉద్యోగులు)

5. బ్లూ కాలర్ శ్రామికులు

భారతదేశంలో ప్రధాన తరగతులను ఈ క్రింది విధంగా సూచించవచ్చు.

1. వ్యవసాయ వర్గాలు

2. పారిశ్రామిక వర్గాలు

3. వృత్తి పరమైన తరగతులు

4. వ్యాపార, వర్తక తరగతులు

భారతదేశ వర్గ నిర్మాణానికి మార్క్సియన్ విధానం యొక్క అన్వయ గురించి దండేకర్ తన సందేహాలను వ్యక్తం చేశాడు. పెద్ద ఎత్తున పరిశ్రమలు మరియు గుత్తాధిపత్య పెట్టుబడిదారీ విధానం పాశ్చాత్య దేశాలలో పోలిస్తే భారతదేశంలో భిన్నమైన ప్రభావాలను కలిగివున్నాయి. కార్మిక సంఘాల పాత్ర మరియు కార్మికుల సమూహిక బేరసారాలు అణగదొక్క బడ్డాయి. వర్గ వ్యతిరేకతతో పాటు వర్గ సామరస్యం కూడా జీవిత వాస్తవం. "ధనిక" మరియు "పేద" వర్గాల మధ్య ఉండే

అనేక తరగతులు మన దృష్టిని తప్పించుకోలేవు. భారతదేశం ఒక సంక్షేమ రాజ్యంగా (రాష్ట్రం) నేడు అతి పెద్ద ఉద్యోగి వ్యవస్థను కలిగివుంది. గుత్తాధిపత్య పెట్టుబడిదారుల వలే ప్రజాస్వామ్య సంక్షేమ రాజ్యం అణిచివేతకు లేదా దోపిడీకి పాల్పడ గలదా! భారతదేశంలో మొత్తం కార్మికులలో తొమ్మిదోవంతు మాత్రమే ట్రేడ్ యూనియన్ల ద్వారా వ్యవస్థీకృతమై ఉన్నారు. ఈ విధంగా కులంవలె, తరగతి కూడా భారతీయ సమాజంలో ఒక సంక్లిష్టమైన దృగ్విషయం. ఇది కులం, వృత్తి వర్గాల మరియు ఒత్తిడి సమూహాలతో అతి వ్యాప్తిచెందుతుంది.

సామాజిక తరగతుల పిరమిడ్లో పై భాగంలో మరియు దిగువన వున్న తరగతులకు బదులుగా, మధ్య తరగతి మరియు మిశ్రమ తరగతులు సమకాలిన భారతదేశంలో కీలకమైన దృగ్విషయంగా ఉద్భవించాయి. గత దశాబ్దం మరియు సగం కాలంలో ఉన్నత - మధ్య తరగతి ఆవిర్భావం సామాజిక చలనశీలత యొక్క ఒరవడికి దారితీసింది. ప్రత్యేకించి సైన్స్ మరియు టెక్నాలజీ రంగాలలో అత్యంత అర్హతకలిగిన వ్యక్తులలో ఈ మార్పు స్పష్టంగా ఉంది.

కుల పునర్జీవనం దాని బహుళ కోణాలతో స్వాతంత్ర్యానంతర కాలంలో ఒక కొత్త దృగ్విషయం వర్గ సంబంధాలను ఆధిపత్య కారణవాదంగా విశ్లేషించినవారు వర్గ విశ్లేషణలో భాగంగా భారతీయ సమాజంలో కులం మరియు ఇతర సాంస్కృతిక అంశాలను వివరిస్తారు. మార్పుయొక్క కొత్త శక్తుల ఫలితం మాత్రమే తరగతికాదు మార్పులు సాంప్రదాయ కుల మరియు వర్గ సంబంధాలలో వున్నాయి మరియు వర్గ సంబంధాల ఆవిర్భావానికి మార్గం సుగమమం చేయడం కులం మాత్రమే కాదు. అందువల్ల భారతీయ సమాజంలో కులాలు పాతుకుపోయిన విధంగానే సామాజిక విస్తరీకరణ వ్యవస్థలో తరగతులు ఒక భాగంగా కనిపిస్తాయి. వర్గ, వర్గ సంబంధాలు మరియు వర్గ వైరుధ్యాలు ఒకే విధంగా ఉండవు. వర్గ సమూహాలు గుర్తింపునకు బహుళ ప్రమాణాలు ఉన్నాయి. మరియు వర్గం (క్లాస్) అనేది ఇతర యూనిట్లకు సంబంధించి పరస్పర చర్య యొక్క కాంక్రీట్ యూనిట్ కూడా.

భారతదేశంలో కులం ఆర్థిక ఆధిపత్యం మరియు అణిచివేత. అధికారాలు మరియు లేమి మరియు మనుగడకు సంబంధించిన అనేక సమస్యలను కలిగి ఉంది. కులం మరియు బంధుత్వ చికిత్సలో వర్గ సంబంధాల నేపథ్య అంచనాలుగా పరిగణించబడతాయి. జజమణి వ్యవస్థను వర్గ సంబంధాలు మరియు ఉత్పత్తి విధానంలో వివరించవచ్చు. శ్రమ విభజన మరియు పోషక సంబంధాలు జజ్మని వ్యవస్థ యొక్క ఆర్థిక పరిణామాలను సూచిస్తాయి.

ఆర్థిక లోపాలను నివేదించిన ప్రాంతాల్లో కుల తరుచుగా జరుగుతాయి. అగ్రావర్ణాలు హరిజనులకు వ్యతిరేకంగా వర్గయుద్ధం చేశాయి. దళితులు హరిజనులపై దాడి మరియు హత్యలు వారి స్త్రీలపై అత్యాచారం మరియు అగ్రవర్ణ
భూసా
ముల కుటుంబాలు అవమానాలకు గురి చేశాయి.

వ్యక్తులు సంఘాల మధ్య మధ్యవర్తిత్యం చేయ కులాలు వర్గశ్రేణిలో ఏర్పడ్డాయి. కానీ వారు సామాజికంగా మరియు సాంస్కృతికంగా అగ్రవర్ణలకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్నారు. ఈ కులాలు ఇతర కుల సమూహాల కంటే భూ సంస్కరణలు మరియు ఉన్నత వర్గాల ద్వారా ఎక్కువ ప్రయోజనం పొందాయి. ప్రదానంగా సంఖ్యపరంగా ప్రాబల్యం ఉన్న మధ్య కులాల ఆవిర్భావం కారణంగా బ్రాహ్మణులు తమ సంప్రదాయం ఆధిపత్యాన్ని కోల్పోయారు.

కుల వ్యవస్థ ఆర్థిక దోపిడీకి సమర్ధవంతమైన పద్ధతిగా ఉపయోగించబడుతుంది ఆధిపత్యవర్గం (కులం) కూడా రాజకీయ అధికారం మరియు సామాజిక ప్రతిష్టను పొందుతుంది. దానితో అది కుల సోపాన క్రమాన్ని మరింత శాశ్వతం

చేస్తుంది మరియు ఏకీకృతం చేస్తుంది. అందువల్ల కులసోపాన క్రమం భూమిపై యాజమాన్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. మరియు ఆర్థిక సోపాన క్రమం సామాజిక సోపాన క్రమంతో దగ్గరి సంబంధం కలిగి ఉంటుంది కులం ఉత్పత్తి సాధనాలు మరియు జీవనోపాధికి ఒక నిర్దిష్ట సంబంధాన్ని నిర్ణయిస్తుంది. ప్రత్యేకంగా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో కుల అల్లర్లు, వర్గ ప్రయోజనాల సంఘర్షణను ప్రతిబింబిస్తాయి. అంబేద్కర్ కులవ్యవస్థ కేవలం "శ్రమ విభజన" మాత్రమేకాదు "కార్మికుల విభజన" అని కూడా విఫలంగా గమనించారు.

ఏది ఏమైనప్పటికీ, శ్రామికులను స్వతహాగా వర్గంగా మారకుండా కులం నిరోధిస్తుంది. అందుకే కులం అనేది ఒక భావజాలం. కులం మతపరమైన మరియు భాగస్వామ్య భావజాలంగా కొనసాగించి ఐతేనేడు కులాంతర సంబంధాలు అంతరించిపోవడంవల్ల కుల వ్యవస్థ బలంగాలేదు. కులాలు వివిక్త సమూహాలు అందువల్ల విభజన సంస్థలు సమకాలీన పరిస్థితిని బట్టి కులసభ్యులు కులసమూహముల ప్రవర్తిస్తారు లేదా ప్రవర్తించరు. కులం అనేది దైనందిన జీవితంకాదు.

కులం, వర్గం మరియు అధికారం మధ్య అసమానతలు కులవ్యవస్థలో సామాజిక చలనశీలనతను సూచిస్తాయి. కులం యొక్క కార్పొరేట్ స్వభావం సంఘర్షణలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఆధిపత్య కులాలు అధికార ఆధిపత్యాన్ని ఆస్వాదించవు. సాంస్కృతికీకరణ మార్పు ప్రక్రియగా, ఉన్నత కులాల ఆధిపత్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది. మరియు వారి హక్కులు గురించి అట్టడుగు కులాలలో అవగాహన కలిపిస్తుంది, అయితే కులాలు ఆధిపత్యం చేయగల సామాజిక వ్యవస్థలు కావని గుర్తించబడింది. కుటుంబాలు మరియు వ్యక్తులు మాత్రమే ఆధిపత్యం మరియు అధికారాన్ని అనుభవిస్తారు. కార్పొరేట్ మెజారిటీ (సాంస్కృతీకరణ) సాధారణంగా ఆర్థిక మరియు రాజకీయ రంగాలలో సాధ్యంకాదు.

<u>కుల వ్యవస్థలో చలనశీలత మూడు స్థాయిల్లో జరుగుతుంది</u>:

1. వ్యక్త
2. కుటుంబం
3. సమూహం

కుటుంబం మరియు కులం రెండింటిలోనూ వ్యక్తి భాగమై ఉంటాడు. మరియు కుటుంబం కులంలో ముఖ్యమైనదిగా పరిగణించబడుతుంది. మరియు కుటుంబం, కులం రెండూ వ్యక్తికి గుర్తింపు, మద్దతు యొక్క మూలాలుగా మారతాయి. ఒక కులంలోని సభ్యులు మరియు కుటుంబాలు హెూదా మరియు గౌరవం పరంగా కులాంతర భేదాన్ని వివరించవచ్చు.

కులాలు ఆసక్తి సమూహాలుగా పనిచేస్తాయి ఎందుకంటే అవి పంపిణీ న్యాయం మరియు సమానత్వం యొక్క కొత్త నమూనాల కోసం ప్రయత్నిస్తాయి. కుల సంఘాలు, కుల పంచాయితీలు, కులాల ఆధ్వర్యంలో నడిచే పత్రికలు కుల భావజాలాన్ని బలోపేతం చేశాయి. పార్లమెంటు, రాష్ట్ర అసెంబ్లీలు, జిల్లా పరిషత్తులు, పంచాయితీ సమితులు, గ్రామ పంచాయితీల్లో కులబీజాలు, కుల లాబీలు నేటి రాజకీయ జీవితంలో వాస్తవంగా మారాయి. కులాల ప్రాతిపదికన చాలా ఎన్నికలు జరిగాయి. కులం రాజకీయాలు కలిసి ఉండాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది కులం దాని సభ్యులకు ఆర్థిక శక్తి మూలం కార్పొరేట్‌తనం కొత్త కోణాన్ని సంతరించుకుంటుంది. ఆచార వ్యవహారలనుంచి ఎన్నికలు, ఉద్యోగాలు, ఉపాధి అవకాశాలవైపు మానవుని, కుటుంబాల ఆలోచనా సరళి మళ్ళింది.

<u>చదవవలసిన గ్రంథాలు</u> :

1. కారల్‌మార్క్స్ - "ది బ్రిటిష్ రూల్ ఇన్ ఇండియా"

2. రణదివ్. B.T. - "కులం, తరగతి మరియు ఆస్తి సంబంధాలు"

<u>ప్రశ్నలు</u>

1. భారతదేశ సామాజిక వ్యవస్థపై ఆధునికీకరణ ప్రభావం.

2. ఆధునికీకరణ వివిధ ప్రతిస్పందనలు గూర్చి తెలియజేయండి.

3. ఆధునికీకరణ ఫలితంగా భారతదేశంలో కుల మరియు వర్గ సంబంధాలలో వచ్చు మార్పులు తెలియజేయండి.

<u>నయాఉదారవాద సంస్కరణలు భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలకు ఏ విధంగా కారణమయ్యాయి. వాటి పర్యవసానాలు - రాజకీయ అంశాలు</u>

లక్ష్యం

పరిచయం

1. భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలకు గల కారణాలు

2. భారతదేశంలో నయాఉదారవాద సంస్కరణలు మరియు ప్రజాస్వామ్యం

3. నయాఉదారవాద రాజకీయ సంస్కరణలు

4. నయాఉదారవాదం మరియు ఉదారవాద ప్రజస్వామ్యం

5. విధానపరమైన ప్రజాస్వామ్యం

ముగింపు

చదవవలసిన గ్రంథాలు

ప్రశ్నలు

లక్ష్యం:

నయాఉదారవాద సంస్కరణలకు సంబంధించిన చర్చ ప్రధానంగా, ప్రంపంచకరణ ఫలితంగా ఆలస్యంగా ప్రారంభమైన ఆర్థిక విధాన మార్పులపై దృష్టి సాదించింది. రాజ్యాలలో పాలనాసంస్కరణలు. ఆర్థిక సంస్కరణలకు అవసరమైన విదానాలరూపకల్పనలు ఏ విధంగా రూపొందించబడ్డాయి. భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలకుగల కారణాలు మరియు నయాఉదారవాద సంస్కరణలు భారతదేశ ప్రజాస్వామిక విలువ లను ఏ విధంగా ప్రభావితం చేసాయ అనే అంశాలను పాఠ్యంశం ద్వారా మనం తెలుసుకొనవచ్చును.

పరిచయం:

హేయక్ (Hayek) మరియు ఫ్రేడ్‌మాన్ (Friedman) వంటి నయాఉదారవాదులు స్వేచ్ఛావిధానాలు వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ మరియు శ్రేయస్సు కు దారి తీస్తాయని వనరులను సమర్థవంతంగా పంపిణీ చేయడానికి సహకరిస్తాయని పేర్కొన్నారు. ఈ కారణాల వల్ల ఆర్థికాభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి స్వేచ్ఛా మార్కెట్ ఉత్తమ మార్గంగా భావించబడింది. WTO మాజీ డైరెక్టర్ జనరల్ మూర్ అభిప్రాయంలో "పేదలకు విరివిగా సహాయం అందించడానికి ఖచ్చితమైన మార్గం మార్కెట్లును కొనసాగించడం" మంచిదని వాదించారు. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో వేగవంతమైన ఆర్థికవృద్ధి సాధించాలంటే ప్రపంచబ్యాంకు వంటి సంస్థల నాయకత్వంలో నయా ఉదారవాద సంస్కరణలను అనుసరించాలని భావించడం జరుగుతున్నది. పేదరికం, అసమానత, నిరుద్యోగం మరియు కాలానుగుణ ఆర్థిక సంక్షోభాలు అనేవి అవినీతి అసమర్థత మరియు తప్పుదారి పట్టించి ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాల కారణంగా ఉత్పన్నమవుతున్నాయి.

ఏది ఏమైనప్పటికి నయాఉదారవాదం అనేది వాస్తవికంగా మొత్తం సమాజానికి ప్రయోజనం చేకూరుస్తుందా అని విమర్శకులు ప్రశ్నిస్తున్నారు. ఒక సాధారణ అభిప్రాయం ప్రకారం నయాఉదారవాద విధానాల వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు పేదలకు కాదు, అప్పటికే సమాజంలో అత్యున్నత స్థాయిలో ఉన్న ఉన్నత వర్గాలకు మాత్రమే అనేది ఒక వాదన. 1980 లనుండి అనేక దేశాలు ఎదుర్కొంటున్న పేద ఆర్థికవృద్ధి. పెరుగుతున్న అసమానతలు కు నయాఉదారవాద విదానాలే కారణం అని నయాఉదారవాద వ్యాప్తి లో కీలకమైన సంస్థలలో ఒకటైన IMF కూడా తన నివేదికలో అంగీకరించింది. అభివృద్ధిని అందించడానికి బదులుగా కొన్ని నయాఉదారవాద విధానాలు అసమానతలను పెంచాయి తద్వారా అభివృద్ధి విస్తరణకు హనికలిగించాయి. IMF లేదా WTO వంటి అంతర్జాతీయ సంస్థల ప్రకారం, వేగవంతమైన ఆర్థిక వృద్ధిని సృష్టించడానికి భారత ప్రభుత్వం నయాఉదారవాద విధానాలను అమలు చేయడం ఉత్తమ మార్గంగా భావించింది. ఈ బాహ్య ఒత్తిళ్ళు మరియు 1980ల చివరిలో భారీ రుణ -

సంక్షోభం ఫలితంగా 1991 లో నూతన ఆర్థిక విధానం అమలులోనికి వచ్చింది. దీని ద్వారా ఎగుమతి - దిగుమతి మరియు విదేశీ, స్వదేశీ పెట్టు బడులకు సంబందించిన నియమాలను సరళీకృతం చేయడం, తగ్గించడం, వ్యవసాయం మరియు పారిశ్రామిక రంగంపై ప్రభుత్వ పాత్ర మరియు వ్యయం. మూలధనం ప్రైవేటీకరణకు అనుమతించడం వంటి చర్యలవలన రెండు దశాబ్దాలలో ఫలితాలు సానుకూల అంచనాలను అందుకోలేక పోయాయి.

1. భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలకు గల కారణాలు:

భారతదేశంలో అసమానతలు నిర్ధేశించడంలో సాంకేతికతకంటే ఇతర అంశాలు చాలా శక్తివంతమైనది. భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలు రోజురోజుకు పెరుగుతూనే ఉన్నాయి. కొన్ని నివేదికల ప్రకారం. భారతదేశంలో సంపన్న వర్గం 1. శాతం సంపద దేశ సంపద మొత్తంలో దాదాపు 35 నుండి 60 శాతం కలిగి ఉండగా, మిగిలిన 10 శాతం సంపన్న వర్గం కూడా కలిపితే 70 - 80 శాతం సంపద వీటివద్దనే కేంద్రీకృతమై ఉన్నది. ఈ విధంగా వాస్తవికమైన ఆధారాలను పరిగణలోనికి తీసుకుంటే భారతదేశం ప్రపంచంలోని మొదటి మూడు అసమానసమాజాలలో ఒకటిగా ఉన్నది. గత 20 ఏళ్ళలో అసమానతలు గణనీయంగా పెరగడానికి కారణం సాంకేతికత మరియు పారిశ్రామికీకరణ రంగాలలో వస్తున్న విప్లవాత్మక మార్పులే అని కొందరు నిపుణులు వాదించడం జరుగుచున్నది. సాంకేతికతను ఉపయోగించగలిగిన వారు తక్కువ నైపుణ్యం కలిగిన వారితో పోలిస్తే ఉత్పాదకత మరియు వేతనాలలో పెరుగుదలను అనుభవిస్తారు. ఉత్పదకత పెరుగుదల సాంకేతిక పరిజ్ఞానం యొక్క విస్తరణకు దారితీస్తుంది. ఇది నైపుణ్యం కలిగిన కార్మికులకు అధిక డిమాండ్‌ను సృష్టిస్తుంది. ఈ స్వీయ - బలోపేత చక్రం సంపద మరియు ఆదాయ అసమానతలను పెంచుతుంది. సాంకేతికత మరియు స్కిల్ ఉద్యాగాలను తరచుగా భర్తి చేయడానికి దారి తీసి వేతన వ్యత్యాసాన్ని మరింత పెంచుతుంది. ఈ అసమాన రాబడులు సంపద మరియు ఆదాయ అంతరాన్ని పెంచుతాయి.

భారతదేశంలో అధికనైపుణ్యం కలిగిన కార్మికులకు అధిక డిమాండ్ లేదు. సాంప్రదాయక విధ్యాదుకులలో ఉపాధి దొరకని వారిసంఖ్య పెరుగుతుంది. దీనివలన వేతన అసమానతలు పెరుగుతున్నాయి. సాంకేతికత మరియు యాంత్రికరణ యొక్క అధికవ్యాప్తితో అనేక పారిశ్రామిక సమాజాలు భారతదేశం కంటే చాలా తక్కువ అసమానతలను కలిగి ఉన్నాయి. భారతదేశంలో అసమానతను నిర్ధేశించడంలో సాంకేతికత కంటే ఇతర అంశాలు మరింత శక్తి వంతమైనవి అని తెలుస్తుంది. సేవల రంగం భారతదేశం GDP కే 50 శాతం పైగా సహకరిస్తుంది. అయితే దాని శ్రామిక శక్తిలో ఎక్కువ భాగం తక్కువ నైపుణ్యం మరియు మధ్యస్థ నైపుణ్యం కలిగిన వారే అధికం. టెక్నాలజీ ఆధారిత సేవా సంస్థల విస్తరణ నైపుణ్యం లేని మరియు వ్యవస్థ నైపుణ్యం ఉన్న వారి కోసం ఎప్పటి కప్పుడు విస్తరిస్తున్న ఉపాధి మార్కెట్‌ను సృష్టించింది. అదేవిధంగా డిజిటలైజేషన్ భారతీయ వ్యాపారాలను విదేశీ కస్టమర్లతో అనుసంధానం చేసుకోవాడానికి వీలు కల్పించింది. తక్కువ నైపుణ్యం, ఉత్పదకత కలిగిన రంగాలలో అధిక సభ్యులు శ్రామిక శక్తి పని చేస్తున్నందున అసమానత యొక్క రూపం ఇందులో భాగంగా ఉంది.

2. భారతదేశంలో నయాఉదారవాద సంస్కరణాలు మరియు ప్రజాస్వామ్యం:

నయాఉదారవాద సంస్కరణలకు సంబంధించిన చర్చ ప్రధానంగా, అలస్యంగా ప్రారంభమైన ఆర్థిక విధానంలో మార్పులపై దృష్టి సాదించింది. దేశ సంస్కరణలు, మరియు పాలన వ్యవహారాలు కూడా చేపట్టబడ్డాయి. ఆర్థిక సంస్కరణలకు అవసరమైన బ్యాకప్‌ను అందించడంగా పరిగణించబడింది. కానీ దేశ పునర్నిర్మాణానికి స్వతంత్ర ప్రాముఖ్యత ఉంది. ఇది రాష్ట్ర మరియు పరితీరులో మార్కెట్ హేతుబద్ధతను చేర్చే ప్రయతాన్ని సూచిస్తుంధి. ఇంకా భారతదేశంలో ప్రజాస్వామ్యం కోసం రాజకీయ సంస్కరణల యొక్క చిక్కులను అన్వేషించాల్సిన అవసరం ఉంది. ప్రజాస్వామికి సంస్థలు మాత్రమే కాకుండా సామాజిక ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాన్ని ప్రేరేపించిన మానవతావాద ఆదర్శాలు కూడా ఇప్పుడు నయాఉదారవాద రాజకీయ ఎంజెండాకు అనుగుణంగా పునర్నిర్వచించ బడుతున్నందున. ప్రక్రియ యొక్క విమర్శనాత్మక పరిశీలన ముఖ్యమైనది.

స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన అర్ధశతాబ్దానికి పైగా భారతదేశం సుస్థిరమైన మరియు సమర్థవంతమైన ప్రజాస్వామ్యంగా, ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ప్రజాస్వామ్య దేశంగా కొనసాగిందని భారతీయులు తరుచుగా గర్వపడతారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చినపుడు చాలామంది పాశ్చాత్య పండితులు చేసిన భయంకరమైన అంచనాలను ఇది గందరగోళపరిచింది. క్రమబద్ధమైన మరియు సాపేక్షరిగా స్వేచ్ఛా ఎన్నికలు, స్వేచ్ఛా పత్రికావ్యవస్థ, స్వతంత్ర న్యాయవ్యవస్థ మరియు స్వతంత్ర సైనికవ్యవస్థ, రాజ్యాంగ విధానాలు, చట్టాలను గౌరవించడం వంటివి భారతీయ ప్రజాస్వామ్యం యొక్క కొన్ని లక్షణాలు, వీటిని తరుచుగా గర్వంగా ఉదహరిస్తారు అంతేకాకుండా, ఓటింగ్‌కు సంబంధించి పేదలకంటే మధ్యతరగతి వర్గాలకు తక్కువ నిబద్దత ఉందని విశ్లేషకులు గుర్తించినప్పటికి ఈ విషయంలో భారతదేశంలో ఎన్నికలవంటి ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియలలో పాల్గొనడం నుండి చాలా పాత ప్రజాస్వామ్య దేశాల కంటే తక్కువ ప్రజాదరణ పొందింది. పాశ్చాత్య ప్రపంచం భారతదేశంలో ప్రజాస్వామ్యం మనుగడ సాదించడమే కాకుండా లోతైన మూలాలను అణచివేసినట్లు కనిపిస్తుంది.

ఏది ఏమైనప్పటికి, భారతీయ ప్రజాస్వామ్యం పట్ల గర్వంతో పాటు రాజకీయాలు మరియు రాజకీయ నాయకుల పట్ల పెరుగుతున్న అసంతృప్తులు కూడా స్పష్టంగా కనిపించడం విరుద్ధం. రాజకీయాలు సందేహాస్పదమైన ఒప్పందాలు మరియు అవినీతితో ముడిపడి ఉంటాయి. అధికారం, వ్యక్తిగత లాభం కోసం క్రూరమైన చర్యలకు పేరేపించబడిన స్వీయకోరికలు కలిగిన తెగలుగా రాజకీయ నాయకులు గుర్తించబడ్డారు. ఆరోగ్యకరమైన ప్రజాస్వామ్యానికి వృత్తిపరమైన నాయకులు గుర్తించబడ్డారు. ఆరోగ్యకరమైన ప్రజాస్వామ్యానికి వృత్తిపరమైన నాయకులు కాకుండా మంచి నైతిక స్వభావం ఉన్న రాజకీయ నాయకులు ప్రజాసేవకు అంకితం కావడానికి సిద్ధంగా ఉన్నరని చాలా మందిలో అవ్యక్తమైన నమ్మకం ఉంది.

భారతదేశంలో ప్రాతినిధ్య ప్రజాస్వామ్యం మరియు దానిద్వారా సృష్టించబడిన వృత్తిపరమైన రాజకీయాల గురించి నిస్సందేహంగా తీవ్రమైన సమస్యలు లేవనేత్తవచ్చు అయితే నయాఉదారవాద ఎజెండాకు అనుగుణంగా నేడు ప్రారంభించబడుతున్న కొన్ని రాజకీయ సంస్కరణల గురించి కూడా ప్రశ్నలు తలెత్తవచ్చు.

(1) ఆర్ధిక వ్యవస్థ పై నయాఉదారవాద విధానాల ప్రభావం, మరియు అనుసరించబడుతున్న అభివృద్ధి నమూమాపై, ఇటీవలి సంవత్సరాలలో దేశంలో గణనీయమైన చర్చనీయాంశమైంది. ఏది ఏమైనప్పటికీ, దేశంలో ప్రవేశపెట్టబడుచున్న మార్పులు మరియు పాలన యొక్క ప్రాముఖ్యత ఎల్లప్పుడూ పూర్తిగా ప్రశంశించబడదు. ఎందుకంటే అవి ప్రంపంచీకరణ యొక్క సవాళ్ళకు రాష్ట్రానికి అవసరమైన ప్రతిస్పందనను సూచిస్తాయి. నేడు చేపట్టబడుతున్న రాజకీయ సంస్కరణలు మరింత తీవ్రమైన కోణాన్ని కలిగి ఉన్నాయని, అవి మార్కెట్ హేతుబద్ధతను రాష్ట్ర నిర్మాణాలు మరియు అభ్యాసాలలో చేర్చే ప్రయత్నాన్ని సూచిస్తాయని క్రింద వాదించబడుతుంది. అలాగే, అవి కూడా నయా ఉదారవాద ఎజెండాలు ముఖ్యమైన భాగం.

(2) భారతదేశంలోని ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్యం యొక్క అవగాహన మరియు ఆచరణలు ఈ మార్పుల యొక్క చిక్కులు కూడా లోతైనవిగా ఉంటాయి. ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్యానికి కేంద్రంగా ఉన్న ప్రభుత్వ మరియు ప్రైవేటు రంగాల మధ్య మరియు దేశం మరియు దాని పౌరుల మధ్య వ్యత్యాసం వంటి సూత్రాలు నేడు నయా ఉదారవాదం మూర్తీభవించిన రాజకీయ విలువలపరంగా పునర్వివరణ చేయబడుతున్నాయి. ఈ విస్తృతమైన మార్పుల నేపధ్యంలో మనం మన చుట్టూ చూసే రాజకీయాల పట్ల ప్రజల్లో ఉన్న అనుమానం యొక్క ప్రాముఖ్యత అర్థం చేసుకోవాలి. మొదటి విభాగం భారతదేశంలో ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ప్రారంభించబడిన రాష్ట్ర మరియు పాలనాసంస్కరణల అంశాలను క్లుప్తంగా చర్చిస్తుంది. రెండవ విభాగం ప్రజాస్వామ్య సంస్థలు మరియు పద్ధతులపై ఇటువంటి సంస్కరణలు ప్రభావాన్ని చర్చిస్తుంది.

3. <u>నయా ఉదారవాద రాజకీయ సంస్కరణలు</u> :

నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు మరియు దాని రాజకీయ ఎజెండా యొక్క విస్తృత ప్రభావం మరియు చట్టబద్ధత సాధారణంగా 1960 ల తర్వాత పశ్చిమ రాజ్యాలలో సంక్షేమ రాజ్యం మరియు పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక వ్యవస్థను చుట్టుముట్టిన సమస్యలకు కారణమని చెప్పవచ్చు. యుద్ధానంతర దశాబ్దాలలో పాశ్చాత్య ఆర్థిక వ్యవస్థలను కలిగివున్న అధిక ఆర్థికవృద్ధిరేటు మందగించడంవల్ల పెరుగుతున్న ద్రవ్యోల్బణం

మరియు నిరుద్యోగం ఏర్పడింది. ప్రభుత్వరంగ విస్తరణ మరియు సామాజిక సేవలపై ప్రభుత్వ వ్యయం పెరగడంతోపాటు సంక్షేమరాజ్యం 1970 - 80 ల మధ్యసంక్షోభంలో ఉన్నట్లు కనిపించింది. ఇలాంటి సమస్యలు 1960ల తర్వాత భారతదేశంలో అభివృద్ధిచెందుతున్న స్థితిని ఎదుర్కొన్నాయి. ఫలితంగా అభివృద్ధి స్థితి, ఆధునికీకరణ సిద్ధాంతాలపై విమర్శలుకూడా పుంజుకున్నాయి. అంతేకాకుండా బ్రిటిష్ లేబర్ పార్టీ మరియు భారతదేశంలోని కాంగ్రెస్ పార్టీ వంటి సోషల్ డెమొక్రటిక్ పార్టీలు, సంక్షోభాన్ని పరిష్కరించడంలో సహాయపడే ఆఫర్లు తక్కువగా ఉన్నట్లు అనిపించింది. ఇది నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు విస్తృత చట్టబద్ధతను పొందే సైద్ధాంతిక క్షేత్రాన్ని అందించింది.

సాంఘిక ప్రజాస్వామ్య మరియు అభివృద్ధిచెందుతున్న రాష్ట్రాలు సంభావ్యంగా పరిగణించబడే కొన్ని దుర్బలత్వాలనునివారించడానికి ప్రత్యేక సంస్కరణలు తరచుగా అవసరం అని సమర్ధించబడ్డాయి. సంక్షేమ రాజ్యం గురించి చేసిన ఒక విమర్శ ఏమిటంటే, ఇది ప్రజాప్రయోజనాలను పణంగా పెట్టి తమకు, వారి నియోజక వర్గాలకు ప్రయోజనం చేకూర్చడానికి రాజ్యంపై అధికారాన్ని సంపాదించడానికి పోటీపడిన లాబీలు మరియు ప్రత్యేక ప్రయోజనాలను ఆకర్షించింది. తత్ఫలితంగా, రాష్ట్రాలు తమను తాము విస్తరించుకున్నాయి. మరియు వారి వాగ్దానాలను నెరవేర్చలేకపోయాయి. విధానరూపకల్పన ప్రక్రియలను ప్రభావితం చేసే రాజకీయ ఒత్తిళ్ళ సంభావ్యతను తగ్గించే చర్యలను ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా అటువంటి సమస్యలు పునరావృతం కాకుండా జాగ్రత్తవహించడం సంస్కరణ ఎజెండా యొక్క ఒక లక్ష్యం.

నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతాలలో ఆమోదించబడిన దృక్కోణానికి వ్యతిరేకంగాఉన్నాయి. హెరాల్డ్ లాస్ వెల్ మరియు రాబర్ట్‌డాల్ వంటి సామాజిక శాస్త్రవేత్తలతో అనుబంధించబడిన బహుళత్వ ప్రజాస్వామ్యసిద్ధాంతాలలో లాబీలు మరియు వ్యవస్థీకృత ఆసక్తులు పెద్ద ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యాల యొక్క అనివార్య లక్షణంగా అంగీకరించబడ్డాయి. మరియు ప్రజాస్వామ్యానికి కొన్ని సానుకూల ప్రభావాలను కలిగిస్తాయి. ప్రభుత్వాల పాత్ర బహుళ డిమాండ్ల మధ్య మధ్యవర్తిత్వం వహించడం. అయితే నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు ఈ దృక్పథాన్ని తిప్పికొట్టాయి. ఎందుకంటే లాబీలు మరియు ప్రత్యేక ఆసక్తులు ప్రజాస్వామ్యానికి మరియు సుపరిపాలనకు ముప్పుగా పరిణమించగలవు.

సంక్షేమ రాజ్యంపై చేసిన విమర్శల మాదిరిగానే భారతదేశంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న స్థితికి సంబంధించి చాలా మంది ఆర్థిక వేత్తలు మరియు రాజకీయ శాస్త్రవేత్తలు కూడా విమర్శలు చేశారు. భారతదేశంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న రాష్ట్రం తన ప్రణాళికలు మరియు కట్టుబాట్లను అమలు చేయడంలో అసమర్థతకు, రాజకీయ పార్టీలు మరియు రాష్ట్రంపై శక్తివంతమైన ఆసక్తులు లాబీల ప్రభావం కారణంగా వారు పేర్కొన్నారు. ఇది నిర్ణయాల వక్రీకరణకు దారితీసింది. మరియు రాష్ట్ర అభివృద్ధి లక్ష్యాలను సాధించడం కష్టతరం చేసింది. పునర్విభజన విధానాలను అమలు చేయడం కూడా కష్టతరం చేసింది. అందువల్ల రాష్ట్రం ఆర్థికాభివృద్ధి, సామాజిక న్యాయం యొక్క లక్ష్యాలను సాధించలేక పోయిందని వాదించారు. ఇటువంటి సమస్యలు పునరావృతం కాకుండా ఉండేందుకు నయా ఉదారవాద రాజకీయ ఎజెండాలో సూచించిన వ్యూహాలలో, రాజీకయ ప్రభావాలు మరియు ఒత్తిళ్ళనుండి అనేక రంగాలలో నిర్ణయాధికారం మరియు అమలును దూరంచేసేలా పరిపాలనను పునర్నించాలనే ప్రతిపాదనలు ఉన్నాయి. రాజకీయ నాయకుల ప్రత్యక్ష నియంత్రణనుండి ప్రభుత్వం యొక్క కొన్ని విధులను దూరంచేయడం ద్వారా మరియు ఎన్నికైన సంస్థలకు రాజకీయ జవాబుదారీతనాన్ని నిర్ధారించడంద్వారా, విధానాల హేతుబద్ధత మరియు సమర్థతను మరియు వాటి అమలును పలుచనచేయడానికి రాజకీయ ఒత్తిళ్ళ కు తక్కువ అవకాశం ఉంటుందని భావిస్తున్నారు.

ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతంలో రాష్ట్రం మరియు సమాజం, పబ్లిక్ మరియు ప్రైవేట్ మధ్య వ్యత్యాసాలు ప్రధానమైనవి. అయితే నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలలో, రాష్ట్రేతర రంగం, పౌరసమాజం, ప్రపంచం మరియు జాతీయ కార్పొరేట్ ప్రయోజనాలను రాష్ట్ర సహజ భాగస్వాములుగా పరిగణిస్తారు. కాబట్టి సార్వభౌమాధికారం మరియు స్వయంప్రతిపతియొక్క ఉదారవాద భావనలు "ఎంబెడెడ్ స్వయంప్రతిపత్తి" వంటి పదాలతో భర్తీచేయబడుతున్నాయి. రాష్ట్ర ప్రస్తావనతో ఇప్పుడు ప్రభుత్వ - ప్రైవేట్ విభజన అంతటా వ్యాప్తిచెంది రాష్ట్ర - సమాజములపై దృష్టిని కేంద్రీకరించాయి. ఇవి రాష్ట్ర - రాష్ట్రేతర రంగాలమధ్య ఊహించని కొత్త సంబంధాన్ని వివరించడానికి సరైన పదాలుగా పరిగణించబడతాయి. గ్లోబల్ ఎకానమీలో

రాష్ట్రాలు విభిన్న ఆసక్తులు మరియు పౌరసమాజంతో క్షితిజ సమాంతర సంబంధాలను అభివృద్ధి చేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది.

ఇటువంటి సిద్ధాంతాల ప్రభావం భారతదేశంలో కూడా గుర్తించవచ్చు. భాగస్వామ్యం మరియు భాగస్వామ్య ఆసక్తులపై నమ్ముకొని వివరించే అనేక కొత్త పద్ధతులు భారతదేశంలో ప్రారంభించబడ్డాయి. భాగస్వామ్యమంటే రాష్ట్రం వ్యాపార ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించడం మాత్రమే కాదు ఆర్థిక వృద్ధి మరియు సాంఘిక సంక్షేమాన్ని ప్రోత్సహించడానికి వ్యాపార ఆసక్తులు కూడా కొంత బాధ్యత వహించాలని భావిస్తున్నారు. అయితే వారి సహకారం యొక్క పరిధి మరియు స్వభావం వారిచే నిర్ణయించబడతాయి ప్రభుత్వాలు కొన్ని సామాజిక బాధ్యతలనుండి వైదొలిగినప్పటికి కార్పొరేట్ దాతృత్వం నేడు ప్రైవేట్ రంగానికి ముఖ్యమైన దీర్ఘకాలిక లక్ష్యంగా పరిగణించబడుతుంది మరియు వ్యాపార సంస్థలు విద్య నాణ్యతను మెరుగుపరచడం పంటి వివిధ ప్రజాకారణాలను ప్రోత్సహించడానికి దాతృత్వ ట్రస్టులను ఏర్పాటు చేశాయి. పేదలకు ఉపాధి అవకాశాలను విస్తరించేందుకు ప్రయత్నించడం లేదా కళలకి మద్దతు ఇవ్వడం కొన్ని సందర్భాలలో, నిర్దిష్ట ప్రాజెక్టులను ప్రోత్సహించడం కోసం ప్రభుత్వ విభాగాలతో ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యాన్ని పొందడం ద్వారా సంస్థలు మద్దతు ఇవ్వడానికి ఇష్టపడతాయి.

నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలలో రాష్ట్ర స్వయం ప్రతిపత్తి భావన సవరించబడినప్పటికీ, కొత్త సంస్థాగత ఆర్థిక శాస్త్రంమరియు థెడా స్కోపోల్ వంటి రాజకీయ శాస్త్రవేత్తల చారిత్రక సంస్థాగతవాదం ద్వారా ప్రభావితమైన విశ్లేషకులచే స్వయం ప్రతిపత్తి ఇప్పటికీ ప్రభుత్వ సంస్థలకు కావలసిన లక్షణంగా పరిగణించబడుతుందని గమనించాలి. అయితే వారి ఆందోళన ప్రభుత్వ సంస్థల అంతర్గత స్వయం ప్రతిపత్తికి సంబంధించినది సంస్థల రూపకల్పన మరియు వాటి నియమాలు, విధానాలు మరియు ప్రోత్సాహక వ్యవస్థలు వారు వాదించే సంస్థల సామర్థ్యాన్ని నిర్ణయించడానికి ముఖ్యమైనవి.

నయా ఉదారవాద సంస్కరణల ఎజెండాలో భాగంగా ఇటీవలి సంవత్సరాలలో భారతదేశంలో వివిధ స్థాయిల పాలనలో ప్రారంభించబడిన అనేక సుదూర మార్పులలో కొన్ని మాత్రమే చర్చించడం జరిగినవి ఇటువంటి మార్పులు లాంఛనప్రాయమైనవి మరియు నూతన అధికార అమరికలకు దారితీయవచ్చును. కాబట్టి ఈ ప్రక్రియ వివాదాస్పదమైంది మరియు దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో సంస్కరణ ప్రక్రియ యొక్క విజయం తప్పనిసరిగా హామీ ఇవ్వబడదు. గతానికి తిరిగిరావడం అనేది సంస్కరణ. ప్రక్రియ యొక్క క్లిష్టమైన పరిశీలన.

4. <u>నయా ఉదారవాదం మరియు ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్యం</u> :

రాజకీయ సంస్కరణల ప్రాథమిక లక్ష్యం పాలనాసామర్థ్యం మరియు ఉత్పాదకతను మెరుగుపరచడం అయినప్పటికీ అనివార్యంగా అవి దారవాద ప్రజాస్వామ్య రాజ్యంపై కూడా ప్రభావం చూపాయి. పైన చర్చించినట్లుగా, ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతానికి కేంద్రంగా ఉన్న రాజ్యం మరియు సమాజం, పబ్లిక్ మరియు ప్రైవేట్ మధ్య భేదంవంటిసూత్రాలు పునర్నిర్వచించబడుతున్నాయి. మరియు రాష్ట్ర మరియు రాష్ట్రేతర రంగాల మధ్య విభజనలో రాష్ట్రాలు నెట్‌వర్క్ చేయవలసిన అవసరం నొక్కిచెప్పబడింది. రాష్ట్రాలు ఇప్పుడు కార్పొరేట్ ప్రయోజనాలు మరియు పౌరసమాజంతో ప్రజా ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించే బాధ్యతను పంచుకోవాలని భావిస్తున్నారు. అంతేకాకుండా ప్రజాప్రయోజనాల భావన మార్కెట్ పరంగా పునర్వివరణ చేయవచ్చు.

నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు ప్రజాప్రయోజనం మరియు సామాజిక న్యాయం యొక్క సామాజిక ప్రజాస్వామ్య భావనను మరియు మార్కెట్లు విస్మరించే ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించడానికి రాష్ట్రంపై ఉంచిన బాధ్యతను తిరస్కరించాయి. పౌరులు గౌరవంగా జీవించడానికి అవసరమైన అన్ని రాజకీయ, సామాజిక మరియు ఆర్థిక హక్కులకు అర్హులుఅనే సామాజిక ప్రజాస్వామ్య దృక్పథాన్ని కూడా వారు తిరస్కరించారు ఈ దృక్కోణానికి విరుద్ధంగా, నయా ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు పౌరులనురాష్ట్రం అందించే సేవల వినియోగదారులుగా నిర్వచించాయి. మరియు మార్కెట్లో చురుకుగా పాల్గొనేవారు, వారి స్వంత ఆసక్తిని ప్రోత్సహించే సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటాయి.

సాంఘిక ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతాలు రాష్ట్రంపై సామూహిక సంక్షేమం మరియు సామూహిక న్యాయాన్ని ప్రోత్సహించే బాధ్యతను ఉంచగా

నయా ఉదారవాదం సామూహిక సమస్యలకు వ్యక్తిగత ఆధారిత పరిష్కారాలను వెతుకుతుందని మరియుపరిష్కారాలను రూపొందించడానికి సమస్యలను మార్కెట్‌కు వదిలివేస్తుందని ఆరోపించారు. గ్రామీణ పేదరికం, పర్యావరణ క్షీణత వంటి సమస్యలను ఎదుర్కోవడంకోసం భారతదేశం వంటి దేశాలలో ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న విధానాలలో ఈ విధానం ప్రతిబింబిస్తుంది. ఇటువంటి సమస్యలకు కారణాలు రాజకీయంగా ఉన్నప్పటికీ పరిష్కరించడానికి సమిష్టికృషి అవసరం. ఉదాహరణకు స్వయంసహాయక సమూహాలను ప్రోత్సహించడం అనేది గ్రామీణ పేదరికాన్ని పరిష్కరించే మార్గంగా నేడు గణనీయమైన ప్రాముఖ్యతను పొందుతున్న ఒక విధానం.

5. <u>విధానపరమైన ప్రజాస్వామ్యం</u> :

నయా ఉదారవాదం రాజకీయ ఎజెండా ప్రభావంతో ప్రారంభించబడిన రాజకీయ సంస్కరణకు ప్రజాస్వామ్యం యొక్క విధానపరమైన నమూనా సరైన ప్రతిరూపంగా కనిపిస్తుంది. రాబర్ట్ డాల్ వంటి రాజకీయ శాస్త్రవేత్తల ప్రకారం, ప్రభుత్వంలో ప్రత్యక్షంగా జనాదరణ పొందడంకంటే మంచి విధానాలు ఆధునిక, పారిశ్రామిక మరియు రాజ్యంలో వాక్ స్వతంత్ర్యం మరియు సమానత్వం వంటి ప్రజాస్వామ్య విలువలను ప్రోత్సహించడానికి అత్యంత ప్రభావవంతమైన మార్గం ఉదారవాద ప్రజాస్వామ్యం పౌరులందరికీ సమాన హక్కులు, ప్రజాస్వామ్య విధానాలలో పాల్గొనడానికి సమాన అవకాశాలను అందించడానికి కట్టుబడిఉంది. ఫలితాల సమానత్వాన్ని నిర్ధారించడం అవసరంలేదు. వాస్తవానికి, మార్కెట్ హేతుబద్ధత పరంగా, ఫలితాలు వ్యక్తిగతంగా అమలుచేయగల నైపుణ్యాలు, వనరులను ప్రతిబింబించాలి.

<u>ముగింపు</u> :

ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాన్ని నిర్వచించే లక్షణంగా ప్రజాస్వామ్య విధానాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం అనేది రాజకీయాలు ఎదుర్కొంటున్న దీర్ఘకాలిక మరియు ముఖ్యమైన సమస్యల నుండి రాజకీయ దృష్టిని మరల్చవచ్చు ఈ రోజు మనం మన చుట్టూ చూస్తున్న అపరిమిత రాజకీయ ఒప్పందాలు మరియు అవినీతి, రాజకీయాలను పీడిస్తున్న విస్తృత సమస్యల యొక్క లక్షణం కాదు, కానీ అవి సమస్యలను కలిగి ఉంటాయి అనే నమ్మకాలకు దారి తీయవచ్చు. రాజకీయ అవినీతిని అరికట్టడానికి చట్టాలను కఠినంగా అమలు చేయడం, నేరాలకు కఠినశిక్షలు, ప్రజల అప్రమత్తత ఉండవచ్చని తరచుగా వ్యక్తీకరించబడిన అభిప్రాయంలో ఇటువంటి దృక్పథం ప్రతిబింబిస్తుంది. అయితే అవినీతికి సంబంధించిన సంక్లిష్ట మూలాలను బట్టి వాటిని అమలు చేయవచ్చని ఊహిస్తూ అటువంటి చర్యలు మాత్రమే సరిపోతాయా అనేది చర్చనీయాంశం.

<u>చదవవలసిన గ్రంథాలు</u> :

FA Hayek - కాన్‌స్టిట్యూషన్ ఆఫ్ లిబర్టీ

L. ఆర్బోర్ - ‘పేదరికం మరియు మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన’

W. బ్రౌన్ - ‘నియోలిబర్లిజం’, ‘నియోకన్సర్వేటిజం’

హార్వే - ‘ఎ బ్రీఫ్ హిస్టరీ ఆఫ్ నియోలిబర్లిజం’

<u>ప్రశ్నలు</u>

1. భారతదేశంలో ఆర్థిక అసమానతలకు గల కారణాలు.

2. భారతదేశంలో నయా ఉదారవాద సంస్కరణలు మరియు ప్రజాస్వామ్యం గురించి క్లుప్తంగా తెలియజేయండి.

3. నయా ఉదారవాద రాజకీయ సంస్కరణలు తెలుపండి.

యూనిట్- IV: వేర్పాటువాదం మరియు వామపక్ష తీవ్రవాదం

అంశం -1 జమ్మూ కాశ్మీర్ మరియు ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాద ఉద్యమాలకు కారణాలు

Contents;

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

1.1. ఉపోద్ఘాతం

1.2. చారిత్రక నేపథ్యం

1.3. కాశ్మీర్ సమస్య యొక్క రెండు దృక్పధాలు

1.4. భద్రతా పరిస్థితి అవలోకనం (1988-2017)

1.5. జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో తీవ్రవాదం పెరగడానికి గల కారణాలు

1.5.1. 1987 అసెంబ్లీ ఎన్నికల రిగ్గింగ్

1.5.2. ISI పాత్ర:

1.5.3. ముజాహిదీస్ ప్రభావం

1.5.4. పరాయీకరణ భావన

1.5.5. మానవ హక్కుల దుర్వినియోగం

1.6. జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పట్ల ప్రభుత్వ విధానం

1.6.1. UDAAN పథకం

1.6.2. నిష్ట పథకం

1.6.3. హిమాయత్ మిషస్

1.6.4. పునరావాస విధానం

1.6.4. పునరావాస విధానం

1.5.2. ఇతర కార్యక్రమాలు

1.6. కాశ్మీర్లో మిలిటెన్సీ ఎందుకు విఫలమైంది?

1.7. ఆర్టికల్ 370 తొలగింపు మరియు దాని ప్రభావ అంచనా

1.7.1. ఆర్టికల్ రద్దు నిర్ణయం యొక్క ప్రాముఖ్యత

1.7.2. ఆర్టికల్ 370: సానుకూల ఫలితాలు

1.7.3. ఆర్టికల్ 370: ప్రతికూల ఫలితాలు

1.8. ప్రస్తుత పరిసితితుల్లో భారత దేశం ఏమి చేయాలి?

1.9. ఈశాన్య రాష్ట్రాల పరిచయం

1.10. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాదం: చారిత్రక నేపథ్యం

1.11.ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో తిరుగుబాటుకు కారణాలు

1.12.సాయుధ జాతి సమూహాల ఉనికికి కారణాలు

1.12.1. రాజకీయ ప్రేరణ

1.12.2. ఆయుధాల లభ్యత

1.12.3. ప్రజా బాహుళ్య మద్దతు

1.12.4. భౌగోళిక భూభాగం

1.12.5. బాహ్య మద్దతు

1.13. ఈ వేర్పాటువాదుల వ్యూహం మరియు స్వభావం

1.14. ఈశాన్య తిరుగుబాటు దారుల కట్టడి దిశగా ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు

114.1. AFSPA
1.14.2. నార్త్-ఈస్ట్ రీజియస్‌లో శాంతి ప్రక్రియ

1.14.3. ఈశాన్య ప్రాంతంలో మిలిటెంట్ల సరెండర్-కమ్-పునరావాసం కోసం పథకం

1.14.4. భద్రతా సంబంధిత వ్యయం (Security Related Expenditure) రీయింబర్స్‌మెంట్

1.14.5. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో సివిక్ యాక్షన్ ప్రోగ్రామ్

1.14.6. ప్రకటనలు మరియు ప్రచారం

1.14.7. పోలీస్ ఫోర్స్ ఆధునికీకరణ

1.15. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటు వాదాన్ని అరికట్టడానికి ఇంకా ప్రభుత్వం ఏమి చేయాలి?

1.16. సంక్షిప్తంగా (Summary)

1.17. సాంకేతిక పదాలు

1.18. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1.19. Suggested Readings:

1.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- జమ్మూ & కాశ్మీర్ సమస్య చారిత్రక నేపథ్యం:
- కాశ్మీర్ సమస్య యొక్క రెండు దృక్పధాలు:
- జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో భద్రతా పరిస్థితి అవలోకనం (1988-2017):
- జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పెరగడానికి గల కారణాలు:
- జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పట్ల ప్రభుత్వ విధానం:
- కాశ్మీర్లో మిలిటెన్సీ ఎందుకు విఫలమైంది?
- జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో ఆర్టికల్ 370 తొలగింపు మరియు దాని ప్రభావ అంచనా:
- ప్రస్తుత పరిసితితుల్లో భారత దేశం జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో సమస్య పట్ల అటువంటి విధానాలను అనుసరించాలి?
- ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాదం: చారిత్రక నేపథ్యం
- ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో తిరుగుబాటుకు కారణాలు:
- ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో సాయుధ జాతి సమూహాల ఉనికికి కారణాలు:
- ఈశాన్య తిరుగుబాటు దారుల కట్టడి దిశగా ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు:
- ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటు వాదాన్ని అరికట్టడానికి ఇంకా ప్రభుత్వం ఏమి చేయాలి?

1.1.ఉపోద్ఘాతం:

ప్రాచీన కాలంలో, ఉత్కంఠభరితమైన అందమైన లోయ కాశ్మీర్ శాంతియుత ఆలోచనలు, మేధోపరమైన పురోగతి మరియు మతపరమైన వైవిధ్యం ఎక్కువగా సహనం యొక్క వాతావరణంలో కలిసి ఉంది. ఆధునిక భౌగోళిక రాజకీయ యుగంలో, ఈ ఒక్క రాష్ట్రంలో ఇస్లాం, హిందూ మతం, సిక్కు మతం మరియు బౌద్ధమతం సమ్మేళనం నుండి, స్పష్టమైన ఇదే వైవిధ్యం, సాంస్కృతిక పురోగతి కంటే యుద్ధ కేంద్రంగా మారింది.

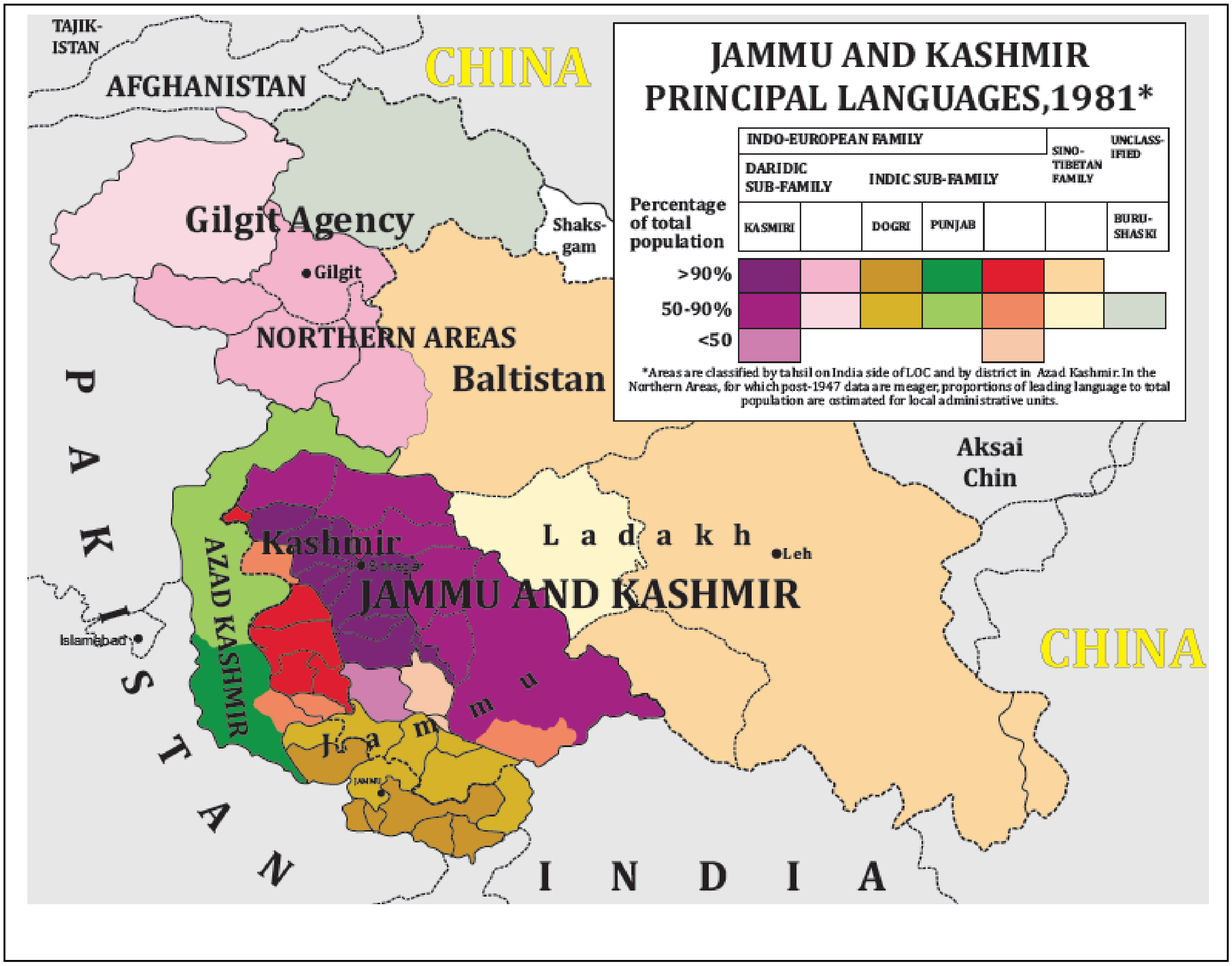

1.2. చారిత్రక నేపథ్యం:

కాశ్మీర్ స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం యొక్క మూలాలు మరియు అభివృద్ధి, స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుండి స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. 1947 లో భారతదేశంలో చేరినప్పటికీ, కాశ్మీరీ చైతన్యం నుండి దాని కోసం ఆశలు ఎన్నటికీ కనుమరుగు కాలేదు.

జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో తిరుగుబాటు లేదా కాశ్మీరీ తిరుగుబాటు అనేది వివిధ కాశ్మీరీ వేర్పాటువాదులు మరియు భారత జాతీయవాదుల మధ్య వివాదం, దీనిని కొన్నిసార్లు "అల్ట్రాస్" (తీవ్రవాదులు) మరియు భారత ప్రభుత్వాల మధ్య యుద్ధం అని పిలుస్తారు. కొన్ని సమూహాలు కాశ్మీర్‌ను పాకిస్తాన్‌లో చేర్చుకోవడాన్ని ఇష్టపడతాయి, మరికొన్ని కాశ్మీర్ పూర్తి స్వాతంత్ర్యాన్ని కోరుకుంటాయి. 2002 నుండి, స్థానిక తిరుగుబాటుదారులతో గొడవలు కాశ్మీర్ ప్రాంతంలో ప్రధాన సంఘర్షణగా నిలుస్తున్నాయి. జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో వివాదం తిరుగుబాటుదారులలో బలమైన ఇస్లామిక్ అంశాలను కలిగి ఉంది, అనేక తీవ్రవాద గ్రూపులు జిహాది ఉద్యమాలను గుర్తించి, అలాంటి వాటికి మద్దతు ఇస్తున్నాయి.

కశ్మీరీ తిరుగుబాటుదారులు మరియు భారత ప్రభుత్వం మధ్య సంఘర్షణ మూలాలు స్థానిక స్వయంప్రతిపత్తిపై వివాదంతో ముడిపడి ఉన్నాయి. 1970 ల చివరి వరకు కాశ్మీర్‌లో ప్రజాస్వామ్య అభివృద్ధి పరిమితం చేయబడింది మరియు 1988 నాటికి భారత ప్రభుత్వం అందించిన అనేక ప్రజాస్వామ్య సంస్కరణలు తిప్పికొట్టబడ్డాయి మరియు అసంతృప్తి వ్యక్తం చేయడానికి అహింసా మార్గాలు పరిమితం చేయబడ్డాయి మరియు భారతదేశం నుండి హింసాత్మక వేర్పాటును సమర్థించే తిరుగుబాటుదారులకు మద్దతు నాటకీయంగా పెరిగింది. 1987 లో, వివాదాస్పద రాష్ట్ర ఎన్నికలు తిరుగుబాటుకు ఉత్ప్రేరకాన్ని సృష్టించాయి, ఫలితంగా రాష్ట్రంలోని కొంతమంది శాసనసభ సభ్యులు సాయుధ తిరుగుబాటు బృందాలను ఏర్పాటు చేశారు. జులై 1988 లో భారత ప్రభుత్వంపై వరుస ప్రదర్శనలు, సమ్మెలు మరియు దాడులు కాశ్మీర్ తిరుగుబాటును ప్రారంభించాయి, ఇది 1990 లలో భారతదేశంలో అత్యంత ముఖ్యమైన అంతర్గత భద్రతా సమస్యగా మారింది.

1.3. కాశ్మీర్ సమస్య యొక్క రెండు దృక్పధాలు:

భారతీయ కోణం నుండి పరిశీలించినట్లైతే కాశ్మీర్ సమస్య క్లిష్టమవ్వడానికి రెండు దృక్పధ కోణాలు ఉన్నాయి.

1. బాహ్య కోణ దృక్పధం, పాకిస్తాన్ ప్రమేయం మరియు కాశ్మీర్ పూర్వపు స్థితిపై దాని వాదనల కారణం.
2. అంతర్గత కోణ దృక్పధం, కాశ్మీర్ ప్రజల సామాజిక-రాజకీయ డిమాండ్ల కారణం.

బాహ్య కోణ దృక్పధంలో పరిశీలించినట్లయితే జమ్మూ & కాశ్మీర్ సమస్య ఫలితంగా నాలుగు సాంప్రదాయక యుద్ధాలు, అనేక సరిహద్దు సంఘర్షణలు , మరియు భారత్ -పాకిస్తాన్ మధ్య అణు యుద్ధ మేఘాలు ఏర్పడ్డాయి. కాశ్మీర్ ద్వారా భారతదేశానికి వ్యతిరేకంగా పాకిస్తాన్ చేస్తున్న పరోక్ష యుద్ధం (ప్రాక్సీ వార్) పొడిగింపు మన అంతర్గత భద్రతా పరిస్థితిని నిరంతరం ఘర్షణా పూరితం చేసింది. అంతేకాక, జమ్మూ & కాశ్మీర్‌ను భారత జాతీయ స్రవంతి కి దూరం చేయడమే కాకుండా భారత దేశ అభివృద్ధికి ప్రధాన అడ్డంకిగా మారింది. ఈ సమస్య భారత దేశ వనరులను అభివృద్ధికి కాకుండా దేశ

రక్షణకు వాడే లా చేస్తుంది. మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనలు మరియు ఇతర సామాజిక పరిమితుల కారణంగా భారతదేశం గొప్ప ప్రపంచ శక్తిగా ప్రకటించడంలో ఇది ఒక అడ్డంకిగా మారింది, తద్వారా అది అభివృద్ధి చెందుతున్న ప్రజాస్వామ్యాన్ని బలహీనపరుస్తుంది.

జమ్మూ & కాశ్మీర్ ను అంతర్గత కోణ దృక్పథంలో పరిశీలించినట్లయితే, ఇది మతం మరియు ప్రాంతం అలాగే బహుళ జాతి/బహుళ సాంస్కృతిక మరియు రాజకీయ సమస్యల మధ్య సంక్లిష్ట పరస్పర చర్య. ఇందులో అనేక పొరల సంక్లిష్టతలు ఉన్నాయి. ఎక్కువ స్వయంప్రతిపత్తి మరియు ప్రత్యేక హక్కులను కోరుతూ నిరసనలు, ఆందోళనలు మరియు మూసివేతలు, రాష్ట్రాన్ని మళ్లీ మళ్లీ నిలిపివేసాయి మరియు దాని రాజకీయాల యొక్క అస్థిరమైన స్వభావాన్ని హైలైట్ చేశాయి. అనేక పరస్పర ఆధారిత సమస్యలు, వాటి పరస్పర చర్య కారణంగా జమ్మూ & కాశ్మీర్ సమస్య పరిష్కారం అంత సులభం కాదు.

- భారతీయ ప్రాదేశిక రక్షణ,
- పాకిస్తాన్ రాష్ట్ర వాదన, మరియు
- కాశ్మీరీ జాతీయవాదం దీనిని సున్నా మొత్తం (zero-sum) గేమ్‌గా చేస్తుంది,

ఇవన్నీ సమస్య ప్రమేయం ఉన్న అన్ని పార్టీలకు ఏ రకమైన గెలిచే అవకాశ (క్లీన్ విన్-విన్) పరిస్థితిని నిరోధిస్తాయి.

1.4. భద్రతా పరిస్థితి అవలోకనం (1988-2017):

1999 లో ప్రధాన మంత్రి వాజపేయి అంతర్గత, బాహ్య శాంతియుత విధానాల వల్ల జమ్మూ & కాశ్మీర్లో హింసాత్మక ఘటనలు తగ్గుముఖం పట్టాయి. ఈ శాంతియుత ప్రక్రియ ప్రారంభించిన తర్వాత ఏర్పడిన ఆశావాదం 2007 వరకు ప్రధానమంత్రి మన్మోహన్ సింగ్ అనుసరించారు. ఇది హింసా స్థాయిలు, క్రాస్ నియంత్రణ రేఖ చొరబాట్లు మరియు కాల్పుల విరమణ ఒప్పందం (CFA) ఉల్లంఘనల ఘటనల క్షీణతకు నిదర్శనంగా మారింది. మొత్తం హింసలో పతనం స్థానిక కాశ్మీరీలు తీవ్రవాదులు మరియు వేర్పాటువాదులకు అందించిన అంతర్గత మద్దతు తీవ్రంగా పడిపోయింది. CFA ఉల్లంఘనలు 2009 తర్వాత మళ్లీ పెరిగాయి, జమాత్ ఉద్-దవాహ్ (JuD) 26/11 ముంబై దాడులను నిర్వహించి శాంతియుత ప్రక్రియ కరిగిపోవడం ప్రారంభించింది.

2015 లో, ఎక్కువ మంది ఉగ్రవాదులు నిర్మూలించబడినప్పటికీ, పౌరులు మరియు భద్రతా దళాల మరణాలు తగ్గాయి; కానీ 2016 లో, భద్రతా దళాల సిబ్బంది మరియు ఉగ్రవాదుల మరణాల సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది.

ఈ విధంగా, తీవ్రవాద సంబంధిత హింస తగ్గినప్పటికీ, కాశ్మీరీ సమాజంలో వేర్పాటువాద భావోద్వేగం గత కొన్నేళ్లుగా, ముఖ్యంగా 2016 లో బాగా పెరిగింది.

1.5.జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో తీవ్రవాదం పెరగడానికి గల కారణాలు:

1.5.1. 1987 అసెంబ్లీ ఎన్నికల రిగ్గింగ్:

1987 లో రాష్ట్ర ఎన్నికలలో రిగ్గింగ్ జరిగిందని ఆరోపిస్తూ తిరుగుబాటు చెలరేగింది. ఇది ప్రభుత్వ వ్యతిరేక భావనకు దోహదం చేసింది. కాశ్మీరీ పంచాయితీరాజ్ స్థానాలలో దాదాపు సగం ఖాళీగా ఉన్నట్లు ప్రభుత్వ నివేదిక కనుగొంది మరియు దీనికి కారణం సంఘర్షణ అస్థిరపరిచే ప్రభావం. సమర్థవంతంగా పరిపాలించే వారి సామర్థ్యం "దుర్బలం (crippled) " అని కూడా నివేదిక పేర్కొంది.

అయితే, 2014 అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో తిరుగుబాటు చెలరేగిన తర్వాత గత 25 ఏళ్లలో అత్యధిక ఓటింగ్ నమోదైంది. ఇది 65% కంటే ఎక్కువ ఓటర్లను నమోదు చేసింది, ఇది భారతదేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాలలో సాధారణ ఓటర్ల కంటే ఎక్కువ. ఇది భారతదేశ ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియలో కాశ్మీరీ ప్రజల విశ్వాసాన్ని పెంచేదిగా పరిగణించబడుతుంది.

1.5.2. ISI పాత్ర:

పాకిస్తాన్ ఇంటర్-సర్వీసెస్ ఇంటెలిజెన్స్ కశ్మీర్‌లో భారత పాలన యొక్క చట్టబద్ధతపై వివాదం కారణంగా కశ్మీర్ స్వాతంత్ర్య ఉద్యమాన్ని తిరుగుబాటు ద్వారా సహాయ, ప్రోత్సాహకలను అందిస్తోంది , భారత దళాలను ఏమార్చడానికి మరియు భారతదేశాన్ని అంతర్జాతీయంగా ఖండించడానికి సులభమైన మార్గంగ తీవ్రవాదాన్ని ఒక ఆయుధంగా వాడుతోంది.

1.5.3. ముజాహిదీన్ ప్రభావం:

సోవియట్ యూనియన్, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ మీద దాడి చేసిన తరువాత, ముజాహిదీన్ యోధులు, పాకిస్తాన్ సహాయంతో, రాడికల్ ఇస్లామిస్ట్ భావజాలాన్ని వ్యాప్తి చేయాలనే లక్ష్యంతో నెమ్మదిగా కాశ్మీర్‌లోకి చొరబడ్డారు.

1.5.4. పరాయీకరణ భావన:

హిందూ-మెజారిటీ భారతదేశంలో ముస్లిం మెజారిటీ రాష్ట్రం జమ్మూ కాశ్మీర్ మాత్రమే. భారతదేశం లౌకిక రాష్ట్రంగా ఉన్నప్పటికీ, ముస్లింలు భారతదేశంలో మొత్తం హిందువులతో పోలిస్తే రాజకీయంగా, సాంస్కృతికంగా మరియు ఆర్థికంగా అట్టడుగున ఉన్నారు. 99 ఎకరాల అటవీ భూమిని హిందూ సంస్థకు బదిలీ చేయడానికి ప్రభుత్వం తీసుకున్న నిర్ణయం

(హిందూ అమరనాథ్ యాత్రికుల కోసం తాత్కాలిక ఆశ్రయాలు మరియు సౌకర్యాల ఏర్పాటు కోసం) ఈ భావనను పటిష్టం చేసింది మరియు జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో అతిపెద్ద నిరసన ర్యాలీకి దారితీసింది.

1.5.5. మానవ హక్కుల దుర్వినియోగం:

1980 ల చివరలో పై కారణాల వల్ల కాశ్మీర్ లోయలో తిరుగుబాటు ప్రారంభమైన తరువాత, తిరుగుబాటును నియంత్రించడానికి భారత దళాలు కశ్మీర్ లోయలోకి ప్రవేశించాయి. దళాలు మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనల ఆరోపణలు ఎదుర్కొన్నాయి మరియు చట్టవిరుద్ధమైన హత్యలకు పాల్పడ్డాయి. జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో సైనిక బలగాలు కేంద్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేసిన అత్యవసర అధికారాల కింద పనిచేస్తాయి. ఈ అధికారాలు మిలిటరీకి పౌర స్వేచ్ఛను తగ్గించడానికి అనుమతిస్తాయి, తిరుగుబాటుకు మరింత బలాన్ని చేకూర్చాయి. కశ్మీర్ లోయ నుండి కాశ్మీరీ పండితులను నిర్మూలించడం ద్వారా కొంతమంది జాతి ప్రక్షాళన అని పిలిచే తిరుగుబాటుదారులు మానవ హక్కులను కూడా దుర్వినియోగం చేశారు. ప్రభుత్వం తన సొంత దళాల నుండి ప్రజలను రక్షించలేకపోవడం మరియు తీవ్రవాదుల దాష్టికాలు ప్రభుత్వానికి ప్రజల నుండి మద్దతును మరింతగా తగ్గించింది.

1.6. జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పట్ల ప్రభుత్వ విధానం:

గత రెండు దశాబ్దాలుగా కశ్మీర్‌లో రాజకీయ తిరుగుబాటు పట్ల భారతదేశం యొక్క ప్రతిస్పందన వివిధ దశలను దాటింది. తుది ఫలితంలో, తిరుగుబాటుకు న్యూఢిల్లీ యొక్క ప్రతిస్పందన అహింసా మార్గాలు లేని బల ప్రయోగ విధానాల నుండి సంభాషణ మరియు విస్తృత శాంతియుత ఐక్యాల కోసం చురుకైన శోధనకు మారింది. 1980 ల నాటి సమస్యల ముందు స్థిరమైన శాంతి నుండి యుద్ధం వరకు మరియు సంక్షోభ వక్రరేఖ వెంట సంక్షోభం మరియు అస్థిర శాంతి వైపు తిరిగి స్థిరంగా మారినందున, స్థిరమైన శాంతి మరియు సామరస్యాన్ని తీసుకురావడానికి ఉద్దేశించిన శాంతి నిర్మాణ విధానాలపై పెరుగుతున్న ప్రాధాన్యత ప్రదర్శించబడింది. ఇంకా, భారత దేశ చర్యలు మిలిటరిజం నుండి పూర్తిగా వైదొలగలేదు, ఇది సాధారణ స్థితికి వేగంగా పరివర్తన చెందడాన్ని అడ్డుకుంటుంది.

1.6.1. UDAAN పథకం:

ఉడాన్, జమ్ము & కాశ్మీర్ కోసం స్పెషల్ ఇండస్ట్రీ ఇనిషియేటివ్ (SII), హోమ్ మంత్రిత్వ శాఖ ద్వారా ఆర్థిక బలాన్ని పొందుతూ నేషనల్ స్కిల్ డెవలప్మెంట్ కార్పొరేషన్ ద్వారా అమలు చేయబడుతుంది. ఈ కార్యక్రమం ఆర్థిక సమస్యలు మరియు జమ్మూ & కాశ్మీర్లో వున్న విద్యావంతులైన నిరుద్యోగుల అవసరాలను తీర్చడానికి ఉద్దేశించబడింది. UDAAN నాలుగు లక్ష్యాలను కలిగి ఉంది:

➢ జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో గ్రాడ్యుయేట్లు మరియు పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్లను అత్యుత్తమ అవకాశాలను అందించే కార్పొరేట్ ఇండియాకు పరిచయం చేయడం, మరియు

➢ రాష్ట్రంలో అందుబాటులో ఉన్న రిచ్ టాలెంట్ పూల్‌ని బహిర్గతం చేయడానికి కార్పొరేట్ ఇండియాలో వారిని భాగస్వాములను చేయడానికి,

➢ రాబోవు 5 సంవత్సరాలలో 40,000 మంది జమ్మూ కాశ్మీర్ యువతకు చేరువ కావడమే లక్ష్యం.

➢ UDAAN యువతకు ప్రయాణించడానికి, సంస్థలలో శిక్షణ పొందడానికి మరియు పనికి బదిలీ చేయడానికి సహాయక చట్రాన్ని అందిస్తుంది.

1.6.2. నిష్ఠ పథకం:

నేషనల్ ఇనిషియేటివ్ ఫర్ స్కూల్ హెడ్స్ మరియు టీచర్స్ హోలిస్టిక్ అడ్వాన్స్‌మెంట్ (NISHTHA) జమ్మూ కాశ్మీర్ UT లో ప్రారంభించబడింది. ఇది ఇంటిగ్రేటెడ్ టీచర్ ట్రైనింగ్ ద్వారా "పాఠశాల విద్య నాణ్యతను మెరుగుపరచడం" కోసం సామర్థ్యాన్ని పెంచే కార్యక్రమం.

1.6.3. హిమాయత్ మిషన్:

సంపూర్ణ వ్యవస్థాపక అభివృద్ధి కార్యక్రమాల క్రాస్‌కటింగ్ విధానాల ద్వారా జమ్మూ కాశ్మీర్ యువతకు స్వయం ఉపాధి ద్వారా స్థిరమైన జీవనోపాధి అవకాశాలను సృష్టించడం ఈ ప్రాజెక్ట్ లక్ష్యం. జమ్మూ & కాశ్మీర్ యొక్క 10,000 మంది యువతకు స్థిరమైన జీవనోపాధి కోసం వ్యవస్థాపక నైపుణ్యాలను అందించడం దీని లక్ష్యం. మరియు 3.5 సంవత్సరాల వ్యవధిలో కనీసం 50% మందికి ఫైనాన్స్ మరియు సపోర్ట్ సేవలకు లభ్యతను సులభతరం చేస్తుంది.

1.6.4. పునరావాస విధానం:

ఈ పునరావాస విధానం యొక్క లక్ష్యం ఏమిటంటే, మనస్సు మార్చుకుని, హింసా మార్గాన్ని విడిచిపెట్టిన మరియు వారికి ప్రధాన స్రవంతిలో చేరడానికి మరియు సాధారణ జీవితాన్ని గడపడానికి ప్రోత్సహించడానికి భారతదేశం మరియు భారత రాజ్యాంగం యొక్క సమగ్రతను అంగీకరించే ఉగ్రవాదులకు సౌకర్యాన్ని అందించడం. రాష్ట్రం మరియు దేశం యొక్క శ్రేయస్సు మరియు పురోగతిలో తీవ్రవాదులను భాగస్వాములను చేయడం.

1.5.1. పునరావాస విధానం:

జమ్మూ & కాశ్మీర్ కి చెందిన మాజీ మిలిటెంట్లు పాకిస్తాన్ ఆక్రమిత లేదా పాకిస్తాన్ లోని తీవ్రవాద గ్రూపులలో శిక్షణ పొందిన మిలిటెంట్లు తిరిగి రావడానికి ఈ విధానం ఉద్దేశించబడింది.

1.5.2. ఇతర కార్యక్రమాలు;

- రాష్ట్రంలోని ఉత్సాహవంతుల సేవలకు గుర్తింపుగా వారిని ప్రత్యేక పోలీసు అధికారులగ నియమించడం.
- పాకిస్తాన్ ఆక్రమిత జమ్మూ లోని నిర్వాసితుల కుటుంబాలకు ఆర్థిక సహాయం అందించే పథకం.
- రాష్ట్రంలో సబ్సిడీ హెలికాప్టర్ సేవలు.
- జమ్మూ కాశ్మీర్‌లో సిపిఎంఎఫ్‌లు (CPMF) మరియు సైన్యం చర్య సమయంలో దెబ్బతిన్న స్థిరమైన/చర ఆస్తి రక్షణ సహాయం కోసం కేంద్ర పథకం.

1.6. కాశ్మీర్‌లో మిలిటెన్సీ ఎందుకు విఫలమైంది?

రాష్ట్ర మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వాలు జాతి మరియు మతపరమైన ఉద్రిక్తతలను పెంచే దశలను తగ్గించడం ద్వారా మరియు స్థిరమైన పాలన నాణ్యతను మెరుగుపరచడం ద్వారా కాశ్మీర్‌లో పరిస్థితిని గణనీయంగా చల్లబరచారు . కాశ్మీర్‌లో మిలిటెన్సీ విజయవంతం కాకపోవడానికి గల కారణాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

- కాశ్మీర్ సమస్య భారతీయ జనాభాలో కేవలం ఆరు శాతం మందిని మాత్రమే ప్రభావితం చేస్తుంది మరియు ఇది చాలా స్థానికంగా ఉంది. కాశ్మీరీ ముస్లింల ఆందోళనలు భారతదేశంలోని మిగిలిన ప్రాంతాలలోని ముస్లిం జనాభాతో ప్రతిధ్వనించడంలో విఫలమయ్యాయి.
- అదేవిధంగా, కాశ్మీరీ పండిట్ల వంటి ఇతర జాతుల ఆందోళనలు కూడా భారత జనాభాలోని ప్రధాన విభాగాలతో ప్రతిధ్వనిని కనుగొనడంలో విఫలమయ్యాయి, ఇవి సరిహద్దు దాటిన తీవ్రవాదంపై పోరాడటం మరియు స్థానిక సమస్యలను ముందంజలో ఉంచడంలో ఎక్కువ శ్రద్ధ వహిస్తాయి.
- మితవాద కాశ్మీరీ నాయకత్వం ఉద్భవించడంలో విఫలమైంది మరియు కాశ్మీరీ వాదాన్ని సమర్థించే దృష్టి లేదు. న్యూఢిల్లీలో భారతీయ నాయకత్వానికి దగ్గరగా కనిపించే ఎవరికైనా నిరంతరం గొడవలు, ఏకతాటిపై మరియు పుట్టుకతోనే అసహనం మరియు దుర్వినియోగం కాశ్మీరీ నాయకులకు ఎంతో నష్టం కలిగించాయి.

- పెరుగుతున్న అధికారం మరియు భారత ప్రభుత్వ వనరుల వ్యాప్తితో, ఉగ్రవాదుల దాడి సామర్థ్యం క్షీణించింది మరియు జిహాదీ ప్రచారం దాని పంచ్‌ని కోల్పోయింది. సురక్షితమైన ప్రభుత్వ ఉద్యోగం యొక్క ఎర సరిహద్దు దాటి మరియు తుపాకీని తీయాలనే ఎరను అధిగమించింది.
- నిరాశకు గురైన కాశ్మీరీ యువత ఇప్పుడు గెరిల్లా యుద్ధాన్ని స్వీకరించడం కంటే సోషల్ మీడియాలో తన యుద్ధాన్ని పోరాడాలని కోరుకుంటుంది. కశ్మీరీలు తమ అసంతృప్తిని మరియు అసమ్మతిని వ్యక్తం చేయడానికి సోషల్ మీడియా కొత్త ఛానెల్‌లను తెరిచింది.
- ప్రపంచం కాశ్మీర్‌ను భారతదేశం మరియు పాకిస్తాన్ మధ్య సరిహద్దు వివాదంగా భావిస్తోంది తప్ప జాతి తీవ్రవాద సంఘర్షణ కాదు.
- భారతీయ మృదువైన శాంతి అనే శక్తి లోయ యొక్క ప్రేగులలోకి చొచ్చుకుపోయింది మరియు పాకిస్తానీయుల అసత్య ప్రచారాలను కూల్చివేసింది మరియు భారతదేశ బహుళ సమాజం యొక్క ప్రదర్శన అన్ని సమయాలలో విజయవంతంగా ప్రదర్శించబడుతుంది. కాశ్మీర్‌లో ప్రజల అవగాహనను రూపొందించడంలో మరియు భారతదేశ మృదువైన శక్తిని (సాఫ్ట్ పవర్)పెంచడంలో ప్రజల వైఖరిని రూపొందించడంలో ఇది గొప్ప పాత్ర పోషించింది.

1.7. ఆర్టికల్ 370 తొలగింపు మరియు దాని ప్రభావ అంచనా:

భారత రాజ్యాంగంలోని నిబంధనలు రాష్ట్రంలో వర్తిస్తాయని పేర్కొన్న "జమ్మూ కాశ్మీర్ ప్రభుత్వం" ప్రకటించిన రాజ్యాంగం (జమ్మూ కాశ్మీర్‌కు దరఖాస్తు) ఆర్డర్, 2019 తో భారత రాష్ట్రపతి. జమ్మూ కాశ్మీర్ కోసం ప్రత్యేక రాజ్యాంగం ఆధారంగా ఏర్పడిన అన్ని నిబంధనలు రద్దు చేయబడ్డాయి. దీనితో, ఆర్టికల్ 35A ఆటోమేటిక్‌గా రద్దు చేయబడింది.

వాటిలో కీలక మార్పులు:

- జమ్మూ & కాశ్మీర్ రాష్ట్రం 2 కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలుగా విభజించబడింది; అవి జమ్మూ & కాశ్మీర్ మరియు లడఖ్.
- కేంద్ర పాలిత ప్రాంతం జమ్మూ & కాశ్మీర్ అసెంబ్లీని కలిగి ఉంటుంది.
- ఆర్టికల్ 370 ద్వారా అందించబడిన ప్రత్యేక హోదా రద్దు చేయబడింది. దీనితో, ఆర్టికల్ 35A కూడా రద్దు చేయబడింది.

1.7.1. ఆర్టికల్ రద్దు నిర్ణయం యొక్క ప్రాముఖ్యత.

- గత 7 దశాబ్దాలుగా ఎక్కువగా దూరంగా ఉన్న రాష్ట్ర రాజకీయ స్రవంతి లోకి వివిధ వర్గాలను అనుమతించండానికి.
- జాతీయ ఐక్యత దిశగా ఒక ప్రధాన అడుగు.
- ఈ ప్రాంతంలో పెట్టుబడులు పెట్టడానికి గల మార్గాలను సుగమం చేయడానికి.

- ఈ ప్రాంతంలోని వెనుకబడిన వర్గాలకు ఉద్యోగాలు, రిజర్వేషన్ మొదలైన ప్రయోజనాలు కలిగించడానికి, అవి ఇప్పటివరకు నిరాకరించబడ్డాయి.

1.7.2. ఆర్టికల్ 370: సానుకూల ఫలితాలు:

- పార్లమెంట్ మరియు భారత రాజ్యాంగం పరిధిని ఈ ప్రాంతానికి విస్తరించింది. ఉదాహరణకు, RTI (2005), RPA (1951) వంటి చర్యలు ఇప్పుడు ఈ ప్రాంతంలో వర్తిస్తాయి.
- ఆర్టికల్ 35A కారణంగా సంవత్సరాలుగా రాష్ట్రంలో నివసిస్తున్నప్పటికీ రెసిడెంట్ హోదాను నిరాకరించిన వ్యక్తులను కొత్త నివాస నియమాలు అనుమతిస్తాయి.
- కాశ్మీరీ పండిట్ల స్వదేశానికి తిరిగి రావడానికి రవాణా వసతి నిర్మాణం; జమ్మూలో స్థిరపడిన వలసదారులకు నెలవారీ నగదు ఉపశమనం.
- అటల్ పెన్షన్ యోజన వంటి బీమా పథకాలు మరియు PM -KISAN, స్టాండ్ -అప్ ఇండియా, PM జన్ ధన్ యోజన వంటి ఇతర అభివృద్ధి పథకాలతో సహా సామాజిక భద్రతా చర్యల శ్రేణి ఈ ప్రాంతానికి విస్తరించబడింది.
- ఈ ప్రాంతంలో ఉగ్రవాద సంబంధిత మరణాలు తగ్గుతాయి.
- ఈ ప్రాంతంలో తీవ్రవాదుల నియామకం గణనీయంగా పడిపోయింది.
- గత ఏడాది కాలంలో ఈ ప్రాంతంలో తక్కువ IED మరియు గ్రెనేడ్ దాడులు జరిగాయి.
- ఈ ప్రాంతం నుండి లడఖ్‌ని విభజించడం ప్రజల ఆకాంక్షలను నెరవేర్చింది మరియు ఇది భారతదేశంలో అంతర్భాగమని చైనాకు స్పష్టమైన సంకేతాన్ని పంపింది.

1.7.3. ఆర్టికల్ 370: ప్రతికూల ఫలితాలు:

- అసెంబ్లీని సస్పెండ్ చేసిన సమయంలో ఆర్టికల్ 370 ని రద్దు చేయడం వల్ల వారి కశ్మీరీ గుర్తింపుకు సంబంధించి ముప్పు ఏర్పడింది.
- షట్డౌన్లు (Shutdowns) మరియు ఇంటర్నెట్ దిగ్బంధం ఈ ప్రాంతంలో విద్యను తీవ్రంగా ప్రభావితం చేసింది, ముఖ్యంగా కోవిడ్ మధ్యలో డిజిటల్ విద్య కొత్త ప్రమాణంగా మారింది.
- కమ్యూనికేషన్ దిగ్బంధం, కర్ఫ్యూలు మరియు మిలిటెంట్ బెదిరింపులు ఈ ప్రాంతంలో వ్యవసాయ మరియు పారిశ్రామిక ఉత్పత్తిని తీవ్రంగా ప్రభావితం చేశాయి.
- ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఎక్కువ భాగం దోహదపడే టూరిజం లాక్‌డౌన్ల కారణంగా చనిపోతుంది.
- ఇది కశ్మీర్ సమస్య అంతర్జాతీయీకరణకు దారితీసింది.
- ఉగ్రవాద సంబంధిత మరణాలు తగ్గినప్పటికీ, ఆర్టికల్ 370 రద్దు తర్వాత యువత మిలిటెన్సీ క్రాస్ బార్డర్ చొరబాటు ప్రయత్నాలలో చేరడం పెరుగుతోంది.

1.8. ప్రస్తుత పరిసితితుల్లో భారత దేశం ఏమి చేయాలి?

ప్రొఫెసర్ అమితాబ్ మట్టూ జమ్మూ కాశ్మీర్‌లోని ఘర్షణలను పరిష్కరించడానికి 4D లను అమలు చేయాలని సిఫార్సు చేశారు. అవి క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

1. సంభాషణ (Dialogue): రాజ్యం మరియు రాజ్యాంగేతర వ్యక్తులు లేదా సంస్థల మధ్య బేషరతు నిరంతర సంభాషణ.
2. నిసైనికీకరణ (Demilitarization); సంభాషణ మరియు సయోధ్య ప్రక్రియను ముందుకు తీసుకెళ్లడానికి అవసరమైనది.
3. అధికార వికేంద్రీకరణ (Devolution): అధికార వికేంద్రీకరణ కొరకు జమ్మూ, లడఖ్ మరియు కాశ్మీర్‌లోని మూడు ప్రాంతాలను కలిపి తీసుకురావడం. మతపరమైన ధ్రువణాన్ని నిరోధించడానికి సయోధ్య అత్యవసరం.
4. అభివృద్ధి(Development): కాశ్మీర్ ప్రజల భాగస్వామ్యం ద్వారా అభివృద్ధిని సాదించండం.

****

ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాదం:

1.9. ఈశాన్య రాష్ట్రాల పరిచయం;

స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పుడు, అస్సాం రాష్ట్రం భారతదేశంలోని ఈశాన్య ప్రాంతాలలో ఎక్కువ భాగం, సాంస్కృతికంగా విభిన్నమైన జనాభాను కలిగి వుంది. కాలక్రమేణా, భారత ప్రభుత్వం ఈ ప్రాంతాన్ని జాతి మరియు గిరిజన తరహాలో చిన్న రాష్ట్రాలుగా నిర్వహించి, ఈశాన్యంలోని 'సెవెస్ సిస్టర్' అని పిలవబడే రాష్ట్రాలను సృష్టించింది. ఈ కొత్త రాష్ట్రాలు ఇతర కారక అంశాలతోపాటుగా సృష్టించబడ్డాయి ఈ వివిక్త ప్రాంతంలో జాతి విభజనల మధ్య కొన్నిసార్లు హింసాత్మక వివాదాలకు ప్రతిస్పందన, కానీ ఇది పూర్తిగా వివాదాలను తగ్గించలేదు.

1.10. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాదం: చారిత్రక నేపథ్యం:

ఈశాన్యంలోని సాంప్రదాయ తెగల మధ్య చారిత్రక సంబంధాలు ఎక్కువగా టిబెటో-బర్మన్/మంగోలాయిడ్ స్టాక్ మరియు దక్షిణ ఆసియా కంటే ఆగ్నేయాసియాకు దగ్గరగా ఉంటాయి. ఇది జాతిపరంగా, భాషాపరంగా మరియు సాంస్కృతికంగా భారతదేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాల నుండి చాలా భిన్నంగా ఉంటుంది. సాంస్కృతిక మరియు జాతి వైవిధ్యం సంఘర్షణకు

కారణం కానప్పటికీ, 1950 వ దశకంలో రాష్ట్ర సరిహద్దులను వివరించే ప్రక్రియలో జాతి మరియు సాంస్కృతిక ప్రత్యేకతలు విస్మరించబడిన విధంగా ఈశాన్య ప్రాదేశికంగా నిర్వహించబడుతుండటం ఒక ప్రధాన సమస్య ప్రాంతం. అసంతృప్తి మరియు ఒకరి గుర్తింపును నొక్కి చెప్పడం. అయితే, వలస పాలకులు మొత్తం ప్రాంతాన్ని విలీనం చేయడానికి దాదాపు శతాబ్దం పట్టింది, మరియు కొండలను వదులుగా ఉండే 'సరిహద్దు ప్రాంతం' గా పరిపాలించారు, ఫలితంగా, ఈశాన్య పర్వత ప్రాంతాలలో పెద్ద భాగాలు ఎప్పుడూ ఒక సూత్రంతో కేంద్ర పరిపాలన సంబంధంలోకి రాలేదు.

అందువల్ల, కొత్తగా ఏర్పడిన భారతీయ జాతీయ-రాష్ట్రానికి వారి విధేయత మొదటి నుండి కొంతవరకు లేదు. తూర్పు పాకిస్తాన్ (నేటి బంగ్లాదేశ్) సృష్టి ద్వారా ఉద్ఘాటించబడింది - దీని అర్థం ప్రధాన భూభాగం భారతదేశం మరియు ఈశాన్య భారతదేశం మధ్య భౌతిక సంబంధంలో ప్రధాన భాగాన్ని కోల్పోవడం. ఆసక్తికరంగా, ఈశాన్య సరిహద్దులో 99 శాతం అంతర్జాతీయ మరియు ఒక శాతం మాత్రమే దేశీయ సరిహద్దు.

1.11.ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో తిరుగుబాటుకు కారణాలు:

ప్రత్యేకించి ఈశాన్యం తిరుగుబాటు కారణంగా ధ్వంసం కావడానికి కొన్ని చెల్లుబాటు అయ్యే కారణాలు ఉన్నాయి. ఈ ప్రాంతంలో తిరుగుబాటును ప్రోత్సహించిన 6 ప్రధాన కారకాలు ఉన్నాయి -

- వలస పోవడం ,
- ఆర్థిక వెనుకబాటుతనం,

- భాష/జాతి; గిరిజన శత్రుత్వం ,
- కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్లక్ష్యం, మరియు
- స్థానిక రాజకీయ నాయకులు మరియు ఉన్నత వర్గాలలో అవినీతి,
- పేలవంగా అభివృద్ధి చెందిన రవాణా మరియు సమాచార సంబంధాలు.

ఇతర అంశాలు - స్థానిక వనరులపై నియంత్రణ, పాలనాపరమైన సమస్యలు మరియు దోపిడీ మరియు పరాయీకరణ యొక్క విస్తృత భావన కారణంగా వివిధ భారతీయ తిరుగుబాటు బృందాలు (Indian Insurgents Groups) హింస మరియు విభిన్న డిమాండ్లకు కారణమయ్యాయి.

కొన్ని సందర్భాల్లో సార్వభౌమత్వం నుండి స్వతంత్ర రాష్ట్రం లేదా మాతృభూమికి లేదా వారు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నట్లు పేర్కొన్న జాతి సమూహాలకు మెరుగైన పరిస్థితులు వరకు డిమాండ్లు మారుతూ ఉంటాయి.

ప్రచ్ఛన్న సమూహాల హింసాత్మక మరియు ఉగ్రవాద కార్యకలాపాలలో పాల్గొంటాయి మరియు వారి లక్ష్యాలు /డిమాండ్లను సాధించడానికి ప్రజలను ఆయుధాలతో భయపెడతాయి. వారు సరిహద్దు సంబంధాలను నిర్వహిస్తారు, ఆయుధాలను సేకరిస్తారు, తమ కార్యకర్తలను నియమించుకుంటారు మరియు శిక్షణ ఇస్తారు మరియు ప్రజా ఆస్తులను దెబ్బతీయడం, బాంబు పేలుళ్లు, దోపిడీలు, అమాయక పౌరులను చంపడం, భద్రతా దళాల సిబ్బంది, ప్రభుత్వ ఉద్యోగులపై దాడులు/అపహరణ వంటి చట్టవిరుద్ధ కార్యకలాపాలకు పాల్పడుతున్నారు. , రాజకీయ నాయకులు మరియు వ్యాపారవేత్తలు.

1.12.సాయుధ జాతి సమూహాల ఉనికికి కారణాలు:

1.12.1. రాజకీయ ప్రేరణ:

తిరుగుబాటు గ్రూపుల హింస వ్యూహంలో రాజకీయాలు ప్రధానమైనవి. చాలా మంది తిరుగుబాటు గ్రూపులు రాజకీయ కారణాన్ని పేర్కొనడం ద్వారా వారి హింసాత్మక కార్యకలాపాలకు ప్రజల మద్దతును పొందుతాయి, ఇది లక్ష్య జనాభాకు గణనీయంగా ముఖ్యమైనది. మావో త్సే తుంగ్ ప్రకారం, విప్లవం కోసం సమీకరించే వాగ్దానం ఏ దేశంలోనైనా అధికారిక పరిపాలనా నిర్మాణాలు దాని పౌరులకు కనీస జీవన ప్రమాణాలను అందించే ప్రాథమిక బాధ్యతలను నెరవేర్చడంలో విఫలమవుతాయి. క్లిష్టమైన మద్దతును పొందడానికి మరియు సంఘర్షణ తీవ్రతకు స్థలాన్ని సృష్టించడానికి ఏదైనా సాయుధ ఉద్యమంలో రాజకీయ సమీకరణ అనేది మొదటి కీలక దశ.

1.12.2. ఆయుధాల లభ్యత:

ఒక నిర్దిష్ట పరిస్థితిలో సాయుధ తిరుగుబాటుకు అవకాశం ఉన్నప్పుడు తిరుగుబాటు గ్రూపులు రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం హింసాత్మక మార్గాలను ఉపయోగించుకుంటాయి. సాధ్యత పరికల్పన "తిరుగుబాటు భౌతికంగా సాధ్యమయ్యే చోట, అది జరుగుతుంది" అని వాదిస్తుంది. సాయుధ తిరుగుబాటు కోసం భౌతిక పరిస్థితులు ఆర్థిక మరియు సైనిక. ఈశాన్య భారతదేశంలో ఆయుధాలు సులభంగా లభించడం వలన NSCN (K), NSCN (IM), ULFA, UNLF మరియు PLA వారి సాయుధ కదలికలను నిలబెట్టుకోవడానికి వీలు కల్పిస్తుంది.

1.12.3. ప్రజా బాహుళ్య మద్దతు :

ఒక తిరుగుబాటు సమూహం నిధులు, బేస్ ప్రాంతాలు, నియామకాలు మరియు ఆహార సరఫరా మరియు ఇంటెలిజెన్స్ నెట్‌వర్క్‌ల ప్రయోజనాల కోసం దాని ప్రముఖ మద్దతు బేస్‌పై విమర్శనాత్మకంగా ఆధారపడి ఉంటుంది. తిరుగుబాటు సమూహాలు తమను తాము ఒక నిర్దిష్ట జాతి లేదా సంఘం యొక్క ప్రతినిధులుగా చిత్రీకరిస్తాయి కాబట్టి, ప్రజా మద్దతు సమూహం యొక్క చట్టబద్ధతను జోడిస్తుంది.

1.12.4. భౌగోళిక భూభాగం:

తిరుగుబాటు ఉద్యమాల కొనసాగింపుకు ఒక నిర్దిష్ట ప్రదేశం యొక్క భౌగోళికం మరియు భూభాగం కీలకం. సహాయక భూభాగం లేకుండా, తేలికగా సాయుధ, అత్యంత మొబైల్ తిరుగుబాటు క్యాడర్‌లు బలమైన శక్తి యొక్క సాంకేతిక ఆధిపత్యాన్ని భర్తీ చేయడానికి తక్కువ అవకాశం ఉంది.

1.12.5. బాహ్య మద్దతు:

తిరుగుబాటు సమూహాల యొక్క అత్యంత క్లిష్టమైన కొలతలలో ఒకటి బాహ్య మద్దతు. పొరుగు దేశాల మద్దతు రాజకీయ, నైతిక, సైనిక, ఆర్థిక, ప్రాదేశిక లేదా సాంస్కృతిక మరియు జాతి సంబంధాల ఆధారంగా ఉండవచ్చు. తిరుగుబాటులపై 2010 RAND అధ్యయనం బాహ్య మద్దతు మరియు అందుబాటులో ఉన్న అభయారణ్యాలు లేకుండా, 10 సంవత్సరాల వ్యవధిలో అంతర్గత తిరుగుబాటు అభివృద్ధి చెందదని సూచిస్తుంది.

1.13. ఈ వేర్పాటువాదుల వ్యూహం మరియు స్వభావం;

NSCN (IM), ULFA, UNLF మరియు PLA సుదీర్ఘమైన సాయుధ సంఘర్షణ యొక్క ప్రకటించబడిన వ్యూహాన్ని కలిగి ఉన్నాయి. ఆసక్తికరంగా, కాల్పుల విరమణలను తిరిగి సమూహం చేయడం, నియామకం, ఫైనాన్స్ మరియు రీ-ఆర్మ్ చేయడానికి దశలుగా చూడవచ్చు. ఇది చాలా సందర్భాలలో జరిగింది. కాల్పుల విరమణ దశలో ఉల్ఫా మరియు ఎన్ఎస్ సిఎన్ (ఐఎమ్) నిశ్చయించుకుని తిరిగి ఆయుధాలు ధరించి తిరిగి సమూహం చేయబడ్డాయి.

పట్టిక -1: ఈశాన్య రాష్ట్రాల వేర్పాటు వాద గ్రూపులు, వాటి లక్ష్యాలు /డిమాండ్లు

వేర్పాటువాద గ్రూపు	వారి లక్ష్యం లేదా డిమాండ్
UKLF (United Kuki Liberation Front) **KNF(Kuki National Front)**	ప్రత్యేక "కుకి" మాతృభూమి కావాలి. కుకీలు "మంగోలాయిడ్" మూలం మరియు అస్సాం, మిజోరాం, మణిపూర్ అంతటా వ్యాపించి వున్న జాతి తెగలు.
NCSN-IM(National Socialist Council of Nagaland)	ఏకీకృత నాగాలాండ్ NOFB (నేషనల్ డెమోక్రటిక్ ఫ్రంట్ ఆఫ్ బోడోల్యాండ్) కావాలి , ప్రత్యేక "బోడో" మాతృభూమి కావాలి
Dima Haolim	డిమాసా తెగకు సార్వభౌమ రాష్ట్రాలు కావాలి (కాచార్, నాగాప్, కర్బియాలోంగ్)
ULFA(United Liberation Front of Assam)	"మాతృక/పూర్వ ". ప్రత్యేక అస్సాం కావాలి
KLO(Kamatpur Liberation Organization)	"కామత్‌పూర్" తెగకు ప్రత్యేక మాతృభూమి కావాలి. కోక్రాజార్, బొంగాగావ్, దుబ్రీ మరియు గోల్‌పారా తో కూడి ఉండాలి.
రాజకీయ పార్టీలు మరియు ప్రధాన స్రవంతి భారతీయ రాజకీయ పార్టీలు.	ఏమీ లేదు- వారికి కావాల్సింది అక్రమ బంగ్లాదేశ్ వలసదారుల ఓట్లు కాబట్టి వారు కొన్ని అద్భుతమైన అస్సాం టీని ఆస్వాదించవచ్చు మరియు భారీ అవినీతిలో భాగస్వామ్యం పొందవచ్చు

1.14. ఈశాన్య తిరుగుబాటు దారుల కట్టడి దిశగా ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు:

ఈశాన్యంలో సాయుధ జాతి తిరుగుబాటులకు రాజ్య ప్రతిస్పందన మూడు భావనల పరిధిలో ఉంటుంది.

1. మిలిటరీ శక్తి సమతుల్య వినియోగం.

2. సంభాషణ మరియు చర్చల ఉపయోగం.

3. నిర్మాణాత్మక మార్పులు.

దీని కోసం ప్రభుత్వ ప్రతిస్పందనలు/ కట్టడి చర్యలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

114.1. AFSPA: భారతదేశంలోని ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో హింస జీవన విధానంగా మారింది. రాష్ట్ర పరిపాలన దాని అంతర్గత అవాంతరాలను కొనసాగించలేకపోయింది. అరుణాచల్ ప్రదేశ్, అస్సాం, మణిపూర్, మేఘాలయ, మిజోరాం, నాగాలాండ్

మరియు త్రిపుర రాష్ట్రాలలో చెదిరిన ప్రాంతాలలో సాయుధ దళాల సభ్యులకు ఈ చట్టం కొన్ని ప్రత్యేక అధికారాలను కల్పించింది.

ఈ "సంఘర్షణ-" లేదా "కలవరపెట్టబడిన" ప్రాంతాలలో సైన్యానికి విస్తృత అధికారాలు మరియు ప్రతి నిరోధక శక్తిని అందించడం వలన ఈ చట్టం వివిధ మానవ హక్కుల సమూహాల నుండి చాలా ప్రతిఘటనను ఎదుర్కొంటోంది. జనవరి 2020 నాటికి, ఈ చట్టం నాగాలాండ్, అస్సాం, మణిపూర్ మరియు అరుణాచల్ ప్రదేశ్‌లో అమలులో ఉంది.

అస్సాం: ఉల్ఫాతో 2011 లో సంతకం చేయబడింది మరియు నిరవధికంగా కొనసాగుతుంది. బోడో గ్రూపులతో త్రైపాక్షిక MoS జనవరి 2020 లో సంతకం చేయబడింది

మణిపూర్: రెండు సమ్మేళనాలు (యునైటెడ్ పీపుల్స్ ఫ్రంట్ మరియు కుకి నేషనల్ ఆర్గనైజేషన్) కింద మొత్తం 23 అండర్ గ్రౌండ్ /ప్రచ్ఛన్న గ్రూపులు ప్రస్తుతం ప్రభుత్వం తో సంధి చేసుకొని ఉన్నాయి.

నాగాలాండ్: NSCN-NK మరియు NSCN (Reformation/సంస్కరణ) తో సంతకం చేసిన కాల్పుల విరమణ ఒప్పందాలు 27-04- 2020 వరకు పొడిగించబడ్డాయి. NSCN (Isak- Muivah) తో ఒప్పందం నిరవధిక కాలానికి చెల్లుతుంది.

1.14.2. నార్త్-ఈస్ట్ రీజియన్‌లో శాంతి ప్రక్రియ: విభిన్న జాతుల సమూహాలను మరియు ఈశాన్య ప్రాంతంలో సంక్లిష్ట పరిస్థితులను దృష్టిలో ఉంచుకుని, హింసను వ్యతిరేకించే అటువంటి సమూహాలతో చర్చలు/ చర్చల కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం ఒక విధానాన్ని అనుసరిస్తోంది. భారత రాజ్యాంగం యొక్క చట్రంలో వారి సమస్యల కోసం శాంతియుతంగా పరిష్కారాలను కోరుకుంటుంది.

తత్ఫలితంగా, అనేక ప్రచ్ఛన్న గ్రూపులు ప్రభుత్వం తో సంధికి ముందుకు వచ్చి లేదా సస్పెన్షన్ ఆఫ్ ఆపరేషన్స్ (SoO) ఒప్పందాలను కుదుర్చుకుని మరియు వాటిలో కొన్ని మెమోరాండం ఆఫ్ సెటిల్‌మెంట్స్ (MoS) పై సంతకం చేసి తమను తాము రద్దు చేసుకున్నాయి. ప్రస్తుతం, NE రాష్ట్రాల యొక్క వివిధ తిరుగుబాటు సమూహాలతో ప్రభుత్వం శాంతి చర్చలలో నిమగ్నమై ఉంది. ఈ ప్రాంతంలోని వివిధ తిరుగుబాటు గ్రూపులతో శాంతి చర్చలు జరపడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం సంభాషణకర్తలను నియమించింది.

1.14.3. ఈశాన్య ప్రాంతంలో మిలిటెంట్ల సరెండర్-కమ్-పునరావాసం కోసం పథకం: మిలిటెన్సీలో చిక్కుకుని, తరువాత ఆ నెట్‌లో చిక్కుకున్న తప్పుదారి పట్టించిన యువత మరియు హార్డ్‌కోర్ మిలిటెంట్లను దూరం చేయడం లక్ష్యం. లొంగిపోయిన మిలిటెంట్లు మళ్లీ మిలిటెన్సీలో చేరడం ఆకర్షణీయంగా అనిపించకుండా చూసుకోవడానికి కూడా ఈ పథకం ప్రయత్నిస్తుంది. ఇది క్రింది సహాయాలను అందిస్తుంది:

- తక్షణ గ్రాంట్ రూ. ప్రతి లొంగిపోయిన వ్యక్తికి 4 లక్షలు, అతని/ఆమె పేరులో 3 సంవత్సరాల పాటు ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ గా ఉంచబడుతుంది.
- రూ. స్టైఫండ్ చెల్లింపు 6000/- ప్రతి సరెండరీకి నెలకు మరియు 3 సంవత్సరాల కాలానికి.
- ఉగ్రవాదులు లొంగిపోయిన ఆయుధాలు/మందుగుండు సామగ్రికి ప్రోత్సాహకాలు.
- స్వయం ఉపాధి కోసం లొంగిపోయిన వారికి వృత్తి శిక్షణ.
- పునరావాస శిబిరాల నిర్మాణానికి నిధులు.

1.14.4. భద్రతా సంబంధిత వ్యయం (Security Related Expenditure) రీయింబర్స్‌మెంట్: తీవ్రవాదం/తిరుగుబాటు వల్ల తీవ్రంగా నష్టపోయిన రాష్ట్రాలకు భద్రతా సంబంధిత వ్యయం (SRE) రీయింబర్స్‌మెంట్ కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రణాళికేతర పథకాన్ని అమలు చేస్తోంది. ఈ పథకం మిజోరం మరియు సిక్కిం మినహా ప్రాంతంలోని అన్ని రాష్ట్రాలలో అమలు చేయబడుతుంది. దాని కింద, వారు వివిధ వస్తువులపై చేసిన ఖర్చు తిరిగి చెల్లించబడుతుంది.

1.14.5. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో సివిక్ యాక్షన్ ప్రోగ్రామ్: స్థానిక ప్రజలలో విశ్వాసాన్ని పొందడానికి మరియు సాధారణ ప్రజలలో సాయుధ దళాల ఇమేజ్‌ను పెంచడానికి, ఆర్మీ మరియు సెంట్రల్ ఆర్మ్డ్ పోలీస్ ఫోర్సెస్ సివిక్ యాక్షన్ ప్రోగ్రామ్‌ను నిర్వహిస్తాయి. ఈ కార్యక్రమం కింద, వివిధ సంక్షేమ/అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు చేపట్టబడ్డాయి. వైద్య శిబిరాలు, శానిటేషన్ డ్రైవ్‌లు, స్పోర్ట్స్ మీట్‌లు, పిల్లలకు స్టడీ మెటీరియల్ పంపిణీ, పాఠశాల భవనాల చిన్న మరమ్మతులు, రోడ్లు, వంతెనలు మరియు వయోజన విద్యా కేంద్రాలు మొదలైనవి.

1.14.6. ప్రకటనలు మరియు ప్రచారం: ఈశాన్య ప్రాంతాల యొక్క సంక్లిష్టమైన సమస్యలను దృష్టిలో ఉంచుకోవడం, అనగా. మిలిటెన్సీ, చొరబాటు, మరియు పరాయీకరణ భావన, ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో హోం వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ప్రకటన మరియు పబ్లిసిటీ పథకాన్ని అమలు చేస్తుంది, ఈ ప్రాంతంలో శాంతి కోసం ప్రభుత్వం చేపడుతున్న కార్యకలాపాలను హైలైట్ చేయడానికి మరియు దానిని తెలియజేసే ఉద్దేశ్యంతో "శాంతి చెల్లింపుల " పథకాన్ని అమలు చేస్తోంది.

1.14.7. పోలీస్ ఫోర్స్ ఆధునికీకరణ: హోం వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ నాస్-ప్లాస్ పథకాన్ని అమలు చేస్తోంది, అనగా రాష్ట్ర పోలీసు దళాల ఆధునీకరణ దిశగా (MPF), ముఖ్యంగా అంతర్గత భద్రతకు ఎదురవుతున్న సవాళ్లను ఎదుర్కొనేందుకు ఉగ్రవాదం, నక్సలిజం మొదలైనవి.

1.15. ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటు వాదాన్ని అరికట్టడానికి ఇంకా ప్రభుత్వం ఏమి చేయాలి?

వారి డిమాండ్లు మరియు పద్ధతుల్లో వైవిధ్యంగా ఉన్నప్పటికీ, ఈశాన్యంగా తిరుగుతున్న తిరుగుబాటు గ్రూపులలో ఒక సాధారణ అంశం ఉంది, అది గుర్తింపు మరియు అభివృద్ధి. అందువల్ల, నిర్దిష్ట ప్రాంతాలు మరియు సమూహాల కోసం వాటి నుండి పొందిన ప్రత్యేకతలతో సాధారణమైన కొన్ని పరిష్కారాలను అన్వేషించాల్సిన అవసరం ఉంది;

- స్వయంప్రతిపత్తి ఇవ్వడం ద్వారా సమూహాల రాజకీయ ఆకాంక్షలను నెరవేర్చడం. ఈ ప్రాంతాలలో ఆరవ షెడ్యూల్ నిబంధనలను అమలు చేయడం వలన వారికి ఎక్కువ స్వయంప్రతిపత్తి ని ఇస్తూ వారి గుర్తింపు మరియు సంస్కృతిని కాపాడటానికి సహాయపడుతుంది. క్రమాంకనం చేసిన రీతిలో ప్రాంతం యొక్క ఆర్థిక అభివృద్ధి. ఏదైనా అభివృద్ధి స్థిరంగా ఉండాలి మరియు స్థానికుల భాగస్వామ్యం మరియు ఆమోదం ఉండాలి.
- ప్రభుత్వం మరియు పరిపాలన యొక్క పరిపాలన మరియు డెలివరీ మెకానిజమ్‌లను మెరుగుపరచడం.
- శాంతి చర్చలు జరపడం కోసం హింసను పూర్తిగా తగ్గించాలనే ముందస్తు షరతు లోపభూయిష్ట భావన. హింసను విస్మరించి, శాంతి స్థాపించినట్లయితే, శాంతి చర్చల అవసరం వృధా అవుతుంది. సంభాషణ అనేది అన్ని వాటాదారులను కలుపుకుని కాంక్రీట్ పరిష్కారాలను చేరుకోవడానికి కొనసాగుతున్న ప్రక్రియగా ఉండాలి మరియు ఒకే సమూహం కాదు.
- పొరుగు దేశాలతో కార్యకలాపాలను సమన్వయం చేయడం మరియు అవసరమైనప్పుడు మాత్రమే శక్తిని ఉపయోగించడం. AFSPA వంటి కఠినమైన చట్టాలను రద్దు చేయాలి, ఎందుకంటే ఈశాన్యంలో తిరుగుబాటు పెరగడానికి ఇది ఒక కారణం.
- తిరుగుబాటు సమూహాలు ఆమోదానికి మించిన జాతి మరియు భాషాపరమైన గుర్తింపుల ఆధారంగా కొత్త రాష్ట్రాలు మరియు ప్రాంతాలను డిమాండ్ చేయడం కంటే రాజ్యాంగ ఆదేశం లోపల ఎక్కువ స్వయంప్రతిపత్తి ని కోరడం ద్వారా మరింత ఆచరణాత్మకంగా ఉండాలి.
- నిర్ణయం తీసుకోవడంలో కేంద్రం మరియు రాష్ట్రాలు సమన్వయం చేసుకోవాలి. NSCN (IM) తో కేంద్రం ఇటీవల చేసిన ఒప్పందంలో, ఇది సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మరియు ఇతర సమూహాలను తీసుకోలేదు. దీనిని నివారించాలి.
- ఇంటెలిజెన్స్ షేరింగ్, ఇన్వెస్టిగేషన్ మరియు మిలిటెంట్లపై కార్యకలాపాలపై రాష్ట్ర పోలీసులు మరియు కేంద్ర బలగాలు సహకరించాలి. 2020 జూన్‌లో సైన్యంపై దాడి చేయడం సాధ్యమైందని సైన్యం ఆరోపించింది, ఎందుకంటే రాష్ట్ర పోలీసులు దాడికి సంబంధించిన నిఘా సమాచారాన్ని దానితో పంచుకోలేదు. ఇది దురదృష్టకరం మరియు ప్రతికూలంగా ఉంటుంది.

1.16. సంక్షిప్తంగా (Summary);

ప్రస్తుతం భారతదేశం ఎదుర్కొంటున్న ప్రధాన సమస్యల లో జమ్మూ & కాశ్మీర్ మరియు ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాదం ప్రముఖ సమస్యగా చెప్పుకోవచ్చు. కాశ్మీర్ స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం యొక్క మూలాలు మరియు అభివృద్ధి, స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుండి స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. 1947 లో భారతదేశంలో చేరినప్పటికీ, కాశ్మీరీ చైతన్యం నుండి దాని కోసం ఆశలు ఎన్నటికీ కనుమరుగు కాలేదు. జమ్మూ కాశ్మీర్లో తిరుగుబాటు లేదా కాశ్మీరీ తిరుగుబాటు అనేది వివిధ కాశ్మీరీ వేర్పాటువాదులు మరియు భారత జాతీయవాదుల మధ్య వివాదం, దీనిని కొన్నిసార్లు "అల్ట్రాస్" (తీవ్రవాదులు) మరియు భారత ప్రభుత్వాల మధ్య యుద్ధం అని పిలుస్తారు. కొన్ని సమూహాలు కాశ్మీర్‌ను పాకిస్తాన్‌లో చేర్చుకోవడాన్ని ఇష్టపడతాయి, మరికొన్ని కాశ్మీర్ పూర్తి స్వాతంత్ర్యాన్ని కోరుకుంటాయి. 2002 నుండి, స్థానిక తిరుగుబాటుదారులతో గొడవలు కాశ్మీర్ ప్రాంతంలో ప్రధాన సంఘర్షణగా నిలుస్తున్నాయి. ఈ అధ్యాయంలో భారత ప్రభుత్వం జమ్మూ & కాశ్మీర్ వేర్పాటు ఉద్యమాల పరిష్కరానికై తీసుకుంటున్న చర్యలు & ఇంకా ఎటువంటి చర్యలు అవసరమో కూలంకషంగా చర్చించబడ్డాయి.

భారతదేశంలోని ఈశాన్య రాష్ట్రాలు ఇతర రాష్ట్రాల నుండి చాలా భిన్నంగా ఉంటాయి. సాంస్కృతిక మరియు జాతి వైవిధ్యం సంఘర్షణకు కారణం కానప్పటికీ, 1950 వ దశకంలో రాష్ట్ర సరిహద్దులను వివరించే ప్రక్రియలో జాతి మరియు సాంస్కృతిక ప్రత్యేకతలు విస్మరించబడిన విధంగా ఈశాన్య ప్రాదేశికంగా నిర్వహించబడుతుండటం ఒక ప్రధాన సమస్య ప్రాంతం. అసంతృప్తి మరియు ఒకరి గుర్తింపును నొక్కి చెప్పడం. అయితే, వలస పాలకులు మొత్తం ప్రాంతాన్ని విలీనం చేయడానికి దాదాపు శతాబ్దం పట్టింది, మరియు కొండలను వదులుగా ఉండే 'సరిహద్దు ప్రాంతం' గా పరిపాలించారు, ఫలితంగా, ఈశాన్య పర్వత ప్రాంతాలలో పెద్ద భాగాలు ఎప్పుడూ ఒక సూత్రంతో కేంద్ర పరిపాలన సంబంధంలోకి రాలేదు. ప్రస్తుత భారత దేశం తన ప్రజాస్వామ్య విధానాలతో ఈశాన్య ప్రజలను ఆకట్టుకుంటూ వారి అభివృద్ధి కై శక్తి వంచన లేకుండా కృషి చేస్తూ భారత జన స్రవంతిలో ఈశాన్య ప్రజలను అంతర్భాగంగా ఇముడ్చు కోవడానికి తీవ్రంగా కృషిచేస్తోంది.

1.17. సాంకేతిక పదాలు:

సమగ్రత (Integrity); పూర్తి లేదా మొత్తం స్థితి

తీవ్రవాదం (Extremism): తీవ్రమైన చర్యలు లేదా వీక్షణల కోసం సమర్థించడం

టెర్రరిజం (Terrorism). భీభత్సాన్ని ముఖ్యంగా బలవంతపు సాధనంగా క్రమపద్ధతిలో ఉపయోగించడం

మానవ హక్కులు (Human rights): హక్కులు (చట్టవిరుద్ధమైన జైలు శిక్ష, హింస మరియు మరణశిక్ష వంటివి) ప్రాథమికంగా అన్ని వ్యక్తులకు చెందినవిగా పరిగణించబడతాయి

ఆందోళనలు (Agitations); ప్రజల భావనను ప్రేరేపించడానికి లేదా ప్రజాభిప్రాయాన్ని ప్రభావితం చేయడానికి నిరంతర మరియు నిరంతర ప్రయత్నం (విజ్ఞప్తులు, చర్చలు లేదా ప్రదర్శనలు)

1.18. స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు:

2. **జమ్మూ & కాశ్మీర్ సమస్య చారిత్రక నేపథ్యం మరియు సమస్య యొక్క రెండు దృక్పథాలు గురించి వివరించండి?**
3. **జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పెరగడానికి గల కారణాలను తెలపండి?**
4. **జమ్మూ & కాశ్మీర్లో తీవ్రవాదం పట్ల ప్రభుత్వ విధానాన్ని వివరించండి?**
5. **జమ్మూ & కాశ్మీర్ లో ఆర్టికల్ 370 తొలగింపు మరియు దాని ప్రభావ అంచనావేయండి?**
6. **ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటువాద చారిత్రక నేపథ్యం మరియు తిరుగుబాటుకు గల కారణాలు వివరించండి?**
7. **ఈశాన్య తిరుగుబాటు దారుల కట్టడి దిశగా ప్రభుత్వ కార్యక్రమాల గురించి చర్చండి?**
8. **ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో వేర్పాటు వాదాన్ని అరికట్టడానికి ఇంకా ప్రభుత్వం ఏమి చేయాలి?**

1.19. Suggested Readings:

2. Datta, P. (1992). Secessionist movements in north east India. *The Indian Journal of Political Science*, *53*(4), 536-558.
3. Ganguly, Š. (1999). *The crisis in Kashmir: Portents of war, hopes of peace*. Cambridge University Press.
4. Shah, M. (2014). Jammu and Kashmir: Understanding Identity and Difference. *Available at SSRN 2541342*.

5. Ganguly, Š. (1996). Explaining the Kashmir insurgency: political mobilization and institutional decay. *International Security*, *21*(2), 76-107.

6. Das, T. K., Das Gupta, I., Haldar, S. K., & Mitra, S. (2015). Conflicts and socioeconomic consequences in northeast India. *Asian Journal of Humanities and Social Studies (ISSN: 2321-2799) Volume*, *3*.

7. Syed, K. H., & Khan, I. (2021). Articles 370 and 371 of the Indian Constitution in the Context of Kashmir. *sjesr*, *4*(1), 286-294.

8. Majid, D. A., & Hussin, D. M. (2020). Kashmir: A conflict between India and Pakistan. *South Asian Studies*, *31*(1).

****

యూనిట్- IV: వేర్పాటువాదం మరియు వామపక్ష తీవ్రవాదం

అంశం -2. మధ్య భారతదేశం-జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఒరిస్సా ప్రాంతాలలో గిరిజన పరాయీకరణకు/ పరాదీనతా కారణాలు మరియు రాజకీయ పరిణామాలు.

Contents

2.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

2.1. ఉపోద్ఘాతం

2.2. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు గిరిజన ఉద్యమాలు

2.2.1. 1772 లో పహారియా తిరుగుబాటు

2.2.2. 1832-56 మధ్య కాలంలో వివిధ తిరుగుబాటులు

2.2.3. సంతాల్ తిరుగుబాటు (1855-1857)

2.2.4. జార్ఖండ్ బెల్ట్లో ఆదివాసీల తిరుగుబాటు

2.2.5. 1914 లో "ఒరాన్" తానా భగత్ ఉద్యమం

2.2.6. 1857 లో ఒరిస్సాలో తిరుగుబాటు

2.2.7. 1868-1939 మధ్య కాలంలో వివిధ తిరుగుబాటులు

2.2.8. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని గిరిజన ప్రాంతాలలో ఆగష్టు 1922 లో తిరుగుబాటులు

2.3. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత గిరిజన ఉద్యమాలు

2.3.1. స్వాతంత్ర్యం తరువాత, గిరిజన ఉద్యమాలను మూడు గ్రూపులు గా వర్గీకరించవచ్చు

2.3.2. గిరిజనుల ఉద్యమాలను వారి ధోరణి ఆధారంగా నాలుగు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు

2.4. మధ్య భారతదేశం-జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఒరిస్సా ప్రాంతాలలో గిరిజన పరాయీకరణకు/ పరాదీనతా కారణాలు మరియు రాజకీయ పరిణామాలు

2.4.1. బీహార్, పశ్చిమ బెంగాల్, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని గిరిజనుల నక్సలైట్ ఉద్యమం

2.4.2. జార్ఖండ్ ఉద్యమం

2.4.3. ఒరిస్సాలో గిరిజన ఉద్యమాలు

2.4.4. ఆంధ్ర ప్రదేశ్లో గిరిజన ఉద్యమాలు

2.4.5. గుర్తింపు సంక్షోభం

2.4.6 గిరిజన చైతన్యం పెరగడం

2.4.7 ప్రాంతీయ నాయకులు

2.4.8. అభివృద్ధి ప్రక్రియలో భాగస్వాములుగా

2.5. ముగింపు

2.6.సంక్షిప్తంగా (Summary)

2.7. సాంకేతిక పదాలు

2.8. Suggested Readings.

2.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- స్వాతంత్ర్యానికి ముందు గిరిజన ఉద్యమాలు:
- స్వాతంత్ర్యం తర్వాత గిరిజన ఉద్యమాలు: రకాలు
- గిరిజన ఉద్యమాల కారకాలు & పరిస్కారాలు.

2.1. ఉపోద్ఘాతం:

స్వాతంత్ర్యానంతరం, గిరిజనుల సామాజిక ఆర్థిక పరిస్థితులను మెరుగుపరచడానికి మరియు వారికి రాజ్యాంగ పరిరక్షణను కొనసాగించడానికి వివిధ ప్రయత్నాలు చేయబడ్డాయి, గిరిజన సంక్షేమం మరియు అభివృద్ధి దిశగా కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు నిరంతర ప్రయత్నాలు చేశాయి. వాటి అభివృద్ధికి ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు వరుసగా పంచవర్ష ప్రణాళికలలో చేపట్టబడ్డాయి. వారిని సమాజంలోని ఇతర అభివృద్ధి చెందిన వర్గాలతో సమానంగా తీసుకురావడమే లక్ష్యం. కానీ అభివృద్ధి ప్రణాళికల పరిచయంతో అన్ని సందర్భాల్లో ఫలితాలు ప్రోత్సాహకరంగా లేవు, కొన్ని సంఘాలు తాము విచ్ఛిన్నమయ్యాయి.

భారీ పరిశ్రమల స్థాపన, ఆనకట్టల నిర్మాణం మరియు గిరిజన మండలాలలో అభివృద్ధి ప్రణాళికలను ప్రారంభించడం వలన స్థానిక జనాభా స్థానభ్రంశం అవసరం. వేలాది గిరిజన కుటుంబాలు తమ సాంప్రదాయ ఆవాసాల నుండి నిర్వాసితులయ్యారు, బయటి వ్యక్తులతో సంప్రదింపు పరిస్థితులు సమానంగా హానికరమైనవి.

పారిశ్రామిక ప్రయోజనాల కోసం చెట్లను నరకడం వల్ల అడవులను నాశనం చేయడం వలన వేటగాళ్లు మరియు ఆహార సేకరణల యొక్క చిన్న సంఘాలకు ముప్పు ఏర్పడింది.

కొత్త ఆర్థిక మరియు విద్యా సరిహద్దులను సద్వినియోగం చేసుకోగలిగిన వారు తమ పరిస్థితిని మెరుగుపరుచుకోగలిగారు, అయితే పెద్ద సవాళ్లు, కొత్త సవాళ్లను ఎదుర్కోవడానికి తగినంతగా సిద్ధపడలేదు, క్రమంగా సమాజంలోని పేద వర్గాలలో నిరాశకు గురయ్యారు. ఆర్థిక మరియు సామాజిక అసమానతలకు వ్యతిరేకంగా, వారు సమిష్టి స్వరాన్ని పెంచారు.

ముఖ్యంగా మధ్య భారతదేశంలోని గిరిజనులు తమ దోపిడీదారులకు వ్యతిరేకంగా స్పందించారు. ఈ ఉద్యమాలు తమ భూమిని ఆర్థికంగా మరియు సాంస్కృతికంగా దోపిడీ చేసిన వారందరి నుండి విడిపించే దిశగా నిర్దేశించబడ్డాయి. అదే

సమయంలో, ఈ ఉద్యమాలలో ప్రతి ఒక్కటి వారి సంస్కృతి, వారి సాంప్రదాయ సంస్కృతి పునరుజ్జీవనంపై దృష్టి పెట్టాయి, ఇది బయటివారి ప్రభావంతో ఊగిసలాడుతోంది.

2.2. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు గిరిజన ఉద్యమాలు:

తూర్పు భారతదేశాన్ని బ్రిటిష్ వారు స్వాధీనం చేసుకున్న వెంటనే, పరదేశీయుల పాలనను సవాలు చేయడానికి గిరిజన తిరుగుబాట్లు చెలరేగాయి. వలసరాజ్యం ప్రారంభ సంవత్సరాల్లో, భారతదేశంలో మరే ఇతర సంఘం లేదా వర్గం బ్రిటిష్ పాలనకు వీరోచిత ప్రతిఘటనను అందించలేదు లేదా ఇప్పుడు జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఒరిస్సా మరియు బెంగాల్‌లోని అనేక సలహా సంఘాల వంటి విషాదకరమైన పరిణామాలను ఎదుర్కోలేదు.

భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వలసవాదానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చేసిన మొట్టమొదటి వారు ఒరిస్సా గిరిజనులు అని వాస్తవాన్ని పునరుద్ఘాటించడం మరియు చరిత్రలో హైలైట్ చేయడం అవసరం. చరిత్రకారులకు విరుద్ధంగా ఇది 1768 లోనే ప్రారంభమైందని మరియు వారు చెప్పినట్లు 1820 లో కాదని గమనించాలి. 1768 లో ఫ్యూడల్ రాజు ఘుమ్సర్ యొక్క కృష్ణ భంజా పాలనలో, కొండా బ్రిటీష్ వారికి వ్యతిరేకంగా పోరాడింది మరియు అనేక మంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు.

అదే సంవత్సరం పర్లాఖేముండికి చెందిన రాజ నారాయణ్ దేబ్ 30 మంది గిరిజనులు మరణించిన జల్వారాలో మరొక యుద్ధం చేశాడు. ఇంతలో, మద్రాస్ ప్రెసిడెన్సీలో భాగంగా బ్రిటిష్ వారు గంజాంను స్వాధీనం చేసుకున్నారు మరియు ఎడ్వర్డ్ కోర్టును దాని అధ్యక్షుడిగా నియమించారు. కానీ మహారాండ్‌పట మహాదేవి పరాలా బికారం భంజా మరియు దివంగత శ్రీకర్ భంజా నాయకత్వంలో గిరిజనులు పదేపదే చేసిన యుద్ధాలు బ్రిటిష్ వారు ఈ ప్రాంతాన్ని పరిపాలించే ఆలోచనను విరమించుకుని 'నిర్జనంగా' ప్రకటించడానికి దారితీసింది.

2.2.1. 1772 లో పహారియా తిరుగుబాటు;

1772 లో పహారియా తిరుగుబాటు చెలరేగింది, ఆ తర్వాత తిలకా మాంజహీ నేతృత్వంలో ఐదు సంవత్సరాల తిరుగుబాటు జరిగింది, 1785 లో భాగల్పూర్‌లోమాంజహీకి ఉరిశిక్ష విధించబడింది. తరువాతి రెండు దశాబ్దాలలో, సింగ్‌భూమ్, ఘుమ్సా, బీర్భూమ్, బంకురా మోస్‌భూమ్ మరియు పాలమాలో తిరుగుబాటు జరిగింది.

2.2.2. 1832-56 మధ్య కాలంలో వివిధ తిరుగుబాటులు:

1832 లో గొప్ప కోయి రైజింగ్ మరియు ఖేవార్ మరియు భుమ్.జె తిరుగుబాటులు సంభవించాయి (1832-34). "కొంధ్ మేలి" యొక్క వివిధ తిరుగుబాటు మరియు 1837 లో వారి భూస్వామ్య పాలకుడికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు, 1846-56

వరకు కొండ్ల ముఖ్యమైన పోరాట పోరాటం 1846-56 వరకు చకర బిసో నాయకత్వంలో మరియు బ్రిటిష్ దోపిడీకి ప్రతిఘటన ముర్ము బ్రదర్స్ కింద ఒరిస్సా లోని సంతల ద్వారా బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా ఒరిస్సా పోరాట చరిత్రలో ముఖ్యమైన సంఘటనలుగా నిలిచాయి.

2.2.3. సంతాల్ తిరుగుబాటు (1855-1857);

1855-1857 తిరుగుబాటు సంతాల్ చరిత్రలో ఒక గొప్ప సంఘటన. 1855 లో శాంతాలు లార్డ్ కార్న్‌వాలిస్ శాశ్వత రెవిన్యూ పద్ధతి -పరిష్కారానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చేశారు. జూన్ 30, 1855 న సంతాల్ యొక్క భారీ ర్యాలీ, పదివేలకు పైగా, వారి దోపిడీ మరియు అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా నిరసన వ్యక్తం చేసింది. సిధో మరియు కానో నేతృత్వంలోని ర్యాలీ, బ్రిటీష్, జమీందార్‌లు మరియు డబ్బు అప్పు ఇచ్చేవారి అణచివేత పాలనను అంతం చేస్తామని ప్రమాణం చేసింది మరియు స్వతంత్ర సంతాలి రాజ్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి అంగీకరించింది.

డబ్బు అప్పు ఇచ్చేవారు మరియు జమీందార్లు సంతాల్ ప్రాంతాలకు తరలి వచ్చారు. సంతాల్ పంటలను బలవంతంగా స్వాధీనం చేసుకున్నారు, రుణాలపై వడ్డీలు యాభై నుండి ఐదు వందల శాతం వరకు మారుతూ ఉంటాయి. సంతాల్ తిరుగుబాటు (1855-1857) అనేది బయటి వ్యక్తులకు క్రమంగా కోల్పోయిన గిరిజన భూమిని తిరిగి పొందడానికి మరియు వారి భూభాగం నుండి గిరిజనేతరులను తుడిచిపెట్టే ప్రయత్నం. ఈ తిరుగుబాటులో పదిహేను నుండి ఇరవై ఐదు వేల మంది సంతలు మరణించారని అంచనా.

ముందుగా చెప్పినట్లుగా, 1855 లో శాంతలు కార్న్‌వాలిస్ శాశ్వత రెవిన్యూ పరిష్కారానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చేశారు మరియు ఒక సంవత్సరం తరువాత, 1857 స్వాతంత్ర్య యుద్ధంలో అనేక మంది సహాయ నాయకులు కీలక పాత్ర పోషించారు . కానీ 1858 ఓటమి జాతీయ సంపద మరియు వనరులపై బ్రిటిష్ దోపిడీని మరింత తీవ్రతరం చేసింది.

1865 లో ఆమోదించబడిన అటవీ నియంత్రణ చట్టం బ్రిటీష్ ప్రభుత్వానికి చెట్లు లేదా బుషువుడ్ తో/పొదలతో కప్పబడిన ఏదైనా భూమిని ప్రభుత్వ అటవీగా ప్రకటించడానికి మరియు దాని స్వంత ఎంపిక ప్రకారం నిర్వహించడానికి నియమాలను రూపొందించడానికి అధికారం ఇచ్చింది.

గిరిజన వినియోగదారుల హక్కులకు సంబంధించి ఈ చట్టం ఎలాంటి నిబంధనను చేయలేదు, 1878 లో మరింత సమగ్రమైన భారత అటవీ చట్టం ఆమోదించబడింది, ఇది అటవీ భూమి మరియు రక్షిత మరియు రిజర్వ్ అడవులలో ఉత్పత్తి హక్కులపై సలహా హక్కులపై తీవ్రమైన ఆంక్షలను విధించింది. ఈ చట్టం సలహా సంఘాల సంప్రదాయ ఉమ్మడి ఆస్తి స్వభావాన్ని సమూలంగా మార్చివేసింది మరియు దానిని జాతీయ ఆస్థిగ చేసింది.

2.2.4. జార్ఖండ్ బెల్ట్‌లో ఆదివాసీల తిరుగుబాటు:

జార్ఖండ్ బెల్ట్‌లో ఆదివాసీల తిరుగుబాటును బ్రిటిష్ వారు ఈ ప్రాంతమంతటా భారీగా సైన్యం మోహరించడం ద్వారా అణచివేశారు. 18 వ శతాబ్దం చివరిలో బ్రిటిష్ పాలనా మరియు వారి స్థానిక ఏజెంట్లకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటాలలో బిర్సా ముండా ఉద్యమం చాలా ముఖ్యమైనది. బిర్సా ముండా నేతృత్వంలోని సుదీర్ఘ పోరాటాలు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా నడిచాయి. బ్రిటిష్ పాలనా ఆదివాసులను తీవ్రంగా దోపిడీ చేయడానికి జమీందార్లు మరియు రుణదాతలను అనుమతించింది. అతను, అణచివేత భూస్వాములు, క్రైస్తవ మిషనరీలు మరియు బ్రిటిష్ అధికారులతో పోరాడటానికి ఒక దళాన్ని ఏర్పాటు చేయడంతో, అతను జైలు పాలయ్యాడు. అతను రెండేళ్ల తర్వాత మాత్రమే విడుదలయ్యాడు.

జైలు నుండి, బిర్సా తన ప్రజలను అన్యాయంతో పోరాడటానికి తమ చేతులను సిద్ధం చేయమని కోరాడు, అతను తన సైన్యానికి శిక్షణ ఇచ్చాడు మరియు రాజకీయ నాయకుడు అయ్యాడు. ఇంకా అశాంతికి బీజాలు అతని ప్రజలలో నాటబడ్డాయి మరియు వారు అన్యాయానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడుతూనే ఉన్నారు. ఈ ఉద్యమంలో జార్ఖండ్ ఉద్యమం మూలాధారమైంది.

2.2.5. 1914 లో "ఒరాస్" తానా భగత్ ఉద్యమం:

1914 లో "ఒరాస్" తానా భగత్ ఉద్యమం అని పిలవబడింది. తానా భగత్ ఉద్యమం అనేది ఒక రకమైన భగత్ ఉద్యమం, ఇది బీహార్‌లోని చోటనాగ్‌పూర్ ఒరాస్‌లో ఉద్భవించింది. తానా భగత్ ఉద్యమం తప్పనిసరిగా మతపరమైన స్వభావం కలిగినది. బిర్సా ముండా ఉద్యమం ప్రాథమికంగా సామాజిక-మత ఉద్యమాలుగా ప్రారంభమైనప్పటికీ, అతని ఉద్యమం తరువాత పాక్షిక-రాజకీయ మరియు సైనిక రూపాన్ని సంతరించుకుంది.

ఒరాస్‌లో భగత్ అనే పదం భక్తి ఆరాధనకు సభ్యత్వం పొందిన విభిన్న తెగకు వర్తింపజేయబడింది. భగత్ ఉద్యమం దాని భావజాలంలో హిందూ పద్ధతులను పెద్ద ఎత్తున చేర్చడం ద్వారా వర్గీకరించబడుతుంది. అయితే రెండు ఉద్యమాలలో గిరిజన నాయకులు, భూస్వాములు మరియు కాంట్రాక్టర్ల వంటి విదేశీ దోపిడీదారులతో పోరాడుతున్నారు.

2.2.6. 1857 లో ఒరిస్సాలో తిరుగుబాటు:

1857 లో ఒరిస్సాలో సిపాయి తిరుగుబాటు ప్రభావానికి ఇవన్నీ సిద్ధమయ్యాయి. స్వాతంత్ర్యం కోసం జరిగిన ఈ మొదటి తిరుగుబాటులో కొల్హాస్, గోండ్స్, సంతల్స్, బిర్హాల్స్ మరియు ఖోండ్స్ సురేంద్ర సాయితో చేతులు కలిపారు.

2.2.7. 1868-1939 మధ్య కాలంలో వివిధ తిరుగుబాటులు:

భజన మేలి 1868-1891 నుండి 2 దశాబ్దాలకు పైగా బ్రిటిష్ వారితో ఘర్షణలు, ఆకస్మిక దాడులు మరియు యుద్ధాలలో నిమగ్నమయ్యారు. ఈ సామ్రాజ్యవాదులకు వ్యతిరేకంగా ముండాల పోరాటం మరొక ముఖ్యమైన మైలురాయి. "బిర్సా ముండా" నాయకత్వంలో ముండా గిరిజనులు 1900 లో బ్రిటిష్ వారితో పోరాడారు. జనవరి 9, 1900 న, బ్రిటీష్ వారు సాధారణ ప్రజలను హత్య చేసి ఈ తిరుగుబాట్లపై ప్రతీకారం తీర్చుకున్నారు. కానీ అది వారి ధైర్యాన్ని నిరోధించలేదు మరియు చరిత్ర పునరావృతమైంది. ఈసారి బ్రిటీష్ వారి ఆధ్వర్యంలో ప్రజలను దోపిడీ చేస్తున్న గంగ్‌పూర్ రాణిపై ముండా తిరుగుబాటు చేసింది. నిర్మలా ముండా నాయకత్వంలో వారు బ్రిటిష్ 1939 వారితో తో పోరాడారు, ప్రతీకారంగా రాయబొగా సమీపంలోని "అమెకోసిమాకో" వద్ద అమాయకుల ప్రజలను నిర్దాక్షిణ్యంగా కాల్చి చంపారు. ఈ సంఘటన భారతదేశంలోని బ్రిటిష్ చరిత్రలో మరో బ్లాక్ స్పాట్ గ చెప్పబడింది .

స్వాతంత్ర్యానికి ముందు ఒరిస్సాలో బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన గిరిజన పోరాటంలో చివరిది లక్మన్ నాయక్ నాయకత్వంలో కోరాపుట్ గిరిజనులు. పోరాటం చిన్నది మరియు లక్మన్ జీవితం బలిదానంతో ముగిసింది. అతడిని మార్చి 29, 1943 న బెర్హంపూర్ జైలులో ఉరితీశారు.

2.2.8. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని గిరిజన ప్రాంతాలలో ఆగష్టు 1922 లో తిరుగుబాటులు:

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని గిరిజన ప్రాంతాలలో ఆగష్టు 1922 లో అల్లూరి రామచంద్ర రాజు, (సీతారాం రాజు అని పిలవబడేది) నాయకత్వంలో తిరుగుబాటు జరిగింది, ఆంధ్రా కొండల ఆదివాసులు బ్రిటిష్ వారిని పూర్తి స్థాయి గెరిల్లా యుద్ధానికి ఆకర్షించడంలో విజయం సాధించారు. దానిని అణిచివేసేందుకు మలబార్ స్పెషల్ ఫోర్స్‌లను బ్రిటిష్ వారు తీసుకువచారు. అల్లూరి -ఆదివాసీల దాడులను బ్రిటిష్ వారు భరించలేకపోయారు. బ్రిటిష్ వారి మోసం కుట్రలతో అల్లూరి రాజు మరణించినప్పుడు మాత్రమే విజయం సాధించారు.

స్వాతంత్ర్యోద్యమం విస్తరించడంతో, అది ఆదివాసీలను పోరాటంలోని అన్ని కార్యక్రమాల్లోకి ఆకర్షించింది. చాలా మంది భూమిలేని మరియు తీవ్ర అణచివేతకు గురైన ఆదివాసులు బ్రిటిష్ వారి లోపం కొత్త ప్రజాస్వామ్య శకానికి నాంది పలుకుతుందని ఆశించిన ఉన్నత కుల స్వాతంత్ర్య సమరయోధులతో కలిసిపోయారు.

2.3. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత గిరిజన ఉద్యమాలు:

దురదృష్టవశాత్తు, డెబ్బై అయిదు సంవత్సరాల స్వాతంత్ర్యం తర్వాత కూడా, గిరిజనులు స్వాతంత్ర్యం రాక నుండి ప్రస్తుత కాలం వరకు కనీసం ప్రయోజనం పొందడం లేదు . భారతీయ జనాభాలో అత్యధికులకు స్వాతంత్ర్యం విస్తృతంగా లాభాలు

తెచ్చిపెట్టినప్పటికీ, దళితులు మరియు ఆదివాసులు తరచుగా వదిలివేయబడ్డారు మరియు గిరిజన జనాభాకు కొత్త సమస్యలు ఇప్పుడు తలెత్తుతున్నాయి. భూ వనరులపై 1947 నుండి జనాభా మూడింతలు పెరగడంతో, ముఖ్యంగా అటవీకరణపై డిమాండ్లు - గిరిజనుల జీవితాలపై ఆడుకుంటున్నాయి.

స్వాతంత్ర్యం తర్వాత భారతదేశంలో ఆదివాసీల ఉద్యమాల వెనుక ఉన్న ప్రధాన సమస్యలు ఏవంటే బయటివారి ప్రవాహం, సాంస్కృతిక ఉప విలీనం మరియు అసమతుల్య అభివృద్ధి కారణంగా అటవీ పరాయీకరణ శిక్షణ మరియు ఉద్యోగ లేమిగ చెప్పవచ్చు.

2.3.1. స్వాతంత్ర్యం తరువాత, గిరిజన ఉద్యమాలను మూడు గ్రూపులు గా వర్గీకరించవచ్చు

(i) బయటివారి దోపిడీ కారణంగా ఉద్యమం

(ii) ఆర్థిక లేమి కారణంగా ఉద్యమాలు (మధ్యప్రదేశ్‌లోని గోండ్‌లు మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని మహర్‌లు వంటివి

(iii) వేర్పాటువాద ధోరణుల కారణంగా కదలికలు (నాగాలు మరియు మిజోల వంటివి).

2.3.2. గిరిజనుల ఉద్యమాలను వారి ధోరణి ఆధారంగా నాలుగు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు:

(i) అటవీ ఆధారిత ఉద్యమాలు,

(ii) సామాజిక-మత ఉద్యమాలు లేదా సామాజిక-సంస్కృతి ఉద్యమాలు

(iii) రాష్ట్రాల రాజకీయ స్వయంప్రతిపత్తి మరియు నిర్మాణాలను కోరుతూ ఉద్యమాలు (నాగాలు, మిజోస్, జార్ఖండ్) మరియు

(iv) వ్యవసాయ ఉద్యమం, నక్సల్బరీ ఉద్యమం -1967 మరియు బ్రిసడల్ ఉద్యమం 1968-69.

ముండాలలో ధర్తీ అబా, యొక్క శక్తివంతమైన నాయకత్వంలో సంస్కరణ ఉద్యమం కనుగొనబడింది, అతను హిందూ ఆదర్శాల ఆచార స్వచ్ఛత, సన్యాసం మరియు మతగురువుల ఆరాధనను విమర్శించాడు.

2.4. మధ్య భారతదేశం-జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఒరిస్సా ప్రాంతాలలో గిరిజన పరాయీకరణకు/ పరాదీనతా కారణాలు మరియు రాజకీయ పరిణామాలు:

నాగా విప్లవం 1948, లో ప్రారంభమైంది మరియు కొత్త ఎన్నికైన ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే నాగ తిరుగుబాటు నియంత్రించబడి 1972 వరకు కొనసాగింది. వీరి ఉద్యమ ఫలితంగా ఏప్రిల్ 1970 లో మేఘాలయ రాష్ట్రం నుండి మిజోరాం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడింది.

2.4.1. బీహార్, పశ్చిమ బెంగాల్, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని గిరిజనుల నక్సలైట్ ఉద్యమం;

మధ్యప్రదేశ్‌లోని గోండులు మరియు భిల్లుల ఉద్యమాలు మరియు గోండుల అటవీ-ఆధారిత ఉద్యమాలు ప్రధానంగా అణచివేత మరియు వివక్ష, వెనుకబాటుతనం మరియు పేదరికం, ఆకలి, నిరుద్యోగం మరియు దోపిడీతో గుర్తించబడిన గిరిజన దుస్థితికి విముక్తి కోసం ప్రారంభించబడ్డాయి.

2.4.2. జార్ఖండ్ ఉద్యమం;

కొత్త అటవీ నిర్మూలన, ఉద్యోగం లేకపోవడం మరియు బయటి వ్యక్తుల ప్రవాహం మొదలైన సమస్యల పరిష్కారం కోసం ఉద్యమం చేయబడింది. బీహార్ నుండి ఒరిస్సా లోని కియోంజర్ మరియు మధ్యప్రదేశ్‌లోని సుర్గుజా నుండి పశ్చిమ బెంగాల్‌లోని మణిపూర్ వరకు, భారత దేశంలో గిరిజన ప్రజలు సంఖ్యాపరంగా ఆధిపత్యం చెలాయిస్తారు.

2.4.3. ఒరిస్సాలో గిరిజన ఉద్యమాలు:

1993 లో బాక్సైట్ తవ్వకాలు మరియు ప్రాసెసింగ్ కోసం బహుళజాతి కంపెనీలు ప్రవేశించినప్పటి నుండి, కాశీపూర్ మరియు లక్ష్మీపూర్ బ్లాకుల రాయగడ జిల్లా దామంతపూర్ బ్లాక్ మరియు కొరాపుట్ జిల్లాలోని త్యాముల్ రాంపూర్, ఒరిస్సా జిల్లా కలహంద్ జిల్లాలోని తువాముల్ రాంపూర్ గిరిజనులు స్థానభ్రంశం చెంది జీవనోపాధి కోల్పోతామని భీతిల్లి ఉద్యమ బాట పట్టారు.

తమ పొయ్యిని మరియు ఇంటిని విడిచి వెళ్లాల్సి వస్తుందనే ఆందోళనతో, ప్రజలు తమను తాము రోడ్డు దిగ్బంధనాలు చేయడం ప్రారంభించారు, కాశీపర్ మరియు రాయగడలోని ప్రభుత్వ కార్యాలయాల ముందు ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు. కంపెనీల సర్వే ప్రాంతాలకు ఆ ప్రాంతానికి అనుమతి నిరాకరించబడింది. గిరిజన ప్రజల ప్రతిస్పందనలను ప్రకృతిక్ సంపద సూరక్య పరిషత్, బాఫిలిమాలి సురక్య సమితి మరియు అంచప్కా సురఖ్య సమితి వంటి సంస్థలు సమన్వయం చేశాయి. ప్రతి గ్రామంలో ఇప్పుడు ప్రతిఘటన ఉంది.

బాక్సైట్ తవ్వకాలపై వివాదం ముగ్గురు అమాయక గిరిజన ప్రజలను చంపడంతో హింసాత్మక మలుపు తిరిగింది. 1993 నుండి, పోలీసులు గిరిజన ప్రజలు మరియు కార్యకర్తలపై 80 క్రిమినల్ కేసులు నమోదు చేశారు. అనేక సందర్భాల్లో పోలీసులు లాఠీ ఛార్జ్ చేశారు. కార్యకర్తలపై దాడి చేయబడ్డాయి మరియు ప్రతిఘటన ఉద్యమ కార్యాలయాలను ధ్వంసం చేశారు.

అల్యూమినియం ప్రాజెక్ట్ మరియు పోలీసు కాల్పులకు ప్రతిఘటనలు ముఖ్యమైన చిక్కులను కలిగి ఉన్నాయి. తరువాతి ప్రభుత్వాలు, అధికారంలో ఉన్న వివిధ రాజకీయ పార్టీలు, స్థానిక ఉన్నతవర్గాలు మరియు స్థానిక వ్యాపారవేత్తలు అల్యూమినా ప్రాజెక్టుకు మద్దతు ఇచ్చారు. అదే సమయంలో, ప్రజల పోరాటం మరియు వారి పౌర మరియు రాజకీయ హక్కులు, జీవనోపాధి మరియు ఆవాసాల హక్కులను పరిరక్షించడానికి ఏదైనా త్యాగం చేయాలనే వారి సంకల్పం అట్టడుగున ఉన్న ప్రజలు మార్కెట్ శక్తి యొక్క దాడిని సహించబోరని స్పష్టంగా ప్రదర్శిస్తుంది.

నిర్వాసితులైన ప్రజలు, ముఖ్యంగా గిరిజనుల కోసం 90 వ దశకంలో మైనింగ్‌కు వ్యతిరేకంగా ఒరిస్సా లోని కియోంజర్ జిల్లాలో మరో ఉద్యమం ప్రారంభించబడింది. కియోంజర్‌లో, మైనింగ్ కార్యకలాపాలు దేశం లోని అనేక ప్రాంతాల నుండి కార్మికుల రాకపోకలకు కారణమయ్యాయి. 90 వ దశాబ్దం భౌగోళిక మరియు సామాజిక-ఆర్థిక కారణాల వల్ల వలసలు పెరిగాయి, ఇది సాంస్కృతిక దండయాత్ర ముప్పుకు దారితీసింది. అన్ని రకాల హింస పెరిగింది. మైనింగ్ విచక్షణారహితంగా అటవీ నిర్మూలన మరియు నివాసితుల స్థానభ్రంశానికి దారితీసింది.

భూయియాస్, జువాంగ్, ముండా, సంతాల్ మరియు కొండ్ వంటి సలహాదారులలో మైనింగ్‌కు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమం ప్రజాదరణ పొందింది. మైనింగ్‌కు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమం యొక్క ప్రధాన నినాదం "మా భూములు, 'మన ఖనిజాలు మరియు మన హక్కులు". గ్రామస్తులు పోలీసులచే వేధింపులకు గురయ్యారు మరియు సమావేశాలు, బహిరంగ ర్యాలీలు మరియు నిరాహార దీక్షలను నిర్వహించినందుకు తప్పుడు కేసుల్లో చిక్కుకున్నారు. 1994 మరియు 1999 మధ్య తప్పుడు కేసుల్లో అనేక మంది గ్రామస్తులు జైలుకు పంపబడ్డారు.

2.4.4. ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో గిరిజన ఉద్యమాలు:

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని విశాఖపట్నం జిల్లాలోని రాళ్లగరువు గ్రామానికి చెందిన గ్రామస్తులు మరియు గిరిజనులు గత దశాబ్దాల్లో వివిధ కంపెనీల అక్రమ మైనింగ్‌పై ధైర్యంగా ప్రతిఘటించారు. కొండల్లోని తెగ ఉత్తర ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని అతిపెద్ద తెగ, రాష్ట్రంలోని కొండ ప్రాంతాలలో ఉన్న రాళ్లగరువు దాని కాల్సైట్, ఫైర్ స్టోన్ మరియు మైకా నిల్వలకు ప్రసిద్ధి చెందింది మరియు మైనింగ్ కోసం అత్యంత ప్రాచుర్యం పొందిన ప్రదేశాలలో ఒకటి! గిరిజన భూములను అక్రమంగా సేకరించేందుకు వందలాది ప్రయత్నాలు జరిగాయి.

2.4.5. గుర్తింపు సంక్షోభం:

విభిన్న గిరిజన ఉద్యమం వారి గుర్తింపు సమస్య చుట్టూ కేంద్రీకృతమై ఉందని చెప్పవచ్చు. ఈశాన్యానికి వచ్చినప్పుడు, బోడో మరియు నాగా ఉద్యమం జాతి గుర్తింపు వారి ప్రయోజనాల ను పెంచడానికి రాజకీయ మార్గంలో ఎలా పడుతుంది

అనేదానికి మంచి ఉదాహరణలు. ఈ అన్ని వేర్పాటువాద ఉద్యమాలలో, అసమాన అభివృద్ధి మరియు ఆధునికీకరణ, కొన్ని ప్రాంతాలలో లాభాల కేంద్రీకరణ మరియు అవి ఇతర ప్రాంతాలకు చెదరగొట్టకపోవడం మరియు పట్టణ-ఆధారిత వృద్ధి నమూనాలు ప్రధాన కారణాలు.

2.4.6 గిరిజన చైతన్యం పెరగడం:

ఈశాన్య సరిహద్దు ప్రాంతాలలో ఉద్యమాల తర్వాత గిరిజన ప్రాంతీయవాదం, సరిహద్దు గిరిజనవాదం మొదలైనవి గుర్తింపు పొందాయి. గిరిజన ప్రాంతీయత, రాజకీయ స్వభావం, ప్రాథమిక మూలాల నుండి పరాయీకరణకు వ్యతిరేకంగా గుర్తింపు కోసం పోరాటం అని చెప్పబడింది, అనగా. భూమి, అడవులు మరియు సాంప్రదాయ సంస్కృతి పరిరక్షణ కోసం ఆకాంక్ష అస్సాంలోని TUJS మరియు బోడోలాండ్ నేతృత్వంలో త్రిపురలో ఆలస్యంగా ఉద్యమం జరిగింది. గూర్ఖాలాండ్ ఉద్యమాలు సంస్కృతిలో పరిమితమైన ఆకాంక్ష దశను అధిగమించాయి. ఈ ప్రాంతాలలో కొత్తగా ఉద్భవించిన ఉన్నతవర్గాలు అధికార నిర్మాణంలో వాటాను కలిగి ఉండటానికి ఇష్టపడతాయి.

2.4.7 ప్రాంతీయ నాయకులు;

సమూహ భావాలను సమీకరించడానికి గుర్తింపు చిహ్నాలను మెరుగుపరిచిన లేదా తారుమారు చేసేవారు, రాజకీయ అధికారులు మరియు ఆధిపత్య సామాజిక సమూహాల యొక్క ప్రతిస్పందనలను అరుదుగా అంచనా వేయగలరు. ఉద్యమం కొనసాగుతున్నప్పుడు మరియు గుర్తింపు వాదనలు సంబంధిత నైతికతను రాజకీయ సంఘర్షణ సమూహంగా మారుస్తాయి, నాయకత్వం మరియు సమూహాలు ఆధునిక నైపుణ్యాలను అలవర్చుకోవాలి మరియు వనరులను సమీకరించాలి.

2.4.8. అభివృద్ధి ప్రక్రియలో భాగస్వాములుగా:

గిరిజనులు ఆధునికీకరణలో భాగస్వాములు అవుతారు మరియు ప్రజాస్వామ్య శక్తి ఆటలో పాలుపంచుకుంటారు. గూర్ఖాలాండ్ మరియు జార్ఖండ్ రెండింటిలోనూ, అటువంటి ప్రజాస్వామ్యీకరణ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఇండో-నేపాల్ ఒప్పందం, భారత రాజ్యాంగంలోని ఎనిమిదవ షెడ్యూల్‌లో నేపాలీ భాష చేర్చడం మరియు ఇతర ఆర్థిక అంశాలపై గూర్ఖాలాండ్ ఆందోళన ఊపందుకుంది. పౌరసత్వం డిమాండ్ ద్వారా భారతీయ నేపాలీ గుర్తింపును నొక్కి చెప్పడం ప్రధాన లక్ష్యం. గూర్ఖాలాండ్ అకార్డ్ (1988) లో గూర్ఖా హిల్ డెవలప్‌మెంట్ కౌన్సిల్ ఏర్పాటు, రెండు ప్రధాన సమస్యలు తాకబడలేదు. కౌన్సిల్ లో 'గూర్ఖా' అనే పదాన్ని పెట్టడం ద్వారా గుర్తింపు సమస్య పరిష్కరించబడిందని చెప్పబడింది.

జార్ఖండ్ మరియు ఛత్తీస్‌గఢ్‌లకు రాష్ట్ర హోదా మంజూరు చేయడం భారతదేశంలోని ఆదివాసుల పరిస్థితులను మెరుగుపరుస్తుందో లేదో చూడాలి. ఏదేమైనా, అన్ని ఆదివాసీల జిల్లాలు పాఠశాలల్లో పెట్టుబడులు, భాగస్వామ్య అటవీ నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ, కాలుష్య రహిత పరిశ్రమలు మరియు ఆదివాసీల వర్గాలకు అవకాశాలు మరియు వారి గొప్ప వారసత్వాన్ని కాపాడటం వంటి వాటిపై కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి ప్రత్యేక దృష్టిని ఆకర్షించడం అత్యవసరం. సలహాలు తప్పనిసరిగా విద్యా, సాంస్కృతిక మరియు ఆర్థిక అవకాశాలకు ప్రత్యేక ప్రాప్యతను కలిగి ఉండాలి, తద్వారా అడ్వాన్స్ కమ్యూనిటీలు అనుభవించిన వలసరాజ్యాల ప్రభావాలను మరియు మునుపటి అన్యాయాన్ని తిప్పికొట్టాలి. అదే సమయంలో, ఆదివాసీల సామాజిక అభ్యాసాల అందం, వారి సంపూర్ణమైన వినయం మరియు ప్రకృతి పట్ల వారి ప్రేమ మరియు గౌరవం మరియు సామాజిక సమానత్వం మరియు పౌర సామరస్యం పట్ల వారి లోతైన భక్తి నుండి దేశం వారి సంస్కృతి నుండి చాలా నేర్చుకోవచ్చు.

2.5. ముగింపు:

'సమాజ్ రిసోర్స్ గ్రూప్ ఫర్ ఉమెన్ అండ్ హెల్త్' (2018) ఇటీవల ప్రచురించిన ఒక అధ్యయనం, 'మార్జిన్స్ నుంచి సెంటర్' 'ఛత్తీస్‌గఢ్, జార్ఖండ్ మరియు ఒడిశాలోని ఎంపిక చేసిన జిల్లాల్లోని గిరిజన సంఘాల మధ్య ఆరోగ్య అసమానతలపై దృష్టి సారించింది'. దీనికి జాతీయ మానవ హక్కుల సంఘం (NHRC) మద్దతు ఇచ్చింది మరియు గిరిజన సంఘాల పేలవమైన ఆరోగ్య స్థితి మరియు సామాజిక-ఆర్థిక మరియు రాజకీయ సందర్భాలలో వారి అట్టడుగు స్థానాల మధ్య సంబంధాన్ని నొక్కిచెప్పింది.

భూ నిర్మూలన, అడవుల మీద ప్రాప్యత కోల్పోవడం మరియు నియంత్రణ, అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల కారణంగా బలవంతంగా స్థానభ్రంశం చెందడం మరియు సరైన పునరావాసం లేకపోవడం మరియు అప్పులు ఆదివాసీల అట్టడుగునకు కొన్ని ముఖ్య కారణాలు.

స్థానభ్రంశం యొక్క ప్రభావం మరియు అడవులకు ప్రాప్యతను తిరస్కరించడం జీవితాలు మరియు ఆరోగ్యాన్ని ప్రభావితం చేసింది, ముఖ్యంగా హాని కలిగించే గిరిజన సమూహాల (particularly vulnerable Tribal Groups-PVTG లు). ఈ సంఘాలు అడవులలో నివసించాయి మరియు సాంప్రదాయకంగా అటవీ వనరులపై ఆధారపడి జీవనం సాగిస్తున్నాయి, భారత ప్రభుత్వం స్వయంగా తానే గుర్తించి గిరిజనుల అభివృద్ధికి అనేక పథకాలను ప్రవేశ పెట్టి వారిని సమాజ అభివృద్ధిలో భాగస్వాములను చేస్తోంది.

2.6.సంక్షిప్తంగా (Summary);

స్వాతంత్ర్యానంతరం, గిరిజనుల సామాజిక ఆర్థిక పరిస్థితులను మెరుగుపరచడానికి మరియు వారికి రాజ్యాంగ పరిరక్షణను కొనసాగించడానికి వివిధ ప్రయత్నాలు చేయబడ్డాయి, గిరిజన సంక్షేమం మరియు అభివృద్ధి దిశగా కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు నిరంతర ప్రయత్నాలు చేశాయి. వాటి అభివృద్ధికి ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు వరుసగా పంచవర్ష ప్రణాళికలలో చేపట్టబడ్డాయి. వారిని సమాజంలోని ఇతర అభివృద్ధి చెందిన వర్గాలతో సమానంగా తీసుకురావడమే లక్ష్యం. కానీ అభివృద్ధి ప్రణాళికల పరిచయంతో అన్ని సందర్భాల్లో ఫలితాలు ప్రోత్సాహకరంగా లేవు, కొన్ని సంఘాలు తాము విచ్ఛిన్నమయ్యాయి. భారీ పరిశ్రమల స్థాపన, ఆనకట్టల నిర్మాణం మరియు గిరిజన మండలాలలో అభివృద్ధి ప్రణాళికలను ప్రారంభించడం వలన స్థానిక జనాభా స్థానభ్రంశం అవసరం. వేలాది గిరిజన కుటుంబాలు తమ సాంప్రదాయ ఆవాసాల నుండి నిర్వాసితులయ్యారు, బయటి వ్యక్తులతో సంప్రదింపు పరిస్థితులు సమానంగా హానికరమైనవి. పారిశ్రామిక ప్రయోజనాల కోసం చెట్లను నరకడం వల్ల అడవులను నాశనం చేయడం వలన వేటగాళ్లు మరియు ఆహార సేకరణల యొక్క చిన్న సంఘాలకు ముప్పు ఏర్పడింది. భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వలసవాదానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చేసిన మొట్టమొదటి వారు ఒరిస్సా గిరిజనులు అని వాస్తవాన్ని పునరుద్ఘాటించడం మరియు చరిత్రలో హైలైట్ చేయడం అవసరం. చరిత్రకారులకు విరుద్ధంగా ఇది 1768 లోనే ప్రారంభమైందని మరియు వారు చెప్పినట్లు 1820 లో కాదని గమనించాలి. స్వాతంత్ర్యం తరువాత, గిరిజన ఉద్యమాలను మూడు గ్రూపులు గా వర్గీకరించవచ్చు; బయటివారి దోపిడీ కారణంగా ఉద్యమం, ఆర్థిక లేమి కారణంగా ఉద్యమాలు (మధ్యప్రదేశ్‌లోని గోండ్‌లు మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని మహర్‌లు వంటివి, & వేర్పాటువాద ధోరణుల కారణంగా కదలికలు (నాగాలు మరియు మిజోల వంటివి). భూ నిర్మూలన, అడవుల మీద ప్రాప్యత కోల్పోవడం మరియు నియంత్రణ, అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల కారణంగా బలవంతంగా స్థానభ్రంశం చెందడం మరియు సరైన పునరావాసం లేకపోవడం మరియు అప్పులు ఆదివాసీల అట్టడుగునకు కొన్ని ముఖ్య కారణాలు. స్థానభ్రంశం యొక్క ప్రభావం మరియు అడవులకు ప్రాప్యతను తిరస్కరించడం జీవితాలు మరియు ఆరోగ్యాన్ని ప్రభావితం చేసింది, ముఖ్యంగా హాని కలిగించే గిరిజన సమూహాల (particularly vulnerable Tribal Groups-PVTG లు). ఈ సంఘాలు అడవులలో నివసించాయి మరియు సాంప్రదాయకంగా అటవీ వనరులపై ఆధారపడి జీవనం సాగిస్తున్నాయి, భారత ప్రభుత్వం స్వయంగా తానే గుర్తించి గిరిజనుల అభివృద్ధికి అనేక పథకాలను ప్రవేశ పెట్టి వారిని సమాజ అభివృద్ధిలో భాగస్వాములను చేయుటకు నిరంతరం కృషి చేస్తోంది.

2.7. సాంకేతిక పదాలు:

స్థానభ్రంశం (Displacement); స్థానభ్రంశం చేసే చర్య లేదా ప్రక్రియ

దోపిడీ (Exploitation); దోపిడీ చేసే చర్య లేదా ఉదాహరణ

ప్రజాస్వామ్యం (Democratization); ప్రజలు ఓటు ద్వారా నాయకులను ఎన్నుకునే ప్రభుత్వ రూపం.

అటవీ (Forestry); అడవుల అభివృద్ధి, సంరక్షణ లేదా సాగు శాస్త్రం

మార్కెట్ దళాలు (Market forces): వస్తువులు మరియు సేవల ధరలు ప్రభుత్వం నియంత్రించకుండా మారడానికి కారణమయ్యే కొనుగోలుదారులు మరియు విక్రేతల చర్యలు: సరఫరా మరియు డిమాండ్ యొక్క ఆర్థిక శక్తులు.

2.8. Suggested Readings:

1. Baviskar, A. (2001). Written on the body, written on the land: Violence and environmental struggles in central India. *Violent environments*, 354-79.

2. Sarap, K. (2017). Erosion of access to resource, poverty and public action in the tribal belt of central India. *Sociological Bulletin*, *66*(1), 22-41.

3. Ambagudia, J. (2010). Tribal rights, dispossession and the state in Orissa. *Economic and Political Weekly*, 60-67.

4. Rupavath, R. (2009). *Tribal land alienation and political movements: socio-economic patterns from south India*. Cambridge Scholars Publishing.

5. Sharma, C. K. (2001). Tribal Land Alienation: Government's Role. *Economic and political weekly*, 4791-4795.

6. Patnaik, K. (2009). Land Alienation and Other Land Related Issue in Tribal Area: An Overview. *Critical Issues in Tribal Development*, 187-204.

****

యూనిట్- IV: వేర్పాటువాదం మరియు వామపక్ష తీవ్రవాదం

అంశం -3: భారతదేశంలో వామపక్ష తీవ్రవాద భావజాలం మరియు ప్రజా మద్దతు.

Contents

3.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు

3.1. వామపక్ష తీవ్రవాద మూలాలు మరియు పరిణామం

3.2. వామపక్ష తీవ్రవాదం యొక్క వివిధ దశలు

3.2.1. నక్సల్బరీ దశ (1967- 1972)

3.2.2. మలి చారు మజుందార్ దశ (1970-2000)

3.2.3. సిపిఐ (మావోయిస్ట్) ఆవిర్భావం (2004-ప్రస్తుతం వరకు)

3.3. భారతదేశంలో వామపక్ష తీవ్రవాదం (LWE) యొక్క లక్ష్యాలు

3.4. వామపక్ష తీవ్రవాదం వ్యాప్తి కి కారణాలు

3.4.1. భూమికి సంబంధించిన కారకాలు

3.4.2. స్థానభ్రంశం మరియు బలవంతపు తొలగింపులు

3.4.3. జీవనోపాధికి సంబంధించిన కారణాలు

3.4.4. సామాజిక బహిష్కారము

3.4.5. పరిపాలనకు సంబంధించిన అంశాలు

3.5. వామపక్ష తీవ్రవాద ఉద్యమాన్ని కొనసాగించేందుకు/ప్రేరేపించేందుకు తోడ్పడుతున్న అంశాలు

3.5.1. విజ్ఞాపన పూర్వక భావజాలం

3.5.2. తీవ్రవాదుల సమూహాల సంస్థాగత బలం

3.5.3. నిధుల మూలాలు

3.5.4. నియామకాల నిరంతర లభ్యత

3.5.5. ప్రభుత్వం నుంచి తగినంతగా అంచనా, సమన్వయం, స్పందన లేకపోవడం

3.6. వామపక్ష తీవ్రవాదం పై భారత ప్రభుత్వ దృక్పథం

3.7. భారత ప్రభుత్వం ఇంకా ఏమి చేయాలి?

3.8. LWE తో పోరాడటానికి ఒక సాధారణ పౌరుడు ఈ క్రింది పనులు చేయవచ్చు

3.9. ముగింపు

3.10. సంక్షిప్తంగా (Summary)

3.11. సాంకేతిక పదాలు

3.12. Suggested Readings:

3.0 అధ్యయన లక్ష్యాలు;

ఈ అధ్యయన అభ్యసనం వల్ల మనం క్రింది విషయాలను ఆకళింపు చేసుకుంటాం:

- వామపక్ష తీవ్రవాద మూలాలు మరియు పరిణామం
- వామపక్ష తీవ్రవాదం యొక్క వివిధ దశలు
- భారతదేశంలో వామపక్ష తీవ్రవాదం(LWE) యొక్క లక్ష్యాలు
- వామపక్ష తీవ్రవాదం వ్యాప్తి కి కారణాలు
- వామపక్ష తీవ్రవాద ఉద్యమాన్ని కొనసాగించేందుకు/ప్రేరేపించేందుకు తోడ్పడుతున్న అంశాలు
- వామపక్ష తీవ్రవాదం పై భారత ప్రభుత్వ దృక్పథం
- భారత ప్రభుత్వం ఇంకా ఏమి చేయాలి?
- LWE తో పోరాడటానికి ఒక సాధారణ పౌరుడు ఈ క్రింది పనులు చేయవచ్చు

3.1. వామపక్ష తీవ్రవాద మూలాలు మరియు పరిణామం:

భారతదేశంలో లెఫ్ట్ వింగ్ తీవ్రవాదం యొక్క మూలాలు వామపక్ష/కమ్యూనిస్ట్ రాజకీయ ఉద్యమాలు, కార్మిక మరియు వ్యవసాయ అశాంతి, విప్లవాత్మక సమాజాలు మరియు భారతదేశంలోని అనేక దశల్లో వలస పాలనలో చెలరేగిన గిరిజన తిరుగుబాట్లు వంటి అనేక అంశాలలో ఉన్నాయి.

విదేశీ పాలన బారి నుండి భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందడం దేశం లోని భూమిలేని, గిరిజనులు మరియు ఇతర అణగారిన వర్గాలలో అపారమైన ఆశలను పెంచింది. స్వాతంత్ర్యం తమకు కొత్తదనాన్ని తెచ్చిపెట్టలేదని మరియు దాదాపు ప్రతిదీ అలాగే ఉందని ప్రజలు గ్రహించడానికి ఎక్కువ సమయం పట్టలేదు. భవిష్యత్తులో మార్పుపై ఎలాంటి ఆశ లేదు.
ఎన్నికల రాజకీయాలు భూ యజమానులచే ఆధిపత్యం చెలాయించబడ్డాయి మరియు వాగ్దానం చేయబడిన భూ సంస్కరణలు ఆశించిన స్ఫూర్తితో చేపట్టబడలేదు. పాత దోపిడీ నిర్మాణం వేరే వేషధారణలో కొనసాగింది. ఇది ప్రజలలో చాలా నిరాశ మరియు నిరాశకు దారితీసింది. బ్రిటిష్ పాలన నుండి భారతదేశానికి రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం అంటే దోపిడీదారుల మార్పు మరియు సామాజిక-ఆర్థిక నిర్మాణం అలాగే ఉంటుందని మరియు అంతం చేయడానికి సాయుధ విప్లవం అవసరమని ప్రారంభ వామపక్ష నాయకులు మరియు విప్లవకారుల ప్రవచనాలను వారు గుర్తుకు తెచ్చుకోగలరు.

ఈ నిరాశ కేరళలో రెండవ సాధారణ ఎన్నికల్లో వామపక్ష పార్టీలకు అనుకూలంగా పెరిగిన మద్దతులో వ్యక్తీకరణను కనుగొంది. అదే సమయంలో, బెంగాల్‌లోని కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (సిపిఐ) కూడా బలం పుంజుకుంటుంది మరియు యునైటెడ్ ఫ్రంట్ (ఇందులో భాగం) ప్రధాన ప్రతిపక్ష పార్టీ. పార్టీలోని రాడికల్స్ పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఎంచుకున్నందున పార్టీ నాయకత్వం "రివిజన్" అని ఆరోపించింది. పార్టీలో పెరుగుతున్న విభేదాలు చివరికి సిపిఐ విభజనకు దారితీశాయి. కొత్తగా ఏర్పడిన పార్టీ, అనగా 1967 లో బెంగాల్ మరియు కేరళలోని యునైటెడ్ ఫ్రంట్ ప్రభుత్వాలలో కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (సిపిఐ-M) కూడా పాల్గొంది.

అసంతృప్తి పెరిగింది మరియు సిపిఐ (ఎం) లోని రాడికల్స్ నాయకత్వం యొక్క విప్లవాత్మక ఉత్సాహాన్ని అనుమానించడం ప్రారంభించారు. సాయుధ విప్లవం ఒక్కటే మార్గం అని వారికి నమ్మకం కలిగింది. చైనాలో మావో సాధించిన విజయానికి వారు ఎంతో స్ఫూర్తి పొందారు కాబట్టి, వారు భారతదేశంలో కూడా అదే ప్రతిబింబించాలని కోరుకున్నారు. వారు సహనాన్ని కోల్పోయారు మరియు గిరిజనులు, భూమిలేనివారు మరియు వాటా సాగుదారులను సమీకరించడం ప్రారంభించారు మరియు బెంగాల్‌లోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో విప్లవాత్మక "సాయుధ పోరాటం" అని పిలవబడేది ప్రారంభించారు. మే 25, 1967 న పశ్చిమ బెంగాల్‌లోని డార్జిలింగ్ జిల్లాలోని నక్సల్బరీ గ్రామంలో పోలీసు కాల్పుల సంఘటన తరువాత ఈ ఉద్యమం ఒక వ్యవస్థీకృత సాయుధ ఉద్యమంగా స్ఫటికీకరించబడింది.

3.2. వామపక్ష తీవ్రవాదం యొక్క వివిధ దశలు:

3.2.1. నక్సల్బరీ దశ (1967- 1972):

నక్సల్బరీ సంఘటన ను ప్రాథమికంగా రాజకీయ మరియు సామాజిక-ఆర్థిక వ్యవసాయ ఉద్యమాన్ని సాయుధ పోరాటం గా మార్చడానికి దారితీసిన ట్రిగ్గర్‌గా చూడవచ్చు. చారు మజుందార్, జంగల్ సంతల్ మరియు కను సన్యాల్ వంటి రాడికల్ కరుడుగట్టిన కమ్యూనిస్ట్ నాయకులు చేపట్టిన అజ్ఞాతవాస ప్రయత్నాల నుండి బయటపడిన సంఘటన, వారు భూస్వాములకు చెందిన భూమిని బలవంతంగా ఆక్రమించుకునేందుకు భూమిలేని రైతులను చైతన్యపరచగలిగారు భూస్వాములను " వర్గ శత్రువులు "గ పిలిచారు.

చైనాలో మావో ప్రభావంతో, దేశం లోని వివిధ ప్రాంతాల నుండి వచ్చిన రాడికల్ కమ్యూనిస్టులు చారు మజుందార్ చుట్టూ తమ నాయకుడిగా ర్యాలీ చేశారు. 1967 లో, సిపిఐ (ఎం) పార్టీలోని విభేదాలను సరిదిద్దడానికి ఆల్ ఇండియా కోఆర్డినేషన్ కమిటీ ఆఫ్ కమ్యూనిస్ట్ రివల్యూషనరీస్ (AICCCR) ఏర్పాటు చేయబడింది. అది విఫలమైంది మరియు రాడికల్ నాయకులు పార్టీ నుండి బహిష్కరించబడ్డారు. వారు ఏప్రిల్ 22, 1969 న కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (మార్క్సిస్ట్-లెనినిస్ట్) అనగా సిపిఐ (ఎంఎల్) అనే కొత్త పార్టీని స్థాపించారు. . పార్టీ విప్లవం సాధించడానికి మావోయిస్టు పంతాను అనుసరించాలి.

1969-72 సమయంలో, సిపిఐ (ఎంఎల్) మరియు ప్రభుత్వ అధికారుల మధ్య భీకర యుద్ధాలు జరిగాయి, ఫలితంగా పెద్ద ఎత్తున హింస మరియు రక్తపాతం జరిగింది. ప్రభుత్వం కూడా భూ సంస్కరణలను తీవ్రంగా చేపట్టింది. 1971 లో బెంగాల్‌లో కాంగ్రెస్ మద్దతు ఉన్న ప్రభుత్వం అధికారంలోకి రావడంతో, నక్సల్ ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో సైనిక, పారామిలిటరీ మరియు రాష్ట్ర దళాలు సంయుక్తంగా పాల్గొన్న "స్టీపుల్‌చేజ్" అనే ప్రధాన ఆపరేషన్ ప్రారంభించబడింది. అతివాద ఉద్యమం రెండు నెలల్లో

నియంత్రణలోకి వచ్చింది. జూలై 1972 లో చారు మజుందార్ అరెస్ట్ మరియు మరణం తరువాత ఈ ఉద్యమం అంతరించిపోయింది. దేశం లోని ఇతర ప్రాంతాలలో కూడా ఉద్యమం క్రమంగా అంతరించిపోయింది మరియు దాదాపు ఒక దశాబ్దం పాటు ప్రశాంతంగా ఉంది.

"నక్సల్బరీ తిరుగుబాటు" విఫలమైనప్పటికీ, ఇది భారతదేశంలో హింసాత్మక వామపక్ష తీవ్రవాద ఉద్యమానికి నాంది పలికింది మరియు "నక్సలిజం" మరియు "నక్సలైట్" అనే పదాలు జన్మించాయి. విప్లవాత్మక రాజకీయాలను గ్రామం పేరుతో గుర్తించడం, నాయకుడి పేరుతో కాకుండా చరిత్రలో ప్రత్యేకమైనది.

ఈ దశలో, ఉద్యమం పేద రైతులు, వాటాదారులు, వ్యవసాయ కూలీలు, పట్టణ మధ్యతరగతి మరియు కార్మికుల మద్దతును పొందలేకపోయింది, ఎందుకంటే వారు దీనిని తమ సొంత పోరాటం అని భావించలేదు. అంతే కాకుండా, ప్రజలు "సాయుధ పోరాటం" కోసం మానసికంగా సిద్ధంగా లేరు. చైనాతో మితిమీరిన సామీప్య గుర్తింపు, జాతీయవాద ఇమేజ్ అతివాదాన్ని తీవ్రవాదులనుండి దూరం చేసింది మరియు ఈ అంశం చాలా వరకు సాధారణ ప్రజల నుండి వారిని దూరం చేయడానికి కారణమైంది. ఈ ఉద్యమం వేగంగా ముందుకు సాగే అవకాశాన్ని మరియు దేశ సైనిక బలాన్ని తక్కువగా అంచనా వేయడం యొక్క అధిక-ఆశావాద మూల్యాంకనంపై ఆధారపడింది. కార్యకర్తలు మరియు కథానాయకుల ధైర్యం, త్యాగం మరియు ప్రేరణతో సంబంధం లేకుండా విస్తృత ప్రజా మద్దతు లేకుండా, ఉద్యమం క్రమంగా దూరమైంది. ఏదేమైనా, నాయకులు మార్క్సిస్ట్-లెనినిస్ట్ ఉద్యమానికి సైద్ధాంతిక వేదిక మరియు అత్యాధునిక మిలిటెన్సీని అందించడంలో విజయం సాధించారు. దేశం లోని ఆదర్శవంతమైన యువతలో కొన్ని ఉత్తమ మనస్సులను ఆకర్షించడంలో కూడా వారు విజయం సాధించారు.

3.2.2. మలి చారు మజుందార్ దశ (1970-2000):

చారు మజుందార్ మరణం దేశవ్యాప్తంగా నక్సలైట్లకు ఒక దెబ్బ. ఆ తరువాత, సిపిఐ (ఎంఎల్) అసంఖ్యాక సమూహాలు మరియు ఉప సమూహాలుగా విచ్ఛిన్నమైంది, ఇవి అంతర్గత గొడవలలో నిమగ్నమయ్యాయి మరియు ఒకరికొకరు ద్రోహం చేస్తున్నాయని మరియు తప్పుడు ఆలోచన మరియు చర్యను అనుసరిస్తున్నాయని ఆరోపించారు. 1970 మరియు 1980 లు ఈ సమూహాలను విభజించిన చేదు వివాదాలకు సాక్ష్యంగా ఉన్నాయి, కానీ, అదే సమయంలో, మావోయిస్టు ఉద్యమాన్ని మొత్తంగా పునర్నిర్మించడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి.

1971 లో, సత్యనారాయణ్ సింగ్ చారు మజుందార్ యొక్క "నిర్మూలన" విధానానికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసి, సిపిఐ (ఎంఎల్) సత్యనారాయణ సింగ్ గ్రూప్ (ఎస్ఎస్ఎస్) అనే తన సొంత సమూహాన్ని ప్రారంభించారు. అదేవిధంగా, 1971 ఇండో-పాక్ యుద్ధ సమయంలో, అషిమ్ ఛటర్జీ మరియు సంతోష్ రాణా కూడా భారత ప్రభుత్వ వైఖరిపై చారు మజుందార్ వ్యతిరేకత కారణంగా సిపిఐ (ఎంఎల్) నుండి నిష్క్రమించారు. మహాదేవ్ ముఖర్జీ మరియు బి ఎస్ శర్మ చారు మజుందార్ మరణం తరువాత సిపిఐ (ఎంఎల్) నాయకత్వం వహించారు. మహాదేవ్ ముఖర్జీ శర్మను బహిష్కరించడంతో ఐక్యత ఎక్కువ కాలం కొనసాగలేదు. లిన్ బియావో అనుకూల మరియు లిన్ బియావో వ్యతిరేక సమూహాల మధ్య సిపిఐ (ఎంఎల్) విడిపోయినప్పుడు మహాదేవ్ ముఖర్జీ శిబిరంలో మరో చీలిక వచ్చింది.

వినోద్ మిశ్రా 1975 లో "లిబరేషన్" జనరల్ సెక్రటరీగా ఎన్నికయ్యారు. అతను చారు మజుందార్ పంక్తిని అనుసరిస్తున్నట్లు పేర్కొన్నప్పటికీ, భారత ప్రభుత్వంపై సాయుధ తిరుగుబాటు యొక్క నిష్ఫలతను గుర్తించిన మొదటి నక్సల్ నాయకుడు. చారు మజుందార్ యొక్క పద్ధతులను స్పష్టంగా తిరస్కరించకుండా, అతను సాయుధ తిరుగుబాటులోని లోపాలను మరియు లోపాలను సరిచేయడానికి ఉద్దేశించిన "దిద్దుబాటు ఉద్యమం" ప్రారంభించాడు. ఈ కొత్త ఆలోచనా ధోరణిలో భాగంగా, "లిబరేషన్" జన సమీకరణలో చేరి, 1982 లో ఇండియన్ పీపుల్స్ ఫ్రంట్ (IPF) అనే ఫ్రంట్ సంస్థ ద్వారా ఎన్నికల రాజకీయాల్లోకి ప్రవేశించింది. కాంగ్రెస్ పార్టీకి దేశవ్యాప్తంగా ప్రత్యామ్నాయంగా IPF ఊహించబడింది. 1989 సంవత్సరంలో, పార్లమెంట్ ఎన్నికల్లో IPF ఒక సీటు గెలుచుకుంది మరియు మొదటి నక్సలైట్ సభ్యుడు భారత పార్లమెంటులోకి ప్రవేశించారు.

బీహార్‌లోని "దక్షిణ దేశ్" అని పిలువబడే మరొక గ్రూపు ప 1969 లో కన్హై ఛటర్జీ మరియు అమూల్య సేన్ చేత స్థాపించబడింది. ఈ సమూహం ప్రధానంగా తక్కువ కులాలు మరియు భూమిలేని ప్రజలను కలిగి ఉంది మరియు భూస్వాములను అంతం చేయడంలో అత్యంత క్రూరంగా ఉంది. ఎగువ/మధ్య కులానికి చెందిన భూస్వాములు ఈ సమూహాన్ని తమ ఆధిపత్యానికి ముప్పుగా భావించారు మరియు ప్రైవేట్ మిలీషియాను పెంచారు. రణవీర్ సేన వంటి ముఠాలు నక్సలైట్‌లను మరియు నక్సల్ సానుభూతిపరులుగా అనుమానిస్తున్న వారిని నిర్దాక్షిణ్యంగా ఊచకోత కోశాయి. 1975 లో ఏర్పడిన మావోయిస్ట్ కమ్యూనిస్ట్ సెంటర్ (MCC), 2003 లో మావోయిస్ట్ కమ్యూనిస్ట్ సెంటర్ (ఇండియా) లేదా MCC (I) లేదా MCCI గా ఏర్పడటానికి విప్లవాత్మక కమ్యూనిస్ట్ సెంటర్, ఇండియా (మావోయిస్ట్) లో విలీనం చేయబడింది.

3.2.3. సిపిఐ (మావోయిస్ట్) ఆవిర్భావం (2004-ప్రస్తుతం వరకు):

మావోయిస్టుల తిరుగుబాటు సిద్ధాంతం, అనేక దాడులు మరియు ఎన్‌కౌంటర్ల సమయంలో వారి దాగి ఉన్న ప్రదేశాల నుండి సేకరించిన అనేక పత్రాల నుండి వెలికితీసినట్లుగా, తీవ్ర వామపక్ష భావజాలం యొక్కప్రభావం పై ఆధారపడింది. ఇది ఇప్పటికే ఉన్న సామాజిక-ఆర్థిక మరియు రాజకీయ నిర్మాణాన్ని అధిగమించడానికి హింసను ఉపయోగించడాన్ని చట్టబద్ధం చేస్తుంది. ఈ భావజాలం ఆధారంగా, పీపుల్స్ లిబరేషన్ గెరిల్లా ఆర్మీ కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా-మావోయిస్టుల (సిపిఐ-ఎం) సాయుధ విభాగంగా సృష్టించబడింది. 2004 లో ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో ప్రభావవంతమైన పీపుల్స్ వార్ గ్రూప్ (పిడబ్ల్యుజి), మావోయిస్ట్ కమ్యూనిస్ట్ సెంటర్ ఆఫ్ ఇండియా (ఎంసిసిఐ) మధ్య భారత రాష్ట్రాలలో బలమైన కేంద్రంగా మరియు సిపిఐ-ఎం విలీనంతో ఉద్యమం బలపడింది. ఈ విలీనం LWE సమూహాల పోరాట సామర్థ్యాలను గణనీయంగా మెరుగుపరిచింది.

దశాబ్దాలుగా, LWE ఉద్యమం భారతదేశ భూభాగంలో 40 శాతం మరియు దాని జనాభాలో 35 శాతం ప్రభావితం చేసిందని అంచనా వేయబడింది. 2018 లో, హోం మంత్రిత్వ శాఖ (MHA) ప్రకారం, ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ, బీహార్, ఛత్తీస్ గఢ్, జార్ఖండ్, మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, ఒడిశా, ఉత్తర ప్రదేశ్ మరియు పశ్చిమ బెంగాల్ వంటి 10 రాష్ట్రాల లోని 60 జిల్లాలు వామపక్ష తీవ్రవాద ఉద్యమం ద్వారా తీవ్రంగా ప్రభావితమయ్యాయి.

తిరుగుబాటు తీవ్రత ఆధారంగా, పైన పేర్కొన్న పది రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉన్న 108 జిల్లాలలో 30 జిల్లాలు అత్యంత ప్రభావిత LWE జిల్లాలుగా వర్గీకరించబడ్డాయి.

- ఛత్తీస్‌గఢ్, జార్ఖండ్, ఒడిశా మరియు బీహార్ రాష్ట్రాలు తీవ్రంగా ప్రభావితమయ్యాయి.
- పశ్చిమ బెంగాల్, మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు తెలంగాణ రాష్ట్రాలు పాక్షికంగా ప్రభావితమయ్యాయి. మరియు,
- ఉత్తర ప్రదేశ్ మరియు మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రాలు కొద్దిగా ప్రభావితమయ్యాయి.

ప్రస్తుతం, LWE ఉద్యమం యొక్క ప్రాణాంతకత అనేక రెట్లు పెరిగింది, భారతదేశంలోని 10 రాష్ట్రాలలో సంక్లిష్టమైన వెబ్‌ను ఏర్పాటు చేసింది. ఈ తీవ్రవాద సంస్థలలో ఇప్పుడు దాదాపు 9,500- 10,000 సాయుధ పోరాట యోధులను కలిగి ఉన్నారని అంచనా వేయబడింది. అదనంగా, సుమారు 40,000 పూర్తికాల కేడర్ల అంచనాలు ఉన్నాయి (భారత ప్రభుత్వం 2017).

3.3. భారతదేశంలో వామపక్ష తీవ్రవాదం (LWE) యొక్క లక్ష్యాలు:

- LWE ఉద్యమం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం పీపుల్స్ రివల్యూషనరీ స్టేట్ స్థాపన, ఇది 'రెడ్ కారిడార్' స్థాపించడం ద్వారా సాధించబడుతుంది, ఇది నేపాల్ సరిహద్దు నుండి మధ్య భారతదేశం మీదుగా దక్షిణాన కర్ణాటక వరకు విస్తరించి ఉంది.

- అణగారిన మరియు దోపిడీకి గురైన వారి మద్దతును పొందడానికి సాయుధ పోరాటాన్ని ప్రధాన సాధనంగా ఉపయోగించడం ద్వారా ఈ లక్ష్యం సాధించాలి. హింసాత్మక సుదీర్ఘ పోరాటం ఉద్యమం ఏకీకృతం చేయడానికి మరియు కారిడార్‌ను విస్తరించడానికి సహాయపడటం కొనసాగుతుందని భావిస్తున్నారు.
- జల్ (నీరు), జంగిల్ (అటవీ) మరియు జామిస్ (భూమి) (జెజెజె) ప్రజల హక్కులను పరిరక్షించడం వంటి వివిధ సమస్యలకు నక్సల్ నాయకులు మద్దతు ఇస్తున్నారు. ఇవి ప్రధానంగా గ్రామీణ భారతదేశంలోని ప్రజల ప్రముఖ ఆందోళనలు, ఎందుకంటే చాలా మంది ప్రజలు వ్యవసాయం మరియు అడవిపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. అందువల్ల, ఈ మూడు అంశాలకు ఏదైనా ముప్పు వాటి జీవనోపాధికి ముప్పుగా పరిగణించబడుతుంది మరియు అధిక స్థాయి ఆందోళనను ప్రేరేపిస్తుంది.
- భయాన్ని వ్యాప్తి చేయడానికి సాయుధ కార్యకర్తల యొక్క సమర్థవంతమైన వెబ్‌ని నిర్మించడంతో పాటు, ఛత్తీస్ గఢ్ మరియు భారతదేశంలోని తూర్పు రాష్ట్రాలలోని దట్టమైన అడవులలో వంటి మారుమూల ప్రాంతాలలో గ్రామస్తులపై తమ పట్టును నిలుపుకోవడానికి నక్సల్స్ ప్రభావవంతమైన స్థానిక గిరిజన నాయకులను కూడా నియమించుకుంటారు.

3.4. వామపక్ష తీవ్రవాదం వ్యాప్తి కి కారణాలు:

వామపక్ష తీవ్రవాదుల లక్ష్యం 'విప్లవం' ద్వారా దేశం పై తమ స్వంత దృష్టిని సాకారం చేసుకోవడమే అయితే, సమాజంలోని అణగారిన మరియు దోపిడీకి గురైన వర్గాల మద్దతును నమోదు చేయడం ద్వారా వారు ఆ విప్లవానికి నాంది పలికారు. జనాభా. ప్రధానంగా గిరిజన జనాభా నివసించే అటవీ ప్రాంతాలలో భావజాల వ్యాప్తి కి చాల ఆకర్షణీయం మరియు అనుకూలంగా ఉంటాయి, తద్వారా గిరిజనులు వామపక్ష తీవ్రవాద హింసకు ప్రధాన సాధనాలు మరియు బాధితులుగా మారారు. LWE వ్యాప్తికి కొన్ని కారణాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

3.4.1. భూమికి సంబంధించిన కారకాలు:

- భూ సంస్కరణల వైఫల్యం, ఉదాహరణకు, భూమి సీలింగ్ చట్టాల ఎగవేత.
- ప్రత్యేక భూ కాలవ్యవధి ఉనికి (సీలింగ్ చట్టాల ప్రకారం మినహాయింపులు పొందడం).
- సమాజంలోని శక్తివంతమైన వర్గాల ద్వారా ప్రభుత్వ మరియు కమ్యూనిటీ భూములు (నీటి వనరులు కూడా) ఆక్రమణ .
- భూమి లేని పేదలు సాగు చేస్తున్న ప్రభుత్వ భూమికి హక్కు లేకపోవడం.

3.4.2. స్థానభ్రంశం మరియు బలవంతపు తొలగింపులు:

- గిరిజనులు సాంప్రదాయకంగా ఉపయోగించే భూముల నుండి తొలగింపు.
- తగిన పరిహారం లేదా పునరావాసం లేకుండా 'ప్రజా ప్రయోజనాల' కోసం పెద్ద ఎత్తున భూ సేకరణ మరియు స్థానభ్రంశం.

3.4.3. జీవనోపాధికి సంబంధించిన కారణాలు:

- ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థలో అవినీతి వంటి అంశాల కారణంగా ఆహార భద్రత లేకపోవడం.
- సంప్రదాయ వృత్తులకు అంతరాయం మరియు ప్రత్యామ్నాయ పని అవకాశాలు లేకపోవడం.
- ఉమ్మడి ఆస్తి వనరులలో సాంప్రదాయ హక్కుల లేమి.

3.4.4. సామాజిక బహిష్కారము;

- కొన్ని ప్రాంతాలలో నిరంతర అభ్యాసం, వివిధ రూపాల్లో అంటరానితనం గౌరవాన్ని నిరాకరించడానికి దారితీస్తుంది.
- షెడ్యూల్డ్ కులాలు మరియు తెగల (అట్రాసిటీల నిరోధం) చట్టం, 1989, పౌర హక్కుల రక్షణ చట్టం, 1955 మరియు నిర్బంధిత కార్మిక వ్యవస్థ (నిర్మూలన) చట్టం, 1976 వంటి ప్రత్యేక చట్టాల పేలవమైన అమలు.

3.4.5. పరిపాలనకు సంబంధించిన అంశాలు:

- ప్రాథమిక ఆరోగ్య సంరక్షణ మరియు విద్యతో సహా అవసరమైన ప్రజా సేవలను అవినీతి మరియు పేలవమైన ఏర్పాటు/అందించకపోవడం.

- అసమర్థులు, సరిగా శిక్షణ పొందని మరియు పేలవంగా ప్రేరేపించబడిన ప్రభుత్వ సిబ్బంది తమ పోస్టింగ్ స్థలానికి ఎక్కువగా హాజరు కావడం లేదని ఆరోపించబడింది.
- పోలీసుల అధికార దుర్వినియోగం మరియు చట్ట నిబంధనల ఉల్లంఘన.
- ఎన్నికల రాజకీయాల వక్రీకరణ మరియు స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థల అసంతృప్తికరమైన పని విధానాలు.

3.5. వామపక్ష తీవ్రవాద ఉద్యమాన్ని కొనసాగించేందుకు/ప్రేరేపించేందుకు తోడ్పడుతున్న అంశాలు:

3.5.1. విజ్ఞాపన పూర్వక భావజాలం:

- నక్సల్ భావజాలం యొక్క ఒక స్థిరమైన లక్షణం ఏమిటంటే, అన్ని సమయాల్లోనూ సామ్రాజ్యవాదం మొత్తం పతనం దిశగా సాగుతోందని అది దృశ్యమానం చేస్తుంది మరియు ప్రచారం చేస్తుంది. ఈ నమ్మకం ఉద్యమానికి చోదక శక్తి.
- ఈ నమ్మకం పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక నిర్మాణంపై ప్రస్తుత తప్పులను నిందించడానికి కూడా వీలు కల్పిస్తుంది.

3.5.2. తీవ్రవాదుల సమూహాల సంస్థాగత బలం:

- వామపక్ష తీవ్రవాదుల సమూహాల (LEG లు) వివిధ వర్గాల ఏకీకరణ నక్సల్స్ పనిచేసే వ్యవస్థీకృత, సంస్థాగత మరియు ప్రణాళికాబద్ధమైన పద్ధతికి ఆపాదించబడింది.
- సైద్ధాంతిక అంకితభావం, కేడర్-ఆధారిత సంస్థాగత వ్యవస్థ మరియు భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలోని సూక్ష్మ సామాజిక-ఆర్థిక పరిస్థితిని అర్థం చేసుకోవడం, అతివాదుల ప్లాన్ చేయడానికి, నిర్వహించడానికి మరియు వారి వ్యూహాలను సమర్థవంతంగా అమలు చేసేలా చేస్తుంది.

3.5.3. నిధుల మూలాలు:

- వారి జీవనోపాధికి నిధుల అవసరం ఉన్నందున నక్సల్స్ తమ ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో సంపద ఉత్పత్తికి సంబంధించిన ప్రతి మూలాన్ని వ్యూహాత్మకంగా లక్ష్యంగా చేసుకోగలిగారు.
- వారి కార్యకలాపాలకు ఆర్థిక సహాయం చేయడానికి, నక్సలైట్లు "పన్నులు మరియు సుంకాలు" రూపంలో "సహకారాన్ని అంగీకరిస్తారు", ప్రభుత్వ ట్రెజరీలు మరియు బ్యాంకులను దోచుకుంటారు మరియు వ్యాపారాలు, పరిశ్రమలు, రాజకీయ నాయకులు, ప్రభుత్వ అధికారులు, ధనిక భూస్వాములు మరియు నిపుణుల నుండి భారీ మొత్తాలను దోపిడీ చేస్తారు.
- నక్సల్స్ అటవీ ఉత్పత్తులపై మరియు వారి ఆధిపత్యం ఉన్న ప్రాంతాల్లో ప్రభుత్వ ఒప్పందాలపై గుత్తాధిపత్య నియంత్రణను కలిగి ఉంటారు.

3.5.4. నియామకాల నిరంతర లభ్యత

- దేశంలోని అణగారిన ప్రాంతాలలోని యువతకు ఆర్థిక మరియు సామాజిక భద్రత రెండింటినీ తీవ్రవాదులు నిర్ధారించగలిగారు.
- ఈ నమ్మకం పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక నిర్మాణంపై ప్రస్తుత తప్పులను నిందించడానికి కూడా వీలు కల్పిస్తుంది. యువతకు ఉపాధి అవకాశాలు లేకపోవడం వారిని నక్సల్స్ వైపు ఆకర్షిస్తుంది. ఆర్థిక భద్రతతో పాటు, అది వారికి సాధికారత మరియు గౌరవాన్ని ఇస్తుంది.

3.5.5. ప్రభుత్వం నుంచి తగినంతగా అంచనా, సమన్వయం, స్పందన లేకపోవడం:

- ఏదైనా సమస్యను సరైన అంచనా వేయడం అనేది దానిని ఎదుర్కోవడానికి తగిన వ్యూహాలను రూపొందించడానికి, అభివృద్ధి చేయడానికి మరియు అమలు చేయడానికి కీలకం. LWE వల్ల కలిగే ముప్పు యొక్క స్వభావం మరియు అపారత గురించి స్పష్టమైన అవగాహన లేదని గమనించబడింది. దీని ఫలితంగా వివిధ రాష్ట్రాలు మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం విభిన్న విధానాలను అవలంబించాయి మరియు వారి ప్రయత్నాలు పెద్దగా సమన్వయం చేయబడలేదు.
- ఈనాటి నుండి, రాష్ట్ర ప్రాదేశిక సమగ్రతను దెబ్బతీసే "రెడ్ కారిడార్" ఏర్పాటు అనే భావన నక్సలైట్ల ఉపన్యాసాన్ని "లా అండ్ ఆర్డర్ సమస్య" నుండి "అతిపెద్ద అంతర్గత భద్రత ముప్పుగా మార్చడానికి ఉపయోగించబడింది. ".
- నక్సల్స్ ఉద్యమం వల్ల బహుళ-డైమెన్షనల్ సవాలుకు ప్రతిస్పందించడానికి మార్గాలు మరియు మార్గాలను రూపొందించడంలో దేశంలో గందరగోళాన్ని కప్పిపుచ్చడానికి జాతీయ భద్రత ఒక దుప్పటి పదంగా ఉపయోగించబడుతోంది.
- నక్సల్స్ ప్రభావిత ప్రాంతాలలో చొరబాటు మరియు సున్నితమైన భద్రతా దళాల చర్య కూడా ఆ ప్రాంతాల సామాజిక రాజకీయ మరియు ఆర్థిక నిర్మాణాలకు ముప్పు కలిగిస్తుంది. నక్సల్స్ ఉద్యమానికి రాష్ట్రం యొక్క ప్రతిస్పందన రియాక్టివ్, సమన్వయం లేనిది మరియు సరిపోనిది.

3.6. వామపక్ష తీవ్రవాదం పై భారత ప్రభుత్వ దృక్పథం:

- భారత ప్రభుత్వం భద్రత, అభివృద్ధి, స్థానిక సంఘాల హక్కులు మరియు హక్కులను నిర్ధారించడం, LWE ని ఎదుర్కోవడానికి పరిపాలన మరియు అవగాహన నిర్వహణను మెరుగుపరిచే అంశాలలో సంపూర్ణ దీర్ఘకాలిక విధానాన్ని విశ్వసిస్తుంది.

- CAPF ల నియామకం కాకుండా భద్రతకు సంబంధించిన చాలా చర్యలు రాష్ట్ర బలగాల సామర్థ్య నిర్మాణానికి సహాయపడటమే లక్ష్యంగా ఉన్నాయి.
- అభివృద్ధికి సంబంధించి, సమగ్ర కార్యాచరణ ప్రణాళిక (ఇప్పుడు LWE ప్రభావిత జిల్లాలకు అదనపు కేంద్ర సహాయం అని పిలువబడుతుంది) 88 ప్రభావిత జిల్లాలలో ప్రజా మౌలిక సదుపాయాలు మరియు సేవలను అందించడాన్ని 2010 నుండి అమలులోకి తెచ్చింది.
- అధికారుల సాధికారిక బృందం ప్రధాన పథకాల పురోగతిని నిశితంగా పరిశీలిస్తుంది. అటవీ హక్కుల చట్టం అమలు మరియు మైనర్ ఫారెస్ట్ ప్రొడ్యూస్‌పై స్థానిక కమ్యూనిటీలకు అర్హత ఉండేలా ప్రత్యేక ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది.
- 'పోలీస్' మరియు 'పబ్లిక్ ఆర్డర్' రాష్ట్ర సబ్జెక్టులు, శాంతిభద్రతల నిర్వహణపై చర్యలు ప్రధానంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల పరిధిలో ఉంటాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వం పరిస్థితిని మరియు అనుబంధాలను నిశితంగా పర్యవేక్షిస్తుంది మరియు వారి ప్రయత్నాలను అనేక విధాలుగా సమన్వయం చేస్తుంది.

వీటితో పాటు:

- సెంట్రల్ ఆర్మ్డ్ పోలీస్ ఫోర్సెస్ (CAPF లు) మరియు కమెండో బెటాలియన్ ఫర్ రెసోల్యూట్ యాక్షన్ (CoBRA) అందించడం;
- శాంక్షన్ ఆఫ్ ఇండియా రిజర్వ్ (IR) బెటాలియన్లు, కౌంటర్ తిరుగుబాటు మరియు యాంటీ టెర్రరిజం (CIAT) పాఠశాలల ఏర్పాటు;
- రాష్ట్ర పోలీసు దళాల ఆధునికీకరణ పథకం (MPF పథకం) కింద రాష్ట్ర పోలీసు మరియు వారి ఇంటెలిజెన్స్ ఉపకరణాల ఆధునీకరణ మరియు అప్‌గ్రేడ్;
- సెక్యూరిటీ సంబంధిత వ్యయం (SRE) పథకం కింద భద్రతా సంబంధిత ఖర్చుల రీయింబర్స్‌మెంట్;
- నక్సల్స్ వ్యతిరేక కార్యకలాపాల కోసం హెలికాప్టర్లను అందించడం, రక్షణ మంత్రిత్వ శాఖ, కేంద్ర పోలీసు సంస్థలు మరియు పోలీసు పరిశోధన మరియు అభివృద్ధి బ్యూరో ద్వారా రాష్ట్ర పోలీసు శిక్షణలో సహాయం;
- మేధస్సు భాగస్వామ్యం; అంతర్-రాష్ట్ర సమన్వయాన్ని సులభతరం చేయడం; కమ్యూనిటీ పోలీసింగ్ మరియు పౌర చర్య కార్యక్రమాలు మొదలైన వాటిలో సహాయం.

మావోయిస్టుల ముప్పును సమన్వయంతో పరిష్కరించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల సామర్థ్యాన్ని పెంచడమే అంతర్లీన భారత ప్రభుత్వ భావన.

3.7. భారత ప్రభుత్వం ఇంకా ఏమి చేయాలి?

- దళాల మధ్య బలహీనతల కారణంగా భారతదేశ సైనిక విధానం పెద్దగా ముందుకు సాగలేకపోయినప్పటికీ, అభివృద్ధి విధానం కూడా చాలా కల్పితంగా మరియు అమలు కోసం అవాస్తవంగా విమర్శించబడింది. సవాలును ఎదుర్కోవాలంటే పాలసీ పునరాలోచన మరియు విధానం యొక్క స్పష్టత కోసం స్పష్టమైన అవసరం ఉంది. సమస్యను పరిష్కరించడానికి పాలసీ కింది సిఫార్సులను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం చాలా అవసరం.

- తీవ్రవాదులకు వ్యతిరేకంగా దేశం అనుసరించాలనుకుంటున్న విధానంపై ఏకాభిప్రాయానికి రావాలి.
- కేంద్రం మరియు రాష్ట్రాల మధ్య తలెత్తుతున్న తేడాలను తొలగించడానికి సమన్వయ కేంద్రం రూపంలో శాశ్వత సంస్థాగత యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయవచ్చు.
- మావోయిస్టుల హింసకు వ్యతిరేకంగా ప్రాథమిక శక్తిగా పోలీసు సామర్థ్యాలను పెంచడం తీవ్రవాదుల ఫైర్‌పవర్‌ను తటస్థం చేయడంలో కీలకంగ వ్యవహరించాలి.
- మావోయిస్టు తీవ్రవాదానికి వ్యతిరేకంగా అభివృద్ధి ఒక ఉపయోగకరమైన సాధనం అయితే, తీవ్రవాద ప్రభావిత ప్రాంతాలలో వనరులను ఇంజెక్ట్ చేయడానికి ముందుగానే ఒక క్రమబద్ధత ఉండటం అత్యవసరం.
- అభివృద్ధి కోసం తప్పనిసరిగా భద్రతా దళాలతో కలిసి పనిచేయాలి. పరిపాలనా కార్యకలాపాల పునహ్ ప్రారంభమైన వెంటనే దళాలు ఒక ప్రాంతాన్ని క్లియర్ చేయడాన్ని అనుసరించాలి.
- అధికారిక విధానం అనేది తీవ్రవాదులను తప్పనిసరిగా చెడ్డవారిగా అభివర్ణించడమే కాకుండా, దాని స్వంత గౌరవప్రదమైన ఉద్దేశాల గురించి నిజాయితీగా ఉండే సమర్థవంతమైన కమ్యూనికేషన్ విధానంపై ఆధారపడి ఉండటం చాలా అవసరం.
- ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో స్థానిక స్వపరిపాలన సంస్థలకు ఎన్నికలు నిర్వహించడం, ఆ తర్వాత అదనపు ఆర్థిక మరియు నిర్ణయాధికారాలతో ఈ సంస్థలను బలోపేతం చేయడం అవసరం.
- సెక్యూరిటీ ఫోర్స్ ఆపరేషన్‌ల విజయం కేవలం యుద్ధ భావనపై ఆధారపడి ఉండాలి, అది అనుషంగిక నష్టాన్ని నివారించడానికి గరిష్టంగా ప్రయత్నిస్తుంది.
- స్థానిక NGO లు మరియు ఇతర పౌర సమాజ సంస్థల ప్రమేయంతో సుపరిపాలన మరియు IEC ప్రచారాల ద్వారా ప్రభుత్వం మరియు పౌర సమాజం మధ్య విశ్వాస లోటును తగ్గించడం.
- త్వరగా యుద్ధంలో విజయం సాధించడం గురించి ప్రచార ఆడంబర వ్యూహాలకు ప్రభుత్వం దూరంగా ఉండాలి.
- ఈ ప్రాంతంలో పనిచేస్తున్న భద్రతా దళాలు కోవిడ్ -19 కి వ్యతిరేకంగా ఈ యుద్ధంలో తమ కొత్త పాత్ర గురించి తప్పనిసరిగా అవగాహన కల్పించాలి. కూంబింగ్ కార్యకలాపాలు కొనసాగవలసి ఉంటుంది, కానీ ఆరోగ్య శిబిరాలు, మొబైల్ ఆసుపత్రులు మొదలైనవి తప్పనిసరిగా కౌంటర్-మావోయిస్ట్ వ్యూహంలో చేర్చబడాలి.
- ఉచిత మందులు, సబ్బులు, మాస్క్‌లు మరియు శానిటరీ న్యాప్‌కిన్‌లను తప్పనిసరిగా ప్రభుత్వ ప్రాయోజిత రేషన్‌లతో పాటు పంపిణీ చేయాలి.

3.8. LWE తో పోరాడటానికి ఒక సాధారణ పౌరుడు ఈ క్రింది పనులు చేయవచ్చు:

- సోషల్ మీడియా సహా అందుబాటులో ఉన్న ఏదైనా ఫోరమ్‌లో అమాయక పౌరులపై సిపిఐ (మావోయిస్ట్) మరియు ఇతర ఎల్‌డబ్ల్యుఇ గ్రూపులు చేస్తున్న హింసాత్మక మరియు క్రూరమైన దారుణాలను ఖండించండి.
- జాతి నిర్మాణ ప్రక్రియలో పాత, విఫలమైన మరియు లోతుగా దోషపూరిత మావోయిస్టు భావజాలం యొక్క ప్రమాదాల గురించి తోటి దేశస్థులను స్పందించేలాగా చేయండి.

- మావోయిస్ట్ ఫ్రంట్ ఆర్గనైజేషన్స్ మరియు మావోయిస్ట్ సిద్ధాంతకర్తలు/సానుభూతిపరులు భారత దేశానికి వ్యతిరేకంగా చేసిన ప్రచార యుద్ధాన్ని గుర్తించడం నేర్చుకోండి.
- మావోయిస్టు భావజాలం మరియు అవగాహనల యొక్క నిరంకుశత్వం మరియు అణచివేత స్వభావానికి విరుద్ధంగా, మన రాజ్యాంగం లోతుగా పొందుపరచబడిన ప్రజాస్వామ్య జీవన విధానాన్ని గౌరవించండి మరియు పెంపొందించండి.

3.9. ముగింపు:

అభివృద్ధి మరియు భద్రతా సంబంధిత జోక్యాలపై దృష్టి సారించే సమగ్ర విధానం ద్వారా, LWE సమస్యను విజయవంతంగా పరిష్కరించవచ్చని భారత ప్రభుత్వ విశ్వాసం. ఏది ఏమయినప్పటికీ, మావోయిస్టులు పాఠశాల భవనాలు, రోడ్లు, రైల్వేలు, వంతెనలు, ఆరోగ్య మౌలిక సదుపాయాలు, కమ్యూనికేషన్ సౌకర్యాలు మొదలైన వాటిని లక్ష్యంగా చేసుకోవడం వలన అభివృద్ధికి సంబంధించిన మూల కారణాలను అర్థవంతమైన రీతిలో పరిష్కరించాలని కోరుకోవడం లేదు. వారు తమ కాలం చెల్లిన భావజాలాన్ని శాశ్వతం చేయడానికి తమ ప్రభావిత ప్రాంతాలలో జనాభాను అణగదొక్కాలని కోరుకుంటున్నారు.

పర్యవసానంగా, LWE ప్రభావంతో దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో అభివృద్ధి ప్రక్రియ దశాబ్దాలుగా వెనుకబడింది. దీనిని పౌర సమాజం మరియు మీడియా గుర్తించాలి, మావోయిస్టులపై హింసను వదిలించుకోవడానికి, ప్రధాన స్రవంతిలో చేరడానికి మరియు 21 వ శతాబ్దం యొక్క సామాజిక-ఆర్థిక మరియు రాజకీయ డైనమిక్స్ మరియు ఆకాంక్షలు మావోయిస్టు ప్రపంచానికి దూరంగా ఉన్నాయనే వాస్తవాన్ని గుర్తించడం. . ఇంకా, హింస మరియు నిర్మూలనపై ఆధారపడిన భావజాలం ప్రజాస్వామ్యంలో విఫలం కావడం తథ్యం. ఇది ప్రజా సమస్యల పరిష్కారానికి చట్టబద్ధమైన ఫోరమ్‌లను అందిస్తనంటూ హింసను ప్రోత్సహిస్తున్న భావజాలం మాత్రమే వామ పక్ష తీవ్రవాదాన్ని పరిగణించాలి.

3.10. సంక్షిప్తంగా (Summary);

భారతదేశంలో లెఫ్ట్ వింగ్ తీవ్రవాదం యొక్క మూలాలు వామపక్ష/కమ్యూనిస్ట్ రాజకీయ ఉద్యమాలు, కార్మిక మరియు వ్యవసాయ అశాంతి, విప్లవాత్మక సమాజాలు మరియు భారతదేశంలోని అనేక దశల్లో వలస పాలనలో చెలరేగిన గిరిజన తిరుగుబాట్లు వంటి అనేక అంశాలలో ఉన్నాయి. ఎన్నికల రాజకీయాలు భూ యజమానులచే ఆధిపత్యం చెలాయించబడ్డాయి మరియు వాగ్దానం చేయబడిన భూ సంస్కరణలు ఆశించిన స్ఫూర్తితో చేపట్టబడలేదు. పాత దోపిడీ నిర్మాణం వేరే వేషధారణలో కొనసాగింది. ఇది ప్రజలలో చాలా నిరాశ మరియు నిరాశకు దారితీసింది. బ్రిటీష్ పాలన నుండి భారతదేశానికి రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం అంటే దోపిడీదారుల మార్పు మరియు సామాజిక-ఆర్థిక నిర్మాణం అలాగే ఉంటుందని మరియు అంతం చేయడానికి సాయుధ విప్లవం అవసరమని ప్రారంభ వామపక్ష నాయకులు మరియు విప్లవకారుల ప్రవచనాలను వారు గుర్తుకు తెచ్చుకోగలరు. LWE ప్రభావంతో దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో అభివృద్ధి ప్రక్రియ దశాబ్దాలుగా వెనుకబడింది. దీనిని పౌర సమాజం మరియు మీడియా గుర్తించాలి, మావోయిస్టులపై హింసను వదిలించుకోవడానికి, ప్రధాన స్రవంతిలో చేరడానికి మరియు 21 వ శతాబ్దం యొక్క సామాజిక-ఆర్థిక మరియు రాజకీయ డైనమిక్స్ మరియు

ఆకాంక్షలు మావోయిస్టు ప్రపంచానికి దూరంగా ఉన్నాయనే వాస్తవాన్ని గుర్తించడం. . ఇంకా, హింస మరియు నిర్మూలనపై ఆధారపడిన భావజాలం ప్రజాస్వామ్యంలో విఫలం కావడం తథ్యం.

3.11. సాంకేతిక పదాలు:

నక్సలైట్ (Naxalites). భారతదేశంలో 1967 లో పశ్చిమ బెంగాల్‌లో ఉద్భవించిన ఒక తీవ్ర మావోయిస్టు గ్రూపు సభ్యుడు మరియు ఇది వ్యవసాయ తీవ్రవాదం మరియు ప్రత్యక్ష చర్య యొక్క వ్యూహాలను ఉపయోగిస్తుంది.

వామపక్షవాదం (Leftism); సోషలిస్ట్ ఆదర్శాలకు మద్దతు ఇచ్చే వ్యక్తుల నమ్మకాలు మరియు ప్రవర్తనకు. ఫ్రాంకో యొక్క ఉద్దేశ్యం వామపక్షవాదం మరియు ఉదారవాదం యొక్క అన్ని జాడలను తొలగించడం.

కమ్యూనిజం (Communism); ఒక రాజకీయ మరియు ఆర్థిక సిద్ధాంతం, ఇది ఉదార ప్రజాస్వామ్యం మరియు పెట్టుబడిదారీ విధానానికి వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది, బదులుగా వర్గీకరణ లేని వ్యవస్థ కోసం వాదిస్తుంది, దీనిలో ఉత్పత్తి సాధనాలు సామూహికంగా ఉంటాయి మరియు ప్రైవేట్ ఆస్తి ఉనికిలో లేదు లేదా తీవ్రంగా తగ్గించబడుతుంది.

రాడికల్స్ (Radicals); సంపూర్ణమైన లేదా పూర్తి రాజకీయ లేదా సామాజిక మార్పును సూచించే వ్యక్తి లేదా ఒక రాజకీయ పార్టీ సభ్యుడు లేదా అలాంటి లక్ష్యాలను కొనసాగిస్తున్న పార్టీ యొక్క విభాగం.

మావోయిజం (Maoism); మావో సే తుంగ్ అభివృద్ధి చేసిన కమ్యూనిజం యొక్క ఒక రూపం. సాయుధ తిరుగుబాటు, సామూహిక సమీకరణ మరియు వ్యూహాత్మక పొత్తుల కలయిక ద్వారా రాష్ట్ర అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఇది ఒక సిద్ధాంతం.

3.12. Suggested Readings:

1. Basu, I. (2011). Security and development–are they two sides of the same coin? Investigating India's two-pronged policy towards left wing extremism. *Contemporary South Asia*, *19*(4), 373-393.
2. Chakrabarty, B., & Kujur, R. K. (2009). *Maoism in India: Reincarnation of ultra-left wing extremism in the twenty-first century*. Routledge.
3. Chakrabarty, B. (2014). *Left radicalism in India*. Routledge.
4. Tanwar, N. (2011). *Is the Employment of Army the Only Solution for Solving the Naxal Problem in India?*. ARMY COMMAND AND GENERAL STAFF COLL FORT LEAVENWORTH KS SCHOOL OF ADVANCED MILITARY STUDIES.

5. Shah, A. (2006). Markets of protection: The 'terrorist'Maoist movement and the state in Jharkhand, India. *Critique of Anthropology*, *26*(3), 297-314.
6. Srivastava, D. (2013). Left-wing Extremism: Misplaced War Mongering?. In *Armed Conflicts in South Asia 2010* (pp. 107-138). Routledge India.

****